10
4-D
31

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
10
2 B
16

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ. ... ROMA ... EMANUELE

LUGD. BATAVOR.
Apud *PETRUM VAN DER AA.* 1683.

[illegible]
[illegible]

Admodum Reverendo, Doctiſſimo ac Clariſsimo Viro,

D. STEPHANO. LE. MOYNE.

S. S. THEOLOGIÆ. IN. ILLUSTRI. ACADEMIA. LUGDUNO. BATAVA. PROFESSORI. ORDINARIO. NEC. NON. ECCLESIÆ. GALLICÆ. QUÆ. IBIDEM. EST. PASTORI. FIDELISSIMO. ET. SCHOLÆ. CURATORI.

S. P.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Offero tibi, Vir Clariſſime, eo quo par eſt animo, duo præſtantiſſima volumina typis noſtris denuo deſcripta, alterum Johannis Seldeni de anno civili veterum Judæorum; alterum Jacobi Uſſerii Armachani de Macedonum & Aſianorum anno Solari. Quæ ad prælum revocare operæ pretium duxi, partim ob exem-

exemplarium penuriam, & ne prorſus in tenebras abirent, partim ut multorum deſideriis ſatisfacerem. Tibi vero illa conſecrare volui, ut ita pro tot tantiſque in me beneficiis, aliquod apud Te exſtaret τεκμήειον, quo gratam meam voluntatem quodammodo declarare, & me non omnino meritis Tuis indignum exhibere poſſem. Accipe igitur hoc, etſi leve & puſillum qualecunque tamen grati animi argumentum, quod uti non dubito, quin æquo animo ſis facturus, ita obnixe peto, ut me porro favore Tuo proſequi perſeveres.

Lugduni ad Rhenum
Ipſis Calend. Maiis
MDCLXXXIII.

Tibi æternum devotus

PETRUS VANDER AA.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

Scribendi anſa *&* cauſa. *De* Exiſtimatione, *ac* Autoritate *eorum*, unde deſumta *eſt* Diſſertationis *materies*, *deque ejuſdem* Uſu.

Quæ de Judaica Temporum Diſciplina, atque Obſervatione priſca, apud magiſtros Chronologiæ technicæ primarios, ſive diſputantur, ſive utcunque occurrunt; Genere cernuntur in duplici. Aut in eo; quo Cyclica aſſeritur, ſeu quæ certis, ac in ſe poſt intervalla aliquot ſimilitèr redeuntibus periodis Cœleſtibus, ſeu Aſtronomicis; veluti Jarchinianâ, vel pro vario Opinionum ſimùl, & Seculorum diſcriminine, Metonica, Calippica, Alexandrea, ejuſmodi aliis coërcetur. Aut in eo, quo perquam Vaga traditur, Cyclorumque cancellis omninò libera; ſuique adeò incertò cum quotannis, tum menſibus ſingulis (ob multifariam in Terris accidentium varietatem) diſſimilis, ut futuram Anni alicujus, aut menſis in ea ſingularis quantitatem ante ipſum ejuſdem exitum ad amuſſim prænoſcere quiret mortalium nemo, magis atque Inſulæ fluctuantis, aut Cometæ motum. De Ge-

nere heic priori, uti & de Calendario ei accomodo, fuſiùs diſſeruere *Paulus Foroſempronienſis*, *Sebaſtianus Munſterus*, *Joſephus Scaliger*, *Gilbertus Genebrardus*, *Jacobus Chriſtmannus*, *Carolus Sigonius*, *Sethus Calviſius*, *Thomas Lydyatus*, *Auguſtinus Torniellus*, *Dionyſius Petavius*, *Joannes Keplerus*, *Alphonſus à Caranza*, *Nicolaus Mulerius*, *Henricus Harvillæus*, *Joannes Morinus*, *Ægidius Bucherius*, *Samuel Petitus*, viri alii in Chriſtianis celebres; haud parùm intereà quidem ſæpenumero invicem diſſidentes. Et præibant hiſce Rabbi *Ori Ben Simeon*, *Abraham Zabalon*, Rabbi *Nabeſchon* ſeu *Nahaſſon*, præter *Maimonidem*, *Moſem Mikotzi*, Ritualium aliquot autores, alioſque in Judæis ſatis obvios. De Poſteriori etiam Talmudici frequentius. Atque Chriſtianorum etiam quos nominavimus nonnulli; ſed ita ut leviori tantum brachio, ac perfunctoriè nimis hi plerunque hoc tangant, nec tam ipſam Judæorum hac in re veterum diſciplinam plenè tradant, quam aliquantulùm adumbratam, aut ſolùm demirati [a] aut veluti fictam, ut interdum, negare, aut ſaltem pluſquam par eſt aſpernari videantur. Ne rationibus nimirùm, ſeu inventis

[a] *Videſis* Joſ. Scaligerum *lib. 2. de Emend. Temp. pag. 100. & lib. 3. Can. Iſag. pag. 266. & 276.* Ægidium Bucherium *de Paſchali Judæorum Cyclo cap. 5.* Dionyſium Petavium *lib. 2. de Doctrina Temp. cap. 26. & ad* Epiphanium, *hæreſ. 51. pag. 151.*

tis cujuſlibet (pro ſententiarum diverſitate) Cyclicis locus aliàs minùs haberetur idoneus. Quicquid item hoc de Genere narrant, id univerſum è *Talmudicorum* ſeu *Iudæorum Traditionalium* ſcriptis hauriunt. Saltem Scriptum aliquod hac de re *Karæorum*, ſeu *Scripturariorum Iudæorum* (qua de ſecta nos plura capite ſecundo) quantum memini nuſquàm adducunt; tametſi eorum etiam de calculo expreſſius ſubindè loquantur. Exercitationem quidem de eis integram, eorumque inprimis Ceremonias Paſchales (quibus temporum ratio neceſſariò accederet) ante decennium promiſit *Joannes Morinus* [b]. Sed nec dum typis fidem liberavit. Rationem autem aſſerit *Joſephus Scaliger* [c] Neomeniarum Karæos diverſam habere à Judæis cæteris. Eaſque illis puras putas eſſe Arabicas, nec à coitu Luminarium putari; ſed à phaſi Lunari, ſcilicet poſt coitum primâ. Quæ reprehendit *Dionyſius Petavius* [d] ut autorem nullum, aut ſuffragatorem præ ſe ferentia. Sed planè vera partìm ibi dixit *Scaliger*, partim hallucinatus. Etenim cum Karæorum alii in Palæſtina, ſeu Terra Sancta, degant, alii in Ægypto, Conſtantinopoli, terrarum alibi; verum quidem eſt Karæos, in Terra Sancta degentes etiam hodieque, idque ex diſciplina avita,

b *In Indice Capitum poſterioris part. exercit. Biblici exercit.* 4.

c *Lib.* 2. *de Emend. Temp. pag.* 144.

d *De doctrina Temp. lib.* 2. *cap.* 55.

 ad

ad Lunari phaſi (quoties ex tempore ſuo habere poſſit) menſes auſpicari, aut trigeſimo primo à præcedente Neomenia, civili die eos incipere, adeoque incerto, quod diximus Temporum Obſervationis genere uti, nec Cyclicam aliquam, ſeu certò in ſe redeuntem rationem admittere; alibi verò degentes eodem ipſo Cyclo decemnovennali notiſſimo, ſeu Hilleliano cum Talmudicis ſubniti, atque juxta eum Feſta celebrare, menſibuſque ac Neomeniis locum dare, nec à phaſi putare. Talmudicis intereà ſive in Terra Sancta, ſive alibi degentibus, antequam Synedrium Magnum indè prorſùs evanuit, id eſt ante ſecula aliquot à Chriſto elapſa, genere poſteriore, ſeu incertiſſimo illo, poſteà verò Cyclo jam dicto ſemper utentibus. Ac demùm ex utriuſque Sectæ, aliàs invicem haud levitèr ſæpè diſſidentis, ſententia, ac doctrina à Majoribus receptiſſima, palàm fit, rationem illam incertiſſimam, atque è phaſi lunari, & intercalatione, quam infrà oſtendimus, diverſimodè accidenti, nec raò planè arbitraria pendentem, Judæis veteribus, ſeu Utriuſque Majoribus, id eſt Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ Judaicæ veteri fuiſſe eminò in uſu. Quod ut luculentiùs ſtudioſis pateat, cùm ex optimis Talmudicorum commentariis editis, tùm ex ipſis

Karæorum

Karæorum hac de re diſciplina, Scriptiſque nullibi hactenùs typis mandatis, rem toto veluti demenſam horreo, viſum eſt repræſentare. Ut nimirùm, ita & firmior, & apertior fiant doctrina illa, de tam incerta annorum, menſimque ibi ratione haud quidem demiranda magis atque illa, quæ in veteri Roma, ubi *Pontificibus datum eſt negotium, eorumque arbitrio interkalandi ratio permiſſa. Sed horum plerique ob odium, vel gratiam quo quis Magiſtratu citius abiret, diutiuſve fungeretur, aut publici redemtor ex anni magnitudine in lucro damnove eſſet, plus minuſve ex libidine interkalando rem ſibi ad corrigendum mandatam, ultrò depravarunt*, quod ait *Cenſorinus* [d]. Et de phaſi Lunari ibi, alia habet *Macrobius* [e] mori Judaico non ita diſſona. Quemadmodum verò id, de quo in Jure Cæſareo *Proculeianis* cum *Sabinianis*, in Theologia Pontificiis cum Reformatis, Calvinianis cum Lutheranis, in doctrina Judaica Scholæ Hillelianæ cum Sammæana, aliiſve id genus cum aliis convenit, id, inquam inſigniori multò veritatis charactere apud homines eminere, admitti ſolet, quam quod pars inter hos alterurra, aut oppugnat, aut ſola affirmat, & pro indubitato quidem indè non rarò ſumitur; ita de conſenſu heic Sectarum, quas diximus, binarum illuſtrium toties

d *De Die Natali cap.* 20.

e *Saturnal.* 1. *cap.* 15.

invicem aliàs diſcrepantium, Scriptiſque pugnantium, merito in re cùm ad ſacrorum ſuorum regimen tùm ad mores civiles adeò ſpectante, eſt ſtatuendum. Harum neutra de uſu vetuſto dubitat, utraque pariter aſſerit; utcunque altera (Talmudica ſcilicet) poſtquam Synedrium Magnum deſiit, cyclum adhiberi velit Hillelianum, idque ubique Terrarum; altera (ſeu Karæi) Cyclum hunc intra Terram Sanctam admitti nolit, vetuſtam illam avitam, ac incertiſſimam Temporum rationem ibi ſemper retinens, alibi verò Hillelianam paritèr amplexa.

Honore autem, Exiſtimatione, Autoritate, uti & Vetuſtate Talmudicos Karæis nunquam non præcelluiſſe, ſatis eſt receptum. Etenim hi Sadducæorum propago (ſic vulgo [f] creditur) quorum initia ſub annum Chriſti 130. collocari ſolent. Illi verò longè antiquiores, atque ex eis Phariſæi, ac Scribæ, *qui ſupra Cathedram Moſis ſedebant*, & de quibus Chriſtus ipſe, ſtante adhuc Eccleſia, ſeu Republica Judaica; *Omnia* [g] *quæcunque dixerint vobis ſervare, ſervate, & facite.* Atque expreſsim Judaicæ Religionis ἡ ἀκριβεστάτη αἵρεσις [h] *ſecta exquiſitiſſima*, ſeu *exactiſſima* Phariſaica dicitur *Paulo Apoſtolo*; qui & eorum in ſcholis ad Gamalielis

[f] *Vide Diſſert. hujus cap.* 2. & Frederic. Spanhemi *Part.* 2 *Dub. Evangelic.* 38. & *part.* 3. *Dub.* 28. & 29.

[g] *Matth.* 23:2.

[h] *Act. Apoſt.* 26:5.

i Talmu-

i Talmudici pedes educatus. Quinetiam quotiès in Moribus, Ritibus, Sententiis, atque Interpretationibus receptis Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ Judaicæ eruendis, docendiſque cordatiùs ad Chriſtianiſmi, utpotè indè primò orti, res illuſtrandas, ritéque dignoſcendas, idque meritiſſimò, ſatagunt Scriptores Chriſtiani celebriores, Talmude plerunquè Babylonio (ſubindè etiam; ſed raro nimìs Hieroſolymitano) & Talmudicorum, qui recentiores ſunt commentariis, veluti quibus autoritas in hiſce ampliſſima tribuenda, neque Karæorum ſcriptis omninò fermè ſolent uti. Et quàm Clara ſanè, quàm Neceſſaria, quàm ingenuis univerſis Grata indè, atque Exoptatiſſima ſæpè Lux! Utputa, in probè decernendo quinam *Ritus, & Forma primæ Cœnæ Dominicæ*, qualiſnam in Eccleſia illa olìm fuerit, ac quotuplex *Excommunicatio Forenſis* (ſeu ex ſententia aliqua humana,) quid Ἀποσυνάγωγος, ſeu *extra Synagogam fieri* (in quibus ibi ſingularis civilis tantùm conſortii cujuſdam privatio erat; ſed non omninò Templi Sacrorumve uſûs interdictio; niſi, ut interdùm ex accidenti, quotiès carcere quis nimis contumax impediretur) Quid *Abſolutio*, quid *Synagoga*, quid *Eccleſia* ibi in *Dic Eccleſiæ*, & in eo, *Si Eccleſiam non audierit* (quo alii Au-

i *Act.* 22: 3. & *vide* I. Buxtorf. *in Abbreviaturis, lit.* ר.

 dientiam

dientiam intelligunt Epiſcopalem ; Chri-
ſtianorum Presbyteralem alii, alii eam, quæ
eſt Congregationis, ſeu populi alicujus in-
tegri Chriſtiani, alii Papalem, uti &
Hieronymus Xaverius Jeſuita, qui in Hiſto-
ria Chriſti *Acabaro Mogolenſium* Imperato-
ri Perſicè conſcripta [a], pro *Dic Eccleſiæ*; *ſi
autem Eccleſiam non audierit &c.* ſubſtituit
بسر دار جماعت كوي واكر
انرو نيز نشنود *Principi Eccleſiæ dic*;
& ſi nec illum audierit &c. cum reverà,
juxta linguam, & mores, tempore Chriſti
in uſu, ac Doctrinam Talmudicam, *Eccle-
ſia*, ſeu *Synagoga* id eſt עדה, & קהל, quæ vo-
cibus illis apud Moſem, reliquoſque pro-
phetas explicantur, tum pro Synedrio
[b] ſumantur Judaico, ſive Magno, ſeu Se-
ptuaginta uniuſvirali, ſive Minorum ali-
quo, ſeu Vigintitriumvirali, ſcilicet ex cer-
to perſonarum qualiſcunque tribûs Iſraeli-
ticæ, ſed interim ritè in facultatem judi-
ciariam Ordinatarum, numero conſtante,
adeoque pro Civilibus planè reipublicæ il-
lius Tribunalibus, tum pro numero Ho-
minum Denario [c], ſeu qui *Plurium* ibi no-
mine venit, quorum planè nihil Audien-
tiarum, quas diximus alicui analogum fuit
magis

a *Pag.* 371.

b *Lev.* 4. 13, 14, 15. *Numer.* 35. 24. 25. *Pſ.* 82. 1. *&c*, *Miſn.* *&* Gemar. *tit.* Horaiioth, *cap.* 1 *&* 2. *& tit.* Sanhedrin, *cap.* 1. Maimonides *Halach.* Shagagoth, *cap.* 12. *&* 13. *&* Maigsha Korbanoth, *cap.* 1. *Moſes Mikotzi Præcept. affirmat.* 217. *&c.*

c *Vide Miſn. tit.* Megillah *cap.* 3 *& it.* Sanhedrin, *cap.* 1. *&c.* *&* Jo. Cameron. *&* Hugonem Grotium *in Matth.* 18. 17. *&* Maimonidem *in Canonibus Ethicis*, *ſeu Halach.* Daioth, *cap.* 6.

magis atque Ἐκκλησίας, γερουσίας, ſeu Συνέδρείου vocabulum apud *Xenophontem*, *Thucydidem*, *Pauſaniam*, alios, uſurpatum pro legitima concione, cœtu, ſeu collegio, id eſt parte aliquota populi ſelecta, ac civilitèr congregata) Qualia ac Quotuplicia ibi *Judicia*; Quid *tanquam Ethnicus*, ſeu *Gentilis*, & *Publicanus* haberi (Nominum Par, quo ſimplicitèr ſumto, ut extra mores merè Judaicos, eoſque quatenus Chriſtianiſmo ſolùm præibant, haud ulla tunc Exiſtimationis ſequioris, nedum Infamiæ nota irrogabatur, ita neque intra mores illos, alitèr atque Gentili, quà ſimplicitèr Gentili needum in Judaiſmum recepto, fraternitas Judaica, ejuſque effectus ſingulares, Publicano verò utpotè moleſtiori imperii quod gravatè ferebatur Romani inſtrumento, ideoque cum peccatoribus inſignoribus non ſemèl paritèr in Evangelio cenſito, etiamſi Judæus eſſet, effectus ejuſmodi fraternitatis aliquot, arctiorque amicitiæ conjunctio denegabantur; Huic intereà omnimodâ, ſi Judæus eſſet, aut Juſtitiæ Proſelytus, cum Judæis reliquis, Sacrorum, illi autem Sacrorum Gentilibus in Templo propriorum, licet non ipſorum Judaicorum, libertate nunquàm non permiſsâ) Quid ſceleratorum aliquot generum *abſciſſio*, *exterminium*, ſeu

ſeu *Ablatio* quàm כרית vocitant, quæ cælitus perpetuò expectanda, nec ad humanum omninò attinuit judicium; Quidnam *Poteſtas*, ſeu *Facultas* (conferri, ſeu expreſſim donari ſolita) *Ligandi, & ſolvendi*, id eſt רשות להורות באיסור והתר *facultas decernendi*, explicandi, interpretandi, declarandi, *de ligato, & ſoluto*, ſeu *quid ligatum, & quid ſolutum*, quod planè milliès in Talmudicis, ex vetuſtiſſimo Eccleſiæ illius uſu denotat quid Vetitum ex lege ſacra, quid Permiſſum; (quemadmodum & Græcis * ſcimus Δῆσαι quod *ligare* eſt, etiam *interdicere* Sonare, & Λύειν quod eſt *ſolvere*, etiam *permittere*, ſeu obligationem, ſive auferre, ſive nondum inductam monſtrare, aut aſſerere) adeoque ad Docendi, ſeu Interpretandi, ſeu Theologiæ Præceptivæ (ut *Præceptiva Philoſophia*, & *Præceptores*, qui præcepta tantùm docebant, latinis [a] dicti) munus ſolùm ibi attinuit, quo nempè in ipſo Ordinationis formula ſolenni verbis expreſſis, non rarò donabantur Presbyteri ii quibus, ut mos etiam aliàs ibi obtinebat, particularitèr creatis, neque in munus *Presbyterii*, ſeu *Doctoratûs* ibi integrum, ſeu Judiciorum forenſium adminiſtrationis facultatem aſſumtis, Caſus ſolùm Conſcientiæ ex lege ſacra placitiſque majorum decidendi, ſeu ſic de Jure publicè reſponden-

* *Vide* Euſtathium & Didymum *in illud Iliadis* Σ. ἐμεῖο δὲ δῆσεν Ἀρῆς ἀλκτῆρα γενέσθαι. *Inſcriptionem Iſidi apud* Diodorum Siculum *lib.* 1. &c.

a Seneca *Epiſt.* 94. & 95.

di, illudque docendi Poteſtas conferri ſolebat (de hujuſmodi Deciſionibus integer extat in Corpore Talmudico titulus הוריות *Horaioth* dictus) & Quàm aliena reverà fuerit Poteſtas hæc à ſenſu quo à Pontificiis, aliiſque in rem ſuam non paucis eſt perperàm, uti &, quæ heic memorantur reliqua, imbuta, atque offuſcata; Quinam & Quales ibi ſimplicitèr *Presbyteri*, aut in *Presbyteratus* integri dignitatem, ſeu univerſalitèr creari ſoliti, id eſt Divini paritèr, atque Humani Juris ſcientes (quemadmodum in Roma Veteri [b] Juriſprudentes) publicè, & ritu ſolenni ab antè creato aliquo agnoſci; Qualiſnam ille ritus, atque *Manuum impoſitio*, quâ plerunquè creabantur Presbyteri ibi omnigeni; atque innumera alia. Quorum ſanè ſcientiam genuinam, quatenus ſtudiis Chriſtianis, aut prævia olìm fuerit, aut eximium nunc eſt, aut eſſe poteſt explicandi inſtrumentum, adeoque doctrinam Talmudicam (id eſt primarias, ſeu veteres Juriſprudentiæ ſimùl, ac Theologiæ illius Eccleſiæ ſeu Reipublicæ Interpretationes undè ſcientia illa eruenda) quotquot, ſive per Faſtidium, ſive per Contemtum, ſive, quod crebriùs fit, per Ignorantiam ſimul, ac Deſidiam pervicaciùs neglexerint ſuo ſolùm, ſuique ſimilium ingenio ac doctrinæ modulo, quantuluſcun-

b *L. 4. D. tit. de Iuſtitia & Iure*, & *vide* Briſſon. *Selecť. ex Iure Civili, lib.* 4. *cap.* 16.

tuluſcunque fuerit, innitentes, tum miſerè falli ſolent, tum pernicioſiùs fallere. Neque alitèr fermè atque ſi quis Geometriæ ignarus auſu temerario Opticen, aut harum alterutrius neſcius Aſtronomiam edoceret, aut hujus deniquè expers, artem Cœli Judiciariam, Divini inſtar, ridiculè nimìs venditaret. Specimina autem ſatis ampla ſingularis Talmudicorum; apud Chriſtianos Scriptores celebriores, Exiſtimationis (ſive in Judaiſmo refutando, ſive in Chriſtianiſmo firmando) habes cùm in Pontificiis tùm in Reformatis. Ut vetuſtiores illos, *Hieronymum à Sancta fide*, *Nicolaum Lyranum*, & *Joannem Bachonem* noſtratem prætercam; in Pontificiis ſunt quibus ſola ſectæ hujus Scripta uſui fuere maximo, *Petrus Galatinus*, *Paulus Riccius*, *Petrus Brutus*, ſeu *Catharenſis*, *Victoria Porchetus*, *Paulus Burgenſis*, *Paulus Foroſempronienſis*, *Gilbertus Genebrardus*, *Angelus Caninius*, *Nicolaus Serrarius*, *Philippus Aquinas*, *Antonius Giggaus*. *Dionyſius Petavius*, *Joannes Morinus*, *Gilbertus Gaulmin*, *Simeon de Muys*, *Aloyſius Novarinus*, alii; in Reformatis, *Sebaſtianus Munſterus*, *Joannes Capnio*, *Paulus Fagius*, *Cunradus Otto*, *Joannes Mercerus*, *Joſephus Scaliger*, *Joannes Buxtorſius* pater, ac filius, *Iſaacus Caſaubonus*, *Joannes Druſius*, *Sixtinus ab*

Amama, *Petrus Cunæus*, *Gulielmus Schickardus*, *Hugo Grotius*, *Joannes Cochius*, *Conſtantinus L'Empereur*, *Claudius Salmaſius*, *Joannes Cameron*, *Ludovicus Capellus*, *Samuel Petitus*, *Joannes Ritangelius*, aliique; inter quos ſanè locum etiam merentur non poſtremum *Henricus Ainſworthus* & *Joannes Wemeſius* Anglicè plurima docentes ex Talmudicis; qui etiam ſubindè cùm *Baronio* tùm *Bezæ* opem præſtant ſingularem. Ubi igitur diſſidium inter Sectas, quas diximus, Talmudicis potiùs adhærendum, idque ex doctiſſimorum tot, illuſtriumque virorum ſententia, qui ſe toties ab illis edoctos agnovere, diſſonantia interìm Karæorum ſcripta inſuper habentes. Saltèm neutiquam ſunt ita ſolliciti de eorum placitis, quæ ſanè cum Talmudicorum eadem ſunt crebrò ipſa; iſtis ex ipſis Scripturæ viſceribus ſuiſque interpretamentis non rarò idem ipſum docentibus, quod hi ex avita ſolùm petunt traditione. Qua in re ſanè imitatoribus inter Chriſtianos, neque hi, neque illi carent.

Quod autem ex utriſque heic præſtitum eſt, in tricis, nugiſque tantùm Chronologicis verſari, adeoque nec in ſe operæ pretium forſan cùm Moroſioribus aliquot tùm Delicatioribus habere ullum videatur. Certè quiſquis pro nihilo cenſeat, accuratiùs edoceri.

Pri-

Primò, Qualiſnam ſingularis Annorum, Menſium, Feſtorum, adeoque Temporis omnimodi ratio, in Eccleſia, ſeu Republica illa divinitùs inſtituta, legiſque ſacræ verbis, ac receptiſſimis Juriſprudentum, ac Theologorum, ejuſdem ſententiis explicata, fuerit; qualis item in reliqua Aſia, Ægypto, Africa, Græcia, Italia, alibi per orbem terrarum in uſu inter Judæos diſperſionum, qui numeroſiſſimè paſsim ſub Chriſti maximè tempora creverant, ut ſcimus ex *Dione, Martiale, Juvenale, Seneca, Rutilio, Tacitio*, aliis; quò & inprimis ſpectat illud *Horatii*.

Lib. 1. Sat. 4. --- *Nam multo plures ſumus: ac veluti te Judæi cogemus in hanc concedere turbam*; id eſt, Proſelytũ, ut ſecta illa numeroſiſſima ſolet, etiam renitentem ſuadendo faciemus;

Secundò, ejuſdem ibi uſum dum D.N. Jeſus Chriſtus ipſe in terris, adeoque eum ipſũ (quod ſatis conſequitur) eum obſervaſſe;

Tertiò, Primitivarum Chriſtianorum maximè ex Judæis Eccleſiarum, veluti Hieroſolymitanæ, aliarumque id genus paritèr inter Gentiles ſequacium, mores Judaicos, diù retentos, juxta rationem hanc etiam formatos eſſe;

Quartò, Æquinoctii verni in Paſchate ritè quotannis deſignando tempus apud Chriſtianos Cauſam, ac Originem;

Quintò,

Quintò, Planè fruſtranea eſſe (nam & conſequitur etiam hoc) Chronologorum maximorum argumenta, quibus nimio cum ſudore contenderint, ex Cyclica, ſeu Aſtronomica temporis, apud Judæos, ratione, adeoque ex decimaquarta Luna in ipſa paſſione Dominica (quaſi illa die decimoquarto à Synodo Naturali alitèrve Aſtronomicè eveniſſet) vera Paſſionis, Paſchatum in Novo fœdere, ac demùm Nativitatis, retrò putando, tempora eruere;

Sextò, Certam merè Judaici alicujus (ante cycli Hilleliani uſum) labentis Anni Menſiſve quantitatem, ſeu in diebus Julianis initia aut dies eorum alios Julianis reſpondentes, nemini dignoſci omninò poſſe, niſi Calendarium ejuſdem ſingulare, aut quod tantundèm ſuppleret, ob oculos poſitum habeat (quale nullibi reperitur) adeoque ſcire planè moralium cuiquam nequire, quod viri tot illuſtres ſe ſcire perperam exiſtimant;

Quiſquis, inquam, horum, aliorumque ex hiſce ſubindè non ita levis momenti pendentium cognitionem, velut nihili, nec operâ, & oleo omninò dignam æſtimet, vereor ſanè ne is ſimùl non modò plurima Ignaviæ portentoſa de ſeculis antè actis Somnia, ſuaveſque (ſed ſæpè fateor non ita inutiles) ſciolorum, ſive Hallucinationes

ſive

ſive Simulationes proniús multò quam par eſt admittat, ſed etiam eas Ingenuæ, Nobiliori, Diffuſiorique Diſquiſitioni Veræquæ ac Solidæ indè ſolùm orituræ Diſciplinæ frequentèr nimis, ſive per Incuriam, ſive per Ignaviam, ne quid graviùs dicam, anteferat.

Quòd ſi, ut non rarò, objiciatur, ipſum corpus utrunque Talmudicum aliquot ſeculis ævo, quo, ſive floruit, ſive ſtetit Eccleſia, ſeu Reſpublica Judaica, recentiùs fuiſſe compoſitum, adeoque nec fidem ideò alterutri, nedum commentariis Rabbinicis inde natis, habendam; næ is qui hac ductus ratione ita ſentiat, neceſſe eſt, ut ratione non diſpari, nec Digeſtis Juris Cæſarei, nec Codici Juſtinianeo credendum putet in Sententiis, Reſcriptis, Sanctionibus innumeris, Juſtinianum ipſum tanto intervallo antevertentibus, nec Theodoſiano in iis, quæ Theodoſio ipſo vetuſtiora, nec demùm Hiſtoricis ullis præter Sacros ipſos, aut qui res geſtas moreſque ſibi planè coævos, aut tantum non proximantes tradidere. Sed immane quantum videtur intereà mirum, homines reperiri, qui eo vecordiæ inſolentioris devenerint, ut, in Priſcæ, atque Alienæ ſibi Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ Jure, ac Moribus diſcutiendis, definiendiſque, novitiis, temerariis, jejuniſque ſui ipſorum, per tot ſecula, totque intervalla diſtantium commentis quicquid ejuſdem Cives veteres, Juriſconſulti, ac Theologi à Majoribus acceptum fidelitèr ſcriptis mandarunt, audaciſſimè poſtponant. Quod plané haud aliud eſt quam, aut miſerùm Neſciendi, aut fallaciſſimum ſcientiæ Larvam Obtendendi ſtudium.

DE

DE
ANNO CIVILI
Veteris Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ
JUDAICÆ
DISSERTATIO.

Cap. I.

Annorum & Menſium *apud veteres* Judæos, *tùm* Naturalium, *tùm* Civilium, *indicatio Generalis.*

Dierum veteribus Judæis, uti & hodiernis, Civilium, ita propriè dictorum, revolutio à veſpera ad veſperam fuit, ita ut Nox præcedens, integra diei naturali proximè inſequenti conjuncta, Civilem perpetuò conficeret. Annorum autem, & Menſium ratio item erat, quemadmodum etiam apud Chriſtianos, alioſque, alia Naturalis, Civilis alia. Naturalis, ſeu Aſtronomica, Menſem Lunari à coitu ad coitum motu definitum, ſeu ſynodicum, dierum conſtituit 29, ac horarum 12, præter partes aliquot ad horam

fermè excreſcentes. Duodecim Menſes ſic putati, ſeu Annus eis Lunaris, dies habuit 354. & horas fermè novem. Annus Solaris illis erat, uti & aliis pleriſque Aſtronomicè putantibus, dierum 365 præter quadrantem, aut circitèr, undè exceſſum vides, ſupra Lunarem, dierum undecim, quatuor aut circitér horis demtis. Nam de partibus minutioribus ſollicitiùs heic agendi locus non eſt. Naturalem hujusmodi calculum, motuumque ad eum ritè ineundum cœleſtium apices docuiſſe [a] aiunt majores ſuos, maximè Iſacharitas, *qui habebant cognitionem, & intelligentiam temporum, ſcientes quid faciendum eſſet Iſraëlitis*, ut in Paralipomenis [b] legitur. Et Hieronymus ibi in Quæſtionibus, & Traditionibus Ebraicis; *De filiis Iſachar viri eruditi, qui norunt ſingula tempora. Ipſi enim erant Doctores, Computatores, & Magiſtri, ſive ad feſtivitates celebrandas, ſive ad cætera. Et ideò dictum eſt in benedictione Iſachar, ſuppoſuit* [c] *humeros ſuos, & factus eſt tributis ſerviens.* Undê & illud R. Samuelis [d] כי יששכר עלה לרקיע והביא תה׳רת חלקים I-*ſacharem aſcendiſſe in firmamentum, & ſecum deduxiſſe* (in mortalium uſum) *partes* 1080; illas nempè in Judæorum computo non minus celebres, quam Sexagenas apud Græcos, aut Latinos. Hyperbole eſt manifeſta

[a] *Maimonides hal.* Kidush hachodesh *cap.* 17. §. 25.

[b] *Lib.* 1. *cap.* 12: 32.

[c] *Geneſ.* 49: 15.

[d] *Apud Abraham Zacuth in* Iuchaſin *fol.* 40.

nifeſta

nifeſta de ſingulari Tribus illius in re Aſtronomicâ peritia. Sed ante ſecula multa Iſacharitarum qualeſcunque fuerunt hac de re libri periëre. Saltem ad manus ſuas non deveniſſe fatentur Magiſtri celeberrimi, Græcorum, ſeu Paganorum veterum calculo quidèm, ſeu mathëſi utentes, ſed majorum ſuorum haud ita diſſimilem, aut imparem fuiſſe intereà ſtatuentes. Quin & illud Moſis, [e] *Hæc eſt enim veſtra ſapientia, & intellectus coram populis*, ſeu *in oculis Gentium*; *ut audientes univerſa præcepta hæc dicant, En populus ſapiens, & intelligens &c.* ita interpretantur ut *Sapientiam* & *Intellectum* ibi ſumant [f] pro חישוב תקופות ומזלות *calculo revolutionum partium Anni, & Syderum.* Undè etiam à ſeculis rationem hanc Naturalem vetuſtiſſimis ſibi derivant, ſed ut ſcholis, ac civilis rationis artificum ſtudiis inſervientem, atque auxiliarem, nec per ſe, ac ſimplicitèr omninò uſui populari, aut civilitèr adhibitam. Civilis Menſium ratio alia erat quà eorum in contractibus, pactis, re nuptiali, puerperio, ablactatione id genus aliis præcisè dictorum uſus) alia quà Annum complebant, ejuſve fuere partes. Modo priori, rotundus dierum Triginta numerus menſis eſt paſsim Magiſtris, adeòque tempus trimeſtre nonaginta: Poſteriori verò, nunc

[e] *Deut.* 4:7.

[f] *Gemar. Babyl. ad tit.* Sabbath. *cap.* 7. *fol.* 75. *& vide Moſem Mikotzi præc. affirm.* 47.

29, nunc 30. dies menſi Civili alitèr, atque alitèr aſſignabantur. Undè etiam nunc plures, nunc pauciores habuit dies annus Lunaris Civilis, juxta ſtatìm oſtenſa. Neque enim, aut Lunaris reverà, aut Solaris erat Civilis eorum annus. Nec interìm negligebatur in ejuſdem diſpoſitione ſive Lunæ motus, cujus tamen menſurâ non alitèr regebatur Annus Civilis, atque incertiſſimi quidam (nec ſanè ii ita pauci) eventus admitterent; ut fuſiùs mòx dicetur. Anni itèm initium aliud erat quà Feſtorum recurrentium, atque id genus aliorum aliquot ratio habita, aliud quà Jubilæi, ac anni Sabbatici inchoandi. Prius in Vere ſtatuebatur [g], ſeu ſub initium Abib, ſeu in Niſan, quod per tempus vernum vagari ſolebat, & τȣ̃ ἔτȣς ἀρχὴν ſeu anni initium etiam à Fl. Joſepho [h] nuncupatur, uti quidem & Philoni [i] Poſterius in Autumno, ſeu Tiſri menſe qui à Niſan ſeptimus eſt. Atque alia item [k] fuere quoad agenda aliquot alia, ſingularia anni initia (quemadmodum & ſcimus fuiſſe apud veteres Romanos, hodièque apud Chriſtianos præter Kalendas Januarii) quæ tamen in dierum periodis, aut relabebantur, aut ſurſum protrudebantur, proùt locum Neomenia Niſan, ſeu verni menſis primi variatìm obtinebat. Sed hâc de re plura inferiùs.

g *Exod.* 12: 2. *Numb.* 28: 16. *Eſther* 3. 7.

h *Antiq. Iudaic. lib.* 1, *cap.* [illegible] *& lib.* 3. *cap.* 10. *alibi.*

i *Lib.* 3. *de vita Moſis.*

k *Miſna tit.* Rosh Hashena, *cap.* 1. *& videſis* Hieron. *in Ezech. cap.* 1. Aben Ezra *ad Exod.* 12. J. Buxtorf. *in Synagoga cap.* 12. *&* Manaſſeh BenIſrael *in Conciliat. ad Exod. quaſt.* 11. *præter Chronologos obvios.*

CAP. II.

Judæorum, quorum Scripta legimus, Secta bina. Talmudici, *ſeu.*Traditionales, *&* Karæi, *ſeu* Scripturarii. *Utrorumque diſciplina heic adhibita.*

Jam verò genus eſt Judæorum, quorum ſcripta legimus, duplex. Alterum, Talmudici dici ſoliti, ſeu בעלי הקבלה *Magiſtri Traditionum*, quos Traditionales vocabimus; Alterum, Karæi, ſeu קראים *Karaim*, id eſt *Scripturarii*, ſeu בעלי מקרא etiam & בני מקרא, id eſt, & *domini*, & *filii Scripturæ*; utpotè qui rejectis Talmudicorum traditionibus, ipſas ſolùm, quas ipſi exiſtimant, ex ſcripturæ ſenſu eruendas eſſe, ut ſatis manifeſtas interpretationes amplectuntur, indè nomen ſortiti. Genus prius eos continet Magiſtros (præter ipſos juris Talmudici Corporis utriuſque, Hieroſolymitani ſcilicet, & Babylonici, autores) qui commentarios ſcripſere Theologicos ſimùl, & Juridicos ſatis numeroſos, Venetiis, Mantuæ, Cremonæ, Baſileæ, Cracoviæ, Pragæ, alibi typis editos, veluti autores *Sepher Siphri*, *Siphra*, *Mechilta*, *Peſiktha Zotertha*, Rabbi Eliæzer, Autorem *Rabboth*, ſeu commentariorum ſic dictorum in Pentateuchum, autorem

Hilcoth Gedaloth, Moſem Maimonidem, Salomonem Jarchium, Aben Ezra, Kimchios, Nachmanidem, Abarbinel, Bechai, R. Jehudam autorem *Sepher Muſar*, Abraham Zacuthium, autorem *Sepher Juchaſin*, R. Gedaliah Ben Jechai, autorem *Sepher Shalsheleth*, R. Mordecai, Iſaac Ben Arama, R. Levi Ben Gerſom, autorem *Sepher Colbo*, *Sepher Corban* Aharon, Jacob Bar Salomon, autorem *Sepher Aïn Iſrael*, Moſem Cotzenſem, Rabbenu Asher, Jacob Ben Asher, Alpheſium, Jehudam Levitam, Joſephum Caro, Obadiam Bartenorium, & qui ſunt id genus reliqui non pauci. Atque hi univerſi Phariſæorum fermè veterum, & Scribarum, qui Moſis cathedram [a] occuparunt, placita more ſuo tradunt explicantque, Traditionibus velut in Monte Sinai Moſi, à Numine receptas refertiſſimi. Paſsim apud illos Traditiones hujuſmodi הלכות למשה מסיני *Traditiones Moſi è Sinai* nuncupantur. Poſterius genus, ſeu Scripturarii, propago Talmudicis habentur Sadducæorum; adeòque eorum initia ab illis tribuuntur tempori Joannis [l] Hyrcani Judæorum Principis, ſub annum 130 an-

a *Matth.* 23. 2.

l *Vide Fl. Ioſeph. lib.* 13. *cap.* 18. *& Rabbi Iehudam Levitam in* Sepher Coſri *orat.* 3. *ſect.* 65. *& Gem. Babyl. ad tit.* Kiddoſchim *cap.* 3. *fol.* 66. a Sepher Iuchaſin *fol.* 15. a *item citata* Joanni Buxtorſio *in lexico Chaldaico, verb.* קרא *col.* 2114. *& tunc* Joſeph. Scalig. *de Emend. Temp. lib.* 2. *pag.* 143. *Elench. Tibareſii cap.* 2. *Serrar in Minervali cap.* 11. *Ioannem Ritangel ad lib.* Iezira *pag.* 33. *&c.*

ante Chriſtum incarnatum. In Ægypto, Palæſtina, Conſtantinopoli, ex Scripturariis hujuſmodi habentur. Ipſi autem viciſsim (quale inter ſectas nimium fieri ſolet) Traditionales tunc primo inclareſcere cœpiſſe, contendunt, præcipuumque eorum autorem fuiſſe Rabbi Simeon Ben Shatach, nominis in utroque Talmude celeberrimi. Summâ nempe illum gratiâ apud Hyrcanum (cui ſoror ejus nupta) cum diſcipulis ſuis pollentem ſimplicitati Scripturæ, & genuinis ejuſdem interpretationibus legem Oralem ſeu Traditiones Talmudicas fidentius tunc primum commiſcuiſſe ſeu adjeciſſe. Sic Rabbi Eliah Ben Moſeh Scripturarius, de Simeone illo locutus; את אשת ינאי חדש דת אחרת לפי דעתו ומוסף על הכתוב *frater uxoris Joannis novavit Diſciplinam aliam juxta ſententiam ſuam, & Scripturæ adjecit*; id eſt, התורה שבעל פה *Legem Oralem* ut expreſsim idem Eliah. Libri Scripturariorum, quantum hactenus ediſcere potui, admodum ſunt pauci. Nec quidem typis impreſſum alium, mihi videre contigit præter unicum illum שער יהודה dictum, ſeu *Portam Jehudæ*, qui totus eſt על ענין ערות *de Inceſtu, & concubitu illicito*, autore Rabbi Jehuda Poki מערת בני מקרא *ex cœtu*, ſeu *ſecta Judæorum Scripturariorum.* Editus eſt hic Conſtantinopoli

tinopoli anno Mundi juxta eorum calculum 5342, ſeu Chriſti 1582. Neque alius omninò Judæi alicujus Scripturarii, codex manuſcriptus ad manus meas pervenit, præter jam memoratum Eliah Ben Moſeh, qui & ſubinde * ſe vocat ב"בר ליעה מכנדריא *Filium honorati Rabbini Moſeh Candienſis*, fortè pro *Cretenſi*. Scripſit ille Tractatum, ex receptiſſimis ſectæ ſuæ ſententiis deſumtum, ac in סדרים *Sedarim*, ſeu *Ordines* diſtributum; quorum primus eſt בזמנים *de Temporibus*, adeòque de Die, Nocte, Septimana, Menſe, Anno. Et שהמצות תלויות inquit, בזמנים ידועים להורת כגון בקר וערב ויום ולילה וחדש ושבוע ושנה על כן ראוי לנו לבארם תחלה קודם תחלונו לבאר במצות התורה *Cum præcepta, ex temporibus notiſſimis, veluti matutino, veſpertino, Die, Nocte, Menſe, Septimana, & Anno pendeant, viſum eſt nobis, ea explicare, antequam explicationem præceptorum legis aggrediamur.* Ordo ejus ſecundus eſt de Sabbato, Tertius de Paſchate, Quartus de feſtivitate Paſchali, Quintus de eâ, quæ eſt Septimanarum, ſextus de Inceſtu, ſeu concubitu illicito, ſed mutilus. Nec plura habentur in exemplari, quo utor. Floruit ſub annum 240, chiliadis Judaicæ ſextæ, id eſt Chriſti 1480. Moſem Maimonidem, Aben Ezra, Levi ben Gerſom, Traditionalium alios

* *Seder 2. in calce.*

alios ſubindè citat. Byzantii, aut loco aliquo non ita indè diſſito ſcripſiſſe eum, vix dubito. Nam Tabulas Aſtronomicas in calculum motuum Solis, & Lunæ conſtructurus, ait * ſe operaturum באופק קוסטנדינא מכבבים לדעת אלבתאני *ad latitudinem*, ſeu *Horizontem Conſtantinopolis, juxta doctrinam Albatenii* Arabis, cujus inſignis hiſce in rebus, apud Judæos exiſtimationis alibi, m etiam apud ipſos habetur teſtimonium luculentum. Autoribus utitur ille, ſcriptor quidem diligentiſſimus, & eruditus, ſubindè Scripturariis, veluti Rabbi Levi Ben Rabbi Japhet, Rabbi Jehoſua, Rabbi Aaron. Neque enim à titulo Rabbi, aut Rabbenu abſtinet quotiès de ſuis loquitur, utcunque apud Benjaminum Tudelenſem in Itinerario, alioſque n, non ſemel ſic diſtinguantur invicem רבנים, & קראים, ſeu *Rabbini*, & *Scripturarii* perindè, ac ſi hos titulo illo neutiquàm inſigniri ſolitos, velint. Fortè quidem Benjaminus ille, Traditionalis ipſe Judæus, Scripturarios ejuſmodi dignitatis nomine à ſe honeſtandos, noluit, utcunque ipſi inter ſe eo uterentur. Anne potiùs ex more obtinuit, Traditionales eo nomine, ſeu titulo magis quam Scripturarios innotuiſſe? utriſque intereà eo inſigniri ſolitis. Nam diſſimulandum non eſt, Scripturarium noſtrum ipſos Traditionales,

* *Seder* 1. *cap.* 19.

m Tzemach David *part.* 2. *anno Chil.* 5. 635. *ſeu Chriſti* 875.

n *Videſis* Joſeph. Scal. *de Emend. Temp. lib.* 2. *pag.* 143.

tinopoli anno Mundi juxta eorum calculum 5342, ſeu Chriſti 1582. Neque alius omninò Judæi alicujus Scripturarii, codex manuſcriptus ad manus meas pervenit, præter jam memoratum Eliah Ben Moſeh, qui & ſubinde * ſe vocat ב"כר לעיה מגנדרייא *Filium honorati Rabbini Moſeh Candienſis*, fortè pro *Cretenſi*. Scripſit ille Tractatum, ex receptiſſimis ſectæ ſuæ ſententiis deſumtum, ac in סדרים *Sedarim*, ſeu *Ordines* diſtributum; quorum primus eſt בזמנים *de Temporibus*, adeòque de Die, Nocte, Septimana, Menſe, Anno: Et שהמצוות תלויות בזמנים ידועים inquit, להיות כגון בקר וערב ויום ולילה וחדש ושבוע ושנה על כן ראוי לנו לבארם תחלה קודם תחלונו לבאר במצות התורה *Cum præcepta, ex temporibus notiſſimis, veluti matutino, veſpertino, Die, Nocte, Menſe, Septimana, & Anno pendeant, viſum eſt nobis, ea explicare, antequam explicationem præceptorum legis aggrediamur.* Ordo ejus ſecundus eſt de Sabbato, Tertius de Paſchate, Quartus de feſtivitate Paſchali, Quintus de eâ, quæ eſt Septimanarum, ſextus de Inceſtu, ſeu concubitu illicito, ſed mutilus. Nec plura habentur in exemplari, quo utor. Floruit ſub annum 240, chiliadis Judaicæ ſextæ, id eſt Chriſti 1480. Moſem Maimonidem, Aben Ezra, Levi ben Gerſom, Traditionalium alios

* *Seder 2. in calce.*

alios ſubindè citat. Byzantii, aut loco aliquo non ita indè diſſito ſcripſiſſe eum, vix dubito. Nam Tabulas Aſtronomicas in calculum motuum Solis, & Lunæ conſtructurus, ait * ſe operaturum באופק קוסטנדינא מסבים לדעת אלבתאני *ad latitudinem*, ſeu *Horizontem Conſtantinopolis*, *juxta doctrinam Albatenii* Arabis, cujus inſignis hiſce in rebus, apud Judæos exiſtimationis alibi, m etiam apud ipſos habetur teſtimonium luculentum. Autoribus utitur ille, ſcriptor quidem diligentiſſimus, & eruditus, ſubindè Scripturariis, veluti Rabbi Levi Ben Rabbi Japhet, Rabbi Jehoſua, Rabbi Aaron. Neque enim à titulo Rabbi, aut Rabbenu abſtinet quotiès de ſuis loquitur, utcunque apud Benjaminum Tudelenſem in Itinerario, alioſque n, non ſemèl ſic diſtinguantur invicem רבנים, & קראים, ſeu *Rabbini*, & *Scripturarii* perindè, ac ſi hos titulo illo neutiquàm inſigniri ſolitos, velint. Fortè quidem Benjaminus ille, Traditionalis ipſe Judæus, Scripturarios ejuſmodi dignitatis nomine à ſe honeſtandos, noluit, utcunque ipſi inter ſe eo uterentur. Anne potiùs ex more obtinuit, Traditionales eo nomine, ſeu titulo magis quam Scripturarios innotuiſſe? utriſque intereà eo inſigniri ſolitis. Nam diſſimulandum non eſt, Scripturarium noſtrum ipſos Traditionales, ſeu

* *Seder* 1. *Cap.* 19.

m צמח דוד Tzemach David *part.* 2. *anno Chil.* 5. 635. *ſeu Chriſti* 875.

n *Videſis* Joſeph. Scal. *de Emend. Temp. lib.* 2. *pag.* 143.

o Seder 1. cap. 12. conditione 2.

ſeu eorum ſectam generatìm interdum o, ſed raró ſatis, רבנים *Rabbinos* nuncupare. Quandò ſcilicet eo ſolo vocamine, à ſecta ſua diſcriminatos eos vult; tametſi dum ſuos paritèr, ac Traditionales memorat, Rabbini nomen utriſque indiſcriminatìm tribuat, adjecto ſubindè etiam non minùs his quam illis formulâ illâ pietatis honorariæ ſolenni ז"ל *memoria ejus ſit in benedictionem.* Undè ediſcendum haud ita ſempèr, inter Sectas haſce inteſtinum exerceri odium; qua de re obitèr ſcriptores Chriſtiani. Quemadmodum autem Traditionibus adhæret genus heic alterum, ſic alterum Interpretationibus, rejectoque quod traditur, quatenùs traditur, illud inprimìs profitetur p כל העתקה שאין לה סיוע מן הכתוב היא בטלה *Interpretationem,* ſeu *diſciplinam omnimodam neutiquàm in Scriptura ipſa fundatam, vanam eſſe.* Sed intereà cum Traditionem reverà genus ſit duplex; alterum quod Legis Oralis (ſeu Traditionum Moſaicarum) nomine venit, velut id, quod ſeorsìm, atque extra Legem Scriptam per ſe traditum eſt; alterum quod Diſciplinam, ſeu Interpretationem Legis illius ſcriptæ à majoribus traditam, ſeu quâ illi præivêre, complectitur; certè Scripturarii Judæi, dum genere poſteriore ſolum utuntur, perplurima interìm in eo admittunt

p Eliah Ben Moſeh Seder 1. cap. 13.

tunt

tunt quæ, quùm placitis in priore genere receptiſſimis ſint ſimillima, nec magis quam illa quidem, in Scriptura ipſa reperiantur, eorundem vim, ac rationem haud parùm imitantur, induunt, ac ſupplent. Quale fermè etiam de Chriſtianis aliquot paritèr, dicendum; qui dum Traditiones majorum, quà Traditiones, idque ſubindè meritiſſimò rejiciunt, Interpretationes tamen haud minus, nec aliter à ſacri ſermonis ſimplicitate, quam Traditiones ipſas alienas, ſed commodi ſui cauſa (ſic maximè fieri amat, ubi ſacra Imperii urget, aut Juriſdictionis fames, ac ambitio) præ aliis ſibi optatiſſimas, enixiùs conantur adſtruere. De Judæorum ſecta utraque ſpecimen videbis etiam heic luculentum. Codicem Ms. Scripturarii quem dixi uti & alterum illum typis editum, perhumanitèr mecum communicavit (& libentiſſimè beneficium agnoſco) Radulphus Cudworthus Cantabrigienſis, multiplici doctrinæ reconditioris præſtantiâ morumque ſuavitate juvenis ornatiſſimus, qui etiam ex illo nonnulla oppoſitiſſimè adhibuit ipſe, de phaſi Lunari, & Calendario Judaico in libello ingenioſo, & pererudito, de Cœna Domini, Anglicè pridem [q] edito. Et primus eſt; ac ſolus quantum ſcio, qui inter Scriptores, autore illo omninò hactenùs uſus

[q] *Londini* 1642.

uſus eſt. Jam verò, quæ capite ſuperiore de Annis, & Menſibus Judaicis generatìm indicantur, utriuſque ſectæ, tam Scripturariorum, quam Traditionalium, ſeu Talmudicorum diſciplinæ, ſatis ſunt conſona. Quomodo autem in Neomeniis conſtituendis, Menſibus diſponendis, Annis augendis, minuendiſque, ſive conſenſerint ſectæ hæ, ſive inter ſe diſcreparint, in ſequentibus, ex Talmudicorum ſcriptis, atque ex Eliah Ben Moſch illo, qui ſectæ ſuæ perſonam heic neceſſariò ſuſtinet, oſtendetur. Scripturæ autem loca quibus ſecta nititur utraque ſunt notiſſima illa; de Luminarium creatione *ut eſſent* [r] *in ſigna, & in certa tempora & in dies, atque annos*; de menſium, ac dierum in hiſtoria Arcæ Noachi [ſ], enumeratione; de primo anni menſe [t] præfigendo; de Paſchate adeòque menſe primo in tempore Abib [u], ſeu verno retinendo; de Neomeniis, ſeu Noviluniis peculiari ſacrorum genere celebrandis [x], aliis ejuſmodi in Pentateucho obviis, quorum aliqua etiam mòx allata. Teſtimonia autem, ſeu ſcripta Talmudica undè ea, quæ de re ipſa tradimus maximè hauſta ſunt, heic ſimùl potius indicare viſum eſt, quam abſque operæ pretio aliquo, margines paginarum ſæpè nimiùm repetitis eis fruſtra illinere. Ea maximè habentur in Miſnis, & Gemaris

r *Geneſ.* 1. 14.
ſ *Ibid. cap.* 7. & 8.
t *Exod.* 12. 1.
u *Ibid.* 23: 15.
x *Num.* 10: 10. & 28: 11.

ris tituli *Sanhedrin* cap. 1. & tit. *Rosh Haſchana* cap. 1. 2. &c. & gloſſis, & commentariis in eaſdem, uti & ad Exodi cap. 12. in *Pirke*, ſeu *Capitibus* Rabbi Eliæzer, apud Moſem Maimonidem in Tractatu *Kidush hachodesh*, capite 1, 2, &c. uſque in 5. & diem 11. &c. & in eis quæ ibi ſuſiùs adnotantur; apud Moſem Mikotzi in Præc. Affirm. 47. Jacob Ben Aſcher in *Arba Turim* libro *Orach Chaim*, cap. 427. ut ſcriptores congeneres, ſed notæ minores, prætermittam.

CAP. III.

De Anno Communi, *atque* Menſium, *partìm* Cavorum *partìm* Plenorum duodecim *in eo diſpoſitione*, *&* Phaſis Lunaris *uſu*, *ac* Neomeniis, *juxta* Talmudicos.

Annus Civilis, juxta Talmudicos, aut שָׁנָה פשוטה, ſeu *annus Communis*, erat aut מעוברת, ſeu *Intercalaris*. Communem implebant Menſes duodecim, qui aut חסרים ſeu *Cavi* fuere, aut מלאים, ſeu מעוברים quod ſonat *Pleni*, ſeu *intercalares*; id eſt, aut dierum 29, aut 30. Neque enim ullum admittunt fuiſſe aliud menſis genus. Cavos autem, & Plenos, non ex certa aliqua in ſe redeuntis, ac ſui ſemper ſimilis (quemadmodum

modum in computo noſtro, quem Eccleſiaſticum vocant) cycli ratione, aut præſcripto ſtabili faciebant. Nec omninò prænoſci quidem potuit Cavus an Plenus menſis aliquis foret ante ipſum menſis exitum, ſaltem proximantem. Neomeniam enim Civilem docent fuiſſe ſemper, aut ipſam Lunarem, poſt ſynodum, ſeu neomeniam naturalem, phaſin, ſeu הראיה vocant, id eſt *viſionem*, aut initium, ſeu tempus veſpertinum diei trigeſimi primi à proximè antecedentis, ſeu elabentis menſis Neomenia civili putati. Quemadmodum & de Arabibus, quoad phaſin, Alfraganus; *voluerunt Arabes, à veſpera diem auſpicari, quoniam à phaſi Lunari, incipiunt numerare dies menſium.* Sub exitum igitur Menſis cujuſlibet, ſive à phaſi Lunari, id eſt viſione figuræ ejus corniculantis, proximè præcedenti, ſive à die poſtremo (qui ſemper, aut trigeſimus erat, aut vigeſimus nonus) ſuperioris menſis numerati, diligentiſſimè advertebatur, utrum in veſpera, quæ menſis elabentis diem 29 ſecuta, trigeſimum inchoabat, Luna è radiis ſolaribus emerſa conſpiceretur, nempè an poſt interlunium phaſis eis extaret tunc Lunaris. Si phaſis ſic haberetur, ſolenni acclamationis more ſanctificatà Neomeniâ, Cavum faciebant menſem ex diebus illis 29 jam elapſis, à phaſi

phaſi illa proximum auſpicantes; ſin phaſis eo tempore nulla, tunc adjecto die ſequente, ſeu trigeſimo, Plenus fiebat menſis, ſeu Dierum triginta, adeò ut Neomenia Civilis inſequens in veſpera diei proximi, ſeu trigeſimi primi à proximè ſuperioris menſis Neomeniâ numerati (nullâ phaſeos, in illa, habitâ ratione) initio collocanda foret. Id quod de phaſi dictum eſt, perpetuò, quotiès habita eſt, juxta eos obtinuit. Quod verò de veſperâ trigeſimâ phaſi carente regularitèr pronuntiant, exceptiones recipit aliquas. Nempè quoties conſtituiſſet illis, qui Calculo huic præfuere (de quibus mòx) turbatum, aut incommodè nimis diſpoſitum iri anni præſentis rationem, ſi juxta frequentiam Lunaris poſt ſynodum tempore ſuo (id eſt die 30) phaſis defectûs per aërem nubilum, aut imbres, aliaſve ob cauſas accidentem, menſes præteritos plenos facerent; integrum eis erat, uſuque receptum pro arbitrio tàm Cavos facere quàm Plenos, eoſque, ſive continuos, ſive alternos. Sed nullum aiunt Sanctificationis acclamationem acceſſiſſe Neomeniæ, ſeu menſis initio præter illud, quod à phaſi, ut diximus, eſt deſignatum. Id eſt à Luna tempore ſuo, ſeu trigeſimi diei veſpera, ſeu initio in cœli conſpicua. Cavos autem tunc maximè inſeruere

quandò

quandò ex Aſtronomico calculo dignoſcerent phaſin (qua de re plura inferiùs) haberi potuiſſe, utcunquè ab aëris caligine impediretur. Menſium Plenorum numerus ſic ex arbitrio eorum, qui huic rei præerant pendens, ita ab ipſis coërcebatur, laxabaturque, ut nec pauciores quam Quatuor, nec plures quam Octo, interponi ullo in anno Communi regularitèr decernerent. Verba ſunt Miſnæ a; אין פוחתין מארבעה חדשים המעוברים בשנה ולא נראה יותר על ח׳ quod tantundèm ſonat. Medius autem numerus, ſeu phaſes ſex, adeòque menſes ſex Cavi, totidèmque Pleni, annum Lunarem naturalem (horis demtis aliquot, & minutiis, quæ inſupèr accedunt) conficiunt, id eſt dies 354. Ex adjectione verò, qualem diximus, ſive plurium plenorum, ſive paucorum, creſcebat, minuebaturque variatìm Annus Communis, ut in ſubjecta tabella.

a *Tit.* Erarin *cap.* 2.

Menſes

Menſes	*Pleni* 4 *Cavi* 8	*Pleni* 5 *Cavi* 7	*Pleni* 6 *Cavi* 6	*Pleni* 7 *Cavi* 5	*Pleni* 8 *Cavi* 4
1 Niſan	29	30	29	30	30
2 Jiar	30	29	30	29	29
3 Siwan	30	29	29	29	29
4 Tamuz	29	30	30	30	30
5 Ab	29	29	29	29	30
6 Elul	29	30	30	30	30
7 Tiſri	30	29	29	29	29
8 Marcheſvan	29	29	30	29	30
9 Caſleu	29	29	29	30	30
10 Tebeth	30	30	30	30	29
11 Sebat	29	29	29	30	30
12 Adar	29	30	30	30	30
Dierum ſumma	352	353	354	355	356

Ita intra hoſce terminos regularitèr vagabatur juxta Talmudicos Annus Communis. Nec exceptio adjicienda, niſi quotiès, aut numeroſiores fortè phaſes cavos plures quam octo fortè inducerent, aut neceſſitas aliqua anni extra ordinem intra ſuos cancellos retinendi accideret.

CAP. IV.

De Menſium Legalium *Initiis*, *ſeu* Neomeniis *juxta* Judæos Scripturarios. *Eorum item ſententia de* Cavis, *ac* Plenis, *horumque numero in* annum Communem *admittendo*.

Eliah ille Ben Moſeh, Judæus Scripturarius, caput[a] habet בחדוש התורה ועת תחלתו *de Novilunio*, ſeu *Menſe Legali*, & *tempore quo incipit*. Id eſt, de Menſe Judæorum veteri, ejuſque principio. Opiniones aliquot, & argumenta recitans ad hunc modum tandem concludit סוף דבר חדשי התורה הם חדשי לבנה והטעם חדוש הלבנה וראותה בפאת מערב כפי מה שנודע לנו מסבל הירושה ומהקש כח הדבור ורוח הסכימו חכמים כלם ב"ה וכ"מ *Ita planè ſtatuendum eſt, menſes Legis eſſe Lunares rationemque Novilunii*, ſeu *menſis initii in Luna, ejuſque phaſi in plaga Occidentali eſſe poſitam, quantum ſcilicet*

[a] *Seder* 1. *cap.* 5.

ſcilicet intelligere poſſumus ex eis quæ hæreditariò (per interpretationes avitas) *accepimus, aut diligentiùs quærendo edidicimus. Atque hac de re conſentiunt, tùm Traditionales Judæi, tùm Scripturarii.* Concenſere nimirùm ita; ut hæc utriſque paritèr eſſet ſententia receptiſſima de Neomeniarum, & Menſium veterum illa in Eccleſia, ſeu Republica ratione. Etenim ſubdit multiplicia quidem hâc de re placita fuiſſe, atque Sapientes, ſeu Theologos, & Juriſconſultos Judæorum opinionum, ut fieri amat, varietate ſubindè eſſe diſtractos, dum ab ipſo Luminarium coitu alii, alii à tempore quo radiis Solaribus occultari primo cœperit Luna, alii alitèr menſem auſpicandum eſſe voluerint. Sed verò inquit חכמינו קיימו *חדעת האומרת שהתחלת החדש הוא משעה שתראה אחרי בא השמש *amplexi ſunt Sapientes noſtri ſententiam illam quâ definitur Neomeniæ initium eſſe, à tempore quo conſpicitur Luna poſt Solis occaſum,* Id eſt poſt crepuſculi finem, quod occaſum Solis ſequitur. Nam caput habet integrum בקדוש החדש על פי חכמי קראים [b] *de ſanctificanda Neomenia juxta diſciplinam Scripturariorum*; ubi quod antè de die inchoando docuerat repetens, ſcilicet initium ejus, & veſperæ illius, quam Tertiam vocant idem eſſe, ſeu, מתחלת הערב השלישי *ab initio*

* Seder 1, cap. 11.

cum aliis capite hoc allatis nec Talmudicorum diſciplinæ ſunt, ſi circumſtantias aliquod ſatis exiguas demas, diſſonæ (nam quæ gravioris ſunt in utriuſque ſectæ diſſenſu circa Temporis calculum momenti ſeorsìm mòx dabimus) monet etiam idem Eliah שאין לך חדש פחות מכ"ט יום ולא יתר על שלשים *non eſſe menſem cui pauciores quam dies* 29, *nec cui plures quam* 30. Quod non minus Scripturariis, quam Talmudicis receptiſſimum. Illi etiam non minùs quam hi Cavos menſes חסרים & Plenos מלאים nuncupant, adjiciuntque אין ראוי לעשות חדש חסר ולקדש יום שלשים אלא בראייה אמנם לעשות חדש מלא שלשים יום ולקדש שלשים באחד אין צריך בראייה *non oportere menſem facere cavum, ad diem ſanctificare triceſimum ſine phaſi Lunari. Sed verò ut fiat menſis plenus dierum triginta, & ſanctificetur dies trigeſimus primus, phaſi opus non eſſe.* Ubi ſanctificationem ſine phaſi adhibendam eſſe, contra quam Talmudici, admittunt, quâ de re etiam mòx plura. Quod verò ad variam menſium, ſive cavorum, ſive plenorum interpoſitionem attinet, ſapientum ſectæ ſuæ doctrinam aiunt eſſe, quotiès per aëris nubila pluribus continuis menſibus phaſis haberetur nulla, fas eſſe continuos indè facere plenos menſes, ſeu triginta dierum ſingulos modò

quatuor non excederent. Plures enim ſimul admittendos regularitèr negant, argumento etiam ex illo, quod de Noacho dicitur ſumto. *Menſe ſecundo* b, *in die* 17 *menſis ingreſſus eſt, &c. in arcam*, & dein *in menſe* 7, *die* 17 *ejuſdem menſis arca quievit ſuper montem Ararat*; interjecto illo, *& cœperunt aquæ minui* מקצה חמשים ומאות יום *à fine centum, & quinquaginta dierum*, qui fuit 17 dies menſis ſeptimi. Undè ad hanc modum putant. A 17 die Jiar, ſeu menſis ſecundi, ad 17 diem Tiſri qui ſeptimus eſt, utrinque incluſivè ſunt dies 151, ſi menſes illos ſingulos quinque plenos admittas. Quoniam verò temporis illius ſpatium unico die minus in textu ſit, id eſt dierum 150, quorum poſtremus eſt ipſe dies quo arca quievit, adeo ut excluſo termino primo, ſeu 17 Jiar, reſtent dies 149 pro menſibus quinque ſequentibus, ideo neceſſum eſſe aiunt ex hiſce quinque unicum fuiſſe cavum, ſeu dierum 29. Quod quidem verum eſſe nemo non videt, qui calculum cum eis eundem admittat. Exemplum ſic ſibi hinc ſumunt quatuor plenos faciendi etiam continuos, nec plures, quia in exemplo plures non habentur. Sed nec in exemplo quatuor fuiſſe continuos liquet, ſed liquet potuiſſe eſſe continuos, nec in contrarium quid conſta-

b *Geneſ.* 7. 11. & 13.

re. Et Lunares hinc menſes tempore Noachi fuiſſe volunt; quia ſi ſolares, tunc dies hi quinque menſium pauciores non extitiſſent quam 152, quoniam annus ſolaris eſt dierum 365 & $\frac{1}{4}$ præter partem unicam partium diei 360, ut aiunt ipſi. Cavos autem menſes continuos ſuperare nolunt hi numerum ternarium. Et tribus per phaſes continuis admiſſis חנה מן החיוב לעשות הרב׳ע מלא *neceſſum eſſe* volunt *quartum fieri plenum.* Scilicet quotiès ex arbitrio, juxta quod & aiunt Talmudici, ſive Cavi faciendi, ſive Pleni. Atque ex menſibus hujuſmodi Cavis, & plenis duodecim, Annum ſibi faciunt Communem, quemadmodùm, & Talmudici, & veterem, ſeu Legalem hunc conſtantèr etiam cum illis aſſerunt.

CAP. V.

De Anno Intercalari, *ſeu cui adjectus eſt* menſis decimuſtertius, *nunc* Cavus *nunc* Plenus. *Atque de* Intercalandi cauſis *variis, incertiſſimiſque.*

Intercalari anno Menſes fuere Tredecim. Scilicet Adari qui poſtremus eſt in anno Communi, adjiciebatur in Intercalari, alter Adar menſis, Adar ſecundus,

uti & ואדר *Veadar*, ſeu *& Adar* vocitatus, cujus initium, & finis ſimilitèr, ut de Anni communis menſibus antè dictum eſt, conſtituebantur. Nec pro alia ratione, aut cavus ſiebat menſis hic adjectus, aut plenus. Undè evenit ut quoties cavus eſſet, annus intercalaris minimus ex diebus conſtaret 381, maximus ex 385, quoties plenus minimus haberet dies 382, maximus 386; intervenienteſque ſuos pariter auctos minutoſve numeros, ut heic ob oculos;

Anni Comm. dier.	352,	353,	354,	355,	356.
Menſis Adjectitius	29	29	29	29	29
ſeu *Adar ſecundus*					
Dierum ſumma	381	382	383	384	385

Si plenus adjiceretur Adar, unitate auctus quilibet heic numerus anni paritèr intercalaris quantitatem exhiberet. Ratio intercalandi hujus menſis, undè fieret annus menſe integro auctior (nam aut menſis integer anno aut nihil omninò intercalatione adjiciebatur) ex eo pendebat, quòd feſta ac ſolennitates, veluti Paſcha, Pentecoſte, Scenopegia, Dies Expiationum, aliæ, juſto, ſeu congruo anni naturalis, ſeu ſolaris tempore & juxta præceptum qua fieri poſſet divinum ritè celebranda. Quod evenire nequibat niſi ſic augeretur ob notiſſimum undecim ferè dierum exceſſum anni ſolaris, ſubindè annus Lunaris, ut menſes

cjus

ejus, quatenùs à numero de nominarentur, commodiùs anni ſolaris tempeſtatibus reſponderent. Clavis heic erat præcipua, atque index anni totius diſponendi Paſchatis feſtum. Hoc enim ritè collocato, reliqua ſuos conſequentèr ut haberent locos feſta ſatìs idoneos, neceſſum erat. Paſcha (primum ſcilicet) nam ſecundum, quod menſe Jiar, ſeu ſecundo celebrandum, ex primi tempore omninò pendebat) immolandum erat die XIV Niſan, ſeu
primi c menſis deſinente, dieſque feſtus c Exod.
XV, & inſequentes aliquot variatìm cele- 12. 6.
brandi; id eſt, tempore Abib d, ſeu ma- d Exod.
tureſcentium frugum in dierum menſtruo- 13. 4. Levit. 23.
rum calculo ſic à Numine conſtituto. Et 5.
rectè quidem aiunt לולי הוספת החדש הזה Deut. 16.
הפסח בא פעמים בימי החמה ופעמים בימי 1.
הגשמים *niſi adjiceretur menſis ille* (Adar ſecundus) *Paſcha* (quod in tempore verno ſemper celebrandum ex inſtituto Numinis) *nunc tempore æſtivo, nunc item hiberno accideret*; quod nemini non manifeſtum: Tempus autem illud feſtivum non incipiendum, ex receptiſſima à Majoribus traditione ſtatuêre, niſi planè conſtaret æquinoctuim vernum, quam Tekupham Niſan appellant, aut poſtero immolationi die, aut antè eventurum; adeo ut, niſi præſcirent, ſi annus elabens communis foret, ſeu

 duode-

duodecim tantùm menſium, æquinoctium in ratione temporum, aut ante diem XV Niſan, ſeu primi menſis anni imminentis, aut eodem die confectum iri, annum elabentem intercalarem facerent, ſeu menſium tredecim, ut indè Niſan imminentis anni ſurſùm protruſus, vicem ejus Adare ſecundo occupante, commodum in diebus ſuis præberet Paſchati locum, ſeu tempus quod, aut æquinoctium ſequeretur, aut non alitèr atque dictum eſt anticiparet. Hinc aiunt hoc fieri ſolitum כדי שיהיה הפסח בזמן האביב ועל סימן זה סומכין ומעברין ואין חוששין למימן *ne ſcilicet non celebraretur Paſcha tempore Abib*, ſeu *matureſcentium frugum*, id eſt ſuo. *Atque rationi huic ita ſubnitebantur, ut abſque ulla alia annum intercalarent.* Etenim aliæ fuere Cauſæ, eaque fermè Triplices; ut, Serotina frugum, agnorum, hœdorum maturitas; Itinerum ad Urbem ducentium incommoda, veluti pontes diffracti, aquarum colluvies, viæ cœnoſæ; & minimè idoneus Fornacum Hieroſolymis agnis Paſchalibus aſſandis ſtatus. Etiam cauſas ob haſce ſub exitum anni elabentis prævilas adjectitium, ſeu intercalarem adhiberi voluere menſem, ne ſcilicet per aliqua horum incommoda deeſſet quid Paſchati, feſtiſque inſequentibus vernis omninò neceſſarium. Frugum au-

tem,

tem, ac vernantis temporis ſtatus conſiderabatur in regionibus illis tribus, Judæa, Transjordanina, ac Galilæa. Si in harum duabus ſerotina prævideretur ſub exitum anni maturitas, intercalabatur annus; non item, ſi in earum unica aliqua. Quin & aliæ fuere ſubindè nec minùs incertæ intercalandi cauſæ, pro arbitrio eorum qui huic rei, uti mòx dicetur, præerant. Atque ita quidem Talmudici. De Cauſis his non video ſatis conſentire Scripturarios. Sed planè in hoc conſentiunt, quod intercalatio menſis ideò fuerit adhibenda, ut menſis primus tempore Abib, ſeu vernò perpetuò haberetur; quo ſcilicet tempore rerum conditum, ſeu initia ponunt [e], non in Autumno, ut ferè Talmudici. Menſes non dubitant Scripturarii, in lege Lunares fuiſſe, annum autem, cujus ad rationem ipſi diſponendi, Solarem. Et Eliah noſter [f], והנה מפני ששנת השמש מוסף על שנת הלבנה עשרה ימים ועשרים ואחת שעות וראשונים הנה מפני זה ראוי לנו לפעמים לעשות שנה משלשה עשר חדשים עד שיהיה האביב בחדש הראשון כפי מה שאמר הכתוב שמור את חדש האביב כדי שתתחינה שנית החמה עד שנות הלבנה *& vide quoniam annus ſolaris excedit Lunarem diebus 10, & horis 21 præter minutias aliquot, ideò ſubindè oportet annum facere Menſium tredecim, ut indè habeatur Abib,*

[e] *Eliah Ben Moſeh Sed. 1. cap. 18. 42. & vid. Exod. 12. 2.*

[f] *Ibidem, cap. 18.*

ſeu

quinoctium, ſeu Tekupha) ratio omninò habita.

Cap. VI.

Specimina annalis, *incertiſſimæque, ob cauſas jam dictas*, intercalationis.

Quonam temporis momento, aut die incertorum, atque in ſe æquabilitèr recurrentium annorum; veluti Ægyptiorum, aut Julianorum, calculo, ſic dictiam collocarint Mathematici veterum Judæorum, mihi ſatis non eſt compertum. Neque ea de re ſunt, aut inter ſe, aut ſibi ipſis ſatis concordes viri magni, qui in temporum magiſtris apud Chriſtianos ducunt familiam. Quocunque autem die ſtatuendum juxta illos fuerit, calculi annalis ratio paritèr ex dato aliquo, ſeu ficto (qui & forsàn verus fuerit) die luculentèr conſtabit. Nam ſi calculus annalis apud Chriſtianos quæreretur, ejuſdem ratio omnimoda intelligi nunc poſſet tàm ex æquinoctio verno in XXI Martii Juliani (ubi planè non eſt) quàm in X ejuſdem ubi reverà reperitur admiſſo, utcunque alia, atque alia forent ex diſcrimine ejuſmodi ipſiſſima anni initia. Ut igitur ſpecimen intercalandi, juxta Talmudicos, Adar ſecundi ob oculos ponatur, detur primò eodem die,

qui

	Annus I	II	III	IV	V	VI	VII
1 Niſan	Mart. 23	Mart. 12	Mart. 30	Mart. 19	April 8	Mart. 28	April 16
2 Iiar	April 21	April 10	April 28	April 17	Maii 7	April 26	Maii 15
3 Siwan	Maii 21	Maii 10	Maii 28	Maii 17	Iun. 6	Maii 26	Iun. 14
4 Tamuz	Iun. 19	Iun. 8	Iun. 26	Iun. 15	Iul. 5	Iun. 24	Iulii 13
5 Ab	Iulii 19	Iul. 8	Iul. 26	Iul. 15	Aug. 4	Iulii 24	Aug. 12
6 Elul	Aug. 17	Aug. 6	Aug. 24	Aug. 13	Sept. 2	Aug. 22	Sept. 10
7 Tiſri	Sept. 16	Sept. 5	Sept. 23	Sept. 12	Oct. 2	Sept. 21	Oct. 10
8 Marcheſ-waa	Oct. 15	Oct. 4	Oct. 22	Oct. 11	Oct. 31	Oct. 20	Nov. 8
9 Caſleu	Nov. 14	Nov. 3	Nov. 21	Nov. 10	Nov. 30	Nov. 19	Dec. 8
10 Tebeth	Dec. 13	Dec. 2	Dec. 20	Dec. 10	Dec. 29	Dec. 18	Ian. 6
11 Sebar	Ian. 12	Ian. 1	Ian. 19	Ian. 9	Ian. 28	Ian. 17	Feb. 5
12 Adar	Feb. 10	Ian. 30	Feb. 17	Feb. 8	Feb. 26	Feb. 15	Mart. 6
13 Adar ſecundus		Mart. 1		Mart. 9		Mart. 17	

Præfixis hèic ſuo in ordine duodecim menſibus cum decimotèrtio item, ſeu Adare Secundo; monendum eſt, cuilibet anno, præter quartum, tribui menſes totidèm alternatìm cavos, & plenos. Niſan ſcilicet eſt dierum 29 à 23 die Martii incluſivè ſeu Neomeniâ ſuâ incipiens (verbi gratia) in anno primo; Jiar, ſeu menſis ſecundus dierum 30 incipiens itidem Aprilis 21; quale de reliquis dicendum in eodem anno, uti & in ſecundo, tertio, quinto, ſexto, & ſeptimo. Quartus verò, quem & biſſextilem heic admiſimus, habet plenos menſes octo; τοῖς Caſleu, & Sebat nono ſcilicet, & undecimo, diebus triginta tributis, cum in ordine alternativo 29 tantum, ut cavi cæteri, habeant. Quæ omnia ex diebus Menſium Julianorum ſingulas Neomenias denotantibus facilè dignoſcuntur. Ex annis illis ſeptem, Quatuor ſunt Communes, Tres Intercalares; ut liquet ex Adare altero annis ſecundo, quarto, ſextoque ſubnexo. Communes quatuor, videlicet primus, tertius, quintus, & ſeptimus habent ſinguli dies 354, qui ex 6 Plenis, totidèmque cavis conſlantur. Secundus menſe cavo auctus, dierum eſt 383, uti & ſextus menſe pleno, 384. Quartus verò cum Adarem habeat ſecundum plenum, atque prætereà

octo

ocTo ejuſmodi menſes, dierum eſt 386. Atque ſi variatìm annum ſuperant Lunarem. Jam verò vides, ſi Neomenia Niſan incideret in 23 Martii, ut in anno primo, decimum quartum ejuſdem menſis reſpondiſſe diei 5 Aprilis, atque tunc Paſcha ritè immolandum, indéque feſta annua ordinanda. Retrocedente deìn Neomeniâ Niſan anni proximi in diem Martii 12, dies ejuſdem 14 fit Martii 25, qui ipſe eſt quo (ut ſuprà admiſſum) conficitur æquinoctium vernum. Quòd quotiès per menſium diſpoſitionem eventurum prænoſcerent, qui huic rei prærant, Paſchatis causâ annum præſentem non faciebant intercalarem. Quamdiu enim ita fieret ut citra decimum ſextum diem Niſan, id eſt, aut in tempore immolationis, aut in die feſti Paſchalis primo, qui dies erat inſequens, ſeu decimusquintus, aut antè, æquinoctium accideret, Paſcha tempore ſuo citra intercalationem ſervari potuiſſe, non dubitabant. Atqui ſi annus heic ſecundus communis eſſet, id eſt die 28 Februarii deſineret (ſic enim evenire palàm eſt ex eo, quod Neomenia Adar hujus anni, menſis pleni, eſt 30 Januarii) tunc Neomenia Niſan anni tertii, ſeu ſequentis foret in Martii primo, adeóque dies 14 Niſan (qui ſic diei 14 Martii reſponderet)

 æqui-

æquinoctium vernum (ſeu Martii vigeſimum quintum) diebus undecim anticiparet, quod nullò pacto ferendum. Igitur Paſchatis anni tertii causâ, adjiciendus erat Adar ſecundus, ſive plenus, ſive cavus (cavum heic nos fecimus) undè fieret ut die 30 Martii Juliani annus ille tertius, ſeu ejuſdem Niſan menſis inciperet, adeóque Paſchatis feſtum in Aprili, ſeu poſt æquinoctium ritè celebraretur. Deſinente verò anno hoc tertio die Martii ut vides 18, Paſchatis inſequentis, ſeu anni quarti (quod in Aprilis initia ſic etiam protruditur) causâ, intercalatione opus non fuiſſe ex jam dictis liquet. At anni quarti exitus, ſi communis foret, dies eſſet Martii octavus adeóque Neomenia Niſan anni ſequentis, ſeu quinti incideret in Martii 9. Quod ſi fieret, 14 Niſan in eo eſſet 22 Martii, undè ſequeretur æquinoctium reſpondere 17 diei Niſan, & Paſchatis immolationem illud nimiùm, juxta jam dicta, anticipaturam. Ideò Adar ſecundus etiam heic adjectus. Annus ſextus indè ritè diſpoſitus, & in 16 Martii (ſi communis eſſet) deſinens, Paſchatis ſimpliciter inſequentis anni causâ planè intercalandus non erat. Nam ipſa Neomenia Niſan anni proximi ſic fuiſſet 17 Martii, adeóque 14 Niſan, Martii 31, ſeu diebus

ſex

ſex poſt æquinoctium. At verò fingimus heic ſerotinam fructuum maturitatem prævisam, itinerum incommoda, Fornacum defectus, alia ejuſmodi quorum causâ pro arbitrio qui rei præerant, intercalatione annali uſi ſunt; undè & exempli causâ accedit *Veadar*, ſeu Adar alter plenus. Indè etiam intercalaris fieri potuit annus heic ſeptimus, qui tamen ſic diſponitur ut Paſchatis futuri causâ (quippè quod manifeſtò incidit in Aprilem) intercalationi locus ſit in eo nullus. Juxta has autem rationes, intercalares faciebant, idque pro arbitrio, ſive continuos, ſive intermiſſos.

Cap. VII.

De Calendario *veterum Judæorum*, *juxta antedicta.* *Diſſidium inter* Traditionales, *&* Scripturarios *de* Pentecoſtes Epocha. Calendarium *integrum cum* Feſtis, Solennitatibus, *&* Jejuniis *omnimodis, eorum annis ita, ut dictum eſt, vagis, incertiſſimiſque ſatis inſerviens.*

Quum igitur Feſtorum, Solennitatem, ac Jejuniorum ſtatorum genus fuerit duplex; alterum Hebdomadarium, ſeu quod in ſeptenarium dierum numerum perpetuò recurrebat, ut Sabbata, quæ diebus Saturni reſpondent, & Jejunia vetuſtiſ-

ſima [a] feriæ ſecundæ, & quintæ, (de quibus illud Phariſæi [b] intelligendum, *jejuno bis in Sabbato*, id eſt, in hebdomada qualibet) alterum Menſtruum, ſeu quòd Menſium diebus, aut expreſsìm aſſignatum, aut indè ſolummodò pendens, juxta Menſium rationem & diſpoſitionem, locos in temporum ſerie obtinebat; palàm eſt, ex jam antè oſtenſis, Faſta, ac jejunia omnimoda generis ſecundi alitèr, atque alitèr, ac perquam diverſimodè in annis, ác menſibus Julianis, Ægyptiacis, aliiſve ſolaribus certo cyclo redeuntibus, ſe habuiſſe, tametſi eundem ipſum dierum in menſibus Judaicis numerum cuncta (modò Pentecoſten, ratione ſtatìm dictâ, excipias) nunquàm non ſortirentur. Pentecoſte autem, ſeu feſtum Septimanarum (quod generis ſecundi appellamus, quoniam ex menſtruo Paſchatis loco pendet) in menſem Tertium, ſeu Sivan perpetuò incidebat; ita tamen, ut neceſſariò nunc diem ejuſdem quintum, nunc ſextum, nunc ſeptimum juxta Talmudicorum calculum, ſecundum Scripturarios verò etiam alios deìn ejuſdem menſis dies occuparet. Scilicet lex ſacra ubi de Paſchate loquitur, enumerationem dierum illorum quinquaginta [c] inſtituit ממחרת השבת *à craſtino Sabbati.* Id paraphraſtes Onkelos vertit מבתר יומא טובא

[a] *Maimonides hal.* Thainijoth *cap.* 1. §. 5. *&c.*

[b] *Luc.* 18. 12.

[c] *Levit.* 23. 15.

טובא *poſt diem feſtum*, & Chaldæus ille alter מבתר יומא טובא קמאה דפסחא *poſt diem feſtum primum Paſchatis*; Græci in exemplaribus nonnullis ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῆς πρώτης τῶν Σαββάτων *à die poſtriduano primæ diei Sabbatorum* (τῶν τῆς πρώτης, ſeu *diei primæ* in aliis omiſſo) Judæi Mauritanienſes, uti & Saadias Gaon من غد العطلة *poſtriduano die diei feſto*; Judæi Hiſpanienſes, *del otro dia de Sabbath*, uti & Vulgatus *ab altero die Sabbati*, & tum Arabs nupèr Romæ cum Vulgata editus, tum penes me Arabs vetuſtus Ms. من بعد يوم اخر *à die altero.* Jam verò Talmudici heic Sabbatum ſumunt, pro ipſo Paſchatis feſti primo, ſeu XV Niſan. Gloſſa ad legem illam ſacram *, ממחרת שבת ממחרת יום טוב הראשון של פסח. שאם אתה אומר שבת בראשית אין אתה יודע איזהו *à craſtino Sabbati, id eſt, à craſtino diei feſti primi Paſchatis. Nam ſi intellexeris heic Sabbatum creationis, undenàm cognoſces, quinam dies Sabbati ille fuerit.* Hinc illis diſcrimen illud triduanum in Pentecoſte diebus Sivan menſis aſſignanda. Nam quo in anno Niſan, & Jiar fuerint utrique pleni, quintus Sivan illis erat Pentecoſte; quo utrique cavi ſeptimus; & demùm, quo alter plenus, alter cavus ſextus. Scripturariis vero Sabbatum ibi, ſeu feſtus dies, cui

* *Verſ. 11.*

cui craſtinus eſt hcic Pentecoſtes epocha, non pro Paſchali aliquo die, quà Paſchalis erat, ſumitur, ſed pro Sabbato בראשית *creationis*, uti & ipſi nuncupant, id eſt die Saturni illo, qui Paſcha proximè ſequitur. Eliah noſter Ben Moſch in præfatione ad *Seder* de feſto Septimanarum, ראוי inquit לנו להפרש תחלת מחרת חשנת אם הוא כדברי בעלי המקרא שאמרו שהוא מחרת שבת בראשית ואם שהוא כדבר' ב"ה שאמרו שהוא מהרת יום טוב *opera pretium erit nobis explicare undè craſtinus dies Sabbati* (in lege ſacra) *ſit auſpicandus*; *an juxta Scripturarios, qui volunt craſtinum illum fuiſſe diem Sabbato creationis poſtriduanum, an juxta Traditionales, ſeu Talmudicos, quorum ſententia eſt craſtinum illum eſſe diei feſti,* ſeu *Primi Paſchatis.* Ita juxta hos etiam in 8, 9, 10, & ulteriùs protrudi potuiſſet Pentecoſte. At vero nemo non videt ex jam dictis, Calendarium haberi potuiſſe apud eos nullum, quod anni, ſeu menſium prognoſtici vicem gereret, ſed ejuſmodi tantùm quod Hiſtoricum eſſet, aut Temporis præteriti index. Quale exempli gratia infrà formavimus anno Septennii, quod ſuprà finximus primo, ſeu menſium alternatìm cavorum, & plenorum duodecim anno. Hoc autèm non ſolùm huic, ſed & annis Septennii reliquis, aliiſque omnimodis apud eos congeneribus

generibus ita eſt accommodum, ut Feſtorum, ac Jejuniorum loca ſingula heic ſignata (Pentecoſte ob rationem jam antè redditam excepta) nulli eorum anno non paritèr, ac perpetuò conveniant. Ita autèm formatum eſt, ut non menſes ſolùm ſed & hebdomadas adeóque dierum ſeptem periodum, & Sabbata indè, & Jejunia pendentia, id eſt omnimodas, ſive ex lege ſacra; ſive ex ſcitis majorum Solennitatis ſatis exhibeat. Numeros, ſeu literas Ebraicas adjecimus, uti & vocabula aliquot Ebraica, Feſta, & Jejunia denotantia, quæ ſolùm ſumta formam oſtendunt Calendarii quod Judæis, cùm Veteribus tùm inclinantis illius reipublicæ ævi; non incommodè ſempèr inſerviret. Hæc autem figuris Arithmeticis, & vocibus Latinis explicantur; ratione etiam pauculis adjectâ, & in margine hiſtoriâ ſacrâ, aliiſque ſubindè; quæ huc lucem afferant indicatis. Sed en tibi Calendarium ipſum; cujus in quolibet menſe columna Prima, & Tertia, menſium dierum ſeries eſt, Secunda, & Quarta Hebdomadum; quarum ſingularum dies 2 & 5 Jejunium eſt hebdomadarium. Numeri verò miniati Feſta, & Jejunia, Solennitateſque reliquas certis menſium diebus aſſignatas, denotant.

סיון חסר ג׳ Siwan Cavus III.					תמוז מלא ד׳ Tamuz Plenus IV.				
א	ד	1	4		א	ה	1	5	
ב	ה	2	5		ב	ו	2	6	
ג	ו	3	6		ג	ו	3	7	
ד	ז	4	7		ד	א	4	1	
ה	א	5	1		ה	ב	5	2	
ו	ב	6	2	חג השבועות *Feſtum a ſeptimanarum* ſeu *Pentecoſte*, juxta Talmudicos.	ו	ג	6	3	
ז	ג	7	3		ז	ד	7	4	
ח	ד	8	4		ח	ה	8	5	
ט	ה	9	5		ט	ו	9	6	
י	ו	10	6		י	ז	10	7	
יא	ז	11	7		יא	א	11	1	
יב	א	12	1	חג השבועות *Feſtum ſeptimanarum* ſeu Pentecoſte, juxta Scripturarios.	יב	ב	12	2	
יג	ב	13	2		יג	ג	13	3	
יד	ג	14	3		יד	ד	14	4	
טו	ד	15	4		טו	ה	15	5	
יו	ה	16	5		יו	ו	16	6	
יז	ו	17	6		יז	ז	17	7	צום *Iejunium.* Franguntur Tabulæ * legis. Ceſſat * Iuge Sacrificium. Urbs fiſſa. Epiſtemon cremat librum legis. Ponit ſtatuam in Templo.
יח	ז	18	7		יח	א	18	1	
יט	א	19	1		יט	ב	19	2	
כ	ב	20	2		כ	ג	20	3	
כא	ג	21	3		כא	ד	21	4	
כב	ד	22	4		כב	ה	22	5	
כג	ה	23	[illegible]	צום *Iejunium.* Ob idololatriam & defectionem b tempore Jeroboami.	כג	ו	23	6	
כד	ו	24	6		כד	ז	24	7	
כה	ז	25	7		כה	א	25	1	
כו	א	26	1	צום *Iejunium.* Occiſus R. Simeon Ben Gamaliel, &c.	כו	ב	26	2	
כז	ב	27	2		כז	ג	27	3	
כח	ג	28	3	צום *Iejunium.* Combuſtus eſt R. Hanina Ben Tardion unà cum libro legis.	כח	ד	28	4	
כט	ד	29	4		כט	ה	29	5	
					ל	ו	30	6	

a *Levit.* 23. 15.

* *Exod.* 32. 19.
* *Vide* Machzor *Magnum Venetiis part.* 1. *fol.* 94. b *&* 95. b.
b 1 *Reg.* 12. 27. *&c.*

תשרי חסר ז׳ Tiſri Cavus VII.					מרחשון מלא ח׳ Marcheſvan Plenus VIII.					
א	ג	1	3	שׁ תוֹן וזכרוֹן תרועה *Sabbatum a Memoriale Clangoris*, Tubarum ſcilicet.	א	ד	1	4		a *Levit.* 23. 24. *Num.* 29. 1.
ב	ד	2	4		ב	ה	2	5		
ג	ה	3	5		ג	ו	3	6		
ד	ו	4	6	צום *Iejunium*; ob Godoliam *b* occiſum.	ד	ז	4	7		b 2 *Reg.* 25. 25. *Ier.* 41. 2.
ה	ז	5	7	צום *Iejunium.* Moriuntur 20 Iſraelitæ.	ה	א	5	1		
ו	א	6	1		ו	ב	6	2		
ז	ב	7	2	צום *Iejunium.* Decretum in eos, qui Vitulum aureum fabricarent.	ז	ג	7	3	צום *Iejunium* Excæcatur Sedekias *, & filii ejus coram ipſo jugulantur.	* *Regum* 25. 7. *Ierem.* 52. 10.
ח	ג	8	3		ח	ד	8	4		
ט	ד	9	4		ט	ה	9	5		
י	ה	10	5	יום הכיפורים *Dies Expiationum.* c ſeu Reconciliationum, ille magnus.	י	ו	10	6		c *Levit.* 23. 27.
יא	ו	11	6		יא	ז	11	7		
יב	ז	12	7		יב	א	12	1		
יג	א	13	1		יג	ב	13	2		
יד	ב	14	2		יד	ג	14	3		
טו	ג	15	3	חג הסכות *Feſtum* d *Tabernaculorum*, ſeu Scenopegia.	טו	ד	15	4		d *Ibid.* 34.
טז	ד	16	4		טז	ה	16	5		
יז	ה	17	5		יז	ו	17	6		
יח	ו	18	6		יח	ז	18	7		
יט	ז	19	7		יט	א	19	1		
כ	א	20	1		כ	ב	20	2		
כא	ב	21	2	הושענה רבה Hoſanna Rabba.	כא	ג	21	3		
כב	ג	22	3	עצרת e, ſeu octava Scen.	כב	ד	22	4		e *Ibid.* 36.
כג	ד	23	4	שמחת תורה *Feſtivitas legis*, ſeu Gaudium ob legem acceptam.	כג	ה	23	5		f *Vide Ioſ. Scal. lib.* 7. *de Emendat. Temp. pag.* 607.
כד	ה	24	5		כד	ו	24	6		
כה	ו	25	6		כה	ז	25	7		
כו	ז	26	7		כו	א	26	1		
כז	א	27	1		כז	ב	27	2		
כח	ב	28	2		כח	ג	28	3		
כט	ג	29	3		כט	ד	29	4		
					ל	ה	30	5		

בכליו

שבט חסר יא׳ Sebat Cavus XI.					אדר מלא יב׳ Adar Plenus XII.					
א	ב	1	2		א	ג	1	3		
ב	ג	2	3		ב	ד	2	4		
ג	ד	3	4		ג	ה	3	5		
ד	ה	4	5		ד	ו	4	6		
ה	ו	5	6	צום *Iejunium.* Moriuntur a ſeniores Ioſuæ coævi.	ה	ז	5	7	צום *Iejunium* Moritur * Moſes.	
ו	ז	6	7		ו	א	6	1		a *Iudic* 10.
ז	א	7	1		ז	ב	7	2		* *Deut.* 34.5.
ח	ב	8	2		ח	ג	8	3		
ט	ג	9	3		ט	ד	9	4	צום *Iejunium.* Scholæ Sammai & Hillel inter ſe contendere cœperunt.	
י	ד	10	4		י	ה	10	5		
יא	ה	11	5		יא	ו	11	6		
יב	ו	12	6		יב	ז	12	7		
יג	ז	13	7		יג	א	13	1	יום ניקנור *Dies Nicanoris* *.	
יד	א	14	1		יד	ב	14	2		
טו	ב	15	2		טו	ג	15	3	פורים Feſtum Sortium *.	* 2 *M. cap.* 15 37.
טז	ג	16	3		טז	ד	16	4		
יז	ד	17	4		יז	ה	17	5		* *Eſth* 9.27.
יח	ה	18	5		יח	ו	18	6		
יט	ו	19	6		יט	ז	19	7		
כ	ז	20	7		כ	א	20	1		
כא	א	21	1		כא	ב	21	2		
כב	ב	22	2		כב	ג	22	3		
כג	ג	23	3	צום *Iejunium.* Congregati ſunt b Iſraelitæ contra Benjamin, propter pellicem & Idolum Micha.	כג	ד	23	4		
כד	ד	24	4		כד	ה	24	5		b *Iudi* 18.&
כה	ה	25	5		כה	ו	25	6		
כו	ו	26	6		כו	ז	26	7		
כז	ז	27	7		כז	א	27	1		
כח	א	28	1		כח	ב	28	2		
כט	ב	29	2		כט	ג	29	3		
					ל	ד	30	4		

Cap. VIII.

Variatio *annua* Feſtorum *celebriorum in* Septennio *ſuperiùs exhibito, undè pariter dignoſci poſſit* Jejuniorum *variatio ſimilis, incertiſſimaque. Et de* Jejuniis, *aliiſque aliquot in* Calendario *ſuprà memoratis, Monita.*

Calendaria quidèm Judaica habes non ſolum apud Rabbinos ipſos (veluti Abraham Zahalon in *Sepher* יד חרוצים, ſeu *Manu, aut Inſtrumento ſedulorum*, in Canonibus Rabbi Naheſchon, & in *Machzorim*, & *Maharil*, ſeu Ritualibus gentis annalibus. quæ proſtant) ſed etiam apud Sebaſtianum Munſterum, Paulum Middleburgenſem, Carolum Sigonium, Gilbertum Genebrardum, Joſephum Scaligerum, Sethum Calviſium, Dionyſium Petavium, Nicolaum Mulerium, alios. Et Feſta, etiam Solennitates, & Jejunia, eadem ipſa juxta Talmudicos in eis habentur, qua in noſtro. Verum aptantur illa Cyclo Judaico redentiori illi novemdecennali (de cujus initio mòx plura) in quo menſes ſunt perpetuò alternatìm pleni, & cavi, & anni ſeptem, nempè, 3, 6, 8, 11, 14, 17, & 19, nunquàm non intercalares. Sed Cyclus ille ad veterem Eccleſiam, ſeu rempublicam Judæòrum non attinet.

Uti nec tranſlationes feriarum, ac feſtorum, quibus in ejuſdem ratione recentiores utuntur. Qualecunque autem Jejuniorum in veteri illa Eccleſia, ſive temperamentum, ſive tranſlatio ex more accederet, quoties dies menſtrui eis aſſignati in Sabbatum aut feſtum aliud inciderent, id ſatis quidèm veteribus dignoſci potuit ex indicatis in Calendario noſtro. Feſta quæ in eo habentur celebriora, atque adjunctæ Solennitates ex lege ſacra ſunt. Alia item ex majorum inſtitutis, uti & Jejuniorum pleraque. Quod ad feſta illa celebriora attinet; manifeſtum eſt loca eorum annalia perquàm diverſimodè in annis Julianis, ſeu certa temporis revolutione variâſſe, & vagari ſolere. Verbi gratiâ, anni, ut in exemplo ſuperiùs * allato, Septennii quod finximus primi (cui & Calendarium heic aptatum eſt) Neomenia Niſan erat 23 Martii; ergo erat Paſcha primum, ſeu 14 Niſan, (nempè immolationis tempus) 5 Aprilis; Paſcha ſecundum, ſeu minus, id eſt 14 Jiar, 4 Maii; Pentecoſte Talmudicorum ſeu 6 Sivan, Maii 26; Dies Expiationum, ſeu 10 Tiſri, 25 Septembris; Scenopegia, ſeu 15 Tiſri, 30 Septembris. At cum Neomenia Niſan anni in eodem Septennio ſecundi, ſeu proxime ſequentis ſit Martii dies 12 Paſcha, ſeu 14 Niſan reſpondet

* *Cap.* 6.

reſpondet diei 25 Martii. Et reliqua totius Septennii illius alitèr, atque alitèr ſe habuere juxta tabellam ſtatim adjectam. Atque ut Feſta hæc, lege ſacrâ inſtituta cum Solennitatibus conjunctis, pro anni diverſitate, menſiumque qualitate, quam prænoſcere nemo quibat, in annorum certa aliqua ratione adeò incertò vagabantur, ſic item Feſta reliqua, ac Jejunia; quod nemo non videt alitèr fieri nequiviſſe; utcunque in dierum gentis menſtruorum numeris,

Feſta celebriora Septennii ſuperioris.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Paſcha primum Niſan 14.	April. 5	Mart. 25	April. 12	April. 1	Mart. 24	April. 11	April. 29
Paſcha ſecundum Jiar 14.	Maii 4	April. 23	Maii 11	April. 30	April. 22	Maii 10	Maii 28
Pentecoſte Talmud. Sivan 6.	Maii 26	Maii 15	Jun. 2	Maii 22	Maii 14	Junii 1	Junii 19
Dies expiationum Tiſri 10.	Sept. 25	Sept. 14	Octob. 2	Sept. 21	Sept. 13	Octob. 1	Oct. 19
Scenopegia Tiſri 15.	Sept. 30	Sept. 19	Octob. 7	Sept. 26	Sept. 18	Octob. 6	Oct. 24

Loca

Loca eadem, ſeu Dies conſtantèr (modò Pentecoſten, causâ jam oſtensâ, excipias) quotannis retinerent. Et quale de ficto Septennio hoc oſtenditur, dicendum eſt paritèr de annis apud veteres Judæos omnimodis, quorum ne unum quidèm in menſes, ſeu partes ſuas ritè diſtributum ullibì reperimus. In Jejuniis autem ex majorum inſtitutis ſuperinductis maximè eminent (quod obitèr liceat adnotare) quatuor illa quæ aſſignantur diei 17 Tamuz menſis quarti, 9 Ab menſis quinti, 3 Tiſri menſis ſeptimi, & 10 Tebeth menſis decimi. Atque hæc ipſa eſſe volunt Magiſtri [a] (uti & Patres Chriſtiani ab illis edocti) quæ Zachariæ Prophetæ [b] nuncupantur *Jejunium quarti*; *& Jejunium quinti*, *Jejunium ſeptimì*, *& Jejunium decimi.* Etiam in commentario veteri quod ὑπομνηστικὸν appellatur Ἰωσήππου *Joſephi* (codice nimirùm à Theodoro Cantuarienſi antiſtite ante annos ampliùs ſeptingentos [d] in Angliam cum Græcis aliis, ut exiſtimatum eſt, allato, cujus capita pleraque recenſiones ſunt numerornm, perſonarum, ac rerum ſibi invicem congenerum cùm apud Judæos tùm apud Græcos) capitis 127 lemma eſt ποίας νηστείας Ἰουδαῖοι νηστεύουσι. *Qualia apud Judæos in uſu Jejunia*; & dein ſequitur, Νομιστὸν μὲν οὖν νηστείαν τὴν

a *Maimonides hal.* Thainiioth cap. 5. §. 4.

b *Cap.* 8. 19. *& vide ibi S. Hieronymum.*

c *Ms. in Bibliotheca Colleg. Benedict. Cantabrigia.*

d *Antiquit. Eccleſ. Britannica in Theodoro.*

ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς νηστεύειν παρειλήφασιν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι δ' αὐτοῖς παρειλημμέναι νηστεῖαι καὶ παρὰ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου μνημονευόμεναι περὶ ὧν φησὶ, νηστεία ἡ τετάρτη καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη, καὶ νηστεία ἡ δεκάτη ἔσται τῷ οἴκῳ Ιύδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτάς· καὶ ἡ μὲν τοῦ τετάρτου μηνὸς νηστεία ἐστὶν ἐν ᾧ μηνὶ ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐρράγη, ἡ δὲ τοῦ πέμπτου ἐν ᾧ ἐνεπρήσθη ὁ ναός. Ἑβδόμου δὲ ἐν ᾧ ὁ Γοδολίας ἀνῃρέθη ὑπὸ Ισμαήλου. καὶ δεκάτου καθ' ὃν μῆνα τοῖς οὖσιν ἐν Βαβυλῶνι ἀπηγγέλει τὰ γινόμενα ἐν Ιερουσαλὴμ ἅπαντα κακά. *Ex lege acceperunt Jejunium menſis ſeptimi die decimo obſervandum. Sunt etiam alia Quatuor eis recepta, eaque à Zacharia Propheta memorata, ubi ait Iejunium quartum, & Iejunium quintum, & Iejunium ſeptimum, & Iejunium decimum erit domui Iudæ in gaudium, & lætitiam, & dies feſtos. Quarti verò menſis Iejunium eſt in menſe illo, quo Urbs à Nebuchodonoſor eſt vaſtata. Quinti, in menſe, quo conflagravit Templum. Septimi, in quo Godolias trucidatus eſt ab Iſmaële. Et Decimi in menſe, quo Iudæis Babylonienſibus nuntiata ſunt mala univerſa, quæ Hieroſolymis acciderunt.* Sic Joſippus, ſeu Joſephus ille. Dies Obitus Moſis, Mariæ [e], aliorum adjiciuntur neutiquàm quidèm in ſacro ſermone memorati. Verùm ſcimus

e De his conſulas Samuel. Petitum in Eclog. Chronolog. lib. 1. cap. 10. & 19. & lib. noſtrum 1. de ſucceſſione in Pontificatum Ebraorum cap. 1.

ſcimus apud Orientales ejuſmodi quamplurima alia reperiri velut ex avorum ſententiis receptiſſimis. Quod maximè liquet ex Annalibus Mss. Eutychii Patriarchæ Alexandrini, qui etiam veterum Patriarcharum, ab ipſo Ada dies è monimentis in Oriente antiquitùs pro fide dignis habitis exhibet emortuales. De Ada ille,

ومات ادم يوم الجمعه ي اربعة
عشر ليله من الهلال ي ستة ايام
من ايسان وهو بر موده ي تسع
ساعات من يوم الجمعه وهي الساعه
الذي لخرج فيها من الفر دوس

Et obiit Adam die Veneris, ſeu *feriâ ſextâ, Lunâ decimaquartâ, qui ſextus erat dies Niſan, qui reſpondet τῇ Barmuda*, ſeu Pharmuthi (menſi nempè octavo Ægyptiaco, in fixo eorum anno incipiente die Martii 27) *horâ nonâ feriæ ſextæ, quæ eadem ipſa erat hora qua pulſus eſt è Paradiſo.* Similitèr Sethum ait mortuum fuiſſe anno vigeſimo ætatis Enochi (quem اخنوخ *Achanoch* nuncupat) يوم الثلثا ي تسع ساعات من النهار في سبعة وعشرون يوما من اب وهو مسري *Feriâ 3, horâ 9 diei 27 Ab qui reſpondet Muſri*, ſeu Meſori Ægyptiorum, cujus initium in anno eorum fixo 25 Julii. Deìn, & Enochum tradit obiiſſe anno ætatis Methuſalæ 53,

في يوم السبت عند مغيب الشمس ثلاث ايام خلت من تشرين الاول وهو بابه *die Sabbati, poſt occaſum ſolis, die 3 Tiſrin, prioris, qui reſpondet menſi Baba*, ſeu Paophi Ægyptiorum, qui incipit 28 Septembris. Alia habet Eutychius id genus non pauca de ſeculis illis vetuſtiſſimis. Et de Chriſti die Natali, quod obitèr etiam notare liceat, ولد سيدنا المسيح في خمسة وعشرون يوم من كانون الاول وفي تسعة وعشرون يوم من كيهك *Natus eſt Dominus noſter Chriſtus die 25 Canun prioris, & die 29 Choiac menſis*; id eſt planè 25 die Decembris Juliani. Dies enim primus Choiac menſis quarti Ægyptiorum in anno fixo incipit 27. Novembris. Certè in Chronico Alexandrino (& Alexandrinus erat Patriarcha Eutychius) legimus, Chriſtum natum Χυὰκ κε *Chuiac* 25, quod diebus pauculis anticipat tempus Eutychianum. Nonne potiùs legendum ibi Χυὰκ κθ *Chuiac* 29, ut in Eutychio? Sed Patribus Chriſtianis receptum eſt, Traditionem hanc de 25 die Decembris (eo ſcilicet die natum eſſe Chriſtum) ex Occidente in Orientem primò manâſſe, ea de re conſulas imprimis Chryſoſtomum,

mum f, præter Chronologos eâ de nuperos, & ſatis obvios. Niſan autem, Ab, & Tiſrin uti & Canun heic ſunt menſes Syromacedonici. Haud igitur mirum eſt, apud Judæos traditiones de diebus majorum ſuorùm emortualibus ita invaluiſſe. De eo verò quod adjicitur diei 8 Tebeth menſis, jejunium ſcilicèt quotannis tunc habendum ob legem Græcè olìm verſam, præter Joſephum Scaligerum g, videſis Joannem Morinum h, & Joannem Euſebium i.

f *Tom.* 2 *Edit. Baſil. homil* 39. *Edit Saviliana Tom.* 5. *p.* 513.
g *In Euſebianis, ad num.* 1734, *&* *Canon. Iſagog. lib.* 3. *p.* 216.
h *Excerc. Biblic.* 8. *cap.* 3.
i *De Origine ſacræ Scripturæ lib.* 12. *c.* 3, *&* 4.

CAP. IX.

Edictorum, ſeu Epiſtolarum *Intercalarium*, quibus *Adare* ſecundo, ſeu menſe adjectitio annus juſſu *Synedrii magni* augendus erat, ſpecimen, ſeu formula Talmudica. Et de *Paſchate* Menſis ſecundi, ſub *Ezechia* Rege.

Anno labente, & plerunquè ſub finem ejus, mos erat Synedrii Magni collegis, decreto publico intercalationem, ubi opus erat futuram ſtatuere. Neque omninò ante initium hoc ritè ſatis fieri potuit. Imò ajunt a אין מעברין השנה לפני ראש השנה ואם עברוה אין מעוברת *non intercalabant annum ante initium anni, quod ſi faciebant, intercalatio illa planè irrita habebatur.* Edicto

a *Gem. Hieroſolym. ad tit.* Nedarim, *ca.* 7. *fol.* 40. *col.* 1. *Babylon. tit.* Sanhedrin, *cap.* 1. *fol.* 12. a, *alii.*

 per

per tribuum tractus, ac urbes Terræ ſanctæ, uti & alia etiam loca extera ubi Ebræorum pars aliqua inſignior, ſeu *διασπορᾷ* eſſet, miſſo, rem ſignificabant Synedri; adjectâ item intercalationis causâ. Breviuſculam memorat edicti hujuſmodi formulam על לשין הנשיא *nomine principis Synedrii* conſcribi ſolitam Moſes Maimonides; יודע לכם שהסכמתי אני וחבריי והוספו על שנה זו כך וכך *vobis imoteſcat me, ſocioſque meos*, ſeu *collegas meos*, aut *nos Synedros* conſenſiſſe *ut adjiciatur huic anno* (jam labenti) *tantum, vel tantum*, id eſt, ſive cavum menſem integrum, ſive plenum, ſeu Adar ejuſmodi ſecundum. Formula item habetur in utrâque Gemara [b] verbis non ita multùm diſcrepantibus. לאחנא בני גלותא דבבל בני גלותא דמדי בני גלותא דיוון ושאר כל גלותא דישראל שלמכון יסגא מודיענא לכון דאימריא רכיכין וגוזליא דקיקין וזימנא דאביבא לא מטא ושפר מילתא באפיי ובאנפי חבריי מוספא על שתא דא תלתין יומין *Fratribus noſtris, filiis deportationis Babylonicæ*, ſeu *qui in Babylonia peregrinantur, iis etiam qui in Media ſunt, & in Græcia, cæteriſque univerſis Iſraelitis ubicunquè peregrè agentibus, pacem vobis multam*, ſeu *ſalutem plurimam. Notum ſit vobis quòd cum agni ſint adhuc teneres, & pulli* (columbarum) *graciles* (uſibus ſacris nimiùm adhuc impares) *& tempus Abib*, ſeu

[b] *Babylon. ad tit.* Sanhedrin, *cap.* 1. *fol.* 11. [b] *Hieroſolymit. ibid. fol.* 18. *col.* 4.

ſeu *frugum matureſcentium nondum ita propè ſit, viſum eſt mihi, & collegis meis adjicere huic anno dies triginta.* Sic legitur in Gemara Hieroſolymitana. Tam in hac autem, quam in Babylonia tribuitur hoc edictum Gamalieli Synedrii magni Principi c, Rabban Simeonis filio, atque ut non immeritò exiſtimatum eſt, Pauli Apoſtoli d præceptori. Commemorat quidem edictum hoc, vir ſummus Joſephus Scaliger e, paulò ante ad hunc modum præfatus. *Ab ultima*, inquit, *antiquitate Conſiſtorium Iudicum Hieroſolymitanum ex libro* τῆς ψηφοφορίας παλαιστινιακῆς, *de quo paulò antè egimus quotannis in Galilæam formam anni proximè imminentis mittebant, item in alias regiones finium Iſrael; quod & hodiè à Samaritanis fieri in eorum computo demonſtravimus. Ejuſmodi Epiſtolæ Pontificis Maximi, & Conſiſtorii ad Galilæos ſubjecimus.* Deìn ſubjicit formulam edicti à Synedrio etiam emiſſi f, de indicando tempore ביעור צ̃ז quod vertens ille *Excuſſuram*, & *trituræ* voce explicans, non dubitat quin edictum ipſum ſit anni Communis præmonitio, quam & ſic fieri ait *elegantèr.* Et demùm pro anni proximè imminentis intercalationis indictione edictum ſuprà allatum ſumit; quaſi tam annum Communem fore, edicto Synedrii prædici fuiſſet ſolitum (ex eo quod fruges

c Sepher Iuchaſin, *fol.* 53. & 54. *fol.* & *R. Gedalia in* Schalſcheleth, *fol.* 27. a.

d *Act. Apoſt.* 22. 3. *vide Buxtorf. Biblioth.* Rabbinic. *lit.* ...

e *Canon. Iſagic. lib.* 3. *p.* 278.

f *Habetur in Gemar. Hieroſolym. ad tit.* Sanhedrin, *cap.* 1. *fol.* 18. *col.* 4. & *Babylon. ad tit. eundem fol.* 11. b *uti & in Gem. Hieroſolym. ad tit.* Maighsher Sheni, *cap.* 5. *fol.* 56. *col.* 3. §. 6.

fruges jam matureſcentes etiam trituræ fermè idoneæ eſſent) quàm fore aliquem Intercalarem. Sed hæc non ſine hallucinatione, nec unica. Nam quod attinet ad formulam illam de ביעור ad eo, nec ſine typographi, aut amanuenſis ejus incuria nimiâ, ibi memoratam, id certum eſt, vocabulum illud à בער factum eſſe, quod *removere*, *auferre*, aut *abolere* denotat; nec eam ad anni calculum omninò ſpectare, ſed ſolummodó ad tempus poſtremum quo abolendi, auferendi, exponendi erant ab agricolis, & colonis omnimodi fructus, id eſt ſolvendi, aut pollucendi, [e] idque maxime juxtâ legem [f] ſacram ubi legitur בערתי הקודש מן הבית וג״ *Separavi*, ſeu *removi*, *quod ſanctum eſt de domo, tradidique ipſum Levitis, peregrinis*, *&c.* Quod ad annum decimandi tertium pertinet. Atque ex בערתי illo ibi uſurpato fit ביעור in edictis illis memoratum, nec cum qualitate anni quid omninò habet commune. Quin & quod ait de anni proximè imminentis intercalatione error eſt manifeſtus. Nunquam intercalandus erat annus proximè imminens, ſed ſolummodò præſens, ſeu labens. Error item eſt non levis quod habet de libro τῆς ψηφοφορίας σεληνιακῆς, ſeu computi Lunaris antè ibi indicato. Nam perperam ſumit Figuras Lunares variatìm ſecundùm inclina-

o *Gloſſ. ad Talm. Bab. tit.* Sanhedrin, *pag.* 11. b.

e *Miſna & Gemara ad tit.* Maighsher ſheni, *cap.* 5. *& tit.* Shebiith *cap.* 7. *& Maimonides balach.* Maighsher ſheni, *c.* 11. *Moſes Mikotzi præc. affirmat.* 138. *Adde Io. Cochium in tit.* Sanhedrin, *c.* 1. *pag.* 8.

f *Deut.* 26, 12.

inclinationis, aut illuminationis diſcrimen· depictas, quas צורות לבנה vocant Talmudici veteres, pro Calculi libro, ſeu Tabulis. Quâ de re nos alibi g. Et demùm quod de Pontifice Maximo adjicit, quaſi non ſine ejus nomine edicta, ſeu epiſtolæ intercalares emitti ſolerent; apertiſſimè conſtat Rabban Gamalielem, qui Princeps erat Synedrii, nec omninò Pontifex, & dictaſſe, & emiſiſſe edictum illud intercalare, nec Pontifici heic jus aliquod á Talmudicis quidem, ut mòx dicetur, permiſſum, ſed omninò, ut judici hâc de re nimìs impari, negatum. Controverſia autem eſt aliqua utrum edictum illud de Paſchate h celebrando menſe i ſecundo ſub Ezechia rege, ad Intercalationem etiam anni attineret. Et plerunquè quidem attinere recipitur, uti etiam ad Synedrii heic poteſtatem. Dicitur enim ויועץ המלך וג' id eſt, *& iniit rex conſilium cum principibus ſuis, atque univerſo cœtu Hieroſolymis ut facerent Paſchä in Menſe ſecundo*, ſeu ut Vulgata, *decreverunt ut facerent Paſcha in Menſe ſecundo.* Id quod complures non accipiunt perindè ac ſi menſe Jiar, contra inſtitutum Numinis, qui in menſium ordine eſt ſecundus, Paſcha primum (nam non ut ſecundum k heic agitur) fuiſſet celebrandum. Sed quoniàm antè dies Niſan decimus ſextus l, dum in Tem-

g *Lib. 2. de Iure Nat. & Gent. cap. 5. p. 205.*
h *2 Paralip. 30. 2.*
i *Vide Gemar. Hieroſolym. ad tit.* Peſachim *cap. 9. fol. 36. col. 3. & 4. ad tit.* Nedarim. *cap 7. fol. 40. col. 1. ad* Sanhedrin, *cap. 1. fol. 18. col. 4. halac. 2. Babylon. ibid. fol. 12. b. & D. Kimchi ad cit. locum. Paralip. & Aben Ezra ad Exod. 12.*
k *Num. 9. 11.*
l *Ibid. cap. 29. comm. 17.*

Templi ſacrorumque inſtauratione occuparentur, adeóque legitimum in anni communis ratione Paſchatis tempus præterierat. ideo ne non omninò eo in anno celebraretur, ajunt annum ſic adjecto tunc menſe intercalatum, ut menſis hic ſecundus dictus fieret ſaltèm alter Niſan, priori velut pro Adare ſecundo habito. Quâ tamen de re loquuntur ferè Magiſtri ut de eo, quod לפי שעה *pro temporis neceſſitate* factum eſt nec moribus avitis conſonum. Nam neque ritè intercalatione adjiciendus erat menſis alius præter ipſum Adar ſecundum, qui item ante finitum Adar primum erat adjicendus. Quod heic non obſervatum. Et ubi hâc de re loquuntur Talmudici dicere ſolent, Ezechias Rex עבור ניסן בניסן *intercalavit Niſan in Niſan*, id eſt, Niſan alterum fecit & in menſis ſecundi locum protruſit. Addunt autem ולא הודו לו *rem fuiſſe* (poſteritati) *improbatam*, quod ipſum, & de aliis aliquot ab illo geſtis loquuntur, Nec defuere [n] qui Intercalaris rationis initia ei tribuerent. Sed id Talmudicis acceptum non comperio, ſed potiùs planè rejectum. Jam verò ex oſtenſis liquet, ita citra ultráque vagari ſolitum Niſan menſem, ſeu Anni Civilis primum, ut non ſolum, tàm Aprilem, quàm Martium, verùm etiam Majum Julianum

ſubindè

[n] *Vide Gilb. Genebrard. Chronolog. lib. 1. anno. M. 3440.*

ſubindè occuparet. Neomeniam autem ejus die undecimo Martii, juxta jam admiſſa, nunquàm fuiſſe citeriorem.

CAP. X.

Talmudicorum, & Scripturariorum *Sententiæ diſcrepantes de* Locis, *ac* Seculis *ad, quæ vetus ille Menſium, & Annorum calculus attinuerit.*

IN Menſium Legalium, annique veteris incerta illa, quæ hactenùs demonſtratur, ratione partìm concordes eſſe, partìm diſcrepare invicem Talmudicos, ac Scripturarios ex antè oſtenſis liquet. Sed verò ſunt etiam alia aliquot, nec ſanè momenti levis, hùc ſpectantia, in quibus impenſius ſunt diſcordes. Ea ferè cernuntur, aut in Locis ac Seculis, ad quæ calculus ejuſmodi attinuerit, aut in Perſonis quæ, ſive menſibus, ſive annis intercalandis adeóque phaſibus decernendis, promulgandiſque præfuerint, aut in Legitimo decernendi Modo. Talmudici in ipſo phaſis, ſeu intercalationis ejuſmodi decernendæ actu, Loci nullius rationem habent heic ullám præter Terram ſanctam. Ibi ſcilicet, nec alibi neceſſariò phaſes ſic obſervandas, juxtaque eas menſes conſtituendos, intercalareſque

ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς νηστεύειν παρειλήφασιν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι δ' αὐτοῖς παρειλημέναι νηστεῖαι καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ Ζαχαρίᾳ μνημονευόμεναι περὶ ὧν φησὶ, νηστεία ἡ τετάρτη καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη, καὶ νηστεία ἡ δεκάτη ἔσται τῷ οἴκῳ Ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτάς· καὶ ἡ μὲν τοῦ τετάρτου μηνὸς νηστεία ἐστὶν ἐν ᾧ μηνὶ ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐρράγη, ἡ δὲ τοῦ πέμπτου ἐν ᾧ ἐνεπρήσθη ὁ ναός· Ἑβδόμου δὲ ἐν ᾧ ὁ Γοδολίας ἀνῃρέθη ὑπὸ Ἰσμαήλου. καὶ δεκάτου καθ' ὃν μήνυα τοῖς οὖσιν ἐν Βαβυλῶνι ἀπηγγέλει τὰ γενόμενα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἅπαντα κακά. *Ex lege acceperunt Jejunium menſis ſeptimi die decimo obſervandum. Sunt etiam alia Quatuor eis recepta, eaque à Zacharia Propheta memorata, ubi ait Iejunium quartum, & Iejunium quintum, & Iejunium ſeptimum, & Iejunium decimum erit domui Iudæ in gaudium, & lætitiam, & dies feſtos. Quarti verò menſis Iejunium eſt in menſe illo, quo Urbs à Nebuchodonoſor eſt vaſtata. Quinti, in menſe, quo conflagravit Templum. Septimi, in quo Godolias trucidatus eſt ab Iſmaële. Et Decimi in menſe, quo Iudæis Babylonienſibus nuntiata ſunt mala univerſa, quæ Hieroſolymis acciderunt.* Sic Joſippus, ſeu Joſephus ille. Dies Obitus Moſis, Mariæ [e], aliorum adjiciuntur neutiquàm quidèm in ſacro ſermone memorati. Verùm ſcimus

[e] *De his conſulas Samuel. Petitum in Eclog. Chronolog. lib. I. cap. 20. & 19. & lib. noſtrum I. de Succeſſione in Pontificatum Ebraeorum cap. 3.*

ſcimus apud Orientales ejuſmodi quamplurima alia reperiri velut ex avorum ſententiis receptiſſimis. Quod maximè liquet ex Annalibus Mss. Eutychii Patriarchæ Alexandrini, qui etiam veterum Patriarcharum, ab ipſo Ada dies è monimentis in Oriente antiquitùs pro fide dignis habitis exhibet emortuales. De Ada ille,

ومات ادم يوم الجمعه في اربعة
عشر ليلة من الهلال في ستة ايام
من نيسان وهو برموده في تسع
ساعات من يوم الجمعه وهي الساعه
التي اخرج فيها من الفردوس

Et obiit Adam die Veneris, ſeu *feriâ ſextâ*, *Lunâ decimaquartâ*, *qui ſextus erat dies Niſan*, *qui reſpondet* τῇ *Barmuda*, ſeu Pharmuthi (menſi nempè octavo Ægyptiaco, in fixo eorum anno incipiente die Martii 27) *horâ nonâ feriæ ſextæ, quæ eadem ipſa erat hora qua pulſus eſt è Paradiſo.* Similitèr Sethum ait mortuum fuiſſe anno vigeſimo ætatis Enochi (quem اخنوخ *Achanoch* nuncupat) يوم الثلثا في تسع ساعات من النهار في سبعة وعشرين يوما من اب وهو مسري *Feriâ* 3, *horâ* 9 *diei* 27 *Ab qui reſpondet Muſri*, ſeu Meſori Ægyptiorum, cujus initium in anno eorum fixo 25 Julii. Deìn, & Enochum tradit obiiſſe anno ætatis Methuſalæ 53,

ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς νηστεύειν παρειλήφασιν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι δ᾽ αὐτοῖς παρεβλημέναι νηστεῖαι καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ Ζαχαρίᾳ μνημονευόμεναι περὶ ὧν φησὶ, νηστεία ἡ τετάρτη καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη, καὶ νηστεία ἡ δεκάτη ἔσται τῷ οἴκῳ Ιούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτάς· καὶ ἡ μὲν τοῦ τετάρτου μηνὸς νηστεία ἐστὶν ἐν ᾧ μηνὶ ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐρράγη, ἡ δὲ τοῦ πέμπτου ἐν ᾧ ἐνεπρήσθη ὁ ναός· Εβδόμου δὲ ἐν ᾧ ὁ Γοδολίας ἀνῃρέθη ὑπὸ Ισμαήλου. καὶ δεκάτου καθ᾽ ὃν μῆνα τοῖς οὖσιν ἐν Βαβυλῶνι ἀπηγγέλει τὰ γενόμενα ἐν Ιερουσαλὴμ ἅπαντα κακά. *Ex lege acceperunt Jejunium menſis ſeptimi die decimo obſervandum. Sunt etiam alia Quatuor eis recepta, eaque à Zacharia Propheta memorata, ubi ait Iejunium quartum, & Iejunium quintum, & Iejunium ſeptimum, & Iejunium decimum erit domui Iudæ in gaudium, & lætitiam, & dies feſtos. Quarti verò menſis Iejunium eſt in menſe illo, quo Urbs à Nebuchodonoſor eſt vaſtata. Quinti, in menſe, quo conflagravit Templum. Septimi, in quo Godolias trucidatus eſt ab Iſmaële. Et Decimi in menſe, quo Iudæis Babylonienſibus nuntiata ſunt mala univerſa, quæ Hieroſolymis acciderunt.* Sic Joſippus, ſeu Joſephus ille. Dies Obitus Moſis, Mariæ [e], aliorum adjiciuntur neutiquàm quidèm in ſacro ſermone memorati. Verùm ſcimus

[e] *De his conſulas Samuel. Petitum in Eclog. Chronolog. lib. I. cap. 20. & 19. & lib. noſtrum I. de ſucceſſione in Pontificatum Ebraeorum cap. 2.*

ſcimus apud Orientales ejuſmodi quamplurima alia reperiri velut ex avorum ſententiis receptiſſimis. Quod maximè liquet ex Annalibus Mss. Eutychii Patriarchæ Alexandrini, qui etiam veterum Patriarcharum, ab ipſo Ada dies è monimentis in Oriente antiquitùs pro fide dignis habitis exhibet emortuales. De Ada ille,

ومات ادم يوم الجمعه ي اربعة
عشر ليله من الهلال ي ستة ايام
من ايسان وهو بر موده ي تسع
ساعات من يوم الجمعه وهي الساعه
التي لخرج فيها من الغر دوس

Et obiit Adam die Veneris, ſeu *feriâ ſextâ, Lunâ decimaquartâ, qui ſextus erat dies Niſan, qui reſpondet τῇ Barmuda*, ſeu Pharmuthi (menſi nempè octavo Ægyptiaco, in fixo eorum anno incipiente die Martii 27) *horâ nonâ feriæ ſextæ, quæ eadem ipſa erat hora qua pulſus eſt è Paradiſo.* Similitèr Sethum ait mortuum fuiſſe anno vigeſimo ætatis Enochi (quem اخنوخ *Achanoch* nuncupat) يوم الثلثا ي تسع ساعات من النهار في سبعة وعشرون يوما من ابب وهو مشري *Feriâ 3, horâ 9 diei 27 Ab qui reſpondet Muſri*, ſeu Meſori Ægyptiorum, cujus initium in anno eorum fixo 25 Julii. Deìn, & Enochum tradit obiiſſe anno ætatis Methuſalæ 53,

ἐν τῷ ἑϐδόμῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς νηστεύειν παρειλήφασιν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι δ' αὐτοῖς παρειλημμέναι νηστεῖαι καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ Ζαχαρίᾳ μνημονευόμεναι περὶ ὧν φησὶ, νηστεία ἡ τετάρτη καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑϐδόμη, καὶ νηστεία ἡ δεκάτη ἔσται τῷ οἴκῳ Ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτάς· καὶ ἡ μὲν τοῦ τετάρτου μηνὸς νηστεία ἐστὶν ἐν ᾧ μηνὶ ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Ναϐουχοδονόσορ ἐρράγη, ἡ δὲ τοῦ πέμπτου ἐν ᾧ ἐνεπρήσθη ὁ ναός· Εβδόμου δὲ ἐν ᾧ ὁ Γοδολίας ἀνῃρέθη ὑπὸ Ισμαήλου. καὶ δεκάτου καθ' ὃν μῆνα τοῖς οὖσιν ἐν Βαϐυλῶνι ἀπηγγέλει τὰ γενόμενα ἐν Ιερουσαλὴμ ἅπαντα κακά. *Ex lege acceperunt Jejunium menſis ſeptimi die decimo obſervandum. Sunt etiam alia Quatuor eis recepta, eaque à Zacharia Propheta memorata, ubi ait Iejunium quartum, & Iejunium quintum, & Iejunium ſeptimum, & Iejunium decimum erit domui Iudæ in gaudium, & lætitiam, & dies feſtos. Quarti verò menſis Iejunium eſt in menſe illo, quo Urbs à Nebuchodonoſor eſt vaſtata. Quinti, in menſe, quo conflagravit Templum. Septimi, in quo Godolias trucidatus eſt ab Iſmaële. Et Decimi in menſe, quo Iudæis Babylonienſibus nuntiata ſunt mala univerſa, quæ Hieroſolymis acciderunt.* Sic Joſippus, ſeu Joſephus ille. Dies Obitus Moſis, Mariæ [e], aliorum adjiciuntur neutiquàm quidèm in ſacro ſermone memorati. Verùm ſcimus

[e] *De his conſulas Samuel. Petitum in Eclog. Chronolog. lib. 1. cap. 20. & 19. & lib. noſtrum 1. de ſucceſſione in Pontificatum Ebraeorum cap. 1.*

ſcimus apud Orientales ejuſmodi quamplurima alia reperiri velut ex avorum ſententiis receptiſſimis. Quod maximè liquet ex Annalibus Mss. Eutychii Patriarchæ Alexandrini, qui etiam veterum Patriarcharum, ab ipſo Ada dies è monimentis in Oriente antiquitùs pro fide dignis habitis exhibet emortuales. De Ada ille, وماة ادم يوم الجمعه ي اربعة عشر ليلة من الهلال ي ستة ايام من ايسان وهو بر موده ي تسع ساعات من يوم الجمعه وهي الساعة الذي لخرج فيها من الفردوس *Et obiit Adam die Veneris*, ſeu *feriâ ſextâ, Lunâ decimaquartâ, qui ſextus erat dies Niſan, qui reſpondet τῷ Barmuda*, ſeu Pharmuthi (menſi nempè octavo Ægyptiaco, in fixo eorum anno incipiente die Martii 27) *horâ nonâ feriæ ſextæ, quæ eadem ipſa erat hora qua pulſus eſt è Paradiſo.* Similitèr Sethum ait mortuum fuiſſe anno vigeſimo ætatis Enochi (quem اخنوخ *Achanoch* nuncupat) يوم الثلثا ي تسع ساعات من النهار في سبعة وعشرون يوما من اب وهو مشري *Feriâ 3, horâ 9 diei 27 Ab qui reſpondet Muſri*, ſeu Meſori Ægyptiorum, cujus initium in anno eorum fixo 25 Julii. Deìn, & Enochum tradit obiiſſe anno ætatis Methuſalæ 53,

ي يوم السبت عند معيب الشمس اثلاث ايام خلت من تشرين للاول وهو بابه *die Sabbati, poſt occaſum ſolis, die 3 Tiſrin, prioris, qui reſpondet menſi Baba*, ſeu Paophi Ægyptiorum, qui incipit 28 Septembris. Alia habet Eutychius id genus non pauca de ſeculis illis vetuſtiſſimis. Et de Chriſti die Natali, quod obitèr etiam notare liceat, ولد سيدنا المسيح ي خمسه وعشرون يوم من كانون الاول وي تسعه وعشرون يوم من كيهك *Natus eſt Dominus noſter Chriſtus die 25 Canun prioris, & die 29 Choiac menſis*; id eſt planè 25 die Decembris Juliani. Dies enim primus Choiac menſis quarti Ægyptiorum in anno fixo incipit 27. Novembris. Certè in Chronico Alexandrino (& Alexandrinus erat Patriarcha Eutychius) legimus, Chriſtum natum *Χυὰκ κε Chuiac* 25, quod diebus pauculis anticipat tempus Eutychianum. Nonne potiùs legendum ibi *Χυὰκ κθ Chuiac* 29, ut in Eutychio? Sed Patribus Chriſtianis receptum eſt, Traditionem hanc de 25 die Decembris (eo ſcilicet die natum eſſe Chriſtum) ex Occidente in Orientem primò manâſſe, ea de re conſulas imprimis Chryſoſtomum

mum [f], præter Chronologos eâ de nuperos, & ſatis obvios. Niſan autem, Ab, & Tiſrin uti & Canun heic ſunt menſes Syromacedonici. Haud igitur mirum eſt, apud Judæos traditiones de diebus majorum ſuorùm emortualibus ita invaluiſſe. De eo verò quod adjicitur diei 8 Tebeth menſis, jejunium ſcilicèt quotannis tunc habendum ob legem Græcè olìm verſam, præter Joſephum Scaligerum [g], videſis Joannem Morinum [h], & Joannem Euſebium [i].

f *Tom.* 2 *Edit. Baſil. homil* 39. *Edit Saviliana Tom.* 5. *p.* 513.
g *In Euſebianis, ad num.* 1734. & *Canon. Iſagog. lib.* 3. *p.* 216.
h *Excerc. Biblic.* 8. *cap.* 3.
i *De Origine ſacræ Scripturæ lib.* 12. *c.* 3, & 4.

CAP. IX.

Edictorum, ſeu Epiſtolarum *Intercalarium*, quibus *Adare* ſecundo, ſeu menſe adjectitio annus juſſu *Synedrii magni* augendus erat, ſpecimen, ſeu formula Talmudica. Et de *Paſchate* Menſis ſecundi, ſub *Ezechia* Rege.

Anno labente, & plerunquè ſub finem ejus, mos erat Synedrii Magni collegis, decreto publico intercalationem, ubi opus erat futuram ſtatuere. Neque omninò ante initium hoc ritè ſatis fieri potuit. Imò ajunt [a] אין מעברין השנה לפני ראש השנה ואם עברוה אין מעוברת *non intercalabant annum ante initium anni, quod ſi faciebant, intercalatio illa planè irrita habebatur.* Edicto

a *Gem. Hieroſolym. ad tit.* Nedarim, *ca.* 7. *fol.* 40. *col.* 1. *Babylon. tit.* Sanhedrin, *cap.* 1. *fol.* 12. a, *alii.*

per

per tribuum tractus, ac urbes Terræ ſanctæ, uti & alia etiam loca extera ubi Ebræorum pars aliqua inſignior, ſeu διασπορᾷ eſſet, miſſo, rem ſignificabant Synedri; adjectâ item intercalationis causâ. Breviuſculam memorat edicti hujuſmodi formulam על לשין הנשיא *nomine principis Synedrii* conſcribi ſolitam Moſes Maimonides; יודע לכם שהסכמתי אני וחברי והוספו על שנה זו כך וכך *vobis innoteſcat me, ſocioſque meos*, ſeu *collegas meos*, aut *nos Synedros* conſenſiſſe *ut adjiciatur huic anno* (jam labenti) *tantum, vel tantum*, id eſt, ſive cavum menſem integrum, ſive plenum, ſeu Adar ejuſmodi ſecundum. Formula item habetur in utrâque Gemara [b] verbis non ita multùm diſcrepantibus. לאחנא בני גלותא דבבל בני גלותא דמדי בני גלותא דיוון ושאר כל גלותא דישראל שלמכון יסגא מודיענא לכון דאימריא רכיכין וגוזליא דקיקין וזימנא דאביבא לא מטא ושפר מילתא באפיי ובאנפי חבריי מוספא על שתא דא תלתין יומין *Fratribus noſtris, filiis deportationis Babylonicæ*, ſeu *qui in Babylonia peregrinantur, iis etiam qui in Media ſunt, & in Græcia, cæteriſque univerſis Iſraelitis ubicunquè peregrè agentibus, pacem vobis multam*, ſeu *ſalutem plurimam. Notum ſit vobis quòd cum agni ſint adhuc teneres, & pulli* (columbarum) *graciles* (uſibus ſacris nimiùm adhuc impares) *& tempus Abib*,

ſeu

[b] *Babylon. ad tit.* Sanhedrin, *cap.* 1. *fol.* 11. [b] *Hieroſolymit. ibid. fol.* 18. *col.* 4.

ſeu *frugum matureſcentium nondum ita propè ſit, viſum eſt mihi, & collegis meis adjicere huic anno dies triginta.* Sic legitur in Gemara Hieroſolymitana. Tam in hac autem, quam in Babylonia tribuitur hoc edictum Gamalieli Synedrii magni Principi [c], Rabban Simeonis filio, atque ut non immeritò exiſtimatum eſt, Pauli Apoſtoli [d] præceptori. Commemorat quidem edictum hoc, vir ſummus Joſephus Scaliger [e], paulò ante ad hunc modum præfatus. *Ab ultima*, inquit, *antiquitate Conſiſtorium Iudicum Hieroſolymitanum ex libro τῆς ψηφοφορίας παλαιακῆς, de quo paulò antè egimus quotannis in Galilæam formam anni proximè imminentis mittebant, item in alias regiones finium Iſrael; quod & hodiè à Samaritanis fieri in eorum computo demonſtravimus. Ejuſmodi Epiſtolæ Pontificis Maximi, & Conſiſtorii ad Galilæos ſubjecimus.* Deìn ſubjicit formulam edicti à Synedrio etiam emiſſi [f], de indicando tempore ביעור צ״ר quod vertens ille *Excuſſuram*, & *trituræ* voce explicans, non dubitat quin edictum ipſum ſit anni Communis præmonitio, quam & ſic fieri ait *elegantèr.* Et demùm pro anni proximè imminentis intercalationis indictione edictum ſuprà allatum ſumit; quaſi tam annum Communem fore, edicto Synedrii prædici fuiſſet ſolitum (ex eo quod fruges

c Sepher Iuchaſin, *fol.* 53. & 54. *fol.* & *R. Gedalia in* Schalſcheleth, *fol.* 27. a.

d *Act. Apoſt.* 22. 3. *vide Buxtorf. Biblioth. Rabbinic. lit.* ר׳.

e *Canon. Iſagic. lib.* 3. *p.* 278.

f *Habetur in Gemar. Hieroſolym. ad tit.* Sanhedrin, *cap.* 1. *fol.* 18. *col.* 4. & *Babylon. ad tit. eundem fol.* 11. b *uti & in Gem. Hieroſolym. ad tit.* Maighsher Sheni, *cap.* 5. *fol.* 56. *col.* 3. §. 6.

fruges jam matureſcentes etiam trituræ fermè idoneæ eſſent) quàm fore aliquem Intercalarem. Sed hæc non ſine hallucinatione, nec unica. Nam quod attinet ad formulam illam de בִּיעוּר ad eo, nec ſine typographi, aut amanuenſis ejus incuria nimiâ, ibi memoratam, id certum eſt, vocabulum illud à בִּיעֵר factum eſſe, quod *removere*, *auferre*, aut *abolere* denotat, nec eam ad anni calculum omninò ſpectare, ſed ſolummodó ad tempus poſtremum quo abolendi, auferendi, exponendi erant ab agricolis, & colonis omnimodi fructus, id eſt ſolvendi, aut pollucendi, [e] idque maxime juxtâ legem [f] ſacram ubi legitur בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וגו׳ *Separavi*, ſeu *removi*, *quod ſanctum eſt de domo, tradidique ipſum Levitis, peregrinis, &c.* Quod ad annum decimandi tertium pertinet. Atque ex בִּעַרְתִּי illo ibi uſurpato fit בִּיעוּר in edictis illis memoratum, nec cum qualitate anni quid omninò habet commune. Quin & quod ait de anni proximè imminentis intercalatione error eſt manifeſtus. Nunquam intercalandus erat annus proximè imminens, ſed ſolummodò præſens, ſeu labens. Error item eſt non levis quod habet de libro τῆς ψηφοφορίας σεληνιακῆς, ſeu computi Lunaris antè ibi indicato. Nam perperam ſumit Figuras Lunares variatìm ſecundùm inclina-

[e] *Gloſſ. ad Talm. Bab. tit.* Sanhedrin, *pag.* 11. b. *Miſna & Gemara ad tit.* Maighsher ſheni, *cap.* 5. *& tit.* Shebiith *cap.* 7. *& Maimonides ha-lach.* Maighsher ſheni, *c.* 11. *Moſes Mikotzi præc. affirmat.* 138. *Adde Io. Cochium in tit.* Sanhedrin, *c.* 1. *pag.* 8.

[f] *Deut.* 26, 12.

inclinationis, aut illuminationis diſcrimen depictas, quas צוריות לבנה vocant Talmudici veteres, pro Calculi libro, ſeu Tabulis. Quâ de re nos alibi [g]. Et demùm quod de Pontifice Maximo adjicit, quaſi non ſine ejus nomine edicta, ſeu epiſtolæ intercalares emitti ſolerent; apertiſſimè conſtat Rabban Gamalielem, qui Princeps erat Synedrii, nec omninò Pontifex, & dictaſſe, & emiſiſſe edictum illud intercalare, nec Pontifici heic jus aliquod á Talmudicis quidem, ut mòx dicetur, permiſſum, ſed omninò, ut judici hâc de re nimìs impari, negatum. Controverſia autem eſt aliqua utrum edictum illud de Paſchate [h] celebrando menſe [i] ſecundo ſub Ezechia rege, ad Intercalationem etiam anni attineret. Et plerunquè quidem attinere recipitur, uti etiam ad Synedrii heic poteſtatem. Dicitur enim ויועץ המלך וג״ id eſt, *& iniit rex conſilium cum principibus ſuis, atque univerſo cœtu Hieroſolymis ut facerent Paſchä in Menſe ſecundo*, ſeu ut Vulgata, *decreverunt ut facerent Paſcha in Menſe ſecundo.* Id quod compłures non accipiunt perindè ac ſi menſe Jiar, contra inſtitutum Numinis, qui in menſium ordine eſt ſecundus, Paſcha primum (nam non ut ſecundum [k] heic agitur) fuiſſet celebrandum. Sed quoniàm antè dies Niſan decimus ſextus [l], dum in-

[g] *Lib.* 2. *de Iure Nat. & Gent. cap.* 5. *p.* 205.

[h] 2 *Taralip.* 30. 2.

[i] *Vide Gemar. Hieroſolym. ad tit.* Peſachim *cap.* 9. *fol.* 36. *col.* 3. *&* 4. *ad tit.* Nedarim. *cap* 7. *fol.* 40. *col.* 1. *ad* Sanhedrin, *cap.* 1. *fol.* 18. *col.* 4. *halac.* 2. *Babylon. ibid. fol.* 12. b. *& D. Kimchi ad cit. locum. Paralip. & Aben Ezra ad Exod.* 12.

[k] *Num.* 9. 11.

[l] *Ibid. cap.* 29. *comm.* 17.

Templi ſacrorumque inſtauratione occuparentur, adeóque legitimum in anni communis ratione Paſchatis tempus præterierat. ideo ne non omninò eo in anno celebraretur, ajunt annum ſic adjecto tunc menſe intercalatum, ut menſis hic ſecundus dictus fieret ſaltèm alter Niſan, priori velut pro Adare ſecundo habito. Quâ tamen de re loquuntur ferè Magiſtri ut de eo, quod לפי שעה *pro temporis neceſſitate* factum eſt nec moribus avitis conſonum. Nam neque ritè intercalatione adjiciendus erat menſis alius præter ipſum Adar ſecundum, qui item ante finitum Adar primum erat adjicendus. Quod heic non obſervatum. Et ubi hâc de re loquuntur Talmudici dicere ſolent, Ezechias Rex עבור ניסן בניסן *intercalavit Niſan in Niſan*, id eſt, Niſan alterum fecit & in menſis ſecundi locum protruſit. Addunt autem ולא הודו לו *rem fuiſſe* (poſteritati) *improbatam*, quod ipſum, & de aliis aliquot ab illo geſtis loquuntur, Nec defuere [a] qui Intercalaris rationis initia ei tribuerent. Sed id Talmudicis acceptum non comperio, ſed potiùs planè rejectum. Jam verò ex oſtenſis liquet, ita citra ultráque vagari ſolitum Niſan menſem, ſeu Anni Civilis primum, ut non ſolum, tàm Aprilem, quàm Martium, verùm etiam Majum Julianum ſubindè,

[a] *Vide Gilb. Genebrard. Chronolog. lib.* 2. *anno. M.* 3440.

ſubindè occuparet. Neomeniam autem ejus die undecimo Martii, juxta jam admiſſa, nunquàm fuiſſe citeriorem.

CAP. X.

Talmudicorum, *&* Scripturariorum *Sententiæ diſcrepantes de* Locis, *ac* Seculis *ad, quæ vetus ille Menſium, & Annorum calculus attinuerit.*

IN Menſium Legalium, annique veteris incerta illa, quæ hactenùs demonſtratur, ratione partìm concordes eſſe, partìm diſcrepare invicem Talmudicos, ac Scripturarios ex antè oſtenſis liquet. Sed verò ſunt etiam alia aliquot, nec ſanè momenti levis, hùc ſpectantia, in quibus impenſius ſunt diſcordes. Ea ferè cernuntur, aut in Locis ac Seculis, ad quæ calculus ejuſmodi attinuerit, aut in Perſonis quæ, ſive menſibus, ſive annis intercalandis adeóque phaſibus decernendis, promulgandiſque præfuerint, aut in Legitimo decernendi Modo. Talmudici in ipſo phaſis, ſeu intercalationis ejuſmodi decernendæ actu, Loci nullius rationem habent heic ullam præter Terram ſanctam. Ibi ſcilicet, nec alibi neceſſariò phaſes ſic obſervandas, juxtaque eas menſes conſtituendos, intercalareſque

reſque annos faciendos. Ita tamen ut juxta anni, menſiumque ibi diſpoſitionem, qualis antè ex ipſis deſcribitur, Judæi veteres ubicunquè terrarum agentes, ſeu diſperſi Neomenias. feſta, jejunia, alia ad anni rationem attinentia ſervarent; quibus nec fas exiſtimatum ex phaſibus alibi habitis quid ſibi hâc in re ſtatuere. Sed verò hoc duntaxàt obtinuit quàmdiu Synedrium Magnum in Terra ſancta haberetur, cujus autoritate (ut mòx dicetur) phaſes, ac intercalationes more ſolenni ajunt fuiſſe decernendas. Simulàc autem præteriere ſecula illa quibus ullatenùs floruit ibi aut non planè emortuum eſt Synedrium illud, nec in Terra ſancta, nec alibi ritè locum habuiſſe annalem ejuſmodi ſupputationem. Undè eſt quod aliud indè putandi genus adhibuerint (de quo plura inferiùs) idque cyclicum nec ita incertum, & nefas eſſe ajunt annos intercalare extra Terram ſanctam, id eſt ad morem, ſeu formulam aliam quam ibi indicatam eos intercalare, quâ de re item mòx plura. Maimonides [a] ex veterum mente כל שאמרנו מקביעות ראש חדש על הראיה ועבור השנה מפני הזמן או מפני הצורך אין עושין אותו אלא סנהדרין שבארץ ישראל או בית דין הסמוכין לארץ ישראל שנתנו להן הסנהדרין רשות שכן נאמר למשה ולאהרן החדש הזה לכם ראש חדשים ומפי השמועה למדו

[a] *Halach.* Kiduſch hachodesh, c. 5.

למדו איש מאיש ממשה רבינו. שכך הוא פירוש הדבר עדות זו תהיה מסורת לכם. וכל העומד אחריכם במקומכם אבל בזמן שאין שם סנהדרין בארץ ישראל אין קובעין חדשים. ואין מעברין שנים אלא. בחשבון זה שאנו מחשבין בו היום ודבר זה הלכה למשה מסיני וגו׳ *Quicquid diximus de figendis neomeniis ex ratione phaſis, aut de annis intercalandis ex Tempeſtatis, aliuſve rei neceſſariæ ratione, id univerſum faciendum erat tantùm à Synedrio* (Magno) *quod in Terra Iſraëlis locum habuit, aut à judicibus manuum impoſitione ordinatis Terræ Iſraëlis quibus poteſtatem in hanc rem dederit Synedrium. Quoniàm & ſic dicitur Moſi, & Aharoni,* Menſis hic erit vobis principium menſium, *quo innuitur* (*ut didicimus à majoribus qui per manus avitas traditiones nobis reliquêre*) *hoc traditum vobis, & unicuique veſtrum poſterorum qui locum veſtrum occupabunt. Sed verò quandò non eſt Synedrium in Terra Iſraëlis, non figendæ ſunt neomeniæ, aut anni intercalandi alitèr atque calculis, quo hodiè utimur, admitit, Atque hoc ſanè traditio eſt Moſaica è monte Sinai &c.* Sic Talmudici. At verò Scriptuarii ita ſunt heic, cùm de Locis tùm de Seculis diſcordes, ut in terra Sancta perpetuò hodiéquè juxta phaſes Lunares, velint à ſuis Menſes adeóque tempus Annuum, Feſta, ac Jejunia digeri, atque menſem primum

nedrii, ſeu Collegæ Synedrii, ſeu Conſiſtorii Hieroſolymitani illius celeberrimi, סנהדרין הגדולה dicti, id eſt, *Synedrii* (ſeu *Sanhedrin*) *Magni*, ſeu eorum ex ſeipſis mandatarii aliquot minimùm tres, qui uſque in ſeptem augendi, ſi ſententiis diſſediſſent; nec omninó alii. Principis autem Synedrii aſſenſum aiunt heic adeó neceſſarium ut illo invito anni intercalatio admittenda non eſſet. Atque hâc de re nonnulla obitèr capitibus proximè ſuperioribus allata ſunt. Exceptionem autem tradunt; nec Regem, nec Pontificem Maximum in annali intercalationis negotio (quatenùs ſaltèm ex arbitrio, ut oſtenſum eſt, haud parùm pendebat) ritè quid potuiſſe ſtatuere, adeóque nec in eorum numerum admittendum qui intercalationi ejuſmodi præeſſent. Locum exceptio hæc habuit, ſi modó vel rex Princeps fuiſſet Synedrii (quod tamen rariſſimè juxta receptiſſima eorum ſcita accidit) vel Pontifex, ſive Princeps, ſive Collega fortè fuiſſet. Nam qui Pontificem Synedrio huic ſempèr [e] præfuiſſe etiam viri maximi aſſerunt, temerè nimis illud nunc in Pontificis Romani gratiam, nunc alitér ſuarum ex partium ſtudiis ut ſacri ordinis adſtruatur in Laicos neſcio quæ juriſdictio, comminiſcuntur, nec omninó ex commentariis aut interpretationibus traditionibuſve Judai-

[e] *Vide Thom. Aq. 2. ſecunda quaſt. 105. art. 2 ad 7. Baron. Annal. Tom. I. anno 31. §. 10. 5. 7. &c. alios obiter ad Deut. 17.*

Sabbatum quod in periodis ſimilitèr perpetuò recurrit) rationem omnimodam pependiſſe volunt illi, ut quantumvis Synedri omninò inter decernendum erráſſent, nihilominùs ab univerſis Iſraelitis eorum ſtandum eſſet judicio, atque juxta illud feſta à Numinè imperata, eſſent obſervanda. Maimonides a ex diſciplina vetuſtiorum b, ב"ד שקדשו את החדש בין שוגגים בין מוטעין בין אנוסין הרי זה מקודש וחייבין הכל לתקן המועדות על היום שקדשו בו אע"פ שזה יודע שטעו חייב לסמוך עליהם שאין הדבר מסור אלא להם ומי שצוה לשמור המועדות הוא צוה לסמוך עליהם *Quotiès Synedrium ſanctificaſſet Neomeniam, ſive id ex errore, aut ignorantia, aut etiam vi, aut invitò feciſſet, ſanctificatio lègitima erat. Et unicuique neceſſariò indè incubuit officium feſta, atque alia tempora obſervandi juxta diem, quem illi ſanctificaſſent. Atque etiam ſi ſciret ipſe Synedros erraſſe, illorum tamen judicio ei erat nitendum. Neque enim aliis præter illos negotium hoc traditum eſt. Atque is, qui feſta obſervanda juſſit, eorum item judicio juſſit ſtandum.* Quò trahunt illud legis a, *Et loquutus eſt dominus ad Moſem dicens, loquere ad filios Iſrael, & dices ad eos, ſolennitates domini* אשר תקראו אותם, id eſt, *quas vocabitis convocationes ſanctas, hæ ſunt ſolennitates meæ.* Ubi & legunt אתם תקראו *vocabitis vos*, quemadmodum

a *Halacha* Kidush hachodesh, *c.2.* § *ult.*
b *Gemar. Babylon. tit.* Rosh haſchana, *cap.2. fol.* 25. a.

a *Levit.* 23. 1.

modum habetur etiam in codice Samaritano; quaſi ibi Moſi,& Synedris ſuis adeóque ſucceſſoribus eorum expreſsìm dictum fuiſſet, juxta veſtrum in temporibus digerendis judicium, & pronuntiata, neque alitèr ſuos habebunt in annis, & menſibus dies feſta imperata. Atque סוד העיבור, ſeu *myſterium* hoc *intercalationis*, annorúmve, ac menſium diſponendorum ſcientiam traditam fuiſſe aiunt אין לכל אדם אלא לסמוכים נבונים *non cuilibet, ſed eis qui manuum impoſitione ordinati intelligentiores eſſent*, id eſt Presbyteris, nec omnimodis, ſed in Synedrium cōōptatis Magnum. At Eliah Ben Moſch ex Scripturariorum ſuorum ſententia בזמן inquit* בית המקדש היה הדבר מסור לכהן הגדול עם שאר הכהנים או הנביא אשר בכל דור ודור *Tempore, quo Templum ſtetit traditum, ſeu commiſſum eſt negotium hoc* (de Phaſibus decernendis, & quæ indè pendent aliis loquitur) *Pontifici Maximo cum reliquis Sacerdotibus, aut Propheta cujuſque ſeculi*, rerum harum intelligentiori. Sed verò poſt excidium, judices hujus rei facit [b] is, ex ſectæ ſuæ placitis, eos, qui è variis ſui generis Judæorum cœtibus diverſimodè electi. Pauciores quàm Tres non debere eſſe. Unicum ſcilicet Judicem regularitèr negant etiam cum Talmudicis Scripturarii admittendum, ſive hâc in re, ſive in aliâ (exceptio-

[b] *Ibid. Cap.* 16.

(exceptionibus aliquòt minutulis adhibitis) uti nec numerum parem ob diſſenſus incommodum. Humiles item ſpiritu, Juris ſacri, ut & Aſtronomiæ, & epilogiſmi annalis, & menſtrui juxta ſectam ſuam peritos eſſe debere hos judices monet ſuorum nomine Scripturarius noſter. Diſcrimen igitur inter ſectas haſce non leve eſt de Perſonis, quorum judicio negotium hoc ſuberat, adeò ſcilicèt ad ſacra attinens, ut nihil fermè ſuprà. Nam Feſta omnimoda, (præter Sabbatum hebdomadarium) Jejunia cuncta, Neomeniæ peculiaribus item ſacris celebrandæ, Annalis revolutio, ex eorum, qui ſic præerant autoritate, ac arbitrio pendebant. Nec Levitici, aut Sacerdotalis generis ullos neceſſariò heic omninò præfuiſſe, volunt Talmudici. Aiunt quidem, ut vides, Scripturarii (undenàm edocti neſcio) הדבר מסור *rem traditam*, aut *commiſſam* Pontifici Maximo, & Sacerdotibus; ut ſcimus etiam in Roma veteri [c] intercalationem fuiſſe Pontifici Minori. Sed non ita iis commiſſam, aut traditam, quin & aliis perſpicaciæ ſingularis, & ſapientioribus (quos cum Mahumedanis Prophetas appellare ſolenne eſt Judæis) cujuſque tribus eandem ipſam paritèr conceſſam velint, etiam dum ſtetit Templum; quemadmodum poſt excidium Judicibus qui-

[c] *Macrob. ſatur. 1. cap. 15. & videſis Iacobum Gutherium de veteri Iure Pontif. lib. 1. cap. 22.*

buſcunque modò ſui generis eſſent; ſeu Iſraelitæ, ac ſatis ut dictum eſt periti. Dum verò Talmudici Synedrii Magni Principi, & collegis rem ita tribuunt, penes ſummos Reipublicæ Judaicæ præfectos (nam hujuſmodi fuêre Princeps, & collegæ illi qualicunque ſcilicet è tribu indiſcriminatim ſelecti Presbyteri) imperium, & arbitrium circa Sacra cùm Annua tùm Menſtrua hinc totiès pendentia, in Eccleſia illa divina (quæ planè ipſiſſima erat illa Reſpublica) manſiſſe interìm planè docent. Quod & perquàm conſonum eſt ampliſſimæ Tribunalis illius Juriſdictioni ad quam ſolam ſpectarunt, velut *Caſus reſervati*, alia non pauca momenti, cùm in ſacris, tùm in profanis graviſſimi. De errore autem explodendo, qui viris alioquìn doctiſſimis recipitur, Forum fuiſſe apud Judæos aliud cui rerum Sacrarum (ſeu earum inſtar quas Eccleſiaſticas vocamus nos) cognitio, aliud cui Civilium, ſeu Profanarum attineret, alibi fuſiùs dicemus.

CAP. XII.

Cap. XII.

Et Talmudicorum & Scripturariorum *Sententiæ de* Phaſeôn, *atque* Intercalationum *decernendarum* Loco, *Intercalandi* Tempore, *ac* Neomeniis ſanctificandis.

Legitimus Phaſeôn, atque Intercalationum decernendarum Modus habetur in Loco, quo, ſive Phaſis, ſive Intercalatio erat promulganda, in Tempore Anni Intercalandi, in Neomeniæ Sanctificatione, in Calculi Aſtronomici uſu, in Teſtimoniis de Phaſi admittendis, ac demùm in Neomeniis, ac Intercalationibus populo ritè indicandis. Locus Talmudicis Hieroſolyma erat dùm ibi Synedrii Magni, cujus Collegis ut oſtenſum eſt incubuit hoc curare negotium, item Locus; Templo ſcilicet conjunctus. Cum verò alibi in Terra Sancta id ſuas haberet ſedes, ibi etiam hâc de re decernendum; nec omninò alibi, nec ſine convivio ſolenni. Phaſin habitam ibi Lunarem promulgabant illi, undè menſis imminentis initium; quemadmodum, ſi phaſis nulla, aut cavus, aut plenus menſis præteritus, juxta ſuperiùs dicta, ab illis ibi fiebat. Poſtquam autem deſiit Synedrium,

etiam, & deſiiſſe volunt illi, (ut & antè dictum eſt) jus Neomeniarum ex phaſi,atque intercalationum decernendarum. Scripturarii verò hâc de re ſic ſtatuunt, ut etiam tam poſt Urbis, gentiſque excidium quam antè, adeóque etiamnùm, in Terra Sancta cùm ex phaſi Neomeniæ tùm ex Abib [a] ſeu *matureſcentium frugum tempore* annum, ſive communem retinendum, ſive intercalandum, juxta antè oſtenſa velint; quâ de re plura mòx ubi de utrorumque in regionibus aliis uſu. Tempus autem Intercalationis ſub exitum anni intercalandi à Talmudicis plerunquè collocatur, uti & res ipſa juxta eos interdùm exigebat ſcilicèt quotiès ex cauſis præter incommodum Paſchatis locum aliis ſuprà dictis eſſet intercalandum. Nec omninò intercalandi edicta, ſeu Epiſtolæ intercalares emanabant ante initium anni intercalandi, ut docent illi, quod non video non admittere Scripturarios. De Sanctificatione Neomeniæ loquuntur utrique, id eſt lunæ corniculantis Benedictione, cujus formula ſingularis habetur apud Talmudicos, [b] quò & ſpectat illud Prophetæ, [c] *Clangite tuba in Neomenia, in tempore conſtituto, & die ſolennitatis veſtræ.* Nam ex ipſâ lege ſacra neomeniis tùm tubarum ſonus [d] ſolennis, tùm peculiare [e] ſacrificium præſtituitur, un-

dè

a *Eliah Ben Moſeh* Seder 1. *c.* 40.

b *Gemar. Babylon. ad tit.* Sanhedrin, *c.* 5. *fol.* 42. a *Iacob Ben Aſher in* Orach Chaim, *cap.* 426. *Moſ. Mikotzi præc. Aff.* 27. *fol.* 114. a *& vide I. Buxtorf. Synagog. cap.* 17.

c *Pſalm.* 81, 3.

d *Numer.* 10. 10. *& vide Levit.* 23. 24.

e *Ibid.* 28, 11.

dè præ cæteris diebus ſanctificandæ. Eæ ראשי חרשים *principia menſium* nuncupantur linguâ Moſaicâ. Synedri autem qui rei huic præfuere ſimùl ac tempore ſuo vidiſſent corniculantem Lunam (ut docent Talmudici) acclamabant מקודש מקודש *Sanctificata eſt, Sanctificata eſt*, ſucclamante ſimilitèr populo qui adeſſet. Tradunt verò illi ſanctificationis formulam hanc à Synedris neutiquàm adhibendam Neomeniæ alicui præter eam, quæ phaſi inſigniretur tempore in ſuo, id eſt veſpera, quæ exitu diei 29 menſis præterlapſi haberetur, adeò ut quotiès plenus fieret menſis, ſeu 30 dierum Neomenia proximè inſequens nunquàm eſſet ſanctificanda. Sed quantum video Scripturarii ſanctificandas omnimodas paritèr docent Neomenias. Eliah Ben Moſeh [f] ex ſuorum doctrinâ, אם ביום שלשים נראה הירח עם השמש דע שהיום ההוא הוא מקודש ואם לא יראה עם השמש אמנם יראה אחר עריבתו דע שהיום למחר הוא מקרוש אמנם אם לא יראה ביום תלשים ולא בערב ג"כ רואים שלשים ואחד ואם יראה עם השמש כמוך לשקיעתו דע שהיום ההוא הוא מקורש זאם יראה עם השמש בינ֗ר יום גרול כגון שנים שעות או שלשה קונם השקעה דע שהיום הקורם לו והוא מקורש אלה הם סימני ההקרבות אשר אהר זמן הראיה אשר יורינו זמן המקורש אז *Si conſpiciatur Luna cum ſole in die 30, ſcito hunc diem eſſe ſanctificandum. Si non conſpiciatur cum*

f Seder 1. c. 16.

 ſole,

ſole, ſed conſpiciatur poſt veſperam ſuam, ſcito diem poſtriduanum eſſe ſanctificandum. Sed ſi nec die 30, *nec veſpera compareat, obſervandus eſt dies etiam* 31, *in quo ſi appareat cum ſole propè hujus occaſum, ſcito diem hunc ſanctificandum. Quod ſi conſpiciatur cum ſole die aperto, veluti horis duabus, aut tribus ante occaſum ſolis, ſcito diem hunc pridianum* (id eſt 30) *eſſe ſanctificandum. Atque hæc ſunt ſigna, ſeu cauſæ probabiles, ſeu conjecturales, quæ cum accidant poſt tempus Viſionis*, (legitimum, & ordinarium, id eſt exitum diei 29) *docent rationem ſanctificandi, quæ etiam tunc adhibenda.*

Cap. XIII.

De Calculi Aſtronomici *apud utranque ſectam uſu in* arcu Viſionis, *ſeu* Phaſis *Lunaris eruendo.*

Calculi Aſtronomici juxta utramque ſectam heic uſus ejuſmodi erat, ut ex motu, ac loco Luminarium ſæpius (cum phaſis legitima, ac ordinaria, ſive per aëris nubila, ſive alias ob cauſas haberi nequiret) operoſiùs ediſcerent utrum omninò tempore ſuo, ſeu legitima, & ordinaria Aſtronomicè haberi potuiſſet. Atque indè alia de menſium quantitate, ac de Neomeniis conſtituendis decernebant;

bant, ſic nempè tempora menſtrua ex artificii ratione digerentes, atque intra ſuos retinentes cancellos, quandò viſionis, ſeu phaſis Veſpertinæ carebant indicatione. Apud Talmudicos [a] epilogiſmus Aſtronomicus (cui item tres minimùm Synedrii collegas præeſſe debuiſſe aiunt) hujuſmodi exhibetur. Terræ illius latitudo ſeptentrionalis inter gradus 29 & 33) ſeu ut volunt alii 35; diffuſiùs in Boream, quam vulgò recipitur, Terram illam extendentes) conſtituitur, & Hieroſolyma ſub 32, uti & Longitudo horum in gradu 66 ½ ac Terræ ſanctæ inter 63 & 69. Reperto utriuſque Luminaris loco ineuntis diei à præcedente Neomenia civili trigeſimi, ſeu temporis, quo phaſis legitima, ac ordinaria expectanda (id eſt, juxta illos, עת השקיעה *temporis ipſius occaſus Solis*) adeòque, & Longitudine Lunæ à Sole diligentèr obſervatâ; aut inter initium Capricorni, & Geminorum finem juxta ſignorum feriem repertus eſt Lunæ locus verus, aut inter Cancri initium, ac finem Sagittarii. Si in priori Zodiaci Semicirculo Longitudinem haberet tunc Luna graduum tantum 9 aut minorẽ, conſequens aiunt nullam potuiſſe tunc haberi ullibi in terrâ ſancta phaſin; quemadmodùm vicìſsim ſi pluſquàm graduum 15 in ſemicirculo illo eſſet tunc Lunæ Longitudo,

[a] *Maimon. hal.* Kidush ha-hodesh, *cap.* 9. *&c.*

tudo, dubitandum non fuiſſe quin Cœlo ſereno phaſis haberi potuiſſet ubiquè illic locorum. Si in ſemicirculo Zodiaci poſteriori, ſeu qui à Cancri initio ad Sagittarii finem intercipitur, Longitudo Lunaris eſſet graduum duntaxàt 10, aut minor, phaſin haberi potuiſſe nullam pro certo ſtatuebant; ut viciſsìm ſi gradus excederet 24 paſſim in Cœlo ſereno potuiſſe haberi. At verò ſi gradus Longitudinis Lunaris in priori ſemicirculo inter 9 & finem 15, aut in poſteriori inrer 10 & finem 24 reperirentur, tunc ex Latitudinis, ac parallaxis ratione, deſcenſionis varietate, proſthaphæreſibus, id genus reliquis in Epilogiſmo Aſtronomico adhiberi ſolitis terminos, & Arcum Viſionis (. quem קשת הראיה nuncupant) eruebant; undè pronuntiari poſſet an eâ in veſperâ haberi in aëre ſereno quitet phaſis necne. Scripturariis vero non tam reverà alius eſt epilogiſmi modus, quam alii, undè diſcrimen haùd contemnendum naſci palàm eſt, inter putandum termini. Etenim cum Talmudicis diei initium habeatur in ipſo Solis occaſu, Scripturariis verò (ut capite ante oſtenſum eſt quarto) in veſperæ Tertia initio, ſeu Crepuſculi fine; ita apud hos initur ratio dum arcûs viſionis quantitatem venantur, ut arcus qui in crepuſculi ſine, ſeu Veſperæ Tertiæ initio

coitum

coitum Luminarium inſequente, inter ea intercipiatur, pro viſionis arcu ſit habendus, non verò ille qui inter Solis occaſum & coitum. Quo nomine Talmudicos reprehendit Eliah Ben Moſeh[b], & in Scripturariorum ſententiam eorum aliquos à ſe monitos tranſiiſſe ait היו inquit חושבים קשת
הראיה עד עת השקיעה והיו חושבים שעת
הבקשה והקדוש הוא עת השקיעה ולא ידעו
דעת חכמינו שהתחלת היום הוא מתחלת הערב
השלישי והראתי להם זה הפסק בספרי החכמים והודו
בזה *Putare ſolent arcum viſionis uſque ad tempus occaſus, atque ita eruunt tempus ſanctificandum, ſcilicet ipſius Occaſus; neque gnari ſunt ſententiæ ſapientum ſectæ noſtræ, cui diei initium eſt à Veſperæ tertiæ initio; quod & oſtendi illis in Noſtrorum libris, nec rem porrò diffitebantur,* Eliah autem ille, conſtructis[a] motuum Lunaris, & Solaris tabulis באופק קוסטנדונא לדעת אלבתאני ולדעת
החכם עמנואל נע״ל הכנפים *ad Latitudinem Conſtantinopolitanam juxta doctrinam Albategnii, & Emanuelis Geographi* (Conſtantinopolis autem Latitudo ei eſt graduum 41 $\frac{1}{2}$) de Phaſi Lunari ibi ſic demùm concludit סוף דבר inquit[b], בהיות בין המולד והשקיעה
יותר מיא שעות וחצי עד עשרים וחמש שעות
וחצי אפשר שיראה ואפשר שלא יראה ובהיות
בין המולד והערב השלישי יותר מארבעה עשר שעות
פחות שעה עד עשרים ושבעה שעות וחצי אפשר
שיראה

b Seder 1. c. 29.

a Seder 1. c. 19.

b Seder 1. c. 29.

שיראה ואפשר שלא יראה. ואם יהיה בין יתר מזה רגע שעל כל פנים יראה אם לא יהיה מניעה והנה לפי זה כשיהיה בין השמש והירח במעלות ישרות שמנה מעלות ועשרה ראשונים לא יראה וכל שכן פחות מאלה וכשיהיה בינהם במעלות ישרות ארבעה עשר מעלות על כל פנים יראה וכל שכן יותר *Summa eſt quotiès inter coitum Solis, & Lunæ medium; & occaſum Solis intercedant horæ* 11 $\frac{1}{2}$ *aut quæ uſque in* 25 $\frac{1}{2}$ *excreſcunt fieri poſſe ut phaſis habeatur, uti & poſſe fieri ut non habeatur. Quod itidèm dicendùm, ſi inter coitum ejuſmodi & Veſperam tertiam intercedunt plures quam* 14 *horæ (ſexta parte demta) aut quæ uſque in* 27 $\frac{1}{2}$ *excreſcunt. Quod ſi harum exceſſus fuerit horarum, haberi poteſt omninò phaſis, niſi* (per aëris nubila) *impediatur. Undè itiam fit ut quotiès inter Solem, & Lunam intercipitur arcus tantùm graduum* 8', *Min.* 10, *aut minor, phaſis nulla habeatur, quotiès verò arcus ille fuerit graduum* 14, *aut major, haberi poßit.*

CAP. XIV.

Cap. XIV.

De Teſtimoniis Phaſis *aliundè allatis quandò eorum, qui huic negotio præeſſent, oculis de eâ non conſtaret.*

Princeps, ac Collegæ Synedrii Magni, ſeu eorum mandatarii, qui juxta Talmudicos phaſi decernendæ præerant, non ſolùm oculis ſuis credebant, ſed & teſtium pariter fide dignorum, qui corniculantem Lunam ſe tempore ſuo ſeu die 29 exeunte, ſive Hieroſolymis, ſive alibi in Terra Sancta vidiſſe affererent. Atque indè ſive plenos, ſive cavos menſes faciebant. Etiam die triceſimo de phaſi proximè ſuperioris Veſperæ teſtimonio allato ita creditum, ut indè menſis præteritus cavus fieret. Adeóque è locis integri diei itinere ab Hieroſolymis diſſitis ſatis tempeſtivè in rem advenire potuêre teſtes. Non item qui intervallo majori ab eſſent. Neque heic nefas habebatur tanto itinere in feſto aliquo die, aut Sabbato ipſo ad urbem teſtimonii hujus gratiâ accedere, ut ſcilicet Sanctificatio Neomeniæ indè ſequeretur. Hoc enim & hujuſmodi alia, quæ, aut ad Feſta ſolennia celebranda, aut Solennitates ſtatas obſervandas attinuere, ne quidèm pro violatione Sabbati regulariter habuere. Undè toties illud דוחה את השבת *depellit Sabbatum* de

de actibus hujuſmodi, aliiſque aliquot dictum. Binos autem heic minimum voluêre illi teſtes, ut in rebus aliis, ſed moribus, ac vitâ integerrimos, ac ſui generis, ſeu Iſraelitas; Gentiles autem, uti & fœminas & Minores, quemadmodum & rebus in aliis rejiciendos. Quin & de corniculantis figura ſollicitiùs eos examinabant, utrum ſcilicet reclinante, inclinante, aut ejuſmodi aliâ figura Lunam vidiſſent quàm quæ loco ac Latitudini eius in Zodiaco, ac habitudini Solari, quam ex epilogiſmo Aſtronomico compertam habebant, ſatis conveniret. Atque in hanc rem צורות הלבנה *depictas* in pariete *figuras Lunares*, variatim ſcilicet formatas, habuêre; juxta quas teſtimonia exigere ſolebant. De Figuris illis nos plura alibi [a]. Jam verò ſi teſtimonium de phaſi allatum ejuſmodi fuiſſet, ut nec calculo Aſtronomico eſſet conſonum, ſcilicet ſi refragaretur calculus ille quo minùs aut phaſin tunc haberi, aut eâdem quam renuntiarent teſtes figurâ Lunam conſpici eſſet indè credendum, nec quidem teſtibus creditum. In Scripturariis autem ſunt, qui teſtem admittunt [b] heic unicum. Nec obſtare aiunt quod habetur in lege de Teſtibus binis, [c] pluribuſve. Id ſcilicet eò ſolùm ſpectare, ut in litium, & actionum judiciis veritas de eo, quod, aut à reo malè fit

a *De Iure Nat. & Gent. lib. 2. cap. 6. pag.* 205

b *Apud Eliah Ben Moſeh* Seder 1. *cap.* 12. & 13.

c *Deut.* 17. 6. *Num.* 35. 30. & *vide Deut.* 19. 51.

fit, aut ab actore falsò imputatur à teſtibus binis, pluribuſve fiat manifeſta. Heic verò teſtimonium tantùm adhiberi de re viſa undè decernatur quid ſtatuendum in pæcepto Numinis obſervando, eoque pariter ad univerſos Iſraelitas attinente. Et receptior hæc apud illos ſententia; quam alii rejiciendam tamen volunt. De moribus item teſtium ſollicitores ſunt Scripturarii, ita tamen ut nec omnes rejiciant non Judæos, quorum etiam aliquos Judæis Talmudici generis planè heic præferunt, veluti Iſmaelitas, ſeu Hagarenos; quoniam horum calculus de Phaſi, à Scripturariorum non ita multúm diffidet. Eliah Ben Moſeh noſter inter qualitates, quibus præditum teſtem volunt Sectæ ſuæ plerique hanc memorat
שלא יהיה חלוק ברעתו בקדוש החדש מדעת
חכמינו והנה מזה הצד ראוי לקבל עדות הישמעלים
מפני שהם הולכים אחרי דעת חכמינו בענייני הראיה
וברוב הזמנים אנו שוים עמהם בקדוש החדש
ביום אחד יתר ואין ראוי לקבל לנו עדות הרבנים
מפני שהם חלוקים ממנו בזה אמנם החכם רבי
לוי אמר ואם יגיד לנו מי שנקריב כי דבריו אמת
והטעם אם יעיד לנו שום אדם שדבריו אמת בין
מהרבנים או מהגוים כבר נתחיב עלינו שנשתמר
Ut non ſit diverſæ circa neomeniæ ſanctificandæ rationem ſententiæ ab ea, quæ ſapientibus noſtræ ſectæ recipitur. Et certè hâc causâ conſonum eſt accipere teſtimonium Iſmaelitarum,

rum, eò quod ſequuntur illi diſciplinam heic ſapientum noſtrorum in materie phaſis. Et nos ut plurimùm cum eis convenimus in neomenia ſanctificanda etiam eodem plerunquè die. Sed non oportet nos accipere teſtimonium Rabbinorum (ſcilicet Talmudicorum Judæorum) *quoniàm illi à nobis hâc in re diſciplinâ ſunt diſcordes. Attamen ſapiens Rabbi Levi* (Scripturarius) *ait, ſi quiſquam mortalium nobis indicaverit id quod verum eſt, ſeu vero ità proximat ut probabile videatur, ſive is ex Rabbinis illis fuerit, ſive ex Gentilibus, ſeu Chriſtianis, debere nos juxtà rem obſervare.* Quod Eliæ huic ipſi tamen diſplicet. Suorum verò, ac aliorum, qui in diſciplinâ Neomeniarum ſanctificandarum ipſis ſunt ſatis concordes teſtimonia de phaſi tempeſtivè allata (quotiès ſcilicet Judicum, ſeu eorum qui phaſi decernendæ præeſſent oculis neutiquàm de eâ conſtaret) maximè docent Scripturarii facienda, fidemque eis non rarò habendam, præ ipſo calculo Aſtronomico, quem, ſive per hypotheſium incertum, ſive per putantis incuriam ſæpiùs heic fallere non immeritò profitentur, modò ſcilicet craſſiſſimus, & nemini fermè non manifeſtus in plaga Lunæ viſæ deſignanda, aliave phaſis circumſtantia in teſtimonio, mininè reperiretur. Tunc enim etiam ipſi teſtimonium

nium rejiciendum volunt. Hinc Talmudicos hoc nomine quidem ſeverius reprehendunt, velut qui nec legem ſacram ſatis obſervarent dum calculum Aſtronomicum tanti faciebant, ut teſtimonium huic non ſatis conſonum planè rejicerent. Elias [d] hac de re אם עלה בחשבונם כי לא יראה אפילו שבאו עדים והעידו כי נראה אין שומעין להם וזה הפך כונת התורה ודבור כרה במצות השם להחליף המועדים מזמנם להשליך דעת הברור שהוא המוחש וללכת אחרי דעת ההקרבה שהוא החשבון *Quotiès per epilogiſmum initum non reperirent* (de Talmudicis loquitur) *phaſin haberi potuiſſe, etiamſi advenirent teſtes, qui de phaſi teſtimonium adferrent, neutiquàm audiendos eos voluêre. Quod quidem ſenſui Legis contrarium eſt, & Præceptis Numinis adverſum; dum indè feſta luxantur, ſuiſque è locis detruduntur; & ratione phaſis dignoſcendæ manifeſtâ, & quæ ex ſenſu pendet neglectâ, adhibetur illa, quæ probabilis eſt tantùm, ſeu conjecturalis qualis eſt ipſe calculus.* Etenìm in hoc negotio rationem manifeſtam, ſeu ſcientiam certam, quam דעת הברור nuncupant, ſolam in ipſa phaſi, ut oculorum objectum eſt, tempore ſuo, ſeu veſpera diei trigeſimi habita poſitam volunt. Calculum autem Aſtronomicum, & quæ ſunt reliqua, juxta antè dicta, in digerendis menſibus, caviſque, & plenis,

[d] Seder 1. cap. 10.

variatìm faciendis, adhiberi ſolita, ad דעת ההקרבה, ſeu *rationem probabilem*, ſeu *conjecturalem* aiunt attinere. Sed demùm aiunt, אמנם כשאין לנו דעת הברור הנה אז נלך אחרי דעת ההקרבה ואם לא כן הוא מרד גדול במצות השם ועל כן אנו בעלי מקרא כשאין לנו דעת הברור שהוא המוחש נלך אחרי דעת ההקרבה *Si verò deſit nobis ratio manifeſta, tunc ſequimur rationem conjecturalem. Niſi enim ſic fieret, præcepta Numinis graviter tranſgrederemur. Ideóque nos Scripturarii, quotiès rationem manifeſtam, & quæ è ſenſu pendet non habemus, conjecturalem amplectimur.* Et caput habet Elias noſter [e] integrum בחיוב דעת ההקרבה כשאין דעת הברור *de eo quod eſt, neceſſariò adhibendam eſſe rationem conjecturalem,* ſeu *probabilem, ubi manifeſta deeſt*, idque in mandatis ſacris obſervandis, veluti de mundo, & immundo diſcriminando, de ciborum delectu legitimo, id genus aliis.

e Seder I. c. 14.

CAP. XV.

De Neomeniæ Promulgatione, *& de* Feſto Duplici, *ſeu biduo continuo, dubii, in Neomeniis, ſeu menſibus digerendis, cauſâ, celebrando.*

EX incerta Menſium, ſive Plenorum, ſive Cavorum per annum diſtribuendorum,

rum formula ac more hactenùs oſtenſo, nemo non videt adeò incertam fuiſſe Feſtorum, Jejuniorum, aliarumve ſolennitatum, dierum menſtruorum nomine, ſeu numero, ſive in lege ſacra, ſive in decretis publicis denotatorum, juxta rationem hanc obſervationem, ut quicunque neſciret cavuſne an plenus ab iis qui negotio huic præeſſent, menſis præteritus fieret, eum ut hodiè an cràs feſtum aliquod; decimo, verbi gratia, nono, decimiquarto, ſeu alicui alii menſis cujuſcunque labentis diei affixum, ſervandum eſſet, ſimùl ignorare eſſet neceſſum. Nam ſi cavus fieret menſis præteritus, ſeu dierum 29, tunc unico die citiùs advenire quemlibet menſis inſequentis diem palàm eſt, quemadmodum, ſi plenus, aut dierùm 30, die unico feriùs. Hinc docent Talmudici, huic ut occurreretur incommodo, ſeculis in vetuſtioribus morem fuiſſe, ſignis flammeis, aliiſve in montium ſummitatibus collocatis Neomeniæ tempus indicare; quotiès ſcilicèt, aut phaſi Hieroſolymis tempore ſuo habita cavus nocte trigeſima fieret menſis præteritus, aut non habitâ plenus; cujus indicium ſic nocte potuit trigeſima prima expediri. Poſtmodùm vero aiunt, quoniàm Cuthæi (quo nomine Samaritanos Plerunquè in-

H 2 nuunt)

nuunt) ſignis hujuſmodi poſitis Judæos hâc in re fallere, utpotè ſibi odioſiſſimos, conabantur, in morem fuiſſe receptum, Nuntios, ſeu Curſores publicos per Terram Sanctam ſub Neomeniarum tempora, ſeu poſt menſis præteriti qualitatem indicatam, mitti à Synedris Senedrii Magni ſolitos, qui populum ubiquè hâc de rè facerent certiorem. Neque horum itinera, aut dies feſtos, aut Sabbatum violaſſe. Ab eis verò qui propter loci ab Hieroſolymis diſtantiam [a] tempeſtivè ſatis edoceri nequirent, Biduum Continuum feſto diei unicuique tribuendũ, ſeu diem quemlibet feſtum Biduo Continuo celebrandum. Ne ſcilicet verum ipſum diem juxta Neomeniæ; quam ignorarent, conſtitutionem obſervandum fortè prætermitterenr. Etenìm ſi cavus fieret menſis præteritus, dies prior verus eràt dies feſtus, ſi plenus, poſterior. Utrunque igitur voluĉre ſic ſervandum. Nuntios hoſce שלוחין *Apoſtolos* nuncupant, quâ quidem voce indigitantur etiam Judæorum miniſtri alii à Patriarcha eorum miſſi ad exigendum per Synagogas aurum, ut videre eſt in Codice Theodoſiano [b]. Quod verò ſic de Nuntiis, ſeu Apoſtolis hanc in rem emittendis dictum eſt, non ad cunctas paritèr Neomenias attinet, ſed ad eas ſolùm è quarum tempore dies Feſti

menſibus

a Vide cap. 17.

b Lib. 16. tit. 8. lib. 14.

menſibus aſſignati, & Jejunium illud celebrius quotannis nono die menſis Ab ſervatum pendebant. Id eſt ad Neomeniam Niſan, Tiſri, Caſleu, Adar Jiar ob feſta in eis ſignata, atque ad Neomeniam Ab, propter jam dictum Jejunium. Reliqua enim Jejunia, quæ ſparsìm aliis habentur in Menſibus, non tanti feciſſe videntur ut curſorum publicorum heic uſus adhiberetur; quâ de re tamen conſulas Magiſtros [c], Nuncius, ſeu Apoſtolus heic ſufficiebat unicus. Et ſi quis alius fide dignus, licet neutiquàm à Synedris miſſus, decretum de Neomeniâ indicaret, Feſta, juxta ea quæ is narraret, celebrare licuit. Scripturarii autem qui hodiéque in Terra Sancta Neomenias, & temporum rationem, juxta antedicta, ſervant, de feſto ejuſmodi duplici item monent; ſed alias etiam ob cauſas. Sic nempè eſſe illud ab univerſis ſectæ ſuæ celebrandum, quandò, aut per crebrum phaſis tempore ſuo, ſeu ſub exitum menſis præteriti defectum, ac per incommodam fortè cavorum, & plenorum menſium præteritorum diſpoſitionem, aliaſve inter diſquirendum ob cauſas de certo, juxta eorum diſciplinam, Neomeniæ die ſatis non liqueret, aut per confuſionem ejuſmodi qualemcunque Neomeniarum, & menſium exituum eve-

[c] *Gem. Babyl. ad tit.* Rosh haſchana *cap.* 1. *fol.* 18. & *Gloſſ. in Maimon. hal.* Kiduſch hakodeſch *cap.* 3. *fol.* 200 b.

niſſet ut planè in dubio reſtaret utrum diei Præſenti an poſtriduano Neomenia legitima eſſet tribuenda. Verba ſunt Eliah Ben Moſch [d] noſtri ; סוף דבר פסקו הכל שראוי לעשות שני ימים מספק שוה זה לזה לא יעדיף אחד מהשניהם על האחר. *Summa eſt, conſentire univerſos, oportere celebrari dies binos propter dubium, eoſque non omninò, quantùm ad celebrationem, inter ſe dignitate impares.* Hoc verò maximè obſervandum in menſibus Niſan, & Tiſri; quoniam in altero Paſchatis feſtum celebrandum, in altero Expiationum, idque ſub graviſſimâ [e] Exciſionis (כרת *Cerith* dictæ) pœnâ cœlitùs ſcilicèt non humano aliquo Judicio infligenda, nec aliundè quam à Numinis vindicta expectanda. Sed perperàm minus, & contra receptiſſimam Judæorum cùm Talmudicorum [f] tùm Scripturariorum doctrinam docent Theologi quidam celebres, pœnam illam humani fuiſſe judicii, adeóque Excommunicationis forenſis in Eccleſia, ſeu Republica illa ſpeciem fuiſſe, aſſerunt. Adeò etiam ut interdùm ipſum vocabulum כרת, quæ *exciſio* eſt à Numine ſolùm expectanda, peſſimè reddatur à viris alioquìn doctis nec rebus Talmudicis prorſùs inaſſuetis, *Excommunicatio.* Quæ ſumma eſt morum Judaicorum gentiſque diſciplinæ, aut imperitia, aut peritiæ

d Seder 1. cap. 16.

e *Numer.* 19. 13. *Levit.* 23. 30.

f *Videſis lib. noſt. 7. de Iure Naturali, &c. c. 9. & Sixtin. Ab Amama Antibarb. lib. 3. p. 955.*

peritiæ diſſimulatio, nequid gravius dicam. Eâ autem de re alibi pleniús. De duplici autem ejuſmodi feſto propter calculi Aſtronomici incertum ſubindè obſervando, rationem addunt Scripturarii, שאין מנהג הכתוב לדבר בעינים המסופקים רק הולך אחר הברור והוריע לנו הכתוב שכשאין לנו דעת הברור איך נדין על הספק *morem Scripturæ non eſſe loqui, de rebus dubiis; ſed de eo quod manifeſtum, & certum eſt. Sed intereà eam docere nos, quotiès certa nobis dëeſt ſcientia, de dubio* (quatenùs dubium eſt, & manet) *eſſe judicandum.* Exemplum petunt ex lege ſacrâ de effractore nocturno [h], quem eò quod in dubio erat utrum furti, an cædis causâ ædes nocte effringeret, ideò patrifamiliâs in tutelam ſui occidere licuit; non itèm, ſi luce hoc fecerat, quia de furto tunc ſolùm præſumendum; quod mulctâ, non cæde omninò ex lege compenſandum. Hinc aiunt, והוה מפני שמצאנו בכת׳ חורץ חן על הספק הזה יחוייב לנו גו׳ לדון על הספק *Quoniam in ſcriptura comperimus gratioſam pœnæ* (alitèr homicidii causâ ſubeundæ) *remiſſionem propter id quod in dubio eſt, ideo etiam debemus nos de Dubio judicare.*

[h] *Exod.* 22. 2.

niſſet ut planè in dubio reſtaret utrum diei Præſenti an poſtriduano Neomenia legitima eſſet tribuenda. Verba ſunt Eliah Ben
d Seder Moſeh [d] noſtri ; סוף דבר פסקו הכל שראוי
1. cap. 16. לעשות שני ימים מספק שוה זה לזה לא יעדיף
אחר מהשניהם על האחר. *Summa eſt, conſentire univerſos, oportere celebrari dies binos propter dubium, eoſque non omninò, quantùm ad celebrationem, inter ſe dignitate impares.* Hoc verò maximè obſervandum in menſibus Niſan, & Tiſri; quoniam in altero Paſchatis feſtum celebrandum, in altero Expiationum, idque ſub graviſſimâ
e Numer. 19. 13. Levit. 23. 30. e Exciſionis (כרת *Cerith* dictæ) pœnâ cœlitùs ſcilicèt non humano aliquo Judicio infligenda, nec aliundè quam à Numinis vindicta expectanda. Sed perperàm minus, & contra receptiſſimam Judæorum
f Videſis lib. noſt. 7. de Iure Naturali, &c. c. 9. & Sixtin. Ab Amama Antibarb. lib. 3. p. 955. cùm Talmudicorum [f] tùm Scripturariorum doctrinam docent Theologi quidam celebres, pœnam illam humani fuiſſe judicii, adeóque Excommunicationis forenſis in Eccleſia, ſeu Republica illa ſpeciem fuiſſe, aſſerunt. Adeò etiam ut interdùm ipſum vocabulum כרת, quæ *exciſio* eſt à Numine ſolùm expectanda, peſſimè reddatur à viris alioquin doctis nec rebus Talmudicis prorſùs inaſſuetis, *Excommunicatio.* Quæ ſumma eſt morum Judaicorum gentiſque diſciplinæ, aut imperitia, aut

peritiæ diſſimulatio, nequid gravius dicam. Eâ autem de re alibi pleniùs. De duplici autem ejuſmodi feſto propter calculi Aſtronomici incertum ſubindè obſervando, rationem addunt Scripturarii, שאין מנהג הכתוב לדבר בעינים המסופקים רק הולך אחר הברור והודיע לנו הכתוב שכשאין לנו דעת הברור איך נדין על הספק *morem Scripturæ non eſſe loqui, de rebus dubiis; ſed de eo quod manifeſtum, & certum eſt. Sed intereà eam docere nos, quotiès certa nobis dèëſt ſcientia, de dubio* (quatenùs dubium eſt, & manet) *eſſe judicandum.* Exemplum petunt ex lege ſacrâ de effractore nocturno [h], quem eò quod in dubio erat utrum furti, an cædis causâ ædes nocte effringeret, ideò patrifamiliâs in tutelam ſui occidere licuit; non itèm, ſi luce hoc fecerat, quia de furto tunc ſolùm præſumendum; quod mulctâ, non cæde omninò ex lege compenſandum. Hinc aiunt, והוה מפני שמצאנו בכת׳ חורץ חן על הספק הזה יחוייב לנו ג״ל לדון על הספק *Quoniam in ſcriptura comperimus gratioſam pœnæ* (alitèr homicidii causâ ſubeundæ) *remiſſionem propter id quod in dubio eſt, ideo etiam debemus nos de Dubio judicare.*

[h] *Exod.* 22. 2.

Cap. XVI.

Incertiſſimæ Annorum *quæ hactenus deſcripta eſt* rationis, *in Hominum Ætatibus, rebuſque aliis civilibus decernendis*, Uſus.

Quam operoſa res, & moleſta eſſet Neomeniarum, adeóque conſequentèr Feſtorum, Jejuniorum, omnimodarumque ſolennitatum menſtruarum apud Judæos recurrentium legitima obſervatio ex jam oſtenſis liquet. Quin & incertiſſima indè atque ex Adare ſecundo ſubindè adjecto, ſibi crebro diſſimillima erat annorum in rebus civilibus dijudicandis ratio. Veluti in Majorum, Minorum ætatibus juxta annorum numerum putandis, Locati item, ac Conducti annis, id genus, quæ in hominum commerciis obvia ſunt, aliis. Regularitèr, verbi gratia, ante annum decimum tertium, ac diem inſupèr unicum completum Minores habebantur Maſculi; Fœminæ verò ante annum duodecimum, ac unicum præterea diem, qua de re etiam nos [a] alibi. Jam verò Anni quidem, cùm Solaris, tùm Lunaris, ut ex ante dictis conſtat, rationem habuere. Adeóque etiam non ſolùm numero rotundo ſolarem dierum 365 eſſe admiſere, ſed & ſimplici

[a] *Lib. de Succeſſionibus c.9.*

ſimplici anni nomine illum ſubindè intellexêre; uti etiam dum commentum vetus ſic adjicitur à Bar Chama [b] de Satana, & ſolenni, ſeu Magno expiationum die; השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבע הוי תלת מאה ושיתין וערבע יומי אית ליה רשותא לאסטוני ביומא דכיפורי לית. רשותא לאסטוני HASATAN *numerum exhibet 364; ſcilicet ſunt dies 364, in quibus facultas eſt Satanæ Judæis adverſari, eoſque accuſare* (undè nomen habet.) *Die verò Expiationum dèëſt ei facultas hæc*; ſeu die 365, quo annus completur. Cæterùm in rebus civilibus decernendis, quales jam memoravimus, idque genus aliis, neque Lunaris ratio, neque Solaris habebatur anni, ſed ſolummodò incertiſſimi illius, qui è menſibus etiam non minùs certis conflabatur, ſive communis, ſive intercalaris. Adeò ut pro vario annorum ejuſmodi diſcrimine, alitèr atque alitèr ſe haberet, & Natorum ætas, & Locationum, aliorumque contractuum tempus. Expreſſiſſima ſunt hâc de re in utroque Talmude [c] teſtimonia. Atque ex eis Moſes Maimonides [d], de Legitima natorum utriuſque ſexus ætate annorum numero diſtinguenda, verba faciens demum ſubjungit כל השנים האמורות כבן ובנת ובערכין ובכל מקום אנן לא שנין הלבנה ולא שנין החמה אלא שנים של סדר העבור

[b] *Gem. Babylon. ad tit.* Joma *cap.* 8. *fol.* 20. a.

[c] *Hieroſolymit. ad tit.* Nedarim, *cap.* 7. *fol.* 40. *col.* 1 *Babylon. ad tit.* Erakin, *cap.* 3. *fol.* 18. a & *cap.* 8. *fol.* 31. a

[d] *Halac* Iſhoth *cap.* 2.

העיבור שהן פשוטות ומעוברות על פי בית דין כמו שהן קובעין אותן כמו שנארנו בהלכות קידוש החודש ובאותן השנים מונין לכל דברי הרת *Anni omnimodi, ſive de prole alterutrius ſexus, ſive de rerum qualicunque æſtimatione dicti, alibive memorati, nec Solares ſunt, nec Lunares, ſed Anni quales ex ordine intercalandi naſcuntur, ſive communes, ſive intercalares; juxta quod Synedrium eos præſtituerit, quemadmodùm explicatum eſt à nobis in libro de Sanctificanda Neomenia. Quin & juxta hoc genus annorum putandum eſt in rebus omnimodis ad legem attinentibus.* Tantundèm habet Moſes Cotzenſis [e], alii. Nemo igitur erat inter eos mortalium cui ſatis conſtare potuiſſet de futuro legitimæ, ſive ſuæ, ſive alterius ætatis termino, antequàm poſtremi anni à Synedrio qualitas decerneretur, id eſt, aut adjiciretur Adar ſecundus, aut prætermitteretur. Quale & de rebus aliis civilibus, quibus annorum ratio neceſſaria, dicendum. Et vide quod habetur ſuprà capite undecimo, de annuorum ſtipendiorum ſolutione.

[e] *Præcept. aff. 50. fol. 134. col. 4.*

CAP. XVII.

Quandò & undè deſierit, *juxta Talmudicos,* vetus ille mos, *ex Phaſi lunari, menſium præſtituendorum, atque annos ex arbitrio Intercalares faciendi.* Cyclus enneadecaetericus *ab* Hillele *Principe Synedrii Magni introductus. Quamdiu* Synedria Judaica *in* Terra ſancta.

Talmudicis, ut antè diximus, receptiſſimum eſt, incertam illam Menſium, annorumque rationem ex Synedrii magni decreto pependiſſe, adeóque quamdiu Synedrium illud in Terra ſancta emortuum non eſt, nec evanuit, perpetuæ Phaſium Lunarium obſervationi, atque annorum, qualem oſtendimus, intercalationi locum ibi fuiſſe, eumque debitum. Atque velut הלכה למשה מסיני *Traditionem, ſeu Doctrinam Moſaicam è Sinai* [a] habent calculum illum menſtruum, ſeu Neomeniarum על פי הראייה *juxta Phaſin Lunarem*, ſeculis ſcilicet in illis, quibus Synedrii autoritas obtinuit. Cæterùm בזמן inquit Maimonides, שאין שם סנהדרין קובעין על פי החשבון הזה שאנו מחשבין בו היום ואין נזקקין לראיה *Tempore, quo Synedrium ibi defuit, Annos, & Menſes præſtituere ſumus ſoliti juxta computum hunc quo hodiè utimur, nec Phaſis habetur*

[a] *Vide ſupra*, c. 8.

betur omninò neceſſaria, quæ & nunc ante computi illius Neomeniam, nunc in ipſa Neomenia, nunc poſt eam accidit. Computus ille viſitur in *Machzor* illo, ſeu Cyclo Decemnovennali, cui certus eſt annorum intercalarium, & ſimilitèr ſempèr redeuntium numerus, atque obitèr habetur apud autores jam ante à nobis indicatos. Autor Cycli hujus fuit Hillel Princeps Synedrii magni, Filius Jehudæ Principis. Rabbì Abraham Zacuthius [b], הלל הנשיא בנו של ר׳ יהודה הנשיאה תקן העיבור על דרך רב אדא עד שיבוא המשיח בן דוד והיה בזמן אביי ורבה וכן כתב ר׳ שמעון דורן בפירוש האזהרות והיה בשנה תר״ע לשטרות ואחריו לא היה בית דין ערך *Hillel Princeps Filius R. Jehudæ Principis compoſuit rationem Intercalationis*, ſeu *computum annalem juxta doctrinam Aſtronomicam Rab Ada à noſtris adhibendam, uſque dum venerit Meßias filius David. Floruit autem tempore Abii & Rabba (quod & teſtatur etiam Rabbi Simeon Doran in exegeſi ſua Monitoria) atque anno æræ contractuum* 670. *Neque poſt eum habitum eſt unquàm Synedrium.* Alibi [c] item de eodem Hillele; תקן העיבור לכל ישראל קודם שתתבטל הסמיכה עד ימי המשיח *compoſuit*, ſeu *inſtituit Intercalandi modum univerſis Iſraelitis, antequàm ceſſavit, ſeu deſiit Ordinatio Præsbyterorum* (ſcilicèt per legitimam in terra ſancta

b *Sepher* Juchaſin, *fol.* 90. a

c *Pag.* 45. a *& tantundem R. Gedaliah Ben Iechai in* Shalsheleth *fol.* 34. 35.

ſancta manuum impoſitionem; qua de re alibi [d] egimus) *idque ut uſque ad Meſſiæ adventum duraret.* Scilicet ex doctrina Aſtronomica, & Chronologica illius Rab Ada Bar Ahaba [e] & Samuelis Minoris dicti, uti & Jarchinæi, [f] aliorumque (qui prævidentes poſtquam Synedrium Magnum planè eſſe deſineret, cyclo aliquò annali opus neceſſariò fore, quò tempora ſua juxta legem Moſaicam digererentur, materiem artificioſam eam in rem ex medio Luminarium motu diligentiùs formaſſent) cyclum illum, ſeu enneadecaeteridem notiſſimam ſibi, poſteriſque conflavit Hillel ille. Annus autem æræ contractum 670 quo floruit Hillel hic reſpondet Chriſti anno 358, ſeu tempori Conſtantii Auguſti. Adeóque ſub id ſeculum deſiit mos ille menſes, à phaſi Lunari auſpicandi, uti & annos menſe adjectitio, ſeu Adare ſecundo cauſas ob incertiſſimas, juxta ſuperiùs oſtenſa, augendi, intercalareſque modo vetuſtiori faciendi; limitibus, ſeu velut repagulis, cùm menſibus adeóque neomeniis, tum annorum rationi certiſſimis jam ſecundum Cyclum illum ennecadecaetericum præſtitutis. Neque enim priſtinus mos diutiùs juxta Talmudicos obtinere potuit וסתלק ב"ד הקבוע מארץ ישראל *quia* [g] *Conſeſſus Iudicum ſtabilis,* ſeu

[d] *In Notis ad Eutychis Origines Alexandrinas.*

[e] *Vide Sepher* Juchaſin, *fol. 75. & 76.*

[f] *Ibidem fol. 69 &c*

[g] Tzemach *David qui citatur etiam Ioſ. Scalig. canon. Iſagog. lib. 3. p. 271.*

ſeu *Synedrium* cujus ex arbitrio pependit res hæc tota, *deſiit eſſe in Terra Iſraelitica.* Diximus ſub id ſeculum deſiiſſe juxta Talmudicos morem illum veterem; ita tamen ut etiam annos ab Hillele elapſos non paucos mordicùs ab ipſis ibi retentus interim videatur. Etenim Septuaginta ab anno Æræ Contractuum annis; id eſt Conſulibus Florentio, & Dionyſio, ſeu Chriſti 429, reſcriptum habetur Theodoſii ſecundi, & Valentiniani AA. ad Joannem Sacrarum Largitionum Comitem quo Judæorum Synedria in utraque Palæſtina memorantur. Verba reſcripti ſunt (ut in Theodoſiano [h] occurrunt Codice) *Iudæorum primates, qui in utriuſque Palæſtinæ Synedriis nominantur, vel in aliis provinciis degunt, quæcunque poſt exceſſum patriarcharum penſionis nomine ſuſcepere, cogantur exſolvere.* In codice Juſtinianeo [a] pro *nominantur* legitur *dominantur.* Aliaque ibi haùd parùm à Theodoſiani heic verbis diſcrepant Sed quantum ad Synedriorum mentionem attinet, codex eſt uterque concors, quæ de Collegiis, ac Synedriis Judæorum obſervavit Cujacius †. Quin & Maimonides morem priſtinum deſiiſſe ait בעת שחרבה ארץ ישראל ולא נשאר שם בית דין *Tempore, quo vaſtata eſt Terra Iſraelitica, nec relicta in eo eſt Domus Iudicii,*

h *Lib.* 16. *tit.* 8. *l.* 29.

a *Tit. de Iudæis l.* 17.

† *Obſervat. lib.* 7. *c.* 30.

Digitized by Google

cii, ſeu *Synedrium*; quod & ipſe ad ætatem Abii, & Rabba refert, ſeu לסוף חכמי תלמוד *ad finem Doctorum Talmudicorum*, ſeu ſeculum, quod in Talmudicorum *, id eſt in Gemaris citatorum, ſerie recentiſſimum eſt. De Hillele illo, ejuſque computo, præter Scaligeros & Petavios, vide cum primis etiam Joannem Morinum [b], & Samuelem Petitum [c]. Et Talmudicis tam extra quam intra Terram Iſraeliticam degentibus, recipitus calculus ille enneadecaetericus, ibi ſic olìm præſtitutus; utpotè qui priſcum illum adeòque incertum ſuppleret. Ita tamen priſtinum illum perpetuò redolere volunt novitium hunc calculum ut tametſi, dum Cyclum in ſe redeuntem ſimplicitèr ſpectamus, ſatis prænoſcatur diei cujuſlibet in diſpoſitione menſtrua feſti locus, iſque certiſſimus, nihilominùs in regionibus ab Hieroſolymis longiùs diſſitis (id eſt in quibus Judæis mos erat, dum ex phaſi, ac Synedrii Magni promulgatione Neomeniæ pendebant, feſta duplicia, ſeu binos ſimùl dies feſtos, dubii cauſâ, ut ſuperiùs dictum eſt, regularitèr celebrare) eandem, quæ ante Cyclum hunc introductum feſtorum duplicium, obtinuit rationem velint retineri. Diſtantiam autem ſic definiunt. In locis ab Hieroſolymis decem amplius dierum

* *Vide Ioſ. Scalig. lib. 7. de Emend. Temp. p. 6. 4.*

b *Exercit. 1. in Pentateuch. Samaritanum.*

c *Obſerv. 3. lib. 3.*

dierum itinere diſſitis perpetuò ut antè (quoniam illuc Apoſtoli ſeu Neomeniæ nuntii, maximè, שלוחי תשרי. *Apoſtoli Tiſri* menſis, cujus dies 10 erat feſtum Expiationum illud Magnum, tempeſtivè ſatis pervenire tunc nequibant) feſta agunt [d] duplicia. Quod ſi locus intra hoc intervallum reperiatur, ſic diſtinguunt. Aut locus ejuſmodi habetur intra Terram Sanctam, aut extra. Prioris generis in locis unicum, juxta Cyclum hunc, celebránt feſtum. In locis poſterioris generis, feſta regularitèr duplicia. Quod tamen ſic temperandum, ut à recepto à patribus ſingulis in locis more aliquo ſingulari neutiquàm intereà recedatur. Quicquid enim ad feſta hæc duplicia attinet, fatentur eſſe planè מדברי סופרים *ex ſcitis ſcribarum*, quo nomine ſuperinductos mores, ac inſtituta ſolent indigitare.

[d] *Videſis Ioſ. Scalig. Can. Iſag. pag. 223. videſis Dionyſ. Petavium lib. 2. de Doctrina Temp. cap. 27. & Ægid. Bucherium de Paſchali Iudæorum Cyclo c. 6.*

CAP. XVIII.

Excommunicationis Judaicæ *Cauſæ binæ ſingulares ad antè oſtenſa de* Feſtis duplicibus, & Intercalationem *attinentes*.

EX jam oſtenſis liquet quid ſibi velint Cauſæ binæ ſingulares inter viginti quatuor eas, ob quas apud Judæos Talmudicos

immundicos quis poſſet ritè Excommunicari, id eſt eo uſque priſtina libertate conſortii inter ſuos civilis privari, ut nec intra quatuor cubitorum diſtantiam eorum cuiquam aſſidere ei fas eſſet, nec legitimi, ſeu civilis hominum numeri pars aliqua; etiamſi præſens, interdùm haberetur. Neque enim à Templo, Sacrificiis, aut Conventibus Sacris omnino quis apud eos ex ſententia aliqua Excommunicationis, ſive forenſi, ſive alia humana arcendus erat. Nam & Excommunicatio, tàm à privatis, quàm à foro aliquo ob cauſarum illarum aliquam legitimè potuiſſet apud eos pronuntiari; qua de re nos alibi fuſiùs [a]. Nec quid cum forenſi excommunicationis ſententia apud eos commune erat legibus ſacris de Immundis corpore à [b] Templo, Sacriſque arcendis. Scilicet ex ipſa legis ſacræ vi ita arcebantur illi, ut ex ſententiâ forenſi puniendi quidem eſſent mulcta, aut verberibus ſi legem violarent. Ipſa autem diſertis verbis Lex ſacra, non Forenſis aliqua ſententia, à ſacris eos excludebat. Quod inprimis obſervandum, ubi ex Immundorum ejuſmodi Excluſione argumenta pro Excommunicatione apud Chriſtianos afferri ſolent. Nec ad genus Hieraticum, ejuſve partem aliquam, jus Excommunicandi præ aliis omninò atti-

I nuit.

a *Lib.* 4. *De jure Nat. & Gent. cap.* 8. *&c. Adde Conſtant. L'empereur in Bertram. pag.* 371. *&c.*

b *Num.* 5. 2. *&* 19, 11. *&c. Levit.* 13, 46. *& cap.* 12,

nuit. Cauſarum autem illarum altera [c] eſt, ſi quis eſſet מחלל יום טוב שיני של גלוית *profanator Diei feſti ſecundi* (ſeu diem Duplicis feſti poſteriorem) *captivitatis*, ſeu potiùs τῆς διασπορᾶς, ſeu *Diſperſionis*, ſeu Judæorum extra Terram Sanctam degentium. Altera [d] eſt ſi quis מחשב שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ *Computi annorum , ſeu menſium figendorum rationem iniret extra Terram Sanctam* , id eſt , aliam obſervaret annorum , menſiumque rationem , quà Judæus, præter eam, quæ in Terra Sancta præſtituta eſt , olìm ſcilicet à Synedrio magno, ac pòſt præter eam, quæ ab Hillele ejuſdem principe, non ſine collegarum aſſenſu , ut diximus , eſt introducta. Excommunicatum , qualem diximus , appellitant מנודה *ſeparatum* , id eſt, מנודה מן הקהל *Separatum ab Eccleſia , Synagoga , republica Iudaica* , ſeu ἀποσυνάγωγον [e] *extra Synagogam factum*. Atque dicebatur is eſſe בשמתא in *Shematha* , ſeu בנידוי *in Niddui* , id eſt in *ſeparatione*, aut ἀφορισμῷ *. Quibus vocibus non planè ejectus innuitur , ſed peculiari illâ , quam diximus civilis inter ſuos conſortii intra quatuor cubitorum diſtantiam libertatis deprivatione punitus. Quemadmodùm in illo Virgilii , *Et penitus toto diviſos orbe Britannos* peculiaris tantùm inſulæ in Oceano poſitura , non omninò

c *Gemar. Babylon. ad tit.* Peſachim *cap. 4. fol.* 52 a.

d *Ad finem Gemar. Bab. ad tit.* Beracoth. & *Maim. hal.* Talmud Tora *cap. 6.*

e *Iohan* 9. 22. 12. 42.

* *Vide Luc.* 6. 22.

ninò diviſio ejus ab reliquo orbe, quaſi ejuſdem pars non reſtaret, indicatur. Neque omninò admittendum f, Synagogæ vocem in τῷ ἀποσυνάγωγος ſeu *extra Synagogam*, aut *abſque Synagogis* (ut vulgata) *fiere*, Synagogam, quà proſeucham, aut cultus divini locum, ædeſve ſacras ſignificat denotare, ſed univerſum populum Judaicum, ſexcentiès in Fœdere veteri Synagogæ nomine denotatum; non alitèr atque apud Chriſtianos Eccleſiæ nomine populum Chriſtianum, quæ nihilominùs pro ædibus item ſacris paſsìm ſumitur. Sic Excommunicatus, à Triumviris ſui generis quibuſcunque, modò ſaltèm ad mentem meliorem pœnitentiâ ductum rediiſſe cum eis conſtaret, legitimè potuit abſolvi. Quod ut ſibi fieret ſi non ſedulò conaretur; ſed per tempus bimeſtre, maximè ſi ex ſententia forenſi excommunicatus fuiſſet, contumax perſtitiſſet, τῷ חרם *Cherem* anathematiſmo, ſeu diris, atque execrationibus, ex ſententia item fori feriebatur; interdùm etiam carceri traditus; qua de re item nos plura loco ſuprà indicato.

f *Videſis Druſ. Præterit. 4. ad Ioh.* 9. 22.

Cap. XIX.

Scripturariorum *ſententia de Annis, & Menſibus tùm* intra, *tùm* extra Terram Iſraelis *obſervandis*, *etiam* poſt Cyclum Hillelianum *ita*, *ut oſtenſum eſt, admiſſum.*

Ita diſcrepant in annali, & menſtruo computo Scripturarii Judæi à Talmudicis poſt Cycli, quem diximus, Hilleliani introductionem, ut ejuſdem intra Terram ſanctam ne hodiè quidèm velint Scripturarii uſum admittere [h], phaſis ibi rationi, ac priſco intercalandi mori, ac tempori Abib, ſeu frugum ibi matureſcentium ſempèr adhærentes. Extra vero Terram Sanctam Eundem ipſum Cyclum amplectuntur. Eliah Ben Moſeh noſter, quoniam, inquit [i], qui extra Terram Sanctam degimus tempus Abib, ſeu matureſcentium frugum ſatis internoſcere nequimus הכרחנו להמשך אחרי חשבון העבור כפי מה שעושין אחינו ב"ה מפני שזה החשבון נמשך אחר מציאת האביב בארץ ישראל בקרוב כי כשאין ידיעת הבכור צריך ללכת אחרי דרך ההקרבה *Cogimur ſequi computum Intercalationis*, ſeu *Cyclum illum, quem item amplectuntur fratres Noſtri Talmudici*, ſeu *Traditionales. Nam & computus ille adeò nititur tempore Abib*, ſeu *matureſcen-*

[h] *Vide ſupra c.* 10.

[i] Sedar I. *cap.* 40.

tureſcentium frugum in Terra Iſraelitica, ut eidem quotannis, aut reſpondeat, aut proximet. Et ubi manifeſta ratio deëſt, ſequenda eſt ea, quam ſuppleat conjectura, ſeu *quæ veritati propior videatur.* Et deìn explicat מחזור *Machzor*, ſeu Cyclum illum decemnovennalem cum certa intercalationis ratione in eo admitti ſolita, in qua nec tres continui anni communes, nec bini Intercalares. At verò de Judæis hujus generis in Terra Sancta agentibus, autor idem אלא אנשי ארץ ישראל הנמשכים על פי האביב לפעמים יעשו ג׳ פשוטות מחוברות ולפעמים שתים מעוברות וזהו מצד שנוי הזמנים בבכור והאחור והם הולכים אחרי דעת חכרור ואנו הולכים אחרי דעת ההקרבה *Atqui Judæi, qui Terram Sanctam incolunt, tempore Abib, ſeu matureſcentium ibi frugum nixi interdùm Tres faciunt annos Communes continuos, uti & interdùm binos Intercalares; quod evenit ex citioris, aut ſerioris germinandi temporis diſcrimine. Utuntur ſcilicet ii ratione manifeſta* (quæ ſcilicèt juxta patrum ſcita in Terra ſancta, ut antè oſtenditur, recepta eſt) *Nos vero conjecturali, ſeu quæ à veritate non ita videatur diſtare.* Hinc ſequitur, Communem fieri ſubindè in Terra Iſraelitica à recentioribus adeóque hodiernis Judæis Scripturariis annum, qui extra Terram candem degentibus, ſive Scripturariis,

ſive Traditionalibus intercalaris fuerit, uti & Intercalarem ibi qui extra degentibus communis; adeóque tempus quod his Niſan, aut Tiſri menſis fuerit, illis interdùm eſſe Adar, aut Elul, atque è converſo. Addit Eliah noſter ex Rabbi Aharone in anno quarto Cycli Hilleliani 269 (qui reſpondet æræ Chriſtianæ anno 1349) Menſem Tiſri eundem fuiſſe Judæis Scripturariis in Terra Iſraelitica, qui Elul iis, qui extrà degebant. Atque וכן inquit, הקרה בזמננו שנת דר"מ ט'ו למחזור הלכו אנשים מקהלתנו בעיר הקדש ואמרו ששנת י"ד ממחזור רע'ו שאנו בו והיה לנו עבור היה להם שנה פשוטה *& ſic accidit tempore noſtro, in anno* 240 (chiliadis ſcilicèt Judaicæ ſextæ, ſeu ſub annum Chriſti 1480) *ac Cycli, ſeu* Machzor *Hilleliani* 15. *Profecti ſunt ſcilicet homines aliquot ex Eccleſia noſtra in Urbem ſanctam, qui retulêre annum* 14 *Cycli* 276, *qui nobis erat intercalaris* (ut oportuit ex ratione Cycli) *Judæis ibi degentibus generis noſtri fuiſſe communem.*

CAP. XX.

CAP. XX.

Apocryphorum, *aliorumque* Scriptorum ex Judæis Græcorum (*ut Agathobulorum, Ariſtobuli, Fl. Joſephi, Philonis*) *Teſtimonia, ſeu Veſtigia aliquot de doctrina Temporum* Talmudica, *&* Karaitica *hactenùs oſtenſa.* Neomeniæ, *&* Neomeniæ ſecundum Lunam *notiones variæ. Et de* Pronoumenia.

Juxta hactenùs oſtenſa Judæi cùm Talmudici tùm Scripturarii, intelligunt illud à Numine in ipſo creationis actu de Luminaribus prolatum, *Et* [a] *ſint* לאותות ולמועדים ולימים ושנים *in ſigna, in certa*, ſeu *ſolemnia tempora, in Dies, & Annos*, uti & reliqua in corpore Moſaico de Annis, ac Menſibus, eorumque initiis; ac diebus occurrentia. Et quanquam ipſius Lunæ (cujus è phaſi, & menſtrua, & annua adeò variabant tempora) in hanc rem mentio in Lege ſacra planè eſt nulla, ſed Menſium duntaxàt, & ראשי חדשים [b] *principiorum menſium*, attamen expreſsìm legitur apud Syracidem [c] de Luna poſtquam de Sole eſt præfatus, καὶ ἡ Σελήνη ἐν πᾶσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς, ἀνάδειξιν χρόνου, καὶ σημεῖον αἰῶνος. Ἀπὸ σελήνης σημεῖον ἑορτῆς. Φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελείας. Μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν. αὐξανομένη θαυμαστῶς ἐν ἀλλοιώσει. *Et Luna in*

a Geneſ. 1.

b Num. 28. 11.

c Cap. 43. 6.

in omnibus pro tempore ſuo, oſtenſione, ſeu *indicatione temporis, & ſigno ſeculi. A Luna ſignum diei feſti. Luminare quod minuitur in fine* [d] (motus ſui, ſeu periodi.) *Menſis ſecundum nomen ejus eſt. Creſcit mirabilitèr in mutatione*. Ibi autem codex Complutenſis habet καὶ Σελήνην ἐποίησεν εἰς στάσιν καὶ καιρὸν αὐτῆς &c. *& Lunam fecit pro poſitura, & tempore ſuo &c.* In Apocryphis item Eſdræ, Joſias dicitur [e] *immolaſſe Paſcha quartadecima Luna primi menſis*, & *Novilunium* quinti menſis poſteà [f] in eiſdem memoratur. Atque in hiſce quidem Lunæ ipſius expreſſior mentio. Id autem intereà verum eſt, interpretibus veteris Teſtamenti Græcis τῆς Νεομηνίας vocabulum, ſeu Νουμηνίας *Neomeniæ*, quod *Novilunium* vertitur, multotiès uſurpari (uti & ſemèl apud Paulum [g] Apoſtolum) pro *menſis initio*, atque ſubſtitui pro ipſo חודש, quod tùm pro *menſe* ſumitur tùm pro ipſo civilis *menſis initio*, atque etiam pro *Luna Nova*, à verbo חדש quod *renovare* ſignificat. Si autem τὸ *Neomeniam* ἀπὸ τῆς μήνης, quod *Lunam* denotat (ut vulgo) potiùs quàm ἀπὸ τοῦ μηνὸς, quod *Menſis* eſt, idque ſecundum nomen illud *Lunæ* Græcum, uti & ait Syracides, factum velis, tunc ipſa etiam Novilunii vox in eodem planè haberi poteſt quatenùs Lunam primò è radiis

[d] *Sed vide Ioſ. Scalig. Canon. Iſag. lib. 3. pag. 264.*

[e] *Lib. 3. 1. 1.*

[f] *Cap. 8. 6.*

[g] *Ad Coloſſ. cap. 2. 16.*

diis ſolaribus emerſam adeóque in Cœlo primò conſpicuam, ſeu Phaſin totiès antè memoratam ſignificat, ſeu quatenùs ab Interlunio, ſeu occultationis tempore poſt Synodum diſcriminatur. Et certè Angli Neomeniam in ſacris literis **New Moone** (quod nùnc pro ſynodo ipſa, nùnc pro Luna primò poſt ſynodum conſpicuà hodiéque ſumitur) ut Galli *Novèlle Lune*, Itali *nuova* ut Hiſpani *nueva Luna*, Germani **New-Mond** (uti & cognatæ his linguæ) ſeu *Novam Lunam* interpretantur; ubi Syrus, & Arabs habent *initium menſis*, juxta locutionem Ebraicam. Sed verò ut idem vocabulum paulò variatum apud Græcos, & Lunam, & Menſem denotat, ſic apud Ebræos etiam ut ipſum חדש eſt, & *Menſis*, & *Nova Luna*, ita ירח [h] eſt tàm *Menſis* quàm *Luna*, uti & in Linguis cognatis. Menſurâ ſcilicet pro Menſurato adhibitâ. Summa autèm eſt, Neomeniæ, ſeu Novilunii nomen non ſolùm pro Nova, ſeu prima, aut primò è radiis ſolaribus emerſa Luna, *revertentes cum primùm colligit ignes*, ſumi, verùm etiam pro menſis initio utcunque ab ipſa Synodo diebus aliquòt diſtante. Undè & ubi menſis præteritus plenus, juxta antè oſtenſa, ſeu dierum triginta factus eſt, nullâ ſcilicet phaſi poſt interlunium legitimâ habitâ; dies trigeſimus

h *Pſalm.* 8. 4. *Deut.* 21. 13. *&c.*

primus, ſeu civile menſis proximi initium Neomenia dicebatur, quemadmodùm & Calendas vocamus, & vocarunt Romani veteres initia menſium etiam ubi Calatio, quod munus erat Pontificium, nulla. Quin & in Græcorum [i] commentariis non minùs admitti videtur factum eſſe vocabulum illud ἀπὸ τοῦ μηνὸς quod *Menſis* eſt, quam ἀπὸ τοῦ μήνης quod *Lunam* ſignificat. Undè & diſtinctio illa Neomeniæ κατὰ Σελήνην *ſecundum Lunam*, ab ea, quæ ſimpliciter ſic dicta, aut quæ μὴ κατὰ Σελήνην *non* [k] *ſecundum Lunam*, ſeu non merè Lunaris. Certè Thucydidi [l] Neomenia κατὰ Σελήνην *ſecundum Lunam* eſt ipſa Lunæ ἡ γέννα, ſeu Nativitas (quatenùs diſtinguitur ea [m] ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, ſeu ejuſdem *ortu*) id eſt ipſa Luminarium Synodus, ut liquet ex eo quod æſtate primi Belli Peloponneſiaci anni ait defeciſſe ſolem νεμηνίᾳ κατὰ Σελήνην *neomeniâ juxta lunam*, extra quod tempus nec eclipſin ſolarem haberi potuiſſe rectè adnotat. Ipſum igitur Synodi tempus, ſeu eam Interlunii partem, quæ ſola eſt eclipſis tempus, planè intelligit. Cæterùm etiam Flavius Joſephus Judæus doctiſſimus, non ſemèl, eodem locutionis genere uſus eſt, Neomenias, in rebus Judaicis Græcè enarrandis, memorans; menſium nempè Atticorum, & Macedonicorum,

[i] *Heſychium, Etymologic. Magnum, Gloſſar.*

[k] *Vide Ioſ. Scalig. de Emend lib. 1. pag. 24. A. lib. 2. pag. 61. C.*

[l] *Lib. 2.*

[m] *Achil. Tatius in Aratum. cap. περὶ Σελήνης.*

nicorum, qui Ebraicis propiùs reſpondêre (nam, nec ipſi ſibi inter ipſos, nec cum Ebræorum menſibus iidem omninò fuere) ſimùl cum Ebraicorum ipſorum nominibus. Floruit ille ſub Veſpaſiani, & quæ ſequuntnr tempora in Domitianum. Mariæ ſororis Moſis obitum fuiſſe ait [n] Xanthici menſis Macedonici (qui propiùs τῷ Niſan, ſeu primò Ebræorum, uti & ipſe alibi [o], reſpondebat) νυμηνίᾳ κατὰ Σελήνην, & Aharonis κατὰ Σελήνην νυμηνίᾳ Hecatombæonis menſis Attici, qui ſic reſpondebat τῷ Ab [p], ſeu nono Ebræorum. Gelenius ſubſtituit *Luna prima*, & quidem rectè ſatis, ſi juxta illam Thucydidis Neomeniæ Lunaris notionem Joſephi Græca ſint intelligenda. Nam & ſcimus Interlunii tempus poſt Synodum *Lunam Primam* [q] Latinis vocatam, & Phaſin, dieſque ſequentes, ſecundam, tertiam, & ſic deinceps. Atqui Ruffino interpreti Joſephi veteri, qui annos abhinc mille ampliùs ducentos ſexaginta floruit, priori in loco pro Græcis illis habetur *menſis initio ſecundâ Lunâ*, uti in poſteriori *ſecundâ Lunâ initio menſis*. Quæ etiam exemplaribus Ruffini Mſs. binis in bibliotheca ad S. Jacobi Regia (quorum alterum quidem optimæ notæ) ſunt conſona. Ac *Menſis initium* is alibi, uti & *Novum menſem* [r] pro Neomenia ſubſti-

n *Orig. Iudaic.* 4. *cap.* 4.

o *Lib.* 1. *cap.* 10. & 11.

p *Videſis Samuel. Petitum in Eclog. Chronolog. lib.* 1. *cap.* 10. & 19. & *lib. Noſtrum* 1. *de ſucceſſ. in Pon. c.* 1.

q *Vitruvius, lib.* 9. *cap.* 4. *Plinius, alii.*

r *lib.* 3. *cap.* 10.

ſubſtituit. Et ubi Moſis mortem tribuit Joſephus [s] Diſtri Macedonum menſis *Ἀδάρου δ' ὑφ' ἡμῶν, νουμηνίᾳ, apud nos autem* (habet ille) *Adar menſis initio.* Quod malè in Ruffini impreſſis legitur, *apud nos autem Adar menſis initium eſt.* Sed & κατὰ Σελήνην adjicitur apud Joſephum diebus menſtruis, quæ neomeniam ſequuntur, ut decimo, decimoquinto, aliis. Iſraelitæ, inquit [t], reliquêre Ægyptum πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κατὰ Σελήνην *die 15 ſecundum Lunam*, Xanthici menſis. Jejunium item Magnum Septimi menſis, ſeu Tiſri, quem Hyperberetæo Macedonum propiùs reſpondere facit [u], τῇ δεκάτῃ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ Σελήνην *decimo diei ejuſdem menſis ſecundum Lunam* tribuit, alibíque ſimilitèr loquitur. Et Ruffinus locis jam indicatis *decima*, & *decimaquinta Luna* tantùm habet. Sanè ſi Neomenias, dieſque menſis inſequentes Ebraicos, ſeu quales tàm Scripturarii quàm Talmudici Judæi, ut oſtenſum eſt, ſuis receptos eſſe docent, apud Joſephum in hac phraſi intelligas, neceſſe eſt, ut Novilunium ejus κατὰ Σελήνην *ſecundum Lunam* minimè ſumatur, ut Thucydidi, pro ipſa Synodo, ſed pro Novilunio civili; ſcilicèt aut pro phaſi (ut quotiès menſis proximè præteritus propter phaſin cavus erat) aut pro trigeſima prima à No-

[s] *lib. 4. cap. 8.*

[t] *Orig. Iud. lib. 2. cap. 6.*

[u] *lib. 3. cap. 11.*

à Novilunio civili proximè præterito die; ut, quotiès menſis plenus, ſeu triginta dierum. Atque ita dies reliqui κατὰ Σελήνην hac notione apud eum dici potuère, quatenùs à Noviluniis illis civilibus dinumerarentur. Phaſis autem adeóque Neomenia ab illa pendens civilis ſæpius die à Synodo, cujus dies Luna prima dici ſolita, ſecundo, id eſt ſecunda Luna habebatur; ut nemo neſcit ex Lunari motu non rarò nunc haberi. Anne igitur Ruffinus, cujus quidem ſub ævum priſcus phaſeôn uſus evanuit, omninò apud Talmudicos (qui tamen à Scripturariis in terrâ ſanctâ perpetuò retentus) ita Joſephum intellexit, ut non tam verba transferenda, quam ſenſum ſic ſubſtituendum duxerit, ut nomine *ſecundæ Lunæ* Neomeniam civilem phaſi poſt coitum inſignitam denotari voluerit? Græcis autem veteribus etiam ipſa Phaſis, ſeu Neomenia ex phaſi, Prima Luna, uti & dies inſequens phaſin ſecunda dici ſolita, quod ſcimus ex Gemino[x]. Sed verò Joſephus, *Menſe*, inquit [*], *Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur* καὶ τοῦ ἔτους ὄντι ἀρχῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κατὰ Σελήνην, ἐν κριῷ τοῦ ἡλίου καθεστῶτος &c. Τὴν θυσίαν πάσχα λεγομένην δι᾽ ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε *& anni Principium eſt, die* 14 *ſecundum Lunam, Soli tunc Arietem obtinente, ſacrificium Paſcha*

[x] *Elem. Aſtronom. cap.* 6.

[*] *lib.* 3. *cap.* 11.

ſcha dictum quotannis immolare præcepit. Ubi Ruffinus, *quartadecima Luna, Sole oppoſito in Ariete,* Quod planè intelligendum de Luna decimaquarta, non ab ipſa Synodo putata; ſed à Luna prima, ſeu Neomenia Lunari civilitèr ſumta, juxta ſuperiùs explicata, ſi aut Talmudicis, aut Scripturariis credendum. Sed verò & heic expreſſiùs reſtatur Joſephus de Paſchatis immolatione, Sole Arietem tenente, id eſt, aut poſt æquinoctium vernum, aut in ipſo, ſecundum id quod paritèr, ut oſtendimus, volunt Talmudici. Quin & Philo, Judæus & ipſe Alexandrinus, Joſepho paulò prior, heic conſonus eſt. Diſertè

y lib. 3. de Vita Moſis. ille [y] de Moſe; τὴν ἀρχὴν τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας πρῶτον ἀναγράφει μῆνα. *Primum menſem facit eum, qui ſub Æquinoctium eſt Vernum, in quo mundi initium*[z]. Et deìn, τῷ δὲ μηνὶ τούτῳ περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν

z Vide Philonem lib. de Septenario p. 1190. & 1191. μέλλοντος τοῦ Σεληνιακοῦ κύκλου γίνεσθαι πλησιφαοῦς ἄγεται τὰ διαβατήρια, *Eodem in menſe, die decima quarta, ſub tempus ipſum, quo ſuum orbem Lumine complere ſolet Luna, celebratur Paſcha.* Quod, juxta antè oſtenſa, neceſſariò ſic intelligendum ſæpiùs de biduo, aut etiam triduo, ut interdùm, veram Lunæ oppoſitionem ſequente. Nam quantum tempus à Synodo vera ad Novilunium civile interceſſit, tantum

ut

ut ab oppoſitione Lunari ad Lunam decimam quartam, ſeu menſis diei decimum quartum intercederet nemini non palàm eſt. Etiam Æquinoctii verni tempus planè interpretatur Philo per id, quod eſt *Abib* menſis, ſeu *tempus frugum matureſcentium*, de quo ſuprà non ſemel; κατὰ γὰρ ταύτην, inquit, τὰ μὴν σπάρτα, ἡ ἀναγκαία τροφὴ, τηλεσιογονεῖται, *tunc enim matureſcunt ſegetes ad victum neceſſariæ.* Alibi [a] etiam tantundèm de Æquinoctio Verno, veluti cujus imprimis in Paſchate ritè celebrando ratio adhibenda erat, agnoſcit. Ac initium Menſis, inter feſta gentis ſuæ definiens, ait feſtum eſſe μετὰ σύνοδον τὴν κατὰ τινα Σελήνην νέαν, νεομηνίαν *quod ſequitur Synodum* (Lunarem) *ſecundum lunam aliquam novam, ſeu Neomeniam,* ubi eodem ſenſu Neomeniam ſumere videtur, quo Thucydides in antè citatis, ſeu pro Neomenia naturali; ac diem aliquem ſequentem, ſeu Phaſis tempus pro ipſo Feſto, ſeu Menſis initio, id eſt pro Neomenia Civili. Tametſi poſteà ſanè τὴν κατὰ Σελήνην (nam ſic lego, non Σελήνης; ut in vulgatis) Νεομηνίαν etiam pro Phaſis tempore uſurpet. Νεομηνίᾳ γὰρ, inquit, ἄρχεται φωτίζειν αἰσθητῷ φέγγει σελήνην ἥλιος, *Neomeniâ incipit Sol ſplendore ſenſibili Lunam illuſtrare.* Et ἡ δὲ ἴδιον κάλλος ἀναφαίνει

τοῖς.

[a] a libro citato, pag. 1174. & 1189.

τοῖς ὁρῶσι. *ipſa verò proprium decus tùm patefacit ſpectantibus*, quod de Phaſi ut intelligatur neceſſe eſt. Hinc item ob menſtruum Phaſis, quotiès haberi tempore ſuo potuiſſet, in Orientis partibus aliis uſum veterem, Neomenia, Græco-barbare [b] dicitur καινȣ́ελον φεγγάει ϗ ἡ ἀρχη τȣ̃ νέȣ φεγγαρίȣ *Novum Luminare*, ſeu *principium novæ Lucis* menſtruæ. Et ſunt quidem viri magni [c], qui Naturalis Neomeniæ dies, ſeu ipſas Synodos προνȣμηνιῶν ſeu *Antenoviluniorum* nomine obſervatas Judæis fuiſſe volunt; quod fateor vocabulum occurrit in Apocryphis Græcis Judithæ [d]. Eam ſcilicit ibi jejunaſſe dicitur *omnibus diebus viduitatis ſuæ* χωρὶς προσαββάτων ϗ Σαββάτων ϗ προνȣμηνιῶν ϗ ἑορτῶν ϗ χαρμοσύνων οἴκȣ Ισραὴλ, *Exceptis Pro-ſabbatis, & Sabbatis, & Pronoumeniis*, ſeu *Antenoviluniis, & feſtis lætitiæ diebus Domus Iſrael*, ut editiones habent Complutenſis, Aldina, Regia, aliæ; in aliis, veluti Romana, & Francofurtenſi, atque Codice vetuſtiſſimo, qui Teclæ tribuitur, in bibliotheca ad S. Jacob. Regia, etiam καὶ νȣμηνιῶν & *Noviluniis* adjecto. Certè nullibi video ego Talmudicis ſolennem obſervationem aliquam Anteneomeniæ tributam. Niſi quotiès ex ratione feſti duplicis, antè oſtenſa, binæ ſimùl Neomeniæ ſervarentur, earum altera

b *Simon Portius in Lexico*

c *Joſ. Scalig. lib. 3. de Emend. Temp. p. 209. & Can. Iſagog. 204.*

d *Cap. 8. 6. ubi vide Nic. Serrarium quæſt. 11. 12, 13.*

altera Pronoumenia forsàn dici potuerit. Nec vocabulum illud locum in origine Judithæ codicum fortè habuit. Nec aliud præter καὶ νεομηνιῶν &c. poſt Sabbata ibi legendum meritò ſuſpiceris. Nempè Chaldaicè primò ſcriptum librum illum ait Hieronymus, atque *multorum ſe codicum varietatem vitioſiſſimam amputaſſe, ac ſola ea, quæ intelligentia integra in verbis Chaldæis invenire potuit, Latinis expreſſiſſe.* At verò in Latinis habet ille tantùm *præter Sabbata, & Neomenias, & feſta Domus Iſrael.* De Anteneomenia nihil omninò. Quod autem ad Æquinoctii tempus ſervandum, utpotè anni, Paſchatis cauſâ, initii indicem attinet, legimus [e] etiam alios Judæorum Scriptores Græcos, eoſque graviſſimos admodúmque vetuſtos idem juxta ſuperiùs oſtenſa tradidiſſe. Agathobulos nempè binos præceptores Ariſtobuli viri eximii, qui ex ſeptuaginta Interpretibus erat, in commentariis ſuis ad Exodum docuiſſe δεῖν τὰ διαβατήρια θύειν ἐπίσης ἅπαντας μετὰ ἰσημερίαν ἐαρινὴν μεσοῦντος τοῦ πρώτου μηνός. τοῦτο δ᾽ εὑρίσκεσθαι, τὸ πρῶτον τμῆμα τοῦ ἡλιακοῦ ἢ, ὥς τινες αὐτῶν ὠνόμασαν, ζωοφόρου κύκλου διεξιόντος ἡλίου, *oportêre univerſos Paſcha immolare* (ſeu celebrare) *poſt vernum æquinoctium* (ita ut ante diem, quo conficitur æquinoctii Sydus non omninò fuerit celebrandum)

[e] *Anatol. apud Euſeb. Eccl. hiſt. lib. 7. cap. 32. Gr. lat. 36.*

brandum) *medio menſe primo*; *atque tempus hoc eſſe*, *cum Sol primam ſectionem*, ſeu *ſignum Solaris*, *ſeu*, *ut eorum nonnulli appellitant*, *ſigniferi circuli permeat*. Et de Judæorum, qui, nec Scripturariorum nomine, nec Talmudicorum vulgò veniunt, ſed inter Græcos habentur Scriptores, conſonantia heic, hactenùs.

CAP. XXI.

Ex Paganis *nonnullis Scriptoribus*, *&* Chriſtianis *vetuſtis*, *loca aliquot ad* Temporis rationem Judaicam *antè oſtenſam attinentia*. Chriſtianis primitivis *diſciplina hâc in re cum* Judaicâ *eadem*. *Et de* veteri Paſchatis obſervatione *locus ex Eutychio Patriarcha Alexandrino animadvertendus*.

Etiam in Scriptis cùm Paganorum Veterum tùm Chriſtianorum Judaico, quem oſtendimus uſui coævorum occurrunt, quæ jam dictis de phaſi Lunari, & varia, incertaque annorum quantitate ſatis conſonant. Ad Neomeniarum ſolennitatem Judaicâ omninò attinet illud Horatii [a].

a *lib.* 1. *Serm.* 9.

——— *Hodiè triceſima Sabbata*, *Vin' tu Curtis Judæis oppedere?* ——— id eſt, planè προσπέρδειν vel καταπέρδειν (vocabulum apud Ariſtophanem obvium) ſeu *ventris crepitu*, ſive ſonoriùs emiſſo, ſive

petulan-

petulantiùs ſimulato Judæos buccinis arietinis Neomeniam pro more celebrantes *contumelioſiùs*, *& ludibrio habere.* Quìn & Galenus τοῖς κατὰ παλαιστίνην *eis*, *qui Palæſtinam incolunt* annum fuiſſe ait (ubi [b] de Latinorum item, & Græcorum menſibus agit) dierum 354 ſeu merè Lunarem, menſiſque apud eos intercalandi morem ejuſmodi memorat incertum, ut pro eo quem deſcripſimus facilè ſumere liceat. Judæos autem ab eo intelligi non dubitandum. Nam & alibi [c] Lapis in Palæſtina proveniens *Lapis* ei dicitur Judaicus, & Balſami liquor, qui ex Judæa, è Palæſtina ei [d] petitur. Scripſit autem Galenus ſub Commodo Auguſto, ſeu ſub annum à Chriſto 180, cum priſcus ille Judæorum mos in temporum ratione nondùm evanuerat. Autor item concionis [e] Petro Apoſtolo tributæ, quæ ſanè vetuſtiſſima eſt, Judæos corripit, quod Lunam, & Menſem adorantes, ἐὰν, inquit, μὴ Σελήνη φανῇ, σάββατον οὐκ ἄγουσι τὸ λεγόμενον πρῶτον, οὐδὲ Νεομηνίαν ἄγουσι, οὔτε ἄζυμα, οὔτε ἑορτὴν, οὔτε μεγάλην ἡμέραν, *niſi apparuerit Luna, Sabbatum non celebrant Primum dictum* (quod pro Neomenia Tiſri accipiunt alii [f], alii [g] pro primo Azymorum die) *nec Neomeniam*, *nec Azyma*, *nec feſtum* (quod κατ᾽ ἐξοχὴν pro Pentecoſte ſumitur) *nec diem Magnum*, quam

[b] *Comment. in Hippocr. lib. 1. Epidem. l. 1.*

[c] *lib. 9. de ſimplic. Medicam. facult. cap de Lapidibus.*

[d] *lib. 1. de Antidotis.*

[e] *Apud Clem. Alexandrin. ſtrom. l. 6.*

[f] *Ioſeph. Scalig. in Prolegom. ad lib. de emend Temp. & Dionyſ. Petav. in Epiphan. Hæreſ 30.*

[g] *Iſaac. Caſaubon. exercit. 14. num. 4.*

quam volunt aliqui fuiſſe Scenopegiam. Sed tàm in Evangelio [h] quàm in concilii Ancyrani [i] Canonibus Dies Magnus, pro ipſo Paſchatis die uſurpatur. *Præclara quidem iſta* (inquit Joſephus Scaliger) *ſed neſcit quid dicit.* Nec ad phaſin Lunarem locum attinere vult ille; ſed ad feriarum tranſlationem. At mihi ſatis eſt perſuaſum, hoc tantùm ab autore hoc priſco innui; adeọ ſcilicet ex phaſi Lunari apud Judæos ſolennitatum menſtruarum celebrationes ſimùlque feſta inſigniora mobilia univerſa pependiſſe (juxta ſuperiùs oſtenſa) ut idem fuerit ac ſi dixiſſet alitèr, atque alitèr omnimoda ejuſmodi feſta ſe habuiſſe prout Lunaris phaſis in menſis initio haberetur, aut minimè. Scilicèt ſi non apparuerit Luna tempore ſuo, ſeu nocte trigeſima tunc dies illos Hieroſolymis non omninò ſervandos (nec alibi ſine feſto duplici ſervandos) qui alitèr planè ſervari, præeunte, atque agnita phaſi, debuiſſent. Unde & Epiphanio, ex uſu Judaico qui ante Cyclum Hillelianum obtinuit, feſta illa vocantur *αἱ* * *ὑποπιπτοῦσαι τῦ κατὰ Σελήνην νεομηνίας ϗ αἱ καθεξῆς ἑορταὶ*, *Feſta*, aut *Solennitates, quæ Neomeniam juxta Lunam, ſeu Phaſis Lunaris causâ èvenere, & quæ indè pependerunt*, ut Paſcha, dies Paſchales continui, Pentecoſte. Hæc ſcilicet ut Mobilia,

h *Iohan.* 19. 31.
i *Can.* 7. *& ibi Zonaras & Balſamon.*

* *Hæreſi* 30. *num.* 32. *ſeu Ebioniæorum.*

bilia,

bilia, & pro civili Neomeniæ varietate (quæ tamen ſub Epiphanii ſeculum Cyclo illo Hilleliano coërcebatur) alitèr, atque alitèr recurrentia, diſtinguit ab hebdomadario Sabbato φύσει ἀνακυκλουμένῳ *naturâ*, ſeu ſimilitèr ſempèr *revertente.* Certè nec deſunt, qui firmari hæc velint ex illo Evangelii * ubi dicitur Judam veniſſe, tempore nocturno ipſius Paſchatis, μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων *cum laternis & facibus*; undè colligi ſcilicèt poſſe exiſtimant *, Plenilunium, ſeu decimamquartam à Synodo Lunam Paſcha ipſum, ſeu decimum quartum diem primi Menſis, ſeu Niſan ſic antevertiſſe ut Novilunium naturale, ſeu vera Synodus anteverterat (veluti, ſive biduo, ſive triduo) menſis ejuſdem phaſin, aliudve initium. Alitèr enim nec facibus, aut laternis adeo * opus fuiſſe; cum non ſolùm in ipſo plenilunio, ſed & in tempore utrinque proximante ſatis eſſe ſoleant noctes in cœlo illo plerunquè ſereno, ſub id tempus lucidæ.

* *Ioann. cap.* 18. 18. 3.

* *Georg. Hervvart in Chronolog. part.* 1. *cap.* 171.

* *Sed vide Hug. Grot. in Notis Evangelicis, pag.* 1007.

Nec ſolùm Judæis olìm ſed & Chriſtianis Primitivis, maximè ex Judæis, Annalis, ac Menſtrua obſervatio, qualis antè deſcribitur, in uſu. Quemadmodùm enim Chriſtus in terris ipſe, ac diſcipuli ejus, Apoſtolique legem, moreſque Judaicos violare nolebant [k], ita & poſt aſ-

k *Matth.* 23.

quam volunt aliqui fuiſſe Scenopegiam. Sed tàm in Evangelio [h] quàm in concilii Ancyrani [i] Canonibus Dies Magnus, pro ipſo Paſchatis die uſurpatur. *Præclara quidem iſta* (inquit Joſephus Scaliger) *ſed neſcit quid dicit.* Nec ad phaſin Lunarem locum attinere vult ille; ſed ad feriarum tranſlationem. At mihi ſatis eſt perſuaſum, hoc tantùm ab autore hoc priſco innui; adeò ſcilicet ex phaſi Lunari apud Judæos ſolennitatum menſtruarum celebrationes ſimùlque feſta inſigniora mobilia univerſa pependiſſe (juxta ſuperiùs oſtenſa) ut idem fuerit ac ſi dixiſſet alitèr, atque alitèr omnimoda ejuſmodi feſta ſe habuiſſe prout Lunaris phaſis in menſis initio haberetur, aut minimè. Scilicèt ſi non apparuerit Luna tempore ſuo, ſeu nocte trigeſima tunc dies illos Hieroſolymis non omninò ſervandos (nec alibi ſine feſto duplici ſervandos) qui alitèr planè ſervari, præeunte, atque agnita phaſi, debuiſſent. Unde & Epiphanio, ex uſu Judaico qui ante Cyclum Hillelianum obtinuit, feſta illa vocantur αἱ * ὑποπίπτουσαι τῦ κατὰ Σελήνην νεομηνίας ϗ αἱ καθεξῆς ἑορταὶ, *Feſta*, aut *Solennitates, quæ Neomeniam juxta Lunam, ſeu Phaſis Lunaris cauſâ evenere, & quæ indè pependerunt*, ut Paſcha, dies Paſchales continui, Pentecoſte. Hæc ſcilicet ut Mobilia,

[h] *Iohan.* 19. 31.
[i] *Can.* 7. *& ibi Zonaras & Balſamon.*
* *Hæreſi* 30. *num.* 32. *ſeu Ebioniæorum.*

bilia, & pro civili Neomeniæ varietate (quæ tamen ſub Epiphanii ſeculum Cyclo illo Hilleliano coërcebatur) alitèr, atque alitèr recurrentia, diſtinguit ab hebdomadario Sabbato φύσει ἀνακυκλουμένῳ *naturâ*, ſeu ſimilitèr ſempèr *revertente*. Certè nec deſunt, qui firmari hæc velint ex illo Evangelii * ubi dicitur Judam veniſſe, tempore nocturno ipſius Paſchatis, μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων *cum laternis & facibus*; undè colligi ſcilicèt poſſe exiſtimant *, Plenilunium, ſeu decimamquartam à Synodo Lunam Paſcha ipſum, ſeu decimum quartum diem primi Menſis, ſeu Niſan ſiç anteverſtiſſe ut Novilunium naturale, ſeu vera Synodus anteverterat (veluti, ſive biduo, ſive triduo) menſis ejuſdem phaſin, aliudve initium. Alitèr enim nec facibus, aut laternis adeo * opus fuiſſe; cum non ſolùm in ipſo plenilunio, ſed & in tempore utrìnque proximante ſatis eſſe ſoleant noctes in cœlo illo plerunquè ſereno, ſub id tempus lucidæ.

* *Ioann. cap.* 18. 18. 3.

* *Georg. Hervvart in Chronolog. part.* 1. *cap.* 171.

* *Sed vide Hug. Grot. in Notis Evangelicis, pag.* 1007.

Nec ſolùm Judæis olìm ſed & Chriſtianis Primitivis, maximè ex Judæis, Annalis, ac Menſtrua obſervatio, qualis antè deſcribitur, in uſu. Quemadmodùm enim Chriſtus in terris ipſe, ac diſcipuli ejus, Apoſtolique legem, moreſque Judaicos violare nolebant [k], ita & poſt aſ-

k *Matth.* 23.

cenſionem Diſcipulos , ac Apoſtolos , etiam & Eccleſiam maximè Hieroſolymitanam integram , earundem legum , morumque diù admodùm fuiſſe tenaces liquet. Sic enim Jacobus , & Presbyteri
l *Act. Apoſt.* 21. 20. Hieroſolymitani ad Paulum[l]. *Vides frater quot myriades ſunt in Judæis , qui crediderunt* , καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι *& uuiverſi ſunt Zelotæ legis* , ſeu qui legem Moſaicam-ut ſanctiſſimam ſervari volunt. *Audierunt autem de te* ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως *Apoſtaſiam doces à Moſe Iudæos , qui per Gentes ſunt omnes , dicens non oportere eos filios circumcidere* , μὴ δὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν *ne que in moribus* (avitis , ſeu Judaicis) *ambulare*, ſeu *neque ſecundum inſtituta* , aut *mores vivere* ; ubi & codicem Ms. unum habere notat Robertus Stephanus ut etiam & Beza , ἔθεσι τοῖς πατρῴοις *moribus avitis* , *patriis* , ſeu *paternis*. Vulgata ibi ſubſtituit , *neque ſecundum conſuetudinem ingredi* , quod Wiclefius noſtras olim vertit **neither owen to enter bi cuſtom**/ *cum ingredi* ibi pro *incedere*, ſeu *ambulare*, non pro *introire* uſurpetur ; id eſt , pro *vivere* , ut in verſionibus Anglicanis , quæ ſecutæ ſunt , **to live after the cuſtoms**. Verum quidem eſt
m *Act.* 15. 29. Synodo Hieroſolymitanâ[m] ab Apoſtolis , & Presbyteris annos aliquot antè definitum

tum fuiſſe nihil Gentibus quæ Chriſto nomen dedeŕant, ſatiſque alitèr ſimplicem cultus Chriſtiani rationem erant edocti, velut ex religione inſupèr neceſſarium, imponendum præter abſtinentiam Idolothytorum, Suffocati, ac Sanguinis, (quod ad Res per ſe pro tempore interdicendas attinuit) *καὶ πορνείας, καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἑτέροις μὴ ποιεῖτε*, & *Inceſtûs* (quod *Fornicatio* vulgò heic, uti, & alibi vertitur) & *quæ non vultis vobis fieri, aliis ne feceritis.* Quæ poſteriora ad Perſonas ſpectant nunquàm non obſervanda. Undè & concubitus in Levitici decimo octavo interdicti, ac Apoſtolorum[n] lingua *τῆς πορνείας* nomine deſignati, etiam pro interdictis in Eccleſia Chriſtiana perpetuò habiti. Quod vero deìn ſequitur, certiſſimum eſt, ac univerſale, modò ritè intellectum, Æquitatis, Juſtitiæ, Juriſdictioniſque omnimodæ, Officiorumque invicem humanorum firmamentum, ac divinum Tabulæ ſecundæ[o] compendium. Atque habetur quidem in exemplaribus Græcis vetuſtis, optimiſque Novi fœderis editionibus Græcis, atque etiam codice Æthiopico, uti item in antiquiſſimis Latinorum, atque in eo quo olìm Anglicana Eccleſia uſa eſt, ut alibì[p] obſervavimus. Neque exiguus eſt ejuſdem, ut ibi

[n] 1 *Corinth.* 5.2.

[o] *Videſis Nic. Serrarium ad Tobiæ cap.* 4. *præcept.* 6.

[p] *lib.* [illegible] *de Iure Nat. & Gent. cap.* 12.

censionem Diſcipulos, ac Apoſtolos, etiam & Eccleſiam maximè Hieroſolymitanam integram, earundem legum, morumque diù admodùm fuiſſe tenaces liquet. Sic enim Jacobus, & Presbyteri Hieroſolymitani ad Paulum[l]. *Vides frater quot myriades ſunt in Judæis, qui crediderunt*, καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι *& universi ſunt Zelotæ legis*, ſeu qui legem Moſaicam-ut ſanctiſſimam ſervari volunt. *Audierunt autem de te* ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως *Apoſtaſiam doces à Moſe Iudæos, qui per Gentes ſunt omnes, dicens non oportere eos filios circumcidere*, μὴ δὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν *neque in moribus* (avitis, ſeu Judaicis) *ambulare*, ſeu *neque ſecundum inſtituta*, aut *mores vivere*; ubi & codicem Ms. unum habere notat Robertus Stephanus ut etiam & Beza, ἔθεσι τοῖς πατρῴοις *moribus avitis*, *patriis*, ſeu *paternis*. Vulgata ibi ſubſtituit, *neque ſecundum conſuetudinem ingredi*, quod Wicleſius noſtras olim vertit **neither owen to enter bi cuſtom**/ *cum ingredi* ibi pro *incedere*, ſeu *ambulare*, non pro *introire* uſurpetur; id eſt, pro *vivere*, ut in verſionibus Anglicanis, quæ ſecutæ ſunt, **to live after the cuſtoms.** Verum quidem eſt Synodo Hieroſolymitanâ[m] ab Apoſtolis, & Presbyteris annos aliquot antè definitum

l Act. Apoſt. 21. 20.

m Act. 15. 29.

tum fuiſſe nihil Gentibus quæ Chriſto nomen dederant, ſatiſque alitèr ſimplicem cultus Chriſtiani rationem erant edocti, velut ex religione inſupèr neceſſarium, imponendum præter abſtinentiam Idolothytorum, Suffocati, ac Sanguinis, (quod ad Res per ſe pro tempore interdicendas attinuit) καὶ πορνείας, καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἑτέροις μὴ ποιεῖτε, *& Inceſtûs* (quod *Fornicatio* vulgò heic, uti, & alibi vertitur) *& quæ non vultis vobis fieri, aliis ne feceritis.* Quæ poſteriora ad Perſonas ſpectant nunquàm non obſervanda. Undè & concubitus in Levitici decimo octavo interdicti, ac Apoſtolorum [n] lingua τῆς πορνείας nomine deſignati, etiam pro interdictis in Eccleſia Chriſtiana perpetuò habiti. Quod vero deìn ſequitur, certiſſimum eſt, ac univerſale, modò ritè intellectum, Æquitatis, Juſtitiæ, Juriſdictioniſque omnimodæ, Officiorumque invicem humanorum firmamentum, ac divinum Tabulæ ſecundæ [o] compendium. Atque habetur quidem in exemplaribus Græcis vetuſtis, optimiſque Novi fœderis editionibus Græcis, atque etiam codice Æthiopico, uti item in antiquiſſimis Latinorum, atque in eo quo olim Anglicana Eccleſia uſa eſt, ut alibì [p] obſervavimus. Neque exiguus eſt ejuſdem, ut ibi

[n] *1 Corinth.5.2.*

[o] *Videſis Nic. Serarium ad Tobiæ cap. 4. præcept.6.*

[p] *lib. 7. de Iure Nat. & Gent. cap. 12.*

ibi reperitur, ſi cum judicio perpendatur, in rebus momenti graviſſimi, quæ agitari ſolent diſcutiendis, uſus. Verùm ita de Chriſtianis ex Gentilibus tunc δογματα q τὰ κεκριμμένα *dogmata decreta* fuere. At intereà Chriſtianis ex Judæis alia hactenùs & poſteà, aut neceſſaria habita, aut velut neceſſaria nècdùm prætermittenda; legis ſcilicèt integræ, morumque patriorum tàm qui ad Cæremonialem quàm qui ad Judicialem, aut Moralem attinuêre, indè pendentium obſervatio, ut ex paulò antè citatis vides; quæ ad Eccleſiam Hieroſolymitanam primariò ſpectabant, & conſequentèr, ad Chriſtianos ex Judæis diſperſos, qui Hieroſolyma ut exemplar, juxta diſciplinam tunc receptam, ſequendum habuêre. Obviæ ſunt diſputationes r in Scholis *de Ceſſatione legalium*, maximè quæ Cæremoniarum nomine veniunt, in quibus agitur de Tempore, quo primùm ſi efficaciam ſpectes, mortua fuerint, quo primùm mortifera, ſeu illicita, & quandò & quomodò *mortua mater Synagoga*, ſeu lex Moſaica aliquandiù ſervata (ut illuſtriorum, ante Sepulturam, cadavera) demùm ſepeliretur. Et egregius ea de re etiam, extat liber Roberti Capitonis (*Groſſe teſte* vocitant) Lincolnienſis olìm Epiſcopi nondùm typis editus, qui luce

q Act. 16. 4.

r Thom. Aq. 1. ſecunda quaeſt. 103. art. 4 Scotus ad lib 4. ſent. diſt. 3. quaeſt. 4. Io. Bachon. in 4. ſent. prolog. quaeſt. 6. art. 4. alii ibidem, Suarez de Legibus lib. 9. cap. 10. &c.

luce ſanè digniſſimus. Sed diù poſt Chriſti paſſionem inter Chriſtianos ex Judæis Legalia, & quæ indè pendent omnimoda ſervata eſſe, extra controverſiam ſit. Etiam tota minimùm tempore, quod in ſacra Actorum hiſtoria continetur, ſeu uſque ad ampliorem Evangelii divulgationem, imò uſque ad excidium Hieroſolymitanum ſub Veſpaſiano (anni ſic ſunt eſſent ab incarnatione Chriſti ampliùs ſeptuaginta) idem obtinuiſſe volunt viri docti. Inter mores igitur Judaicos ſic à Chriſtianis retentos dubitari nequit quin etiam haberetur illa ipſa, quam oſtendimus Annorum, & Menſium ratio legalis, ſine qua feſta, aliaque ſacra non pauca ritè celebrari non potuiſſe, nemo non videt. Nec Chriſtianos ex Judæis ſolùm; ſed & ex Gentilibus Legi Moſaicæ quam par erat addictiores eo in ſeculo fuiſſe, ſcimus ex Epiſtola ad Galatas, quos & expreſsìm reprehendit Paulus [f] quod *Dies obſervarent, & Menſes, & tempora, & Annos*, inter reliqua rudimenta Moſaica. Undè etiam adnotatur pſeudapoſtolos, quorum illi doctrinam ſecuti eſſent non ſolùm circumciſionem prædicaſſe ἀλλὰ καὶ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς Νεομηνίας, *verum etiam Ferias, & Novilunia.* Quin & poſtquàm evanuerat reliqua Legalium obſervatio, hæc de Temporibus ſibi digerendis diu ita manſit apud Chriſtianos Aſiaticos,

[f] *Ep. ad Galat. 4. 10. & ibi Theophylactus.*

ut Paſcha ſuum, quod in feſtis habuêre primarium, non alitèr ſervari velint quam Judaicus Annorum, & menſium computus obſervandum deſignaret; id eſt eodem cum Judæis die, ſeu decima quarta Luna primi Menſis Judaici, quemcunque in diem hebdomadis Luna illa inciderat. Qui mos quidem Eccleſiis aliis diſplicuit, non alio quam Dominico die Lunam Judæorum decimam quartam ſequente feſtum illud celebrari quotannis volentibus. Atque utraque paritèr opinio in ſui tutelam antiquitatem etiam, & ut fieri amat, Apoſtolicam traditionem præ ſe ferebat. Qua de re obvia ſunt perplurima eaque expreſſiſſima [t] apud Euſebium, Socratem, Epiphanium, alios. Sed verò etiam qui Diem Dominicum ſic volebant ſolum ſervari, eos non minùs juxta Judaicum computum rem ſtatuiſſe quam qui Lunam decimamquartam, cuique palàm eſt, quamdiù ſcilicet annorum certus ad hanc rem Cyclus à Chriſtianis ſibi repertus erat nullus. Tandèm enim præeuntibus, ut fieri ſolet, aliquot incaſſùm tentamentis, & Judæi ſibi, & ſibi Chriſtiani (& puto ſanè diu ante Judæos) cyclos, & fecêre, & demùm inter ſe publicè recepêre certos; ſaltèm pro certis, & ſimilitèr per annos aliquot in ſe redeuntibus habitos. De Judæis diximus nos ſuprà. De Chriſtianis, Chronologi paſsìm. Maximè Ægidius Bucherius

[t] *Eccleſ. Hiſt. lib. 5. 25. gr. 23. lat. Ruffin. cap. 24. & Socrat. lib. 5. cap. 21. Nicephor. Calliſt. lib. 4. cap. 37. &c.*

rius ad Canonem Victorii Aquitani Paſchalem. Quoniam verò etiam apud Eutychium Patriarcham Alexandrinum, Arabem nondum editum, hac de re legitur, quod ſtudioſis fortè non omninò ingratum erit, illud etiam adjicere heic viſum eſt. Res tractans ille, quæ ad Victoris Papæ ſeu Severi Auguſti tempora, id eſt ad annum Chriſti 200, aut præterpropter, attinent,

كتب inquit وي داك العصر
ديمتريوس بطريرك الاسكندريه
الي غابيوس لسقف بيت المغدس
والي مغيموس بطريرك انطاكيه
والي بغطر بطريرك رومية ي سبب
حساب فصح النصاري فصومهم
وكيف يستخرج من فصح اليهود
ووضعوا ي هذا كتب كثيرة
ورسايل حتي تنذوا فصح النصاري
علي ما هو عليه اليوم * وذالك ان
النصاري كانوا من بعد صعود
سيدنا المسيح الي السما اذا عيدوا
الجميع من لغاد يبدوا يصومون
اربعون يوما ويفطرون كما فعل
سيدنا المسيح * لان سيدنا المسيح
لما عتمد ي الاردن خرج الي
البرية فاقام بها صايما اربعون يوما
وكان النصاري اذ كان فصح
اليهود عيدوا هم ايض الفصح *

ووضعوا هولا البطاركه حسابا
الفصح ابصومون النصاري لربعون
يوما ويكون فطورهم ي يوم
الفصح *Tempore in illo Scripſit Demetrius Patriarcha Alexandrinus ad Agapium Epiſcopum Hieroſolymitanuum, & Maximum Patriarcham Antiochenuum, & Victorem Patriarcham Romanum, de materia Paſchali Chriſtianorum, & eorum Jejunio* (perquàm obvium eſt Patriarchas Alexandrinos Epiſtolas Paſchales ſuas quotannis olim alias ad Eccleſias emittere ſolitos) *& quomodo diſcriminandum eſſet à Paſchate Judæorum. Et quamplurima Scripta, & Epiſtolæ hac de re hinc indè fuêre; adeò ut demùm conſentirent in Paſchatis obſervationem qualis hodierna eſt. Scilicèt cum Chriſtiani poſt Aſcenſionem Domini Noſtri Chriſti in cœlum celebrabant Epiphaniorum diem* [a]*, ab eo die Jejunabant quadraginta dies, & tunc Jejunium ſolvebant, quemadmodùm fecit Dominus noſter Chriſtus. Etenim Dominus noſter Chriſtus, cum baptizatus eſſet in Jordane, egreſſus eſt in Deſertum, ubi per quadraginta dies jejunavit. Cum autem Judæi ſuum celebrabant Paſcha tunc item ſuum paritèr Chriſtiani. Sed ſtatuêre Patriarchæ hi computum Paſchatis ejuſmodi deìnſore, ut Quadraginta dies jejunarent, & dies quo jejunium ſolverent, eſſet ſibi Paſcha.* Id eſt ut quadraginta dies jejunarent ante Domini-

cum

[a] *Videſis Concil. Aurel. 4. cap. 1. Caſſian. collat. 10, 2. præf. ad Epiſt. Paſchal. Theophili Patriarchæ Alexandrinii. Concil. Antiſiodor. cap. 2.*

cum diem, qui ſequeretur Paſcha Judæorum, & tunc jejunium ſolverent. Quod & alibi ſic ſatis explicat. Nam de Synodo Nicæna verba faciens, & ejuſdem de Paſchate decreto واتفقوا ait ان ي
يكون فصح النصاري ي يوم
الاحد الذي يكون بعد فصح
الاهود * وان لا يكون فصح الاهبود
مع فصح النصاري ي يوم واحدا*
وثبتوا ما وضعه ديمتريوس
بطريرك الاسكندريه وعايابوس
اسقف بيت المقدس ومقسيموس
بطريرك لانطاكيه وبقطر بطريرك
روميه من حساب الصوم والفصح
وان يكون فطر النصاري يوم
فصحهم وهو يوم الاحد الذي يكون
بعد فصح اليهود *Et decreverunt ut Chriſtianorum Paſcha foret dies Primus* (ſeu Dominicus) *qui ſequeretur Paſcha Judæorum, nec celebrandum Paſcha Chriſtianorum ſimùl,* ſeu *eodem die cum Iudæorum. Idem ſcilicet ſtatuêre, quod & ante Demetrius Patriarcha Alexandrinus, & Agapius Epiſcopus Hieroſolymitanus, & Maximus Patriarcha Antiochenus, & Victor Patriarcha Romanus, de Iejunio, & Paſchate, ut nimirùm Iejunium ſolverent die quo Paſcha celebrarent, quæ feria eſſet prima,* ſeu Dominicus, *qui Iudæorum Paſcha inſequeretur.* Id eſt planè ut die Dominico decimam quartam Lu-

nam

nam ſequente eam, quæ proximè Æquinoctium vernum ſequebatur, Paſcha Chriſtianorum celebraretur, velut ἀναστάσιμον, ſeu *Feſtum Reſurrectionis* non ut σταυρώσιμον ſeu *Feſtum Crucifixionis*, more Judaico. Quod quidèm Patribus Nicænis tribui ſolet [b] (licet in eorum Synodi Canonibus, nec Græcis, nec Arabicis comperiatur) atque etiamnùm in Eccleſiaſticis Chriſtianorum Cyclis obtinet. Tàm Æquinoctii igitur rationis quam Lunæ decimæquartæ, ac Terminorum Paſchalium origo ex Judæorum eſt uſu; de quo ſuprà. Atqui intereà immolare quidem Paſcha ritè ex ſententia ſuâ potuêre illi pridiè æquinoctii, ſed non omninò diutiùs antè. Scilicet Paſchale feſtum illud quod Azymorum primo, ſeu Luna decimaquinta incipiebat; æquinoctium antevertere nunquâm debuit, ut oſtenſum eſt [c]; juxta quod intelligenda, quæ de Æquinoctio habent Scriptores ex Iudæis Græci ſuprà citati. Hinc partìm forſàn ſcimus quid ſibi velit canon ille vetuſtus (ſed Apoſtolis falſò tributus [d]) Epiſcopum, Presbyterum. Diaconum gradu ſuo dejiciendum, ſi Paſcha πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσει *ante vernum æquinoctium cum Iudæis egerit.* Nam qui eodem cum Iudæis die Paſcha Chriſtianum, jejunium ſolvendo, agebant quotiès in æquinoctium Luna decimaquinta incide-

[b] *Vide Canon. 1. concil. Antioch. Euſeb. de vita Conſtantini lib. 3. cap 17. Socrat. lib. 1. cap. 6. & lib. 5. cap. 21. & Scriptores de Paſchate obvios.*

[c] *Vide ſuprà cap. 6. pag. 28.*

[d] *Can. Apoſt. 7.*

incidebat, plané ante æquinoctium Paſcha ſuum celebrabant. Die ſcilicèt pridiano immolabant olìm Iudæi, ſtante Templo, uti & poſt Excidium faciebant quod immolationis locum ſibi ſuppleret. Certè palàm eſt inter Chriſtianos vetuſtiſſimos, receptam fuiſſe etiam ſententiam illam de Paſchate ante Æquinoctium non celebrando, quod ſatis ediſcitur ex illo Dionyſii Epiſcopi Alexandrini [c] *ὁτὶ μὴ ἄλλοτε ἢ μετὰ την ἐαρινὴν ἰσημερίαν προσήκει την τῦ πάσχα ἑορτὴν ἐπιτελεῖν non alitèr debere eos Paſchatis feſtum agere quàm poſt vernum Æquinoctium.* Floruit ille ſub annum Chriſti 250. Nec ea de re dubitavit Anatolius [f] Epiſcopus Laodicenus, qui non ita multis indè annis de Paſchate Scripſit, uti nec Epiphanius [g] aut autores conſtitutionum quas Apoſtolicas [h] vocamus, nec ferè quideìn ſecuti ſunt. Et perſuaſiſſmum ſanè habeo, ex doctrinà Judaica, ante oſtenſâ, id eſt Talmudicis receptâ, ſententiam hanc in Chriſtianos manaſſe. Quod verò ſubindè ſic occurit de celebratione Judaica ante Æquinoctium, non intelligendum exiſtimo perindè ac ſi illi (ſaltèm Talmudici.) unquàm agnoſcerent legitimam fuiſſe ſimplicitèr ejuſmodi celebrationem, ſed capiendum, aut de immolatione, ut dictum eſt, æquinoctio pridiana, aut de Karæorum ſectæ forsàn uſu ubiquè ante cyclum Hilleliaunm

c Apud Euſeb. hiſt. Eccl. cap. 20. gr. 15. lat.

f Ibid. cap. 32. lat. 26.

g Hæreſ. 70. §. 11.

h Lib. 5. cap. 16.

lianum receptum, atque etiam poſt in Terra Sancta (nam Æquinoctii rationem eis citra cyclum illum habitam nondùm didici) aut potiùs de diverſis circa Æquinoctii tempus, & locum placitis. Scimus enim ex Gemino, Hipparcho, Achille Tatio, Ovidio, Columella, Plinio, Vitruvio, Manilio, Capella, veterum aliis, cardines ſolaris circuitus (id eſt Judæorum Tekuphas) in ſignorum quidem initiis. ut hodiè, aliis intereà in partibus octavis, in decimis, duodecimis, decimiſquintis, aliterque aliis locatos; adeóque juxta diſcrimen hujuſmodi alitèr atque alitèr in Ariete locatam Tekupham Niſan, ſeu Æquinoctium Vernum. Non igitur in doctrina de celebratione ante Æquinoctium diſcrepaſſe opinor tunc Talmudicos, & Chriſtianos. Sed ex eo quod illud Zodiaco citiùs perfici crederent illi, quam calculo in ſuo hi tunc admitterent, irrepſiſſe illam de celebrationis anticipatione objectionem. Hac autem de re, ſi plura velis, conſulas ante alios, Dionyſium Petavium, maximè in Epiphanii hæreſes 51 & 70 & in Diſſertationibus ad Auctarium, & Ægidium Bucherium cùm in Victorii Canonem, tùm in Tractatu de Paſchali Judæorum Cyclo.

FINIS.

CAPITUM ELENCHUS.

CAP. I.

Annorum, & Menſium apud veteres Judæos, *tùm* Naturalium, *tùm* Civilium, *indicatio Generalis.* pag. 1.

CAP. II.

Iudæorum, quorum Scripta legimus, Sectæ binæ. Talmudici, *ſeu* Traditionales, & Karæi; *ſeu* Scripturarii. *Utrorumque diſciplina heic adhibita.* pag. 5.

CAP. III.

De Anno Communi, *atque* Menſium *partim* Cavorum *partìm* Plenorum duodecim *in eo diſpoſitione, &* Phaſis Lunaris *uſu, ac* Neomeniis, *juxta* Talmudicos. pag. 13.

CAP. IV.

De Menſium Legalium *Initiis, ſeu* Neomeniis *juxta* Judæos Scripturarios. *Eorum item ſententia de* Cavis, *ac* Plenis, *horumque numero in* annum Communem *admittendo.* pag. 18.

Digitized by Google

CAP. V.

De Anno Intercalari, *ſeu cui adjectus eſt* menſis decimuſtertius, *nunc* Cavus, *nunc* Plenus, *atque de* Intercalandi cauſis *variis incertiſſimiſque.* pag. 23.

CAP. VI.

Specimina annalis *incertiſſimæque, ob cauſas jam dictas,* intercalationis. pag. 29.

CAP. VII.

De Calendario *veterum Judæorum, juxta antedicta. Diſſidium inter* Traditionales, *&* Scripturarios *de* Pentecoſtes Epocha. Calendarium *integrum cum* Feſtis, Solennitatibus, *&* Jejuniis *omnimodis, eorum annis ita, ut dictum eſt, vagis, incertiſſimiſque ſatis inſerviens.* pag. 35.

CAP. VIII.

Variatio *annua* Feſtorum *celebriorum in* Septennio *ſuperius exhibito, undè paritèr dignoſci poſſit* Jejuniorum *variatio ſimilis, incertiſſimaque. Et de* Jejuniis, *aliiſque aliquot in* Calendario *ſuprà memoratis, Monita.* pag. 46.

CAP. IX.

Edictorum, ſeu Epiſtolarum *Intercalarium*, quibus *Adare* ſecundo, ſeu menſe adjectitio annus juſſu *Synedrii magni* augendus erat, ſpecimen, ſeu formula Talmudica. Et de *Paſchate* Menſis ſecundi, ſub *Ezechia* Rege. pag. 53.

CAP. X.

Talmudicorum, & Scripturariorum *Sententiæ diſcrepantes de* Locis, *ac* Seculis *ad quæ vetus ille Menſium*, & *Annorum calculus attinuerit.* pag. 59.

CAP. XI.

De Perſonis, *quæ* Phaſibus *decernendis*, Anniſque intercalandis *præfuere*, *adeóque de ſingulari* (*juxta* Talmudicos) Synedrii Magni *heic autoritate.* Scripturariorum *item hac de re ſententia.* pag. 62.

CAP. XII.

Et Talmudicorum, & Scripturariorum *Sententiæ de* Phaſeôn, *atque* Intercalationum *decernendarum* Loco, *Interca-*

landi Tempore, *ac* Neomeniis ſanctificandis. pag. 69.

CAP. XIII.

De Calculi Aſtronomici *apud utramque ſectam uſu in* arcu Viſionis, *ſeu* Phaſis *Lunaris eruendo.* pag. 72.

CAP. XIV.

De Teſtimoniis Phaſis *aliundè allatis quandò eorum, qui huic negotio præeſſent, oculis de ea non conſtaret.* pag. 77.

CAP. XV.

De Neomeniæ Promulgatione; *& de* Feſto Duplici, *ſeu biduo continuo, dubii, in Neomeniis, ſeu menſibus digerendis, causâ, celebrando.* pag. 82.

CAP. XVI.

Incertiſſimæ Annorum *quæ hactenùs deſcripta eſt* rationis, *in Hominum Ætatibus, rebuſque aliis civilibus decernendis,* Uſus. pag. 88.

CAP.

CAP. XVII.

Quandò, *& undè* deſierit, *juxta Talmudicos,* vetus ille mos, *ex Phaſi lunari, menſium præſtituendorum*, *atque annos ex arbitrio Intercalares faciendi.* Cyclus enneadecaetericus *ab* Hillele *Principe Synedrii Magni introductus. Quamdiu* Synedria Judaica *in* Terra ſancta. pag. 91.

CAP. XVIII.

Excommunicationis Judaicæ *Cauſæ binæ ſingulares ad antè oſtenſa de* Feſtis Duplicibus, *&* Intercalationem *attinentes.* pag. 96.

CAP. XIX.

Scripturariorum *ſententia de Annis, & Menſibus tum* intra *tùm* extra Terram Iſraelis *obſervandis*, *etiam* poſt Cyclum Hillelianum *ita*, *ut oſtenſum eſt*, *admiſſum.* pag. 100.

CAP. XX.

Apocryphorum, *aliorumque* Scriptorum ex Judæis Græcorum (*ut Agathobulorum*,

rum, Ariſtobuli, Fl. Ioſephi, Philonis) *Teſtimonia, ſeu Veſtigia aliquot de doctrina Temporum* Talmudica, *&* Karaitica *hactenus oſtenſa.* Neomeniæ, *&* Neomeniæ ſecundum Lunam *notiones variæ. Et de* Pronoumenia. pag. 103.

CAP. XXI.

Ex Paganis *nonnullis Scriptoribus, &* Chriſtianis *vetuſtis, loca aliquot ad* Temporis rationem Judaicam *antè oſtenſam attinentia.* Chriſtianis primitivis *diſciplina hac in re cum* Judaica *eadem. Et de* veteri Paſchatis obſervatione *locus ex Eutychio Patriarcha Alexandrino animadvertendus.* pag. 114.

F I N I S.

V. CL.

JACOBI USSERII

ARMACHANI

De

MACEDONUM

ET

ASIANORUM

ANNO SOLARI,

DISSERTATIO:

CUM

GRÆCORUM ASTRONOMORUM PARAPEGMATE,

AD

MACEDONICI ET JULIANI

Anni rationes accommodato.

Digitized by Google

Digitized by Google

JACOBI USSERII ARMACHANI,

De Macedonum & Aſianorum anno Solari,

DISSERTATIO.

CAP. I.

De menſibus Solaribus à Macedonibus Græciæ dominatu jam potitis, Lunarium loco in uſum civilem introductis; & iiſdem Aſiæ imperium poſteà obtinentibus, à Syromacedonibus & Aſiæ propriè dictæ incolis variè uſurpatis.

PHilippus rex Macedonum ab Amphictyonibus, ex quibus commune Græciæ conſtabat Concilium, [a] Belli ſacri contra Phocenſes Dux conſtitutus, ad Peloponneſiorum magiſtratus ſcripſit literas, à Demoſthene in oratione de Coronâ recitatas: in quibus mandatum ipſius, hiſce verbis expreſſum legitur. Ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Φωκίδα, ἔχοντες ἐπισιτισμὸν

[a] Diodor. Sicul. lib. 16. ad ann. 2. Olymp. 108.

ἡμερῶν τετλεράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς Λώου ὡς ἡμεῖς ἄγομεν· ὡς δ' Ἀθηναῖοι, Βοηδρομιῶνος· ὡς Κορίνθιοι, Πανέμου. *Quare armati nobis occurrite in Phocide, allato commeatu quadraginta dierum, hoc menſe Loo, ut nos agimus: ut autem Athenienſes, Boëdromione; ut Corinthii, Panemo.* Ubi, ut *Boëdromionem* Atticum Lunarem Metonicum fuiſſe conſtat: ita ejuſdem generis & Macedonicum *Loum* & Corinthiacum *Panemum* tunc extitiſſe, ipſa prudentiæ militaris ratio, cujus callentiſſimum Philippum fuiſſe nemo dubitat, planè exigere videtur. b *Si enim tuba illius incertum dediſſet ſonum; quis præparaviſſet ſe ad prælium?* Si Atticus *Boëdromion* fuiſſet, ut erat, *Lunaris*; Macedonum verò *Lous*, aut Corinthiorum etiam *Panemus*, Solaris: incertum omninò fuiſſet, quando in Phocide armatus Philippo occurrere teneretur Peloponneſiorum exercitus.

b 1. Cor. 14. 8.

In Alexandri autem Vitâ docet Plutarchus, Macedonas *Loum* menſem appellaviſſe eum, qui Athenienſibus erat *Hecatombæon*: menſéque *Dæſio* ſuperatas ab eis ad Granicum fuiſſe Regis Perſarum copias: quod menſe Athenienſium *Thargelione* factum, confirmat idem in Camillo. Quum enim Darii duces in

tra-

trajectu Granici fluvii ingentem ſuam aciem inſtruxiſſent; à quibuſdam Alexandro, ne * cum illis congrederetur, religionem menſis objectam fuiſſe narrat, Δαισίου γὰρ οὐκ εἰώθεισαν οἱ βασιλεῖς τῶν Μακεδόνων ἐξάγειν τὴν στρατιάν. *Menſe enim Dæſio non erat moris regum Macedonum educere exercitum.* Quod correxit ille, κελεύσας δεύτερον Ἀρτεμίσιον ἄγειν, *editens ut ſecundum agerent Artemiſium.* Menſis verò *Thargelionis* die *ſexto* (qui, juxta noſtrum calculum, in Julianæ Periodi anno 4380. Maii 20 fuit) pugnam illam commiſſam fuiſſe; ex illis Æliani, in II. Variæ hiſtoriæ libro cap. XXV. colligimus. Πέρσαι γὰρ ἡττήθησαν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, *Perſæ hoc die clade affecti ſunt. Et poſt:* Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Μακεδόνα, τὸν Φιλίππου παῖδα, τὰς πολλὰς μυριάδας τὰς τῶν βαρβάρων φθεῖραι, αὐτὸν λέγουσιν ἕκτῃ ἱσταμένου (ὅτε καὶ Δαρεῖον καθεῖλεν Ἀλέξανδρος) καὶ ὁμολογοῦσι τοῦ αὐτοῦ μηνὸς πάντες. *Alexandrum verò Macedonem, Philippi filium, multas Barbarorum myriadas fudiſſe dicunt die ſexto (quando & Darium proſtravit Alexander:) & de eodem menſe magnus omnium eſt conſenſus.* Ut enim ad menſem *Thargelionem*, de quo inſtitutus ab eo fuerat ſermo, ita ad primam hanc à Perſis reportatam victoriam, referenda iſta

* *Non cum* Thebanis: *ut, fallente eum memoriâ, ad annum Mundi* 3665. *Iacobus Capellus tradidit.*

iſta eſſe dubitare non poſſumus; ſi prælium ad *Iſſum* menſe *Mamacterione*, ad *Gaugamela* menſe *Boëdromione* fuiſſe factum, ipſùmque tandem Darium menſe *Hecatombæone* cæſum à Beſſo fuiſſe, meminerimus. Sed & ad eundem *ſextum* ejuſdem *Thargelionis* menſis diem, Alexandri quoque mortem referri, Ælianus ſubjicit: quam ſub fine Macedonici *Dæſii* contigiſſe, ex Diariis Regiis & Ariſtobulo, ſuo in loco declarabimus.

Ex quibus inter ſe collatis liquet, in Philippi quidem litteris *Loum* Macedonicum *Boëdromioni* Attico reſpondiſſe; ſuccedente verò tempore, Macedonicum *Loum* in *Hecatombæonem*, ac *Dæſium* in *Thargelionem* incurriſſe: & quod inde eſt conſequens, in univerſi anni diſpoſitione hanc inter priores & poſteriores menſes interceſſiſſe differentiam.

MEN-

MENSES,

Lunares Attici.	Lunares veteres Macedonici.	Solares novi Macedonici.	
Pyanepſion.	*Gorpiæus.*	*Dius.*	Autumnales.
Mæmacterion.	*Hyperberetæus.*	*Apellæus.*	
Poſideon.	*Dius.*	*Audynæus*	
Gamelion.	*Apellæus.*	*Peritius.*	Brumales.
Antheſterion.	*Andynæus.*	*Dyſtrus.*	
Elaphebolion.	*Peritius.*	*Xanthicus*	
Munichion.	*Dyſtrus.*	*Artemiſius.*	Vernales.
Thargelion.	*Xanthicus.*	*Dæſius.*	
Scirrhophoriō.	*Artemiſius.*	*Panemus.*	
Hecatombæon.	*Dæſius.*	*Lous.*	Æſtivi.
Metaginion.	*Panemus.*	*Gorpiæus.*	
Boëdromion.	*Lous.*	*Hyperberetæus.*	

Inter Olympiadis igitur CVIII. annum *ſecundum*, quo ſcriptæ à Philippo ad Peloponneſios ſunt literæ, (vel illius Olympiadis *primum*, ſi in eo finem bello Phocico Philippus fecerit, ut in libri X. initio tradidit Pauſanias) & CXI. *ſecundum*, quo ad Granicum à filio

ejus

ejus cum Perſis eſt pugnatum; Macedones Lunares ſuos menſes in Solares commutârunt: quos & deinceps retinuerunt, eo quo propoſuimus modo, Lunaribus Athenienſium aliquâ ſui parte reſpondentes. Neq; ut ab hoc recedamus, aliquid nos movet ἐπιγραφὴ illa, quæ apud Joſephum (libro XIIII. Antiquit. cap. XVI.) Athenienſium Decreto, in gratiam Hyrcani Judæorum Pontificis & Ethnarchæ edito, præfixa cernitur. Ἐπὶ πρυτανέως ϗ ἱερέως Διονυσίου τοῦ Ἀσκληπιάδου, μηνὸς Πανέμου τέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Ἀθηναίων, ἐπὶ Ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. Εὐκλῆς Μενάνδρου Ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε, Μυνυχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλεσίας γινομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν προέδρων. *Sub judice & Sacerdote Dionyſio filio Aſclepiadis, menſis Panemi deſinentis die quinto, traditum eſt Ducibus Decretum Athenienſium, archonte Agathocle. Eucles Menandri Alimuſius ſcriba retulit, Munychionis undecimo die Prytaniæ, habito Præſidum Concilio in theatro.* Unde nonnulli, *Panemi* Macedonici diem XXVI. ſive *quintum deſinentis*, cum *Munychionis* Attici die XI. concurriſſe colligunt. Verum, quemadmodum in Codice, Conſtitutionibus Imperatoriis menſium notationes diverſas

ſas videmus appoſitas (ut alia, exempli gratiâ, dicatur [c] *Data* XV. *Kalend. Jul. Theſſalonicæ; item rurſus Conſtantinop.* XIII. *Kalend. Januar*, alia, [d] *Data Idibus Aug. Arelato; propoſita Idib. Octob. Thebeſte.* alia, [e] *Data* ſimul & *propoſita Kalend. Jul.*) ita nihil obſtat, quo minus & Athenienſium hoc Pſephiſma ſcriptum quidem *Munychionis* XI. Ducibus verò poſteà XXVI. *Panemi* die fuiſſe traditum, exiſtimemus.

Ut verò Athenienſes, à neomeniâ Solſtitium Æſtivum proximè ſubſequente, primum menſem Lunarem, ita Macedones ab Autumnali Æquinoctio primum menſem Solarem deduxerunt, à *Dîo* annum ſuum inchoantes, & cum *Hyperberetæo* terminantes. Παρὰ γὰρ Μακεδόσιν ὁ τελευταῖος μὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ Ὑπερβερεταῖος ἀνεγράφη *Apud Macedones enim ultimus anni menſis Hyperberetæus deſcriptus eſt:* inquit Zenobius in Proverb. Centur. VI. num. 30. ubi ὑπερβερεταίου appellationem ἐπὶ τῶν ὑπερχρονίων, *de intempeſtivis & cunctatoribus*, proverbialiter uſurpari oſtendit. Solares autem fuiſſe novos hoſce Macedonum menſes, & ad Solis ingreſſum in ſigna cœleſtia adaptatos; partim ex veteribus Indiculis cognoſcimus, [f] in quibus Zodiaci; do-

[c] l. Quicunque rem. C. de litigioſis.

[d] l. Ex illo C. de Appellationib.

[e] l. Si poſt Teſtam C de poſthumis hæred.

[f] Vid. fin. ca. 4. & init. 5.

dodecatemoriorum nomina hiſce menſibus reperiuntur impoſita: partim ex Galeni primo ad primum Epidemiorum Hippocratis librum Commentario; in quo, civilium menſium nominibus retentis, ab Autumnali æquinoctio *Dîi*, à Brumali ſolſtitio *Peritii*, à Vernali æquinoctio *Artemiſii*, & ab Æſtivo ſolſtitio *Loi* principium ille repetit. Verba, quia emendatione indigent, adſcribam integra.

Ἐὰν προμάθητο κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Δίου μηνὸς καὶ φθινοπώρου γίνεσθαι ἰσημερίαν, εἴσεται τὴν μετὰ χειμερινὴν τροπὴν ὡς μετὰ τρεῖς μῆνας ἐσομένην ἐν ἀρχῇ τοῦ καθ' ἑαυτὸν πέρατος μηνὸς, vel potius, τοῦ κατ' ἐνιαυτὸν Περιτίου μηνὸς (τοῦτο γὰρ σημαίνει κατὰ Μακεδόνας τὴν δὲ ἐαρινὴν ἰσημερίαν Ἀρτεμισίου, καθάπερ γε καὶ τὴν θερινὴν (τροπὴν) τοῦ Λώου. Κατὰ γὰρ τὰς ἀρχὰς τῶν εἰρημένων μηνῶν αἵ τ' ἰσημερίαι καὶ αἱ τροπαὶ γίνονται, κατὰ Μακεδόνας ἀριθμούντων τε καὶ ὀνομαζόντων τοὺς μῆνας. Ὁ τοίνυν ταῦτα μαθὼν, εἰ προσεπιμάθῃ, τὸν μὲν Ἀρκτοῦρον ἐπιτέλλοντα πρὸ ἡμερῶν ὡς δώδεκα τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, Πλειάδας δὲ δυομένας ὡς μετὰ πεντήκοντα, γνώσεται πόσῃ τοῦ καθ' ἕκαστον αὐτὸν (lege ἐνιαυτὸν) μηνὸς ἑκάτερον τῶν ἄστρων ἰπιτέλλει. παραφυλάξει τε, βουλόμενος ἀκολουθεῖν Ἱπποκράτει, τὴν μεταβολὴν τῆς περὶ τὸν ἀέρα κράσεως,

κράσεως, ὁποῖά τις ἐγένετο *Si quis didicerit, in principium menſis Dii autumnale incidere æquinoctium; intelliget, brumale quidem ſolſtitium poſt tres circiter menſes futurum, ineunte quotannis menſe Peritio, (nam hoc nomine denotatur apud Macedonas) vernum verò æquinoctium Artemiſio, ſicut & æſtivum ſolſtitium Loo. Nam circa initia dictorum menſium æquinoctia & ſolſtitia contingunt iis qui, ſecundùm Macedonas, menſes numeraverint & nominaverint. Hæc qui perceperit, ſi ante autumnale æquinoctium duodecim circitèr diebus oriri Arcturum inſuper didicerit, vergilias verò poſt dies circitèr quinquaginta occidere: ſciet, quoto menſis cujuſque anni die utrumque ſidus exoriatur; obſervabítque ſi ſequi Hippocratem velit, cujuſmodi acciderit aëri temperamenti mutatio.*

Admonitionem deinde hanc Galenus ſubjicit. Χρὴ δὲ δηλονότι τὰς μῆνας πρὸς σελήνην ἀριθμεῖσθαι καθάπερ ἐν ταῖς πλείσταις νῦν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἀλλὰ πρὸς Ἥλιον (ὡς) καὶ ἐν ἁπάσαις τε τῶν ἀρχαίων (lego, Ἀσιανῶν,) καὶ ἐν πολλαῖς τῶν ἐθνῶν ἀριθμεῖται *Cæterùm non ſunt ad Lunam menſes numerandi, quod multis jam Græciæ civitatibus eſt ſolenne: ſed ad Solem, ut & in Aſianorum omnibus, & in*

gentium compluribus civitatibus numerantur. Tum, de menſibus Romanorum Solaribus & Lunaribus Palæſtinorum aliis interjectis, demùm concludit, ab his qui Lunares ſequuntur rationes præſtari hoc non poſſe, ſed ab eis qui ad Solem annum ſuum agunt; ὥσπερ ἔφην ὑπό τε Ρωμαίων, καὶ Μακεδόνων Ἀπαμῶν τε τῶν ἡμετέρων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν. *id quod à Romanis dixi, & Macedonibus noſtratibúſque Aſiaticis, & verò etiam aliis nationibus obſervari non paucis:* quemadmodum Hermannus Cruſerius locum reddidit. Unde apparet, & veram fuiſſe emendationem noſtram, quâ Ἀσιανῶν pro ἀρχαίων ſubſtituimus; &, ex Galeni (qui hoc ignorare non potuit) ſententiâ, non ſolùm à *Macedonibus* Solares annos fuiſſe receptos, ſed etiam ab *Aſianorum* ſuorum civitatibus omnibus. ſive eo nomine Aſiæ propriè dictæ (quod vero eſt ſimilius) univerſas, ſive Lydiacæ ſólum in eâ Aſiæ urbes intelligat, intra Lydiæ Mediterraneæ & littoralis (hoc eſt, Joniæ & Æolidis) terminos comprehenſas.

Quare autem Galènus *Macedonum* menſes exempli gratiâ, potiùs quàm *Romanorum*, penes quos eo temporè erat Imperium, proponendos cenſuerit: ea cau-

cauſa videtur fuiſſe potiſſima, quòd à *Pergamenis* ſuis, non univerſi ſolùm Macedonici anni rationem (uti à reliquis *Aſianis* omnibus) ſed eandem etiam ſingulorum menſium appellationem retentam fuiſſe animadverteret. Neque enim omnes qui in Aſiâ (ſive majore ſive minore, ſive propriè dictâ ſive Lydiacâ) novam hanc Solaris anni formam receperunt, illos à Galeno memoratos menſes ab æquinoctiis & ſolſtitiis ſimiliter deducendos cenſuerunt. Nam ut aliqui ordinem, ab Europæis Macedonibus receptum, intactum illibatumque conſervaverunt: ita non defuerunt alii, qui commune ab autumno initium, & reliquam Macedonici anni diſpoſitionem ſic retinuerunt; ut primum tamen ſuum menſem poſtremi Macedonum *Hyperberetæi* nominè, cæteróſque deinceps antecedentis cujuſque Macedonici menſis appellatione deſignarent. Quod in honorem primæ illius ad Granicum de Perſis partæ victoriæ, quæ viam Macedonibus in univerſam Aſiam patefecerat, obſervatum credibile eſt. Poſt hanc enim victoriam, *majorem partem Aſiæ* (propriè dictæ) *defeciſſe* ad Alexandrum, ex Trogo, libro XI. narrat Juſtinus: indidémque Darii everſionem non ſolùm Ælianus, ſed e-

tiam Strabo arceſſit, in fine libri XVI. ita de eo ſcribens. Τοῦτον δὲ καταλύσας ὁ Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη. *Hunc autem evertens Alexander, per decem vel undecim annos imperavit ipſe.* Inter hoc enim prælium & exceſſum Alexandri, juſtum *undecim* annorum poſtum eſt interſtitium: intra quod, & quidem non totorum *decem* annorum ſpatio, (ut in Cæſaribus ſcribit Julianus) tum Perſas tum Indos imperio ſuo ille ſubjugavit. Sicut igitur, quum primaria illa ad Granicum cum Perſarum copiis facta eſt congreſſio, qui in Macedoniâ erat *Dæſius*, Alexandri juſſu (ut audivimus) in Aſiâ dictus eſt *Artemiſius*: ita, ad futuram tantæ victoriæ memoriam, in compluribus novorum colonorum civitatibus uſu receptum fuiſſe videtur ut, *Hyperberetæi* poſtremi menſis nomine ad primum deſignandum traducto, circumeunte quoque anno Macedonum eâ ratione *Dæſius* perpetuo *Artemiſii* gauderet nomine.

Id in propriè dictâ Aſiâ à *Smyrnæis* factum fuiſſe, ex 8 Actis Polycarpi colligo; quæ Smyrnæ paſſum eum fuiſſe narrant, *menſis Xanthici die ſecundo, ſeptimo Kalendas Apriles, in magno Sabbato*: id eſt, ſub Solis in Arietem ingreſſum

Vid. infr. c. 2.

ſum; neutiquam verò in Piſces, ut in Xanthico fieri ſolet Macedonico, quum in eâdem tamen Aſiâ ab *Epheſiis* & *Pergamenis* Macedonum Europæorum nomenclaturam retentam hîc fuiſſe, inde animadverterim; quòd illorum *Peritium* in antiquis [h] ſchedis D. Henrici Savilii cum *Januario*, horum *Hyperberetæum* à Galeno cum *Septembri* Romanorum conferri viderem. Galeni in libro IIII. de ſanitate tuendâ cap. VIII. de Abiete verba hæc ſunt. Ἐςὶ μετὰ ἀρϛίστατον τὸ αὐτῆς τὸ σπέρμα περὶ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Ἀρκτούρου. ὅςις καιρὸς ἐν Ῥώμῃ μετὰ ὁ καλούμενος μὴν Σεπτέμβριος ἐςίν, ἐν Περγάμῳ δὲ παρ' ἡμῖν Ὑπερβερεταῖος, Ἀθήνησι δὲ Μυςήρια. *Eſt igitur ejus pulcherrimum* (vel, maxime maturum) *ſemen circa Arcturi emerſum: quo tempore, Romæ quidem September vocatus menſis eſt, apud nos verò Pergami Hyperberetæus, Athenis autem Myſteria.* Duodecim verò circitèr diebus ante Autumnale æquinoctium, & initium primi Macedonum menſis *Dii*, Arcturum oriri, ex eodem Galeno jam anteà audivimus. Unde conſequitur, poſtremum Macedonum ſimul & Pergamenorum menſem fuiſſe *Hyperberetæum*: cui in ſuperiori Indiculo *Boëdromionem* Atticum videmus appoſitum; in quo magna

h Infrà. cap. 4.

illa Eleuſinia *Myſteria* ab Athenienſibus celebrari fuiſſe ſolita, cùm ex aliis, tum ex Plutarcho in Alexandri, Camilli & Phocionis vitis intelligimus.

Eundem Macedonicorum, & Pergamenorum menſium conſenſum Oribaſius quoque confirmat, Juliani τῦ παραβάτυ Medicus: *Pergamenus* & ipſe, quemadmodum in ejus Vitâ docet Eunapius; non *Sardianus*, ut à i Philoſtorgio, eumque ſecuto. Suidâ, habetur traditum. Ille enim, libro IX. Collect. Medicin. cap. VIII. quum dixiſſet, quod totidem verbis ante ipſum k Galenus dixerat; Ἡ μετὰ γὰρ ἰσημηρία κοσμικόν τι πρᾶγμα ἐςὶ, οἱ δὲ μῆνες ἐπιχώριοι καθ' ἕκασον ἔθνος: (*Eſt enim Æquinoctiũ mundana quædam res, Menſes verò uniuſcujuſque gentis propri:*) de ſuo ſtatim ſubjicit. Μηνὸς Λώου φθίνοντος πέμπτῃ δ' ἂν ἀνατέλλοντος ἡλίου, ὁ Κύων ἐπιτέλλειν παρ' ἡμῖν ἐν Περγάμῳ πεπίσευται. Ἐγὼ δὲ εὗρον ἔκ τινος μεθόδου μετὰ δεκάτην ἡμέραν τῆς προθεσμίας ταύτης. *Menſis Loi deſinentis quintâ* (ſive, die XXVI.) *oriente Sole, Canem exoriri apud nos Pergami creditur. Ego verò methodo quâdam poſt decimam ab hâc præſcriptione diem id fieri comperi.* Menſis Loi πέμπτῃ φθίνοντος (quod VI. *Kalendas Loi*, peſſimè hîc reddidit Latinus interpres) in Ephe-

i Philoſtorg. Hiſtor. Eccleſiaſtici. l. 7. fin.

k Galen. Comment. 1. in l. 1. Epidemior. Hippocrat.

meride Diſſertationi huic annexâ, *Julii* Juliani dies XX. reſpondere cernitur: quò & Canis ἐπιτολὼ à Diophane Bithyno, in libris de re Ruſticâ quos Dejotaro regi miſit, [l] relatam notavimus, in Geoponicorum libro I. cap. VIII. referri videmus. Oribaſius verò, ex methodo à Galeno ſuperiùs præſcriptâ (unde & illum de Æquinoctio & Menſibus ἐπιχωρίοις locum deſumpſerat) poſt decimum abhinc diem eam fieri collegit. In *Loi* enim Macedonici initium Solſtitium æſtivum incidiſſe, Galenus ibi docuerat. Poſt Solſtitium verò illud *triginta* circitèr diebus Caniculæ exortum contingere, ab [m] Hipparcho Bithyno eſt traditum: in Rhodio nimirùm climate; quemadmodum à Gemîno etiam, in XV. Iſagoges ſuæ capite, eſt annotatum. Atque hinc, non ad Julii diem XX. eique reſpondentem XXVI. *Loi* Pergameni æquè ac Macedonici, ſed ad Julii XXX. vel XXXI. Heliacus Canis ortum fuiſſe referendum Oribaſius concluſerat.

[l] Conſtant n. Geoponic. l. 1. c. 8.

[m] Hipparchi in Arati Phænomen. pag. 26. edit. Florentin.

Septembris Juliani proleptici dies XXIV. omnibus qui Macedonicam formam receperant commune erat anni principium: cum quo & Syri Antiocheni, ante anni rationem à Julio Cæſare conſtitutam, eorùmque poſteà exemplo Ro-

manorum Imperatores, *Indictionum* circulum inchoârunt. Sed primum ſuum menſem, Macedonum Europæorum more, Antiocheni (ut Epheſii & Pergameni) *Dîum* nominaverunt; quem Syromacedonum alii (cum Smyrnæis) *Hyperberetæum* appellare maluerunt. Quod de Antiochenis, ex Juliani Miſopogone colligimus, qui *decimum* eorum menſem *Loüm* fuiſſe indicat: de cæteris, ex Euthalio Diacono (ſive quis alius ſcriptor [n] Martyrii B. Pauli fuerit, anno domini CCCXCVI. exarati) qui capite truncatum Paulum Apoſtolum fuiſſe tradit, πέμπτῃ ἡμέρᾳ κατὰ Συρομακεδόνας Πανέμου μηνὸς, ὅστις λέγοιτο παρ' Αἰγυπτίοις Ἐπιφὶ, παρὰ Ῥωμαίοις τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων, μηνὶ Ἰουνίῳ κθ. *quinto die juxtà Syromacedones Panemi menſis, qui apud Ægyptios dici poteſt Epiphi; apud Romanos verò tertio Kalendarum Julii, nempè viceſimo nono menſis Junii.* initio Syromacedonici *Panemi* in xxv. die Junii poſito.

n Præfix. Oecumenii ſcholiis in Acta Apoſtol.

Ubi tamen & illud tenendum, tum Antiochenos, tum reliquos etiam Syros atque Palæſtinos, ſub Romanorum imperio viventes, præter menſes ſuos proprios etiam Julianos uſurpâſſe; ſed nominibus ad Syromacedonum, non ad Macedonum Europæorum, menſes proximè

mè conformatis expreſſiſſe. Quum enim à XXV. Auguſti die, hi quidem *Hyperberetæum*, illi verò *Gorpiæum* ſuum inchoarent, Septembri Juliano *Gorpiæi* nomen eſt adaptatum, eadémque in cæteris ſervata ratio: ut in Joſephi de Bello Judaico libris poſterioribus. Anatolii Laodiceni epiſcopi ᵒ Canone Paſchali, Concilii Antiocheni (anno CCCXLI. habiti) XX. Canone, & aliis videre licet. Atquè ita, paulatim obliteratâ Macedonici anni formâ, non apud Syros ſolùm reliquos, ſed apud ipſos etiam *Antiochenos*, ejuſmodi menſium Julianorum uſus eſt retentus. Indéque XXI. *Martii* diem ad quem Nicænum refertur æquinoctium, κατὰ Σύρους, Ἀντιοχέας, καὶ Μακεδόνας, *Dyſtri* eſſe XXI. in Prologo Paſchalis ſui laterculi, circa annum CCCLXXXVIII. Theodoſio Aug. dicati, Theophilus Alexandrinus aſſerit: neque alios quàm hujuſmodi menſes cum ærâ *Antiochenâ* Johannem Malelam & Evagrium Scholaſticum conjunxiſſe animadvertimus.

ᵒ Apud Euſe. lib. 7. hiſtor. Eccleſ. cap. 26.

CAP. II.

De communi menſium Macedonicorum & Aſianorum, à numeris ordinalibus ductâ, denominatione: ubi & de Epiphaniâ quinto die Januarii celebratâ, Hieronymi; & de Paſchalis feſtivitatis tempore à Montaniſtis in Phrygiâ obſervato, Sozomeni locus illuſtratur.

QUomodo in propriè dictâ Aſiâ, ab *Epheſiis*, *Pergamenis* & *Smyrnæis*, Macedonicæ menſium appellationes retentæ fuerint, jam vidimus. *Magneſiæ* verò in eâdem ad Mæandrum incolæ, menſe *Lenæone* cum *Smyrnæis* fœdus ineuntes (inter Arundelliana marmora à Seldeno noſtro editum) Jonicis potiùs uſos ſe fuiſſe ſubindicant. *Jonum* enim proprium hoc fuiſſe vocabulum docet Proclus, ad illud Heſiodi:

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα κάκ' ἤματα, βȣ́δορα πάντα.

Quum in eâdem igitur anni formâ, non eadem à Macedonibus & Aſianis omnibus menſium uſurparentur nomina; ipſæque Macedonicæ menſium appellationes

nes non modò ab *Aſianis*, ſed etiam ab *Achivis*, *Chaldæis*, *Tyriis*, & *Gazenſibus* (ut de *Julianis* menſibus ab eiſdem denominatis non dicam) ad alia atque alia tempora denotanda applicatæ fuerint: conſenſui inter Macedones & Aſianos omnes inducendo, & confuſioni (ex tantâ menſium ὁμωνυμίᾳ ortæ) devitandæ hoc excogitatum eſt remedium, ut à numeris, communem & ab omnibus (tam Aſianis quàm Macedonibus) receptum menſium ordinem exprimentibus, iidem denominarentur; à primo autumnali menſe ducto numerationis principio. Hoc enim commune fuiſſe non Macedonibus ſolùm (quod in capite præcedente eſt oſtenſum) ſed etiam τοῖς περὶ τὴν νῦν καλουμένην Ἀσίαν, in librum V. Phyſicorum Ariſtotelis ſcribit Simplicius; ut circa Autumnale æquinoctium annum ſuum inciperent.

Hinc in *Timothei* Actis Polycrates (cum aliis Sanctorum Vitis Lovanii anno 1485. editus) ab Epheſiis occiſum eum fuiſſe narrat, *in feſtivitate eorum quam vocabant Scitagiorum* (vel *Catagogiorum* potiùs) *quæ eſt ſecundùm Aſianos quidem* [quarti] *menſis triceſimâ, ſecundùm Romanos autem menſis Januarii* XXII. *die*; *regnante Nervâ.* Ubi numerum menſis, qui li-

brarii

brarii negligentiâ exciderat., ex aliis ejuſdem Timothei Actis à Petro Halloixio (in Notationibus ad cap. VII. Vitæ Polycarpi) citatis ſupplevimus: in quibus ita ſcriptum legebatur. Ἐτελειώθη δὲ ὁ ἅγιος καὶ ἔνδοξος Ἀπόστολος, καὶ Πατριάρχης, δὲ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Τιμόθεος, μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῶν καλουμένων Καταγωγίων. ἥτις ἐστὶ κατὰ μετὰ Ἀσιανοὺς μηνὸς τετάρτου τριακάδι, κατὰ δὲ Ῥωμαίους μηνὸς Ἰανουαρίου εἰκάδι δευτέρᾳ, βασιλεύοντος μετὰ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας τοῦ προῤῥηθέντος Νερύα, ἀνθυπατεύοντος δὲ τῆς Ἀσίας Περεγρίνου. *Obiit autem ſanctus & glorioſus Apoſtolus & Patriarcha & Martyr Chriſti Timotheus, poſt tres dies feſtivitatis eorum, quæ Catagogiorum nomen obtinet; qui dies ſecundùm Aſianòs menſis quarti eſt triceſimus, juxta Romanos autem viceſimus ſecundus Januarii: imperante Romanis jam dicto Nervâ, Proconſulatum verò Aſiæ gerente Peregrino.* Ex quâ collatione intelligimus, à Romani Decembris die XXXIV. Aſianorum quartum menſem iniiſſe.

Eâdem quoque denominandorum menſium & *Macedonas* & *Aſianos* uſos fuiſſe formulâ, ex Arriano obſervavimus: initium navigationis, ab Indi fluvii oſtiis in ſinum Perſicum, à Nearcho & ſociis inſtitutæ, hiſce temporum characteriſ-

mis

mis in Indicis ſuis deſignante. Ὡς δὲ τὰ ἐτήσια πνεύματα ἐκοιμήθη (ἃ δὴ τοῦ θέρεος τὴν ὥρην πᾶσαν κατέχει, ἐκ τοῦ πελάγεος ἐπιπνέοντα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ταύτῃ ἄπορον τὸν πλοῦν ποιέοντα) τότε δὴ ὥρμηντο, ἐπὶ ἄρχοντος Ἀθήνῃσι Κηφισοδώρου, εἰκάδι τοῦ Βοηδρομιῶνος μηνὸς, καθότι Ἀθηναῖοι ἄγουσιν, ὡς δὲ Μακεδόνες τε καὶ Ἀσιανοὶ, * * τὸ ἑνδέκατον βασιλεύοντος Ἀλεξάνδρου. *Ut autem Eteſii venti ceſſârunt (qui æſtatis totam tempeſtatem occupabant, * ex mari in terram ſpirantes) tum verò properè ſolverunt, archonte Athenis Cephiſodoro, die viceſimo menſis Boëdromionis, quemadmodum Athenienſes agunt tempora, ut autem Macedones & Aſiani, * * undecimo ex quo Alexander regnabat anno.* Ubi tamen in archontis Athenienſis nomine errorem eſſe commiſſum, certum eſt. Cùm enim, Alexandro vivente, & cœptam & peractam fuiſſe navalem iſtam expeditionem conſtet: non ante proximum poſt obitum illius annum, in archontum ἐπωνύμων Catalogo *Cephiſodorus* locum aliquem obtinet.

* Vid. eund. Arian. de reb. Alexandri, p. 137. edit. Græco-Latin.

Scribit autem *Nearchus* ipſe (Strabone, in libro 15. Geographiæ ſuæ, referente) ἤδη τοῦ βασιλέως πλοῦντος τὴν ὁδὸν, αὐτὸν μετοπώρου κατὰ Πλειάδος ἐπιτολὴν ἑσπερίαν ἄρξασθαι τοῦ πλοῦ, μήπω μετὰ

μετὰ τῶν πνευμάτων οἰκείων ὄντων: Alexandro *rege iter jam peragente, ſe in autumno ſub Veſpertinum Pleiadum exortum navigationem cœpiſſe, cùm nondum apti venti ſpirarent*. Jam, ſi Ephemeridem noſtram conſulas; ad menſis primi (Aſiani æquè ac Macedonici) octavum, & *Octobris* Juliani diem primum, ex Gemini Parapegmate, videbis annotatum, *Euctemoni veſpertinas apparere Pleiades*: cum quibus diebus & Attici *Boëdromionis εἰκάδα*, Olympiadis CXIII. anno 3. concurriſſe invenimus. In anni enim illius Olympiadici *Boëdromione* & *Dio*, iniiſſe regni Alexandri Macedonici annum *undecimum*; ex iis quæ de Alexandri Temporibus alibi à nobis ſunt diſputata, intelligitur. Jam verò quum illo in loco, quem mutilum eſſe, aſteriſcis appoſitis indicavimus; *τοῦ Α μηνὸς ὀγδόη ἱσταμένου* ſcripſiſſet Arrianus: librarius primam illam alphabeti literam numeralem eſſe neſciens, & num *Apellæum*, an *Audynæum*, an *Artemiſium* ea ſignificaret, Ignorans, totum hoc comma, ut minimè à ſe intellectum, negligendum putavit. Hæc certè de lacunâ iſtâ conjectura mea fuit: quam prudentiorum Criticorum calculo, vel probandam vel improbandam, lubens relinquo.

In tomo quinto Operum Chryſoſtomi,

mi, nunquam ſatis laudatæ editionis D. Henrici Savilii, inter ſermones Panegyricos dubiæ fidei, habentur in *Paſcha* orationes ſeptem: quarum poſtrema tamen *octava* titulum præfert, non ſolùm in Gabrielis archiepiſcopi Philadelphiæ, quo ille uſus eſt, MSº. ſed etiam in Barocianæ Bibliothecæ (ad Bodleianam nunc tranſlatæ) altero; quomodo & à Theodoro Balſamone citatam notavimus, in commentariis ad ſeptimum Apoſtolorum canonem huc nos ita remittente. Ζήτει καὶ τὸν ηʹ λόγον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ὃν συνεγράψατο εἰς τὸ Πάσχα. *Quare etiam octavam orationem ſancti Patris noſtri Joannis Chryſoſtomi, quam ſcripſit in Paſcha.* In noſtris enim codicibus penultima videtur deſiderari oratio; cujus, in ultimæ principio, non obſcuram factam mentionem licebit animadvertere.

In poſtremâ verò hâc homiliâ, *Theophania* peragi refert author, ἡμέρᾳ ὡρισμένῃ, τρισκαιδεκάτῃ τετάρτου μηνὸς κατ' Ἀσιανούς, *die certâ & definitâ; decimâ tertiâ* nimirùm *quarti menſis, ſecundùm Aſianos.* A viceſimo quarto verò (ut jam audivimus) Decembris die incipiebat *quartus* Aſianorum menſis, maximâ ſui parte Romano Januario reſpon-

μετὰ τῶ πνεύματων οἰκέιων ὄντων: Alexandro *rege iter jam peragente, ſe in autumno ſub Veſpertinum Pleiadum exortum navigationem cœpiſſe, cùm nondum apti venti ſpirarent.* Jam, ſi Ephemeridem noſtram conſulas; ad menſis primi (Aſiani æquè ac Macedonici) octavum, & *Octobris* Juliani diem primum, ex Gemìni Parapegmate, videbis annotatum, *Euctemoni veſpertinas apparere Pleiades:* cum quibus diebus & Attici *Boëdromionis* εἰκάδα, Olympiadis CXIII. anno 3. concurriſſe invenimus. In anni enim illius Olympiadici *Boëdromione* & *Dio*, iniiſſe regni Alexandri Macedonici annum *undecimum*; ex iis quæ de Alexandri Temporibus alibi à nobis ſunt diſputata, intelligitur. Jam verò quum illo in loco, quem mutilum eſſe, aſteriſcis appoſitis indicavimus; τῦ Α μηνὸς ὀγδόῃ ἱσαμένυ ſcripſiſſet Arrianus: librarius primam illam alphabeti literam numeralem eſſe neſciens, & num *Apellæum*, an *Audynæum*, an *Artemiſium* ea ſignificaret, Ignorans, totum hoc comma, ut minimè à ſe intellectum, negligendum putavit. Hæc certè de lacunâ iſtâ conjectura mea fuit: quam prudentiorum Criticorum calculo, vel probandam vel improbandam, lubens relinquo.

In tomo quinto Operum Chryſoſtomi,

mi, nunquam ſatis laudatæ editionis D. Henrici Savilii, inter ſermones Panegyricos dubiæ fidei, habentur in *Paſcha* orationes ſeptem: quarum poſtrema tamen *octava* titulum præfert, non ſolùm in Gabrielis archiepiſcopi Philadelphiæ, quo ille uſus eſt, MSº. ſed etiam in Barocianæ Bibliothecæ (ad Bodleianam nunc tranſlatæ) altero; quomodo & à Theodoro Balſamone citatam notavimus, in commentariis ad ſeptimum Apoſtolorum canonem huc nos ita remittente. *Ζήτει καὶ τὸν ὴ λόγον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Χρυσοςόμου, ὃν συνεγράψατο εἰς τὸ Πάσχα. Quare etiam octavam orationem ſancti Patris noſtri Joannis Chryſoſtomi, quam ſcripſit in Paſcha.* In noſtris enim codicibus penultima videtur deſiderari oratio; cujus, in ultimæ principio, non obſcuram factam mentionem licebit animadvertere.

In poſtremâ verò hâc homiliâ, *Theophania* peragi refert author, *ἡμέρᾳ ὡρισμένῃ, τρισκαιδεκάτῃ τοῦ τετάρτου μηνὸς κατ' Ἀσιανούς, die certâ & definitâ; decimâ tertiâ* nimirùm *quarti menſis, ſecundùm Aſianos.* A viceſimo quarto verò (ut jam audivimus) Decembris die incipiebat *quartus* Aſianorum menſis, maximâ ſui parte Romano Januario reſ-

pon-

pondens: cujus die *quinto* Theophania apud illos celebrata fuiſſe, hinc colligimus; non, ut apud alios, die *ſexto*. Quod Hieronymi loco lucem non modicam præfert in Commentariis ad cap. I. Ezechielis: ubi tempus viſioni illus, *anno triceſimo, die quinto quarti menſis* exhibitæ, ad Chriſtum, anno ætatis *triceſimo* in Theophaniis vel Epiphaniis baptizatum, ita per anagogen accommodat. *Illud intelligendum, quòd in triceſimo ætatis ſuæ anno Dominus ad baptiſma venerit: in quarto menſe, qui apud nos vocatur Januarius, & eſt in anni primus exordio; præter Niſan menſem novorum, in quo Paſcha celebratur. Apud Orientales enim populos, poſt collectionem frugum & torcularia, quando decimæ deferebantur in templum, October erat primus menſis, & Januarius quartus. Quintam autem diem menſis adjungit, ut ſignificet baptiſma, in quo aperti ſunt Chriſto cœli, & Epiphaniorum dies hucuſque venerabilis eſt (non, ut quidam putant, Natalis in carne: tunc enim abſconditus eſt, & non apparuit) quod huic tempori congruit, quando dictum eſt; Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

De Montaniſtarum quoque hæreſi, in Aſiæ propriè dictæ regione Phrygià commo-

morantium, Paſchalis noſtræ homiliæ author (qui & ipſe Aſianus fuiſſe videtur) verba faciens; τεσσαρεσκαιδεκάτην, inquit, μηνὸς τοῦ πρώτου φυλάττει. τουτέστι, μηνὸς ἑβδόμου κατ' Ἀσιανούς, οὐ τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ σελήνης. *Decimam quartam primi menſis obſervat, hoc eſt, menſis ſecundùm Aſianos ſeptimi, non decimam quartam Lunæ.* De Paſchatis celebratione loquitur: in quâ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἀπὸ τοῦ ἡλιακοῦ μηνὸς, οὐκ ἀπὸ τοῦ σεληνιακοῦ. *à Solari menſe* (qui Aſianis in uſu) *non à Lunari quartam decimam* ſuam deſumpſiſſe iſtos narrat. Quod ipſum pluribus, in Eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ libro VII. cap. 18. Sozomenus hunc in modum explicat.

Μοντανισταὶ, οὓς Πεπουζίτας καὶ Φρύγας ὀνομάζουσι, ξένην τινὰ μέθοδον εἰσηγαγόντες, κατὰ ταύτην τὸ Πάσχα ἄγουσι τοῖς. μετὰ γὰρ ἐπὶ τούτῳ τὸν τῆς σελήνης δρόμον πολυπραγμονοῦσι καταμέμφονται. Φασὶ δὲ χρῆναι μόνοις τοῖς ἡλιακοῖς ἕπεσθαι κύκλοις τοὺς ὀρθῶς ταῦτα κανονίζοντας καὶ μῆνα μετὰ ἕκαστον εἶναι ἡμερῶν τριάκοντα, ἄρχεσθαι δὲ τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἣ ῥηθείη ἂν κατὰ Ῥωμαίους, πρὸ ἐννέα καλανδῶν Ἀπριλλίων· ἐπειδὴ, φασὶν, οἱ δύο φωστῆρες τότε ἐγένοντο, οἷς οἱ χρόνοι ἐνιαυτοὶ δηλοῦνται· καὶ τοῦτο δείκνυται, τῷ τὴν σελήνην διὰ ὀκταετηρίδος τῷ ἡλίῳ συνιέναι, καὶ ἀμφοῖν κατὰ

ταὐτὸν νεομηνίαν συμβαίνειν. καθότι ἡ ὀκταετηρὶς τοῦ σεληνιακοῦ δρόμου πληροῦται ἐννέα καὶ * (ἐνενήκοντα μησὶν ἡμέραις δὲ δισχιλίαις ἐνακοσίαις εἴκοσι δύο) ἐν αἷς ὁ ἥλιος τοὺς ὀκτὼ δρόμους ἀνύει, λογιζομένων ἑκάστῳ ἔτει τριακοσίων ἑξήκοντα (πέντε) ἡμερῶν, καὶ προσέτι τετάρτου ἡμέρας μιᾶς. Ἀπὸ ἐννέα καλανδῶν Ἀπριλλίων, ὡς ἀρχῆς οὔσης κτίσεως ἡλίου καὶ πρώτου μηνὸς ἀναλογίζονται τὴν εἰρημένην ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς τεσσαρεσκαιδεκαταίαν. καὶ ταύτην εἶναι λέγουσι τὴν πρὸ ὀκτὼ ἰδῶν Ἀπριλλίων, καθ' ἣν ἀεὶ τὸ Πάσχα ἄγουσιν εἰ συμβαίη, καὶ τὴν ἀναστάσιμον αὐτῇ συνδραμεῖν ἡμέραν. a (εἰ δὲ μή,) ἐπὶ τῇ ἐχομένῃ Κυριακῇ ἑορτάζουσι. γέγραπται γάρ, φησιν, ἀπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτης μέχρι εἰκοστῆς πρώτης.

* Incluſa hæc, in Genevenſi editione Græco-Latinâ, Typographi negligentia, deſiderantur.

a Alioqui. Ita vetus interpres, Epiphanius Scholaſticus; in Hiſtor. tripartit. l. 9 c. 39. ex quo, incluſas iſtas particulas interpoſuimus; quas & ipſe ſenſus neceſſariò poſtulabat.

Montaniſtæ, quos Pepuzitas & Phrygas appellant, peregrinam quandam rationem commenti ſunt, ſecundùm quam Paſcha celebrant, ſiquidem eos, qui in hoc negotio Lunæ curſum curioſè obſervant, reprehendunt: ac dicunt ſolos eſſe Solares circulos iis ſequendos, qui iſta rectè ordinare volunt. Et menſes quidem ſingulos eſſe triginta dierum ſtatuunt: incipere autem diem primam ab æquinoctio verno, quæ Romanorum more dicatur nona Kalendas Apriles: quandoquidem, inquiunt, duo iſta Luminaria tum creata ſunt, quibus & tempora

pora & anni declararentur. *Idque eo demonſtratur, quòd Luna elapſo unoquoque octennio cum Sole conjungatur; & utriſque eodem tempore, novilunium* (ſive novi menſis principium) *contingat. Siquidem octennii ſpatium in curſu Lunari nonaginta novem menſibus, diebus verò bis mille nongentis viginti duabus completur: intra quas Sol octo curſus abſolvit, deſtinatis unicuique anno diebus trecentis ſexaginta* [quinque,] *cum quartâ inſuper unius diei parte. Etenim à nonâ Kalendas Aprilis, ut ab exordio creationis Solis ac primi menſis, ſupputant memoratam in ſacris literis decimam quartam diem: & hanc eſſe dicunt octavam Idus Aprilis, in quâ Paſcha perpetuò celebrant; ſi cum hâc die dies reſurrectionis fortè concurrat. Alioqui ſequenti Dominicâ feſtum peragunt. Scriptum eſt enim, inquiunt, A decimaquartâ die uſq; ad viceſimam primam.* Exod. 12, 18.

In quâ narratione duo mihi videntur ab ipſo Sozomeno commiſſa fuiſſe errata: atque ut ea ſibi conſentanea redderentur, à librariis admiſſa fuiſſe totidem alia. Unum quidem, quòd *Phryges* ſive *Pepuzitæ* iſti (à *Phrygiæ* vico *Pepuzâ* ita denominati) menſes ſingulos *triginta* dierum numero definiverint: quum Aſianorum menſium, utpote Solarium, alii xxx. fuerint dierum, alii xxxi. ut in ſequente capite vi-

debimus. Quandoquidem verò menſes duodecim τριακονθήμεροι 360. tantùm dies conficiebant, numerum πέντε ſuperadditum temerarii correctores ſubduxerunt: quem tamen & Nicephorus (in XII. Eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ libro, cap. 32. ex Sozomeno ſua mutuatus) diſertè expreſſit, & *quadrantis* diei ſubjecta mentio, totuſque Octaëteridis epilogiſmus, adjiciendum neceſſariò flagitat. Dies enim Octaëridis 2922. in annos octo diſtributi, unius anni quantitatem, dierum $365\frac{1}{4}$. relinquunt.

Alter Sozomeni videtur fuiſſe error, quòd *decimum quartum* diem menſis Paſchalis Montaniſtarum (quem *decimum quartum ſeptimi Aſianorum menſis* fuiſſe, ex Paſchali homiliâ jam audivimus) cum *Octavo Id. Aprilis* comparaverit; *octavo* (dierum ratione negligentiùs fortaſſe ſubductâ) poſito pro *ſeptimo*. Et ut calculus iſte ſibi conſtaret, primum Paſchalis illius menſis diem in *nonum Kalend. Aprilis* à correctoribus fuiſſe transformatum, vel inde non levis oritur ſuſpicio, quod *octavum Kalend. Aprilis*, in Tripartitæ hiſtoriæ libro IX. capite 39. retentum hîc videamus ab Epiphanio Scholaſtico, vetuſtiſſimo Sozomeni Latino interprete.

Etſi

Etſi enim, quarto quoque anno (ut videbimus) propter diverſum diei intercalaris in utroque anno ſitum, ſeptimi ſive Paſchalis Aſianorum menſis Kalendæ in *nonum Kalend. Aprilis* Juliani anni inciderint: cum *octavo* tamen (ut, ex Actis Polycarpi, in ſequente capite, docebimus) ordinariè concurrebat; quo & æquinoctium & principium Mundi contigiſſe, Cæſareenſis Synodi ſub Theophilo habitæ Epiſcopi (ſi qua fides vulgatis illius Concilii Actis ſit adhibenda) definiverunt. ad quod comprobandum importunè illa *Octaëteridis* deſcriptio à Sozomeno huc eſt inducta. Phryx nimirùm iſte, à quo is hæc acceperat, quum in VIII. vel IX. Kalend. April. novilunium fortè incurriſſe animadvertiſſet, & nono quoque anno redeunte ſimilem eo die ab initio Solis & Lunæ factum fuiſſe concurſum ſibi perſuaſiſſet (ratus, octo annorum periodo confectâ, exactam futuram utriuſque ſideris ἀποκατάστασιν) hoc ut ἡμέρας πρωτοκτίστης argumentum homo imperitus arripiebat. Aliâs enim Octaëteridis, in Paſchate conſtituendo, à Montaniſtis, Lunarem omnem calculum hinc abdicantibus, nullam omninò rationem fuiſſe habitam exploratum eſt.

debimus. Quandoquidem verò menſes duodecim τριακονϑήμεροι 360. tantùm dies conficiebant, numerum πέντε ſuperadditum temerarii correctores ſubduxerunt: quem tamen & Nicephorus (in XII. Eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ libro cap. 32. ex Sozomeno ſua mutuatus) disertè expreſſit, & *quadrantis* diei ſubjecta mentio, totuſque Octaëteridis epilogiſmus, adjiciendum neceſſariò flagitat. Dies enim Octaëridis 2922. in annos octo diſtributi, unius anni quantitatem, dierum $365\frac{1}{4}$. relinquunt.

Alter Sozomeni videtur fuiſſe error, quòd *decimum quartum* diem menſis Paſchalis Montaniſtarum (quem *decimum quartum ſeptimi Aſianorum menſis* fuiſſe, ex Paſchali homiliâ jam audivimus) cum *Octavo Id. Aprilis* comparaverit; *octavo* (dierum ratione negligentiùs fortaſſe ſubductâ) poſito pro *ſeptimo*. Et ut calculus iſte ſibi conſtaret, primum Paſchalis illius menſis diem in *nonum Kalend. Aprilis* à correctoribus fuiſſe transformatum, vel inde non levis oritur ſuſpicio, quod *octavum Kalend. Aprilis*, in Tripartitæ hiſtoriæ libro IX. capite 39. retentum hîc videamus ab Epiphanio Scholaſtico, vetuſtiſſimo Sozomeni Latino interprete.

Etſi

Etſi enim, quarto quoque anno (ut videbimus) propter diverſum diei intercalaris in utroque anno ſitum, ſeptimi ſive Paſchalis Aſianorum menſis Kalendæ in *nonum Kalend. Aprilis* Juliani anni inciderint: cum *octavo* tamen (ut, ex Actis Polycarpi, in ſequente capite, docebimus) ordinariè concurrebat; quo & æquinoctium & principium Mundi contigiſſe, Cæſareenſis Synodi ſub Theophilo habitæ Epiſcopi (ſi qua fides vulgatis illius Concilii Actis ſit adhibenda) definiverunt. ad quod comprobandum importuna illa *Octaëteridis* deſcriptio à Sozomeno huc eſt inducta. Phryx nimirùm iſte, à quo is hæc acceperat, quum in VIII. vel IX. Kalend. April. novilunium fortè incurriſſe animadvertiſſet, & nono quoque anno redeunte ſimilem eo die ab initio Solis & Lunæ factum fuiſſe concurſum ſibi perſuaſiſſet (ratus, octo annorum periodo confectâ, exactam futuram utriuſque ſideris ἀποκατάστασιν) hoc ut ἡμέρας πρωτοκτίστης argumentum homo imperitus arripiebat. Aliâs enim Octaëteridis, in Paſchate conſtituendo, à Montaniſtis, Lunarem omnem calculum hinc abdicantibus, nullam omninò rationem fuiſſe habitam exploratum eſt.

CAP. III.

Tempus, quo paſſus Polycarpus & comprehenſus eſt Pionius, ex Aſiani anni ratione patefactum. Diei magni & Sabbati magni differentia explicata.

EX Smyrnenſis Eccleſiæ, de Martyrio Polycarpi, epiſtolâ encyclicâ excerpta quædam hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ (lib. IIII. κεφ. ιε.) inſeruit Euſebius: in quibus comprehenſus ille fuiſſe traditur, ὄντος σαββάτου μεγάλου, *cùm eſſet dies magni Sabbati.* Juxta rationes hodierni Computi Judaici, anno Mundi 3927. die XV. menſis Adar, hoc eſt, æræ Chriſtianæ CLXVII. die XXII. menſis Februarii, feſtum Purim cum die Sabbati concurrebat: quem idcircò *magnum Sabbatum* fuiſſe dictum ſcripſit, in Chronologiâ nondùm editâ, vir doctiſſimus Edovardus Livelcius. Atque hoc die captum fuiſſe Polycarpum ille exiſtimat, ſequente verò paſſum; die nimirùm XXIII. Februarii, qui in Græcorum Menologiis pro illius Natali commemorandus proponitur.

Verùm ut omittam, Judaicum iſtum Computum Polycarpi temporibus recentio-

tiorem eſſe, & in ipſo Sabbato paſſum fuiſſe Martyrem, non die proximo: illud maximè huic ſententiæ officit, quòd non à Judæis Martyrii hujus Acta deſcripta habeamus, ſed ab hominibus Chriſtianis, quibus cum feſto Purim nihil erat commune, quique aliud nullum *magnum* agnoſcebant Sabbatum, quàm quod Paſcha proximè antecedebat. nempe vel immediatè, quod illi faciunt qui, juxta Patrum Nicænorum decretum, Paſcha die Dominico ſemper agentes *diei Paſchalis vigiliæ* (ut eam in epiſtolâ 19. ad Hieronymum Auguſtinus appellat) *magni Sabbati* titulum conſtanter tribuebant: vel diebus aliquot interdum interjectis, quod illis uſu veniebat, qui eodem cum Judæis tempore Paſcha celebrabant, in quamcunque hebdomadæ feriam dies ille incidiſſet. In quorum numero & Polycarpus ipſe fuit (ut ex Irenæi ad Victorem epiſtolâ manifeſtè conſtat) & Smyrnenſis Eccleſia, quam ille rexit, quæque in *magno Sabbato* ipſum paſſum fuiſſe literis ſuis eſt teſtata.

In integræ verò Epiſtolæ Smyrnæorum exemplari (quòd brevi, Deo volente, ſimul cum antiquâ Latinâ ejuſdem metaphraſi, ſum editûrus) martyrium ſubiiſſe Polycarpus dicitur, μηνὸς Ξανθικοῦ δευ-

τέρα ἱσαμένε, πρὸ ἑπὰ καλανδῶν Μαΐων, σαββάτῳ μεγάλῳ, ὥρᾳ ὀγδόῃ. quod vetus noſter Interpres reddidit: *menſe Aprilio*, VII. *Kalend. Maii*, *majore Sabbato*, *horâ octavâ*. Obſervaverat nimirum ille in ſcriptis Eccleſiaſticis, juxta Antiochenorum & Syromacedonum morem, *Aprili* Romano *Xanthicum* ſemper reſpondiſſe; ideóque *ſecundum* menſis illius diem, quem *ſeptimo Kalend. Maii* reſpondere non potuiſſe noverat, in verſione ſuâ prætermittendum putavit: nec conſideravit tamen, VII. illum Kalend. Maii non modò cum ſecundo Aprilis, ſed nec cum *magno Sabbato* concurrere unquam potuiſſe. Conſtantinopolitanus Chronographus, Faſtorum in Siciliâ repertorum author (quos Græcè Scaliger *Caſauboniani*, Græcè & Latinè Raderus *Alexandrini* Chronici titulo evulgavit) correctiore Smyrnenſis epiſtolæ uſus exemplarii, πρὸ ἑπὰ καλανδῶν Απριλλίων, τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, ὥρᾳ ή. Polycarpum paſſum retulit: verâ VII. *Kalendarum Aprilium* lectione nobis conſervatâ. Sed quia nec illum menſis Romani diem cum *ſecundo* Antiocheni Xanthici conciliare poterat; μηνὸς Ξανθικοῦ δευτέρᾳ ἱσαμένε pariter omittendam cenſuit.

Qui Græcis author fuit in XXIII. *Febru-*

bruarii Polycarpi Natalem conjiciendi, ad Europæorum Macedonum annum, in primariâ Aſiæ urbe Epheſinâ receptum, reſpexiſſe videri poſſet: in quo *ſecundus Xanthici* cum illo *Februarii* die, concurrebat. At nos *Xanthici* nomen, ab Macedonibus *ſexto* Solari ſuo menſi impoſitum, Smyrnæos ad *ſeptimum* tranſtuliſſe, eúmque à *Martii* die XXV. inchoâſſe, inſuperiore capite declaravimus. Et quidem anno æræ noſtræ Chriſtianæ CLXIX. Cyclo Solis X. Dominicali literâ B. exiſtente, terminus Paſchalis Alexandrinus fuit Martii die XXIX. Calippicus Mart. XXX. vel XXXI. quo & juxta hodiernum Judæorum calculum Paſcha fuiſſet celebrandum. Sabbatum quod præceſſit Lunam hanc XIV. (quâ Polycarpus cum Aſianis ſuis Paſcha agere erat ſolitus) in Martii diem XXVI. incurrit, hoc eſt in VII. *Kalendas Apriles*, quo paſſum fuiſſe Polycarpum, Conſtantinopolitanum jam nos docuit Chronicon.

Eodem etiam anno & die Tabulæ Periodi 84. annorum Judaicæ ab Ægidio Bucherio conſtructæ, Lunam Hebræorum XV. exhibent, ſive primam Azymorum: quam ob hunc concurſum a is *Sabbatum magnum* appellatam cenſet; ut illam tem-

a Bucher. Tractat. de Paſchali Judæor. Cyclo. c. 8.

tempore Paſſionis Chriſti, Johan. xix. 31. Sed (ut de Bucherianarum Tabularum fide nihil hîc dicam) notandum eſt, aliud apud Judæos fuiſſe *diem magnum*, aliud *Sabbatum magnum*. In tribus enim b רגלים, quibus maſculi omnes quotannis comparere tenebantur coram Domino, quinque illi dies feſtivi, in quibus ſacri jubebantur haberi conventus (primus videlicet & ſeptimus Azymorum, dies Pentecoſtes, primus & octavus Tabernaculorum) ab Hebræis ימים טובים ab Helleniſtis μεγάλαι ἡμέραι dicebantur; ſive in Sabbatum illi incidiſſent, ſive in ſeptimanæ diem quemvis alium. Unde קרא מקרא *convocationem cœtus*, Eſaiæ I. 13. Græci μεγάλην ἡμέραν reddiderunt. quò & Tertulliani illud ſpectat, in libro 5. adverſus Marcionem: *Dies obſervatis, & menſes, & tempora, & annos; & Sabbata, ut opinor, & cenas puras, & jejunia, & dies magnos.* Ideóque in Euangelio ſuo Johannes, non ſolum Sabbatum, paſſionem Domini proximè inſecutum, in μεγάλην ἡμέραν incidiſſe notat, ca. XIX. 31. ſed etiam poſtremum feſti Tabernaculorum diem, Sabbati nullâ conſideratione habitâ, ἡμέραν τὴν μεγάλην τῆς ἑορτῆς, ca. VII. 37. ſimiliter appellat. At שבת הגדול *Sabbatum magnum* unoquoque an-

b Exod. 23. 14.

anno recurrebat unicum; idque non cum ipſâ Paſchalis agni feſtivitate conjunctum, ſed illam antecedens proximè: de quo in tractatu *Shulchan Aruk* inſcripto legimus. שבת מרפני הפסח קרים אותו שבת הגדול *Sabbatum quod proximum eſt ante Paſcha, Sabbatum magnum vocant.* de quo etiam nos commonefecit in Synagogæ ſuæ Judaicæ capite 12. Judaicorum rituum ſcientiſſimus Johannes Buxtorfius. quorum planè ignarus Acron, homo ethnicus, [c] Horatii *triceſima Sabbata* exponens, homo Ethnicus, *Sabbatum magnum in renovatione Lunæ à Judæis hodie celebrari retulit.*

c Sermon. lib. 1. Satyr. 9.

In Aſianorum Martyrum Actis, quæ in unum codicem redacta olim circumferebantur, ſimul conjunctæ legebantur binæ Smyrnenſis Eccleſiæ epiſtolæ: de *Polycarpi* martyrio, cujus hactenùs meminimus, una; de *Pionii*, altera, quæ, propter omiſſam fortaſſè poſterioris epiſtolæ ἐπιγραφὴν, quum pro unâ continuatâ eſſent acceptæ; erroris inde data eſt occaſio, ut eodem anno uterque martyr Smyrnæ paſſus fuiſſe exiſtimaretur: idque imperante, vel *Decio* (ſub quo Pionium vitam finiiſſe Acta illius docent, & quouſque Polycarpum vitam non protendiſſe ætas ipſius evincit) ut in Menæis

ſuis

ſuis Græci volunt; vel *M. Aurelio Antonino* (ſub quo Polycarpum exceſſiſſe conſtat) ut, tùm in Chronico, tùm in Eccleſiaſticâ ſuâ hiſtoriâ (lib. IV. κεφ. ιε.) ſenſit Euſebius. quem (præter Pſeudo-Dextrum, & Latinorum alios) Beda & Ado hìc ſunt ſecuti, tam in Martyrologiis (ad Kalendas Februarias) quàm in Chronicis etiam ſuis.

Altera hæc de *Pionii* certamine Smyrnenſis Eccleſiæ epiſtola ab Euſebio, unà cum aliis Martyrum Actis, olim eſt edita: ex quâ, in ea quoque quæ apud Simeonem Metaphraſtam de Pionio hodie leguntur, tranſlata eſſe aliqua, vel unicus ille locus fidem fecerit. *Cùm ignis extinctus eſſet, nos qui præſentes eramus, talem ipſum vidimus, quale vigentis ornatique pugilis corpus exiſtit.* In hiſce verò quæ habemus Actis, *pridie natalis diei S. Polycarpi prævidiſſe* dicitur Pionius *ſe poſtridie comprehenſum iri.* quod ipſum argumento eſt, alio quàm Polycarpum anno Martyrium eum ſubiiſſe: ut de diverſis Aſiæ Proconſulibus, *Statio Quadrato* ſub quo Polycarpus, & *Proclo Quintiliano* ſub quo paſſum Pionium Acta indicant, nihil hîc dicere neceſſe ſit. In Metaphraſtâ verò deinde ſequitur; Pionem, poſt quàm *Sabbato ſanctum panem & aquam cepiſſet*, captum

tum &, per urbem ductum fuiſſe. *Impletum* autem eſſe *totum forum & ſuperiores porticus tùm viris Græcis atque Judæis, tùm etiam mulieribus:* quia, *cùm magnum, eſſet Sabbatum, feriabantur.* Ex quibus colligimus, nobile illud Polycarpi Martyrium, quod in inſignem Sabbati magni diem incidit, eodem die recurrente, annuâ memoriâ ab antiquis illis Chriſtianis fuiſſe celebratum: ita ut Natalis illius non inter fixas, ſed inter mobiles feſtivitates connumeraretur. quomodo & hodie *Alenæ* virginis memoriam *Foreſti*, Dominicâ die ante natalem Johannis Baptiſtæ, celebrari notavit, in Natalibus Sanctorum Belgii, Johannes Molanus. Annò enim æræ Chriſtianæ CLXIX. quo Polycarpus paſſus eſt; Sabbatum magnum in Martii XXVI. incurriſſe oſtendimus: quo die, in Decii imperio, ſub quo agonem ſuum peregit Pionius, id eſt, anno ejuſdem æræ CCL. vel CCLI. neque Sabbatum magnum, neque ullum omninò Sabbatum fuit.

In vitiatis quidem hiſce Actis b Pionius dicitur *comprehenſus* [XXIII. *menſis Februarii die*] *cùm Sabbatum magnum inſtaret; natali ſcilicèt beati martyris Polycarpi, vigente Decii Imperatoris perſecutione.* Ubi vel à Metaphraſtâ, vel à ſciolo aliquo alio, de *die* XXIII. *Februarii* illud

b Tome 7. Lipomani, fol. 8. edit. Venet.

lud, ex receptâ Græcorum Menæorum ſententiâ, additum fuiſſe videatur. quum certiſſimò conſtet, neque in Polycarpi natali, neque in Pionii comprehenſione, neque omninò unquam fieri potuiſſe, ut magnum Sabbatum cum XXIII. Februarii die concurreret. Ait quidem Jacobus Capellus, in ſuis Epocharum thematiſmis, anno Dom. CCLI. captum fuiſſe Pionium, *nocte que intercesſit inter Februâr.* XXII. *&* XXIII. *Adar* XIII. *&* XIV. *feriam* VII. *&* I. *additque* μέγα σάββατον *hic dici, diem Judæis duplici nomine* ἑορτάσιμον: *vel primum Sabbatum* τῆς τεσσαρακοστῆς. *Paſcha enim eo anno celebratum Martii* XXX. Atqui ex Actis manifeſtum eſt, non nocte quæ inter feriam ſeptimam & primam, ſed die præcedente, Judæis Smyrnæ in magno ſuo Sabbato clarâ luce feriantibus, captivum per urbem ductum fuiſſe Pionium. Deinde & illud certum, neque XIII. diem Adar, (qui, ob Nicanoris cædem, in 2 Mac. cab. 15. 36. obſervandus præſcribitur) neque XIV. (quo Purim ſive Sortium dies prior. Eſtheræ 9. 21. celebrandus ſtatuitur) multóque minùs Chriſtianæ Quadrageſimæ Sabbatum primum (in cujus calculum, à Capello poſitum, inquirere hîc non libet) *magni Sabbati titulum* un-

unquàm obtinuiſſe: quem Sabbati Paſcha proximè antecedentis, & apud Judæos & apud Chriſtianos proprium fuiſſe jam oſtendimus. Anno verò Domini CCLI. qui cyclum ſolarem VIII. literam Dominicalem E habebat, Paſchati Smyrnæorum (& reliquorum Aſianorum; qui cum Judæis *decimum quartum* Lunaris menſis diem conſtanter obſervabant) Proximum Sabbatum, in Martii XXII. incidit: cujus die XXV. etiam juxta hodiernum Judæorum Computum, Paſcha fuiſſet celebrandum.

Eo anno Conſulatum geſſerunt, *Meſſius Quinctus Trajanus Decius Aug.* III. & filius ejus *Quinctus Etruſcus Decius Caſar.* quum anno præcedente Conſules fuiſſent, idem *Meßius Quinctus Trajanus Decius Aug.* II. & *Annius Gratus.* qui ad Actorum Pionii marginem fortaſſe ab antiquario aliquo annotati (ex Faſtis Conſularibus, qui hoc in loco ſunt perturbatiſſimi) in textum poſteà recepti, & cum alteris illis temerè commixti, ineptam illam temporis notationem nobis reliquerunt, quæ in hodiernis libris cernitur. *Hæc acta ſunt, Julio Aſiæ Proconſule, Proclo Quintiliano magiſtratum gerentibus, Conſule tertiùm Meſio Quinto, Trajano, & Deltio Grato ſecundùm, Trajano*

no Decio Auguſto: ante IV. *Idus Martias, more Romanorum; Aſiæ autem more, ſeptimi menſis undecimo, die Sabbati, horâ decima.* Ubi, non *Julium* ſolùm, ſed etiam *Proclum* & *Quintilianum* pro uno & eodem Aſiæ Proconſule eſſe accipiendum ex Conſtantinopolitano Chronographo intelligimus; qui in Faſtis Siculis, ſub Decio Imperatore paſſum Pionium fuiſſe notat. ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἀσίας, ἐπὶ Πρόκλε Κυιντιλλιανοῦ ἀνθυπάτου τῆς Ἀσίας, πρὸ δ' εἰδῶν Μαρτίων, ὅ ἐστι κατὰ Ἀσιανοὺς, μηνὶ ἕκτῳ ιβ' σαββάτῳ, ὥρα δεκάτῃ. Ubi, ex Actis numerus menſis Aſianorum in Faſtis eſt reſtituendus, VII. pro VI. & ex Faſtis rurſus, dies menſis XI. in Actis reponendus pro XII. licèt, IIII. *Iduum Martiarum* error utrobìque ſit admiſſus: quem menſis Romani diem, neque anno hoc in toto Decii imperio, cum Sabbaticâ feriâ concurriſſe certo certius eſt.

Ad eum itaque errorem corrigendum; Jacobus Capellus, vel (*ante* V. *Idus Martias, Aſiæ autem more ſeptimi menſis undecimo,*) legendum exiſtimat, & *Sabbatum vocaſſe Acta Proconſularia diem Judais* ἑορτάσιμον, *nempe neomeniam Niſan* (Martii die XI. feriâ III. hoc anno factam;) vel (*ante* VIII. *Idus Martias, Aſiæ autem more, ſeptimi menſis*: id eſt, Phamenoth,

noth, *duodecimo.*) Atqui priùs captum, quàm paſſum fuiſſe Martyrem oportuit: ante XI. verò Kalendas Aprilis, in quem *magnum Sabbatum* eo anno incidit, comprehenſum eum non fuiſſe declaravimus. Deinde, ut Judæi neomeniæ Niſan Sabbati appellationem tribuerint: quid hoc ad *Acta Proconſularia*, quæ *Sabbati* nomen hîc omninò non habent; aut Sanctorum paſſiones à Chriſtianis deſcriptas, qui *neomeniarum* Judaicarum nullâ religione tenebantur, ſpectabat? Et licèt verum ſit, Phamenoth, *Alexandrinorum* menſis ſeptimi, diem duodecimum in Sabbatum hebdomadicum incidiſſe: ad *Aſianos* tamen quid illud attinebat? quorum menſes ad Eccleſiæ *Antiochenæ* & *Conſtantinopolitanæ*, potiùs quàm *Alexandrinæ*, calculum, juſtiore ratione fuiſſent exigendæ.

Atque ita quidem res ſe habuit. Cùm in Epiſtolâ Eccleſiæ Smyrnenſis facta hæc fuiſſe dicerentur, κατ’ Ἀσιανὺς μηνὸς ἑβδόμου δωδεκάτῳ, *more Aſianorum menſis ſeptimi die duodecimo*; & horum quæ habemus Excerptorum author non alios Aſianorum menſes cognoviſſet, quàm Conſtantinopolitanorum, qui à *Gorpiæi* ſive *Septembris* Juliani Kalendis novi ſui anni & Indictionis initium deducebant: ad IIII.

Idus Martias, id eſt, diem *Martii* ſeptimi ipſorum menſis *duodecimum*, referenda iſta fuiſſe exiſtimavit. Ad quam normam & *Acta Proconſularia* conformanda fuiſſe ratus; hunc in modum correcta, vel corrupta potiùs, ea nobis exhibuit. *Ante* IIII. *Idus Martii Quintilianus Proconſul, ſedens pro tribunali, ſic interrogavit.* Quum in authentico exemplari *Nonas Apriles* fuiſſe poſitas, & Smyrnæorum reliquorúmque Aſianorum *menſis ſeptimi dies duodecimus* exactè illis reſpondens, & *Sabbati* cum eis feria pariter concurrens, planè nobis perſuadeat. Ut concludere tandem nihil vereamur, anno Domini CCLI. cum ſociis paſſum fuiſſe Pionium, *Aſiæ Proconſule Julio Proclo Quintiliano magiſtratum gerente, Conſule tertiùm Meſſio Quinto Trajano Auguſto, & Decio Cæſare; Nonis April. more Romanorum, Aſiæ autem more, ſeptimi menſis duodecimo, die Sabbati, horâ decimâ.*

Cap. IV.

De Græcorum & Macedonum menſibus variè ab Epiphanio uſurpatis. De Cypriorum & Bithynorum menſibus ad anni Macedonici formam accommodatis. Variorum menſium & inter ſe & cum Julianis comparatio.

MAcedonicorum menſium appellationes quatuor modis ab Epiphanio uſurpatas animadverto: quorum unum tantùm κατὰ Μακεδόνας, reliquos verò καθ' Ἕλληνας ille nuncupat; *Græcorum* nomine non eis ſolùm qui in Græciâ, ſed etiam qui in Syriâ & Aſiâ propriè dictâ habitabant, attributo. Quum enim in hæreſi XI. de Sebuæis agens, Græcorum *Apellæum* cum Romanorum *Auguſto* & Ægyptiorum *Meſori* confert; *Achivorum* rationes ſpectaſſe videatur: quos Macedonicis hiſce menſium nominibus fuiſſe uſos, ab auctoribus illis eſt traditum quos, in ſcholiis ad caput IX. libri Bedæ de Temporibus, Johannes Noviomagus eſt ſecutus. *Achaia* verò propriè dicta, Ptolemæo Peloponneſiaca illa eſt, *Sicyoniæ* contermina: cujus Duci Arato Sicyonios (qui, eo ſuaſore, in nomen &

Rempublicam tranſierant Achaicam) *quintum menſis Dæſii diem, quem Athenienſes Antheſterionem nominant*, dicaviſſe, in illius Vitâ narrat Plutarchus. Quòd ſi Athenienſium *Antheſterion* Achivorum *Dæſio* reſponderit, atque ita in Romanorum *Februarium* inciderit: ut *Athenienſium* quoque *Metagitnioni* Achivorum *Apellæus* reſpondeat, & in Romanorum *Auguſtum* uterque incurrat, pariter conſequetur.

Anni æræ Seleucidarum, quæ in *Syriâ* maximè obtinuit, *Græcorum* anni in libris Maccabæorum appellantur: quemadmodum & in Ulugbeigi (Samarcandæ Principis & magni Tamurlani nepotis) Aſtronomiâ Perſicâ, non *Græcorum* ſolùm ea epocha, ſed etiam menſes, quibus cum eâ ad hunc uſque diem utuntur *Syri* Juliani quidem ſed Syriacis deſignati nominibus, *Græcorum* menſes nuncupantur. Ita & Epiphanius, in hæreſ. 51. Macedonicis hîc, Antiochenæ & Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ more, adhibitis nominibus, octavum Romani Novembris diem, καθ' Ἕλληνας octavum eſſe *Dii* notat; & ſextum *Audynæi* κατὰ Σύρους, ἤτοι Ἕλληνας (*ſecundùm Syros, ſive Græcos*) Januarii itidem ſextum.

Idem Epiphanius, in libro de ponderibus & menſuris, Valentinianum junio-

rem

rem Aug. *Arcadio* II. & *Rufino* Conſulib. ſepultum fuiſſe refert ipſâ *Pentecoſtes* die; quæ tum fuerit *ſecundùm Ægyptios Pachon* XXI. κατὰ δὲ Ἕλληνας Ἀρτεμισίου τρίτη καὶ εἰκάς, (*ſecundùm Græcos Artemiſii* XXIII.) *ſecundùm Romanos verò* XVII. *Kalendas Junias.* Et quidem anno æræ Chriſtianæ CCCXCII. hîc deſignato, Maii die XVI. Dominica Pentecoſtes contigit: die Artemiſii XXIII. ſi *Smyrnæorum* calculum conſulamus: quos, cum reliquis Aſianis ſub Ἑλλήνων nomine comprehenſos, vel unicus ille Galeni locus oſtenderit, libro I. de alimentorum faultatib. cap. 3. Οἱ μετὰ ταγηνίτῃ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομαζόμενοι, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλλησι τηγανῖται, σκευάζονται δ' ἐλαίου μόνου. Placentæ, *quas Attici quidem* ταγηνίτας, *nos autem Græci qui Aſiam incolimus* τηγανίτας *appellamus, ex ſolo oleo parantur.*

Atque ut hoc *Smyrnæorum*, ita & illud *Macedonum* annali rationi à nobis declaratæ conſentaneum eſt; quòd in jam citatâ hæreſi XI. Romanum menſem *Auguſtum* cum *Gorpiæo* Macedonico, & in LI. *ſextum Idus*, id eſt *octavum Novembris* diem cum *decimo ſexto Apellæi* κατὰ Μακεδόνας confert Epiphanius. Ubi clariſſimus Scaliger, libro V. de emendatione temporum, in diatribâ de morte

Valentiniani junioris, non alios quàm puros putos Julianos menſes ob oculos habens, miratur *decem dies ſupra formam Julianam* numeratos hîc eſſe, &, in ſuperiore de exceſſu Valentiniani loco, *ſeptem*: atque iſta ſe *non intelligere*, profitetur ingenuè. quum tamen hîc, non *decem*, ſed *octo* tantùm dierum deprehendatur differentia: (neque enim *ſextum* ſimpliciter ſed *ſextum Iduum* Novembriarum diem Epiphanius commemorat:) & de integro menſe movenda potiùs fuiſſet quæſtio; unde factum, ut cum Novembri *Apellæus* hîc componatur, qui cum Decembri comparari debuiſſet, ſi Maius cum *Artemiſio*. Quorum utrumque Macedonici & Smyrnenſis anni rationes à nobis jam deſcriptæ expediunt: quæ tanto dierum intervallo horum menſium initia Julianis fuiſſe anteriora, Macedonûmque *Apellæum* & Smyrnæorum *Dîum* per omnia ſibi reſpondiſſe, atque in Romanum Novembrem incurriſſe, declarant.

A Patribus fuiſſe conſtitutum refert in *Barnabæ* encomio Alexander monachus, ut anniverſaria Apoſtoli illius celebraretur memoria *tertio Idus Junii, ut Romani numerant: ut verò Cyprii Conſtantienſes, die undecimo ejuſdem menſis, qui ab illis dicitur*

tur

tur Meſori & decimus numeratur; *ut autem Aſiani homines vel Paphii numerant*, *decimo nono menſis*, *qui Phthithipatus* (vel *Plethypatus* potiùs) *dicitur*, *& nonus numeratur*. Unde apparet, in *Cypro* inſulâ duas receptas fuiſſe annorum formas: à *Paphiis* unam, quæ eis cum *Aſianis* fuerit communis, eódem ab utriſque retento menſium ordine, licèt ſub appellationibus diverſis; à *Conſtantienſibus* alteram, quæ menſes cum *Alexandrinis* habuerit communes, ordine tamen alio diſpoſitos. Qui enim Conſtantienſibus *Meſori* menſis erat *decimus*, & à Kalendis Juniis inchoabatur; idem Alexandrinis *duodecimus*, & à xxv die Julii ducebat initium.

Plethypatus menſis *nonus* numerabatur à *Paphiis*: qui, cum *Aſianis* & *Macedonibus*, à xxiv. die *Septembris* annum ſuum exorſi, primum habebant menſem *Aphrodiſium*, à Latino interprete Euſebii, lib. iv. de Præparat. Euangelic. ca. 16. cum noſtro *Martio* perperàm comparatum. Verba, ex *Porphyrii* περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων libro ii. ab Euſebio eo in loco citata, hæc ſunt. Ἐν τῇ νῦν Σαλαμῖνι, πρότερον δὲ Κορωνίδι (Κορωνεία, apud Euſebium) ὀνομαζομένῃ, μηνὶ κατὰ Κυπρίους Ἀφροδισίῳ, ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκροπος καὶ νύμφης

Ἀγραυλίδος. *In eâ quæ nunc Salamina, prius Coronis appellabatur, menſe juxta Cyprios Aphrodiſio, Agraulo Cecropis nymphæque Agraulidis filiæ homo mactabatur.* Ex quibus fortaſſe quis collegerit, Porphyrii ætate *Paphiorum* menſes hoſce, non reliquis ſolùm *Cypriis*, ſed ipſis etiam *Conſtantienſibus* ſive *Salaminiis* fuiſſe communes: atque in totâ illâ Inſulâ non aliam eo tempore in uſu fuiſſe anni formam, quàm Macedonicam illam, tùm à Syromacedonibus cæteris tum ab Antiochenis quoque ac Aſianis (licèt variatis menſium nominibus) uſurpatam.

Verùm ubi poſteà inter Antiochenum Syriæ Patriarcham & Conſtantienſem Cypri Metropolitam de πρεσβείοις lis eſſet orta; ne, ut anni formam, ita & Metropolitæ dignitatem à ſede Antiochenâ Conſtantienſis accepiſſe argueretur, Alexandrinorum potiùs & menſibus τριακονθημέροις & menſium nominibus uſus ille fuiſſe videri poſſet; ordine tamen immutato, ne ad αὐτοκεφαλίαν, quam ſibi vendicabat, minuendam, vel illud etiam in argumentum trahi poſſet. Sed quæcunque differentiæ hujus cauſa fuerit: illud certum eſt, Epiphanii Conſtantienſis epiſcopi tempore, alio *Conſtantienſes* anni genere fuiſſe uſos, *Paphios* alio

alio. Novembris enim Juliani diem XVI. *Salaminiorum ſive Conſtantienſium* ſuorum *tertii* menſis *Chœac* diei *ſexto*, *Paphiorum* veró *Apogonici* diei *decimo ſexto*; pariterque VI. Januarii diem, *Cypriorum ſive Salaminiorum* menſis *quinti* diei *quinto*, *Paphiorum* verò *Júli* diei *quarto decimo* reſpondiſſe, in hæreſi 51. ille confirmat.

Ubi duo hæc obſervare fuerit operæ pretium. I *Chœac* Salaminiorum *tertium* fuiſse menſem, & à tertio Novembris die incepiſſe: quum idem apud Alexandrinos *quartus* ordine fuerit, & à 27. vel 28. ejuſdem Novembris die inierit. II. Licèt & Paphii & Aſiani à XXIV. Decembris quartum ſuum menſem inchoaverint; in X. II. tamen menſis illius die Aſianos, in XIV. Paphios Theophaniorum feſtivitatem collocaſſe: quia illi (ut in II. capite notatum eſt) *quinto*, hi, (receptiſſimo aliarum Eccleſiarum more) *ſexto* Januarii die, eam celebrare conſueverunt. Apud Epiphanium quidem hoc in loco (ſect. 24. edit. Græcolatin.) πέμπτη τοῦ Ιανουαρίου μηνὸς, ſed rectiùs poſteà (ſect 27,) ἕκτη Ιανουαρίου μηνὸς, ſcribitur: quam veram eſſe lectionem, & Romanorum VIII. *Id. Januar.* ſimul connotatus evincit, & *undecimus* dies fixi Ægyptiorum ſive Alexandrinorum menſis *Tybi*; quem *quinto* Januarii

rii nunquam reſpondere certum eſt. Neque aliquid in eo mendo *myſterii* cum diligentiſſimo Animadverſore nos cernere, neq; *Conſtantinopolitanos poſteà* V. *Ianuarii die Baptiſmum Chriſti celebraviſſe*, vel ex *Manuelis Novellâ de feriis*, vel ex *Curopalatâ*, colligere poſſumus.

Anno Domitiani XII. menſis *Metroi* ſecundùm Bithynios die VII. horâ 2. noctis incipiente, anno à Nabonaſſaro 840. Tybi die 2. Agrippa Aſtronomus Lunam auſtrali ſuo cornu cum auſtrali ſuccedente Vergiliarum conjunctam in Bithyniâ obſervavit: Ptolemæo, in magnæ ſuæ Syntaxeos libri 7. cap. 2. referente. Factum hoc, anno æræ Chriſtianæ XCII. Novembris die 29. Unde ſequitur, *Metroum* Bithyniorum, à 23. Novembris Juliani incepiſſe: & tertii menſis *Bithyniorum* idem fuiſſe initium, quod tertii menſis Macedonum & Aſianorum. In veteri enim manuſcripto * Henrici Stephani, Græco Johannis Criſpini lexico, & Johannis Noviomagi ſcholiis ad Bedæ de temporum ratione cap. IX. inter *Bithyniorum* menſes tertio in loco ponitur Metrous: ſicut inter *Cypriorum* (& in eis *Paphiorum*) in ſecundo recenſetur *Apogonicus*, & in quarto *Julus*; licèt apud Criſpinum & Noviomagum *Junios* per er-

* App. Theſauri linguæ Græcæ. col. 225.

errorem nuncupetur. A XXIV. Decembris ſumebat ille initium, à vigiliâ nimirùm Natalis Dominici; quem **Yule-day**, id eſt, *Juli diem*, in Borealibus Britanniæ partibus adhuc appellitant. Antiqui enim Anglorum populi (ut in XIII. nominati libri capite notavit Beda) *incipiebant annum ab octavo Kalendarum Januariarum die, ubi nunc natale Domini celebramus; & ipſam noctem, nunc nobis ſacroſanctam, tunc gentili vocabulo* Modre-necht, *id eſt, Matrum noctem* (vel potiùs, *Matrem noctium*) *appellabant*: menſibuſque *Decembris* & *Januarii, à converſione Solis in auctum diei* (quam *unus eorum præcedit, alius ſubſequitur*) nomen *Giuli* tribuebant.

Neque prætereundum, quod inter aliarum gentium & civitatum menſes, Cypriorum etiam Ἰούλιος, & *Bithyniorum* Διονύσιος, cum Romanorum *Januario* in vetere fragmento Saviliano, ita compoſitus reperiatur.

Ρωμαίων,	Ιανουάριος.
Αλεξανδρέων,	Τυβὶ.
Ελλήνων,	Αὐδιδαῖος. (legend. Αὐδυναῖος.)
Τυρίων,	Απλαῖος.
Αράβων,	Αὐδιδαῖος. (Αὐδυναῖος.)
Σιδονίων,	Δῖος.

Ηλι-

Ηλιοπολιτῶν,	Θόειν.
Λυκίων,	Δῖος.
* Ασίων,	Ποσειδεών.
Κρητῶν,	Μετάρχιος.
Κυπρίων,	Ιούλιος.
Εφεσίων,	Περίτιος.
Βιθυνῶν,	Διονύσιος.
Καππαδοκῶν,	Λύτανος.

* Αθηναίων, legend.

Unde hanc tandem diverſorum menſium, in eâdem Macedonici anni formâ receptorum, inter ſe collationem (ſimul cum eorum uniuſcujuſque dierum numero & initiis, in ſequente capite deinceps explicandis) ſub unum conſpectum viſum eſt proponere.

Or-

Ordo menſium Macedonib. & Aſianis omnibus communis.	Signa cœleſtia, eos apud Macedones denominantia.	Macedonum Europæorum, Antiochenorum, Pergamenorum & Epheſiorum, menſes politici.	Syromacedonum, & Smyrnæorum	Cypriorum, & præcipuè Paphiorum.	Bythyniorum.	Dierum numerus	Menſium initia, in anno Romano.
I.	Ζυγὸς.	Δῖος,	Ὑπερβερεταῖος	Ἀφροδίσιος.	Ἥρεος.	30	Sept. 24
II.	Σκορπίος.	Ἀπελλαῖος.	Δῖος,	Ἀπογονικὸς.	Ἥρμιος.	30	Oct. 24
III.	Τοξότης.	Αὐδυναῖος.	Ἀπελλαῖος,	Αἰνικὸς.	Μητρῷος.	31	Nov. 23
IIII.	Αἰγόκερως	Περίτιος.	Αὐδυναῖος.	Ιυλος.	Διονύσιος.	30	Dec. 24
V.	Ὑδροχόος.	Δύστρος.	Περίτιος.	Καισάριος.	Ἡράκλειος.	30	Jan. 23
VI.	Ἰχθὺς.	Ξανδικὸς.	Δύστρος.	Σεβαστὸς.	Δῖος.	31	Feb. 22
VII.	Κριὸς.	Ἀρτεμίσιος.	Ξανθικὸς.	Αὐτοκρατορικὸς	Βενδιδαῖος.	31	Mar. 25
VIII.	Ταῦρος.	Δαίσιος.	Ἀρτεμίσιος.	Δημαρχεξούσιος.	Στρατήγιος.	30	Apr. 25
IX.	Δίδυμος.	Πάνεμος.	Δαίσιος.	Πληθύπατος.	Ἄρειος.	31	Mai. 25
X.	Καρκίνος.	Λῶος.	Πάνεμος.	Ἀρχιερεύς.	Περιέπιος.	30	Jun. 25
XI.	Λέων.	Γορπιαῖος.	Λῶος.	Ἔσθιος.	Ἀφροδίσιος.	31	Juli. 25
XII.	Παρθένος.	Ὑπερβερεταῖος.	Γορπιαῖος.	Ῥωμαῖος.	Δημήτριος.	30	Aug. 25

CAP.

CAP. V.

Menſis cujuſque dierum numerus, & in anno Romano ſedes declaratur. Ex quatuor ſibi invicem ſuccedentium annorum Dominicis Paſchalibus cum tempore paſſionis Polycarpi comparatis, locus Intercalationis, Epocha, & ratio collationis cum Periodi Juliana & æra Chriſtiana annis, eruitur.

EXtat Græcè in publicâ Oxonienſis Academiæ Bibliothecâ Quæſitorum Reſponſorúmque ſacrorum liber, quem Latinè à ſe verſum, ſub *Anaſtaſii Nicani* nomine, Gentianus Hervetus jam pridem edidit. In eo, Quæſtioni XCIII. ſubjicitur fragmentum Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, περὶ τῶν Μακεδόνων μηνῶν, ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκδόσεως, ubi recenſentur Μῆνες κατὰ Μακεδόνας, α Ταῦρος, β Δίδυμος, & ſic deinceps: neque Eccleſiaſtici, neque etiam civilis Macedonici, ſed Georgici anni obſervato principio; de quo, in primo Georgicorum, Virgilius.

Candidus auratis aperit quum cornibus annum
Taurus, & adverſo cedens Canis occidit aſtro.

&

& in 4° Aſtronomicôn Manilius, ſimiliter de *Tauro* canens;

Ille ſuis Phœbi portat quum cornibus orbem,
Militiam indicit terris, & ſegnia rura
In veteres revocat cultus.

Neque enim in civilem uſum recepta unquàm à Macédonibus iſta ſunt nomina: ſed ab iis qui rei ruſticæ operam dabant præcipuè uſurpata; quibus Solis per ſigna cœleſtia tranſitus, atque cum eo conjunctus Stellarum inerrantium Ortus & Occaſus Heliacus, agendi opportunitates indicabat &

[a] *Tempora quæ meſſor, quæ curvus arator haberet.* a Virgil. Eclog.

Sequuntur deinde in Damaſceno Μῆνες κατὰ Ἕλληνας (de quibus videnda quæ, in præcedente capite, ad Epiphanium diximus:) α Ξανθικὸς, β Ἀρτεμίσιος, &c. Eccleſiaſticæ ἐκδόσεως ordine retento; quem in Pſeudo-Clementinis Apoſtolorum Conſtitutionibus confirmatum ille invenerat. In iis enim [b] *primus* nominatur menſis Xanthicus, [c] *duodecimus* Dyſtrus; in cujus etiam die XXII. vernale ſtatuitur Æquinoctium, ſicut in [d] XXV. menſis *noni* Natalis Domini, & in VI. *decimi* Epiphania: menſibus purè Julianis uſurpatis, ſed ab *Aprili* facto numerationis initio. Huic verò

b Conſtitut. Apoſtol. l. 5. c. 14.
c Ibid. ca. 17.
d Ibid. c. 13.

Da-

Damaſceni per omnia ſimilem & Hellenicorum & Macedonicorum menſium Indiculum, tùm in alio ejuſdem Oxonienſis Bibliothecæ MSo invenimus, tùm in illis ex quibus Cypriorum & Bithynorum menſium ſeriem jam deſcripſimus: niſi quod in hiſce omnibus, Macedonicorum menſium primus nominetur Αἰγοκέρως, à Brumali ſolſtitio, more Romano, repetito anni principio; juxta Naſonis illud.

e Ovid. Faſt. 1.

e *Bruma novi prima eſt, veteriſque noviſſima Solis:*

Principium capiunt Phœbus & annus idem.

Ut autem numeri dierum & initii cujuſque menſis, in Tabellâ præcedente propoſiti, ratio nobis conſtet; adeòque totius anni cum Romanorum Juliano juſta inſtitui poſſit comparatio: à quo principio Epocha illius ſit deducenda, quo in anno intercalaris diei ſedes ſit figenda, & quibus anni mênſibus dies illi *quinque* adjiciendi ſint, diligentiùs inquirendum eſt.

f Tom. 5. Chryſoſt. edit. Savil. pag. 948.

Quo anno Paſchalis homilia, falſum Chryſoſtomi titulum præferens, eſt habita f XIV. Lunam *biduo ante æquinoctium* factam fuiſſe, author ſignificat: ideóque pro Paſchali termino proximam Lunam XIV. aſſumptam eſſe, quæ inciderit in menſis VII. diem XXVI. eamque Dominicam. Hoc autem contingere non po-

potuit; niſi quum aureus numerus Dionyſianus eſſet VIII. litera Dominicalis c. Numero enim aureo VIII. exiſtente, Luna XIV. in 10. Martii incidit (quod biduum eſt ante Nicænum æquinoctium) & terminus Paſchalis neceſſariò incurrit in 18 Aprilis, literâ c. inſignitam. Quod ſi 18 Aprilis Romani reſpondeat diei 26 ſeptimi menſis Aſiani: neceſſe eſt ut primus ejuſdem ſeptimi menſis diei 24. Martii eâdem ratione reſpondeat. Cumque ob diei Dominicæ & termini concurſum, diem Paſchalem in ſequentem Dominicam tranſlatum fuiſſe author indicet; à die videlicèt XXVI. menſis VII. ad diem II. menſis VIII. hoc eſt, ab Aprilis 18 ad 25: conſequens quoque eſt, primum menſis octavi Aſiani diem 24 Aprilis Juliani reſpondiſſe.

Porrò inter annum Domini CXL. quo Montaniſtarum hîc damnata hæreſis nondum emerſerat, & DCCCCXIX. quouſque durâſſe eam non eſt veriſimile, quatuor tantùm occurrunt anni, in quibus aureus numerus VIII.& litera Dominicalis c. ſimul concurrunt: annus nimirum æræ Chriſtianæ CCCLXXXVII. CCCCLXXXII. DLXXVII.& DCLXXII. in quibus omnibus, Paſcha ἀναστάσιμον Aprilis die 25. eſt celebratum; quem ſecundum octavi men-

ſis author nominat: ut octavum menſem à 24. Aprilis tunc incepiſſe, nullum ſit dubium. Sed in trium ſequentium Paſchatum continuatione, aliqua contingit variato. Nam poſt annum CCCLXXXVII. Dominica Paſchalis in tribus annis conſequentibus occupavit Aprilis diem 9. 1. & 21. poſt annum CCCCLXXXII. Aprilis 10. 1. 21. poſt annum DLXXVII. Aprilis 10. 2. 21. poſt annum DCLXXII. Aprilis 10. 2. 22. quibus omnibus, propter diverſum intercalationis in anno Juliano ſitum, illa convenire poteſt authoris notatio. Νῦν μετὰ γίνεται δευτέρα ὀγδόου ἡ ἀναστάσιμος. εἰς δὲ τὸ ἐπιὸν ἑπτακαιδεκάτη ἑβδόμου μηνὸς γίνεται, καὶ πάλιν εἰς τὸ ἑξῆς ἐννάτη ἑβδόμου μηνός. καὶ αὖθις εἰς τὸ τρίτον ἔτος εἰκάδι ἐννάτη τοῦ μηνὸς ἡ ἀναστάσιμος γνωρισθήσεται. *Nunc quidem ſecunda octavi menſis dies exiſtit Reſurrectionis; ſequente verò anno decima ſeptima ſeptimi menſis erit; atque iterùm proximo nona menſis ſeptimi: & rursùs anno tertio, viceſimâ nonâ menſis Reſurrectionis dies celebrabitur.*

Dies omnes notati, cùm Paſchales fuerint, in primam feriam incidere neceſſe eſt: ex quorum collatione manifeſtum fit, ſub finem primi anni (quo iſta habita eſt oratio) diei intercalationem eſſe factam, ſequentes verò tres fuiſſe ordinarios dierum

rum 365. Si enim eo anno, dies XXVI. menſis VII. & II. menſis. VIII. & ſequente anno XVII. & conſequenter XXIV. dies menſis VII. inciderit in diem Dominicam (ut author confirmat;) neceſſe eſt ut prior annus intercalaris fuerit, ſequens ordinarius: alioqui fieri non potuit, ut priore anno in diem XXVI. poſteriore in XXIV. feria prima incideret. Sed, licèt in quadrienniis illis quæ jam nominavimus quatuor, primus quiſque annus juxta Aſianorum rationes fuerit intercalaris: in Julianis tamen, eis reſpondentibus, ſubinde mutatum eſſe intercalationis ſitum, ſequens Tabella demonſtrat; quæ in unaquâque Tetraëteride quis annus fuerit biſſextilis,& cui diei Juliano primus dies menſis Aſianorum *ſeptimi*, in 16 Chriſtianæ æræ annis propoſitis, reſpondeat, oculis ſpectandum exhibet.

	I.		III.
A.C.387	Mart.24.fer.4.	577	Mart.24.fer.4.
388*Biſſ.*	Mart.24.fer.6.	578	Mart.25.fer.6.
389	Mart.24.fer.7.	579	Mart.25.fer.7.
390	Mart.24.fer.1.	580*Biſſ.*	Mart.24.fer.1.
	II.		IIII.
482	Mart.24.fer.4.	672*Biſſ.*	Mart.24.fer.4.
483	Mart.25.fer.6.	673	Mart.25.fer.6.
484*Biſſ.*	Mart.24.fer.7.	674	Mart.25.fer.7.
485	Mart.24.fer.1.	675	Mart.25.fer.1.

Ex his videndum jam, an tempus elici poſſit quo Paſchalis iſta prolata fuerit Oratio; &, quod cum eo eſt conjunctum, quænam Tetraëteris, ex iſtis quatuor, pro Aſiani anni Canone ſit aſſumenda. Et quidem ſi verum illud eſſet, quod Theodorus Balſamon credidit, Iohanni ipſi Chryſoſtomo Sermonem hunc fuiſſe tribuendum: non alio haberi potuiſſe anno certum eſſet, quàm 387. cujus tam diu dilati Paſchatis occaſione, & ante quinquennium celebris illa ab Ambroſio Mediolanenſi ad epiſcopos per Æmiliam conſtitutos miſſa eſt Epiſtola, & proximo (niſi me fallo) poſt eum anno, à Theophilo Alexandrino Epiſcopo ad Theodoſium ſeniorem Paſchale 95. annorum ſcriptum eſt Laterculum, ac deinde ab Aniano & Panodoro magnus 532. annorum Cyclus, juxta Alexandrinorum calculum (quem & hujus Sermonis author ſequitur) primùm eſt editus. Verùm & totum tractandi genus à Chryſoſtomi conſuetudine maximè eſt alienum, & impurior dicendi character ſequioris ævi fœtum eſſe arguit.

Neque primam hanc Tetraëteridem Aſiani anni rationibus convenire, vel illud argumento eſt, quòd juxta eam omnes *ſeptimi* menſis Kalendæ à 24. die Martii eſſent deducendæ: quum tamen in anno

æræ

æræ Chriſtianæ 169. quo Polycarpus paſſus, in 25 Martii eas incidiſse docuerimus. Qui annus, cùm primus à biſsexto fuerit, & ejuſdem tamen ordinis annus 485. in ſecundâ, & 577. in tertiâ Tetraëteride, eaſdem menſis *ſeptimi* Kalendas ab eodem 24 Martii die repetant: pro anni Aſiani normâ Tetraëteris ſolùm quarta aſsumenda relinquitur. ex quâ colligimus, & anno 672. orationem hanc fuiſſe habitam; & quandocunque in anno Iuliano ante 24 Februarii biſſextus fuiſſet inſertus, ante 24. ſequentis Septembris in fine anni Macedonici & Aſiani ſimilem diei intercalationem fuiſſe obſervatam. Quod etiam annus obitus Valentiniani confirmat: in quo Dominicam Pentecoſtes in Maii Romani diem 16. Græcorum verò Artemiſii, ſive menſis Aſianorum *octavi* diem 23. incidiſſe, ex Epiphanio didicimus. Nam cùm annus ille intercalaris eſſet, utpote Chriſtianæ æræ 392. *octavi* menſis Kalendæ in eo, non minùs quàm in anno 672. cum Aprilis 24. concurrebant. In omni enim anno intercalari, poſteriorum ſeptem anni Macedonici & Aſiani menſium Kalendæ dies intiales Tabellæ menſium à nobis appoſitos (propter biſſexti in Februario interpoſitionem) uno ſemper die antevertebant.

Atque ex hoc diei intercalaris ſitu inſu-

per colligimus, in 4. Olympiadis cujuſque anno, primum poſt intercalationem annum quemque ſedem ſuam hîc obtinuiſſe. Cujuſmodi annus Olympiadicus cùm ante prælium ad Granicum (cujus tempore novum hunc annum à Macedonibus receptum fuiſſe declaravimus) in regni Alexandri initiis occurat nullus: à poſtremo patris Philippi, & Olympiadis cx. anno 4. id eſt, ab ipſo Macedonici Imperii exordio, primam Macedonici & Aſiani noſtri anni Tetraëteridem deducendam eſſe concludimus. Tunc enim Græciæ Dominus factus *Philippus, omnium civitatum legatos, ad formandum rerum præſentium ſtatum, evocari Corinthum juſſit: ubi pacis legem univerſæ Græciæ pro meritis ſingularum civitatum ſtatuit, conciliumque omnium veluti unum Senatum ex omnibus elegit*; uti ex Trogi Pompeii lib. 9. refert Iuſtinus. communibus denique Græcorum (præter Lacedæmonios) ſuffragiis, Imperator eorum contra Perſas eſt electus; quemadmodum in libro Bibliothecæ ſuæ 16. ad 4. hunc Olympiadis illius annum, narrat Diodorus Siculus. In hoc igitur termino, anno videlicèt ante æram Chriſtianam 337. Periodi Iulianæ 4377. Septembris die XXIV. feriâ VI. Macedonici & Imperii & Anni novi, à Philippo conſtituti, παρά πηγμα figendum fuiſſe cenſuimus. Reſtat

Reſtat jam, ut de dierum illorum initialium &, à quo illi maximè dependent, cujuſque menſis dierum numero, aliquid dicamus: & de *quinque* dierum, qui ex *τριακονθημέροις* 31. dierum menſes efficerent, diſtributione quod promiſimus, exſolvamus. In prioribus exemplis, ex 51. apud Epiphanium hæreſi,ab Octobris 24. *ſecundum*; ex Agrippæ aſtronomicâ obſervatione, à Novembris 23. *tertium*; & ex Actis Timothei,à Decembris 24. *quartum* menſem iniiſſe docuimus: unde ut *ſecundum* illum 30. ita *tertium* 31. fuiſſe dierum, concludimus. Qui Xanthici diem ſecundum, quo paſſum fuiſſe Polycarpum declaravimus,cum 23. Februarii contulerunt, *ſextum* noſtrum menſem à 22. Februarii die incepiſſe crediderunt; ut veriora ejuſdem Acta, quæ ad 26. diem Martii certamen ejus retulerunt, à Martii 25. *ſeptimum* deduxerunt: inter quos 31. dies intercipiuntur, menſi illi *ſexto* aſſignandi. Anno quidem intercalari,in 24. Martii principium menſis *ſeptimi* incurriſſe oſtendimus:quod eo anno contigit, quo toties citata illa Paſchalis homilia eſt habita: quando & Lunam XIIII. in menſis *ſeptimi* diem 26. incidiſſe author indicat,&, quòd ea Dominica eſſet,in Dominicam proximam Paſcha fuiſſe tranſlatum; nempe in *octavi* menſis diem ſecun-

dum, quem 25. fuiſſe Aprilis, ex Cycli Paſchalis ratione demonſtravimus. Et cùm menſem *ſeptimum* à 24. Martii, & *octavum* à 24. Aprilis inchoatum tunc fuiſſe conſtet 4. ut dies 31. haberet menſis ſeptimus, omnino neceſſe eſt. Neque fieri potuit, ut die 26. menſis *ſeptimi*, & ſimilter die 2. menſis *octavi*, ageretur dies Dominica; niſi tot dierum menſis *ſeptimus* extitiſſet.

Alexander monachus Natalem Barnabæ in Julii Romani diem XI. & Aſianorum *noni* menſis diem XIX. Euthalius Diaconus exceſſum Pauli in Junii XXIX. & Syromacedonum Panemi ſive menſis Aſianorum *decimi* diem V. confert: quâ ratione *nonus* à XXIV. Maii, *decimus* à Junii XXV. die incepiſſet.

Sub Nerone martyrium ſubiiſſe Paulum, anno à Nativitate Domini LXIX. à Paſſione XXXVI. ſcribit Euthalius, annum vulgaris æræ Chriſtianæ LXVII. eâ ſupputatione indicans. Sequente enim anno LXVIII. qui intercalaris fuit, ante Junii diem 29. martyrio Pauli aſſignatum, vitam Neronem finiiſſe certum eſt. Inter 25. verò Junii, à quo *decimum* menſem hoc anno cœpiſſe notatum eſt, & Aprilis 25. à quo, in ſimili anno communi, menſis *octavus* ducebat initium, dies numerantur 61. in *octavum* & *nonum* menſem diſtribuendi. Si

jam

jam annum exceſſus Barnabæ, quo à 24. Maii *nonus* menſis inierit, communem fuiſſe ſuppoſuerimus: menſis *octavus*, ab Aprilis 25. in conſimili anno incipiens, 29. fuiſſet dierum; & conſequenter *nonus* 32. cujuſmodi numeri, utcunque à menſibus Solaribus Aſtronomicis alieni non fuerint (ut in Parapegmate, quod Iſagogæ ſuæ in Phænomena ſubjicit Geminus, videre licet) in Solaribus tamen politicis locum non habent. Etſi enim antiqua Romanorum ſuperſtitio, à Numæ ducta temporibus, Februario dies 28. tribuens, non quinque jam ſed ſeptem dies inter menſes ſuos Solares partiendos reliquit: maluit tamen Cæſar ſeptem menſes 31. dierum conſtituere, quàm 32. dierum numerum, qui in menſibus uſu civili receptis omni carebat exemplo, alicui eorum adſcribere. Quòd ſi ànnum, quo à Cypriis cæſus eſt Barnabas, intercalarem fuiſſe admiſerimus (quam hypotheſin ne admittamus, nulla nos cogit ratio) & à Maii 24. *nonus*, & ab Aprilis 24. *octavus* menſis inchoabitur: atque ita, & menſi *nono* 31. dierum conſtabit numerus, & *octavo* menſi 30. quot illum reverâ habuiſſe, non 29. tantum, Ariſtobuli (apud Plutarchum) evincit authoritas, qui *τριακάδι Δαισίου μηνὸς Dæſii*, octavi Macedonum menſis, die *triceſimo*,

Alexandrum Magnum deceſſiſſe tradidit.

Ex diebus noſtris *quinque*, unus adhuc ſupereſt diſponendus: quem & in poſtremo trimeſtri (ne brumalis quadrans anni aliàs æſtivo fieret productior) & in medio ejuſdem menſe, id eſt, *undecimo*, collocandum judicavimus. Si enim in poſtremum anni menſem dies 31. contuliſſemus; quarto quoquo anno, die intercalari ad eum accedente, diebus conſtaret 32. quod in anno civili hactenus inauditum fuiſſe diximus. *Decimum* verò menſem 30. tantùm fuiſſe dierum, ex hiſtoriâ captæ ab Alexandro Tyri deprehendimus. Cùm enim menſis illius, quo urbem haud dubiè capiendam Ariſtander aruſpex prædixerat, extremus jam adeſſet dies; de eventu adhuc dubius Alexander (licèt eodem urbs poſteà expugnata ſit die) ἐκέλευε μηκέτι τριακάδα τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀλλὰ τρίτην φθίνοντος ἀριθμεῖν *non trigeſimum, ſed vigeſimum octavum menſis illum diem numerari præcepit*: ut in Vitâ ejus Plutarchus narrat. Archonte autem Athenis *Aniceto* (qui *Nicetas* Dionyſio Halicarnaſſeo, *Niceratus* Diodoro Siculo eſt, Olympiadis CXII. anno I.) menſe *Hecatombæone*, occupatam ab Alexandro fuiſſe Tyrum, in II. de geſtis illius libro confirmat Arrianus. Erat is Cycli Metonici 6. in quo cum 20, Julii die Kalendas

He-

Hecatombaonis, & cum quinto conſequenter Attici illius menſis die *Loi* menſis Macedonici *decimi* diem *trigeſimum*, eundémque ultimum, concurriſſe invenimus. Atque hiſce ducti rationibus, *quinque* iſtos dies per totum annum ita diſpertivimus: ut in priore ſemeſtri, binos quoſque τριακονθημέρους unus exciperet 31. dierum menſis; in poſteriore verò, 31. & 30. dierum menſes alternatim diſpoſiti cernerentur.

CAP. VI.

Anni totius Macedonici & Aſiani diſpoſitio atque methodus exponitur. Cycli Solaris & Lunaris, & Chriſtiani Paſchatis, in eo indagandi ratio. Veterum Parapegmatum ad eundem accommodatio.

Reſtat jam, ut anni Macedonici & Aſiani methodum univerſam exponamus: quam ſequentibus hiſce Regulis licebit comprehendere.

I.

Dato anno Periodi Julianæ, vel æra Chriſtianæ, annum congruentem epochæ Macedonicæ invenire.

A dato anno Periodi Julianæ ſubductis

4377. ad datum verò annum æræ Chriſtianæ additis 336: exurget annus epochæ Macedonicæ, in cujus *quarti* menſis diem *nonum* Kalendæ Januariæ illius anni incurrunt; ſequente 24. Septembris ejuſdem anni die novum Macedonicum annum inchoaturo.

Exempli gratiâ. A dato anno Periodi Julianæ 4391. ſubductis 4377. relinquitur Macedonicæ epochæ annus 14. à menſis 4, die 9 Kalendis illius Januariis reſpondens, cum 24. ſequentis Septembris die, 15. Epochæ Macedonicæ anno pòſt inituro. Item, ad datum annum æræ Chriſtianæ 672. additi 336. annum Macedonicæ epochæ 1008. exhibent; à menſis 4. die 9. Kalendis illius Januariis reſpondentem; à 24. Septembris ſequentis anno Macedonico 1009. deinde inituro.

II.

Dato Macedonici anni menſe & die, menſem & diem Iulianum illi reſpondentem deprehendere.

Macedonicæ epochæ anno dato per quaternarium diviſo (millenariis, ſi placet, centenariis & vicenariis, compendii causâ, prætermiſſis) ſi quid ultra integros numeros ſuperfuerit, ordinarium; ſi nihil, interca-

tercalarem eſſe annum indicat, & ad finem 12. menſis diem ex quadrantibus confectum eſſe adjiciendum. Inſpectâ igitur anni Macedonici & Aſiani Ephemeride: menſes & dies anni Juliani é regione poſiti ita ſunt cum eis conferendi; ut in anno intercalari ex lineâ extimâ poſtremorum 7. menſium dies aſſumantur, non ex interiore, ut aliâs fieri par eſt.

Anno Periodi Julianæ 4391. *Δαισίε τρίτη φθίνοντος*, ſive menſis Macedonici 8. die 28. AlexandrumM. vitam finiiſſe oſtendimus: Erat ille (juxta præcedentem Regulam) Macedonicæ epochæ annus 14. qui per 4. diviſus, in Quoto ultra 3, integros numeros etiam $\frac{2}{4}$ exhibet, Quod cùm anni ordinarii ſit indicium; ex interiore lineâ 22. Maii diem, ut 28. diei menſis 8. Macedonici reſpondentem, aſſumendum eſſe pronuncio.

Jam ſi in anno æræ Chriſtianæ 672. quæratur, cui diei Juliano dies 2. menſis 8. Macedonici ſive Aſiani reſpondeat: eſſe cum Macedonicæ epochæ annum 1008. (ex eâdem præcedente Regulâ) intelligo. Is numerus (millenario, ſi libuerit, neglecto) per 4. diviſus, ultra numerum integrum, partem nullam in Quoto relinquit. Quæ cùm anni intercalaris certa nota ſit: ex lineâ extimâ 25. diem

diem Aprilis quæſito diei Macedonico vel Aſiano reſpondere aſſero.

III.

Dato anno Macedonico, Cyclum Solarem, invenire.

Diviſio per 28. Macedonicæ epochæ anno dato: ſi quid ultra integros numeros in Quoto reliquum fuerit, Cycli Solaris index erit; ſin nihil ſuperfuerit, 28. pro quæſit i anni Cyclo erit aſſumendus.

Ita in exemplis præcedentibus; annus epochæ Macedonicæ 14. per ſe indicat eſſe ipſum Cycli Solaris 14. annus verò 1008. per 28. diviſus, in Quoto 36. exhibet, integrum numerum, ſine fractione ullâ adjectâ. Fuit igitur Cycli Solaris 28. & ultimus.

IV.

Dato Cyclo Solari, literam diei Solis ſive Dominicam, & per eam ferias hebdomadicas totius anni Macedonici ſive Aſiani, invenire.

Literam diei Dominicæ, ſive primæ feriæ Hebdomadicæ, in Macedonicâ Ephemeride indicem, cuivis Cycli Solaris anno congruentem, ſequens monſtrat Ta-

Tabella: à literâ C. inchoata; quia primo anno Macedonico à feriâ *ſextâ* incipiente, tertius ejuſdem dies, in Ephemeride literâ C. ſignatus, in feriam *primam* ſive diem Solis incidit. Quartus verò quiſque Cycli annus, in Tabulâ hic notatus, Intercalaris eſſe intelligitur.

In anno Macedonicæ epochæ 1008. qui (per præcedentem Regulam) Cycli Solaris 28. inventus eſt, dies 2. menſis 8. Dominica Paſchalis fuit. Anno Cycli 28. litera E. reſpondet: quæ eadem diem 2. menſis 8. in Ephemeride Macedonicâ & Aſiana appoſita, feriam primam ſive diem Dominicum eum eſſe indicat.

Polycarpum anno æræ Chriſtanæ 169. menſis Aſianorum 7. die 2. in magno Sabbato; Pionium anno æræ ejuſdem 251. menſis Aſianonum 7. die 12. eodèmque Sabbati, martyrium ſubiiſſe, in cap. III. declaravimus. Ad annum æræ Chriſtanæ 169. additis (juxta primam Regulam) 336. exurgit Macedonicæ epochæ annus 505. qui per 28. (ex tertiæ Regulæ præſcripto) in Quoto, ultra integrum numerum 18. etiam 1. exhibet; anni 1. Cycli Solaris, & cum eo literæ Dominicalis C. in Tabula conjunctæ, indicem. Inſpecta deinde anni Macedonici & Aſiani Ephemeride, 7. menſis diei 2. literam B. appoſitam inve-

1.	C.
2.	B.
3.	A.
4.	G.
5.	E.
6.	D.
7.	C.
8.	B.
9.	G.
10	F.
11.	E.
12	D.
13.	B.
14.	A.
15.	G.
16.	F.
17.	D.
18.	C.
19.	B.
20.	A.
21.	F.
22.	E.
23.	D.
24.	C.
25.	A.
26.	G.
27.	F.
28.	E.

nio

nio: quæ cùm in circulo hebdomadico locum à C. ſeptimum obtineat, feriam *ſeptimam* ſive *Sabbati* diem eſſe illum ſignificat.

Similiter, ad annum æræ Chriſtianæ 251. additis 336. prodit Macedonicæ æræ annus 587. qui per 28. diviſus, præter numerum integrum 20. etiam $\frac{7}{28}$ in Quoto relinquit: quod indicio eſt, eſſe annum illum Cycli Solaris 27. cui litera Dominicalis F. reſpondeat. Inſpectâ verò Ephemeride, menſis 7. dies 12. litera E. ſignatus reperitur: quæ cùm in ſerie hebdomadica ab F. feriæ 1. indice, ordine ſit 7. feriam quoque 7. ſive Sabbaticam diem eſſe illum confirmat.

V.

Dato anno Macedonico ſive Aſiano, Cyclum Lunarem invenire.

Dividatur annus datus per 19. ſi præter integros Quoti numeros relictus fuerit aliquis alius, is Cycli Lunaris quæſitus erit numerus: ſi nullus, 19. erit. Ita annus ille Macedonicæ epochæ 1008. per 19. diviſus, præter integrum numerum 53. etiam 1. in Quoto exhibet. Ut igitur Cycli Solaris erat ille poſtremus, ita Cycli Lunaris deprehenditur eſſe primus. En-

nea-

Enneade caëteridis, inquam, ab æræ Macedonicæ exordio numeratæ, *primus*; Alexandrinæ vero, ab ærâ Diocletiani deductæ, *octavus.*

VI.

In dato anno Macedonico vel Aſiano Paſchalem Dominicam, *& Montaniſtarum & Alexandrinorum, deſignare.*

Montaniſtis, Solares rationes tantùm ſpectantibus, ſeptimi menſis (quem illi primum appellabant) vel 14. dies ſemper Paſchalis erat, ſi is eſſet Dominicus, vel primus Dominicus dies qui eum ſequebatur: quemadmodum in II. capite declaravimus. Qui verò propriè dictam Aſiam incolebant Orthodoxi, Lunari quod; calculo adhibito, cum reliquis Orientalibus Paſchales Alexandrinorum Terminos reſpiciebant: Lunas videlicèt 14. quæ vel in *Martii* diem 21. (quo vernum Æquinoctium, ex Nicænorum Patrum ſententiâ, fieri credebatur) incurrebant, vel eum proximè inſequebantur. Ejuſmodi, in annis ordinariis, menſis VI. & VII. dies illi erant, quos, ſimul cum hebdomadicis ſuis literis ex Ephemeride deſcriptis, unicique Lunaris Cycli anno in ſubjectâ Tabulâ appoſuimus: nam in intercalaribus, dies notatum proximè ſequens eſt ſemper aſſumendus.

Aſianæ Enneadecaëteridis Paſchales Termini.

Cycl.	Menſ.	Dies.	
1.	VII.	25.	D.
2.	VII.	14.	G.
3.	VII.	3.	C.
4.	VII.	22.	A.
5.	VII.	11.	D.
6.	VI.	31.	G.
7.	VII.	19.	E.
8.	VII.	8.	A.
9.	VI.	28.	D.
10.	VII.	16	B.
11.	VII.	5.	E.
12.	VII.	24.	C.
13.	VII.	12.	E.
14.	VII.	1.	A.
15.	VII.	20.	F.
16.	VII.	9.	B.
17.	VI.	29.	E.
18.	VII.	17.	C.
19.	VII.	6.	F.

Author Homiliæ Paſchalis, anno æræ Chriſtianæ 672. Macedonicæ 1008. habitæ, Lunam 14. in diem 26. ſeptimi menſis Aſianorum tùm incidiſſe ; & quòd ea Dominica eſſet, in proximam Dominicam, ſive menſis octavi diem 2. Paſcha fuiſſe dilatum, ſignificat. Annus ille 1008. (ut ex præcedentibus patuit) Cycli *Solaris* erat poſtremus, literam Dominicalem habens E. *Lunaris* verò primus, ad quem inpræſente Tabula, menſis ſeptimi diem 25. litera D. ſignatum vides. Sed quia annus intercalaris hic erat, dies proximus cum ſua literâ, nempe VII. 26. E. pro Lunâ 14. ſive ipſo Termino Paſchali, ex Regulæ præſcripto eſt aſſumendus. Et quia E anni hujus litera Dominicalis eſt, in Lunâ 14. ſive ipſo Termino Paſcha celebrari ſanctio Nicæna vetat; in proximo E, proximo diei Dominici indice, quærendum Paſcha eſt, id eſt, in menſis 8. die 2. quem literâ item E. notatum in Ephemeride videre licet.

Ut

Ut autem hoc anno, menſis 8. die 2. ita in tribus ſequentibus, menſis 7. die 17. 9. & 29. Dominicam Paſchalem celebrandam fuiſſe, author ſubjicit. Annus 1009. cum cycli *Solaris* primus ſit, literam Dominicalem C. & cum *Lunaris* ſecundus, Terminum Paſchalem habet VII. 14. G. ideòque proximo C. ſive menſis VII. die 17. Dominica Paſchalis conſtituenda eſt. Annus 1010. Cycli *Solaris* 2. literam Dominicalem B. Lunaris 3. Terminum VII. 3. C. indeque in ſequente B. hoc eſt, in menſis 7. die 9. Dominicam Paſchalem habet. Annus 1011. Cycli *Solaris* 3. literam Dominicalem A. *Lunaris* 4. Terminum VII. 22. A. adſcriptum habet. Quia igitur Dominica in Terminum incidit (quod concurſus ille A. oſtendit) in ſequente A. id eſt, in menſis VII. die 29. Dominica Paſchalis eſt hîc figenda.

Atque ita quadriennii hujus Paſchata ab Orthodoxis, juxta Alexandrinum calculum ſunt celebrata Montaniſtæ verò, diem 14. menſis VII. literâ G. ſignatum, ut unicum ſuum Canonem reſpicientes, in ſequentibus E. C. B. A. quæ quatuor horum annorum (ut vidimus) literæ erant Dominicales, hoc eſt, in 19. 17. & 15. 16. menſis die, Paſchales ſuas Dominicas obſervabant.

Quandoquidem verò in cap. 1. Gale-

num nos docentem audivimus, quâ ratione ortus & occaſus ſiderum, & cum eis conjunctæ tempeſtatum in orbem recurrentium vices, in anno Solari Macedonum inveniri poſſent: præclaro hoc additamento Macedonicum noſtrum Hemerologium locupletare viſum eſt; collectis undique tanquam ex naufragio, quæ reperiri poterant, hujuſmodi tabularum reliquiis, de quibus, in Aratum, ita ſcribebat olim Theon Alexandrinus. Οἱ μετὰ Μέτωνα ἀςρόνομοι καὶ πίνακας ἐν ταῖς πόλεσιν ἔθηκαν περὶ τῶν τοῦ ἡλίου περιφορῶν τῶν ἐννεακαιδεκαετηρίδων. ὅτι καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν τοιόσδε ἔσται χειμὼν, καὶ τοιόνδε ἔαρ, καὶ τοιόνδε θέρος, καὶ τοιόνδε φθινόπωρον, καὶ τοιοίδε ἄνεμοι, καὶ πολλὰ πρὸς βιωφελεῖς χρείας τοῖς ἀνθρώποις. *Poſt Metonem aſtronomi etiam tabellas in urbibus poſuerunt de Solis in* XIX. *annorum periodo circuitibus: quòd per unumquemque annum ejuſmodi futura eſſet hyems, & ejuſmodi ver, & ejuſmodi æſtas, & ejuſmodi autumnus, & ejuſmodi venti, & ejus generis multa humanæ vitæ uſibus accommoda.* Et quia Tabellæ iſtæ publicis affixæ locis, omnium oculis ſpectandæ proponebantur, *Parapegmatum* inde nomen eis eſt impoſitum. Vitruvius, lib. IX. cap. 7. *Siderum occaſus & ortus, tempeſtatumque ſignificatus, Eudoxus, Eudæmon,* (Euctemon

mon,) *Calliſtus* (Callippus,) *Melo* (Meto,) *Philippus*, *Hipparchus*, *Aratus*, *cæterique ex Aſtrologiâ Parapegmatorum diſciplinas invenerunt*, *&* *eas poſteris explicatas reliquerunt. Quorum ſcientiæ ſunt hominibus ſuſpicienda; quòd tantâ curâ fuerunt, ut etiam videantur divinâ mente tempeſtatum ſignificatus pòſt futuros antè pronunciare: quas ob res hæc eorum curis ſtudiiſque ſunt concedenda.* A Laërtio quoque, ex Thraſyllo, inter *Democriti* ſcripta Παράπηγμα recenſetur: cujus, ut & aliorum illorum à Vitruvio commemoratorum (præter *Aratæa*, quæ integra ſuperſunt) etiam in noſtrâ hâc Tabularum congerie fragmenta licebit recognoſcere.

De eiſdem, in Iſagogæ ſuæ cap. xv. doctiſſimus Gemînus. Αἱ δὲ γινόμεναι προῤῥήσεις τῶν ἐπισημασιῶν ἐν τοῖς παραπήγμασιν, οὐκ ἀπὸ τινῶν παραγγελμάτων ὡρισμένων γίνονται, οὐδὲ τέχνῃ τινὶ μεθοδεύονται κατηναγκασμένον ἔχουσαι τὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλ' οἱ ἐκ τοῦ ὡς ἐπίπαν λιναμένου διὰ τῆς καθ' ἡμέραν παρατηρήσεως τὸ σύμφωνον λαμβάνοντες, εἰς τὰ παραπήγματα κατεχώρησαν. *Prædictiones autem ſignificationum quæ in Parapegmatibus ſive tabulis affixis fiunt, non fiunt ex quibuſdam certis præceptis, neque arte quadam traduntur, ut habeant neceſſarium effectum: ſed qui ex eo quod plerumque fit, per quoti-*

dianam obſervationem, quod erat conſonum ceperunt, in Tabulis illud diſpoſuerunt. Οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς παρατηρήσαντες, καὶ συνταξάμενοι τὰ παραπήγματα, ἐξετάσαντες τοὺς τόπους ζωδιακοῦ κύκλου, ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀέρος γίνονται, ἐπεσκέψαντο κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τίνα τῶν ἄστρων ἀνατέλλει ἢ συγκαταδύνει, καὶ ταῖς τούτων ἐπιτολαῖς καὶ δύσεσι σημείοις ἐχρήσαντο εἰς τὴν πρόγνωσιν τῶν προειρημένων. *Nam qui à principio obſervaverunt; & Parapegmata illa compoſuerunt, exploratis locis Zodiaci circuli, in quibus ut plurimùm mutationes aëris fiunt; conſideraverunt, quæ aſtra temporibus illis orirentur aut ſimul occiderent, atque horum ortibùs & occaſibus pro ſignis ſunt uſi ad prædictionem prædictorum.*

In XI. ejuſdem operis capite ψηφίσματα quoque ea appellat. Ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, inquit, αἱ φαινόμεναι τῶν ἄστρων ἐπιτολαὶ προλέγονται. αἱ μετὰ γὰρ ἀληθιναὶ ἀθεώρητοί εἰσι καὶ ἀπαρατήρητοι, αἱ δὲ φαινόμεναι καὶ προλέγονται καὶ παρατηροῦνται. *In judiciis, apparentes aſtrorum ortus prædicuntur. Nam veri ortus ſunt inviſibiles atque inobſervabiles: apparentes verò, & prædicuntur & obſervantur.* Ubi notandum tamen, Veteres aſtronomos in Parapegmatibus ſuis, quibus Plinius & ipſe Geminus quoque uſus eſt, Ortus quos appellant Coſ-

Coſmicos, utcunque ἀθεωρήτους, locum conceſſiſſe; non quidem ut notis temporum conſpicuis, ſed ut ἐπισημασιῶν occultis indicibus: quippe qui ſiderum ortus & occaſus, non cum Gemîno ſimpliciter ut ſigna, ſed etiam ut cauſas tempeſtatum & variarum aëris mutationum, in meteorologicis ſuis obſervationibus conſideraverint, quanquam in ſuo Ptolemæus, non ſolùm ſtellarum omnium ortus Coſmicos & occaſus Acronychos, ut planè ἀθεωρήτους καὶ ἀπαρατηρήτους, conſultò prætermiſerit; ſed etiam ipſas *Sagittæ*, *Pleiadum*, *Hœdorum*, *Vindemiatoris*, *Delphini*, ἐπιτολὰς καὶ κρύψεις Heliacas, διὰ τὸ δυσδιακρίτους καὶ δυσκατανοήτους εἶναι παντάπασι τὰς τῶν οὕτω σμικρῶν ἀστέρων ἐσχάτας καὶ πρώτας φαντασίας.

Ptolemæi autem nomen præferentia, quatuor vidimus Parapegmata. *Primum*, hoc ipſum & illius proprium, hujuſmodi prænotatum titulo. Κλαυδίου Πτολεμαίου φάσεις ἀπλανῶν ἀστέρων, καὶ συναγωγὴ ἐπισημασιῶν. ubi ἐπισημασίας ex Veterum tabulis, φάσεις verò, ſuo tempori congruentes, exproprio calculo exhibet; ſecundum diverſitatem climatum, quæ, horarum maximæ in unoquoque diei numero appoſito, deſignat. Hujus exemplar Græcum integrum communicavit nobis D.

Henricus Savilius: cujus partem tantùm, eamque ipſam admodum mutilam & depravatam, Græco-Latina Dionyſii Petavii continet editio; licèt XXXVIII. ante illum annis, Federicus Bonaventura Urbinas totum Latinè à ſe verſum in lucem emiſerit.

Secundum, falſo Ptolemæi nomine venditatum Parapegma, vulgatus ille eſt de ſtellarum inerrantium ſignificationibus libellus, qui ex Græco per Nicolaum Leonicum in Latinum tranſlatus fuiſſe dicitur: cùm vel ab ipſo Nicolao, vel ab alio aliquo rerum harum imperitiſſimo, ex Ovidio & aliis Latinis authoribus, nullo judicio, fuerit congeſtus. *Tertium*, & brevius & nullius planè momenti, anno 1345. Aſtrologicæ ſuæ Summæ inſeruit Johannes Eſchenden. *Quartum* ſubjectum habebatur *Iſagogico Aſtrologiæ Ptolemæi, ex Arabico ab Abrahamo de Balmes converſo*: quod non aliud eſt quàm *Gemîni* Iſagoge in Phænomena; cujus editionem ex codice, quem Viennæ à Johanne Sambuco Savilius noſter nactus eſt, expreſſam, non ſolùm cum Arabico iſto Iſagogico, ſed etiam cum alio MSº Græco & Vaticani exemplaris διπλογραφίαις (ab eodem præſtantiſſimo viro acceptis) diligenter contulimus. quod ideò monendum duximus,

ne

ne quis erratum putaret, ſi quid à libro edito varians in noſtrâ Ephemeride deprehenderet: in quâ, ex *Gemîno* deſumpta ea omnia intelligenda ſunt, quæ *Plinii* & *Ptolemai* & *Aëtii*, non habent nomen appoſitum.

CAP. VII.

Cœleſtium menſium diſparilis menſura, in Parapegmatum deſcriptionibus à Metone, Eudoxo & Chaldæis adhibita. Ortuum & occaſuum ſtellarum ipſarum, pro variâ temporum & locorum ratione, diſcrepantia: locorúmque & temporum, quibus diverſorum authorum Parapegmata ſunt adaptata, deſignatio.

Cœleſtium menſium, ad Solis in ſigna Zodiaci ingreſſum conformatorum, quum Macedonicus noſter annus à rege Philippo primum reciperetur, apud Græcos duo præcipua fuerunt genera: à *Metone* & *Euctemone* ante annos XCV. introductum unum, ab *Eudoxo* noviter excogitatum alterum. Hoc verò an illud ipſius Solis in cælo motui rectiùs reſponderet; conſiderandum ſibi propoſuit Calippus Cyzicenus; qui, a cum populari ſuo atque Eudoxi infamiliari Polemarcho Cyziceno primum, deinde de cum Ariſtotele communicato

a *Vid. Simplic. in Ariſtot. l. 2. de Cælo, fol. 120. a. & 123. init.*

conſilio; in integrâ anni Periodo conſtituendâ *Eudoxi*, anno Tropico dies 365. & quadrantem aſſignantis, (detractâ diei parte 76. quam Meton & Euctemon in-inſuper adjecererant) in anni verò Quadrantum partitione, *Metonis* & *Euctemonis* ſententiam præferendam fuiſſe ſtatuit. Cum enim Eudoxus unius tantum Sphæræ, idem cum Terrâ centrum habentis, circumvolutione Solem per totam Zodiaci longitudinem periodicum ſuum motum conficere&, quod cum eo connexum eſt, borealem & auſtralem illius ſemicirculum pari temporis ſpatio percurrere, ſtatuiſſet: duas prætereà alias homocentricas ſphæras neceſſariò hîc adhibendas contendit Calippus, τὰ φαινόμενα εἴ τις μέλλοι ἀποδιδόναι, *ſi quis apparentia ſalvare velit*; ut in libro 12. Metaphyſicorum habet Ariſtoteles. vel ut in Hiſtoriâ ſuâ Aſtronomicâ, ex ipſo Calippo, refert Eudemus; εἴπερ οἱ μεταξὺ τῶν τροπῶν καὶ τῶν ἰσημεριῶν χρόνοι τοσοῦτον διαφέρουσιν, ὅσον τῷ Εὐκτήμονι καὶ τῷ Μέτωνι ἐδόκει, *ſi inter æquinoctia & ſolſtitia temporum tanta ſit differentia, quanta Euctemoni & Metoni viſa fuit.*

Extat inſignis hic Eudemi locus apud Simplicium, in lib. 2. de Cœlo: ſed hactenus minus animadverſus, quod ut in Vitruvio *Eudæmonis* & *Melonis*, in Arabum

bum verſionibus *Octimonis* & *Matheonis*, ita & hîc Αλμαιίωνος ac Μέμνονος nomen, pro *Euctemonis* & *Metonis*, ſcriptorum vitio irrepſerit. quorum utrumque nos, non ex nudâ conjecturâ, ſed ex clariſſimi Savilii apographo (quod ex Jo: Vincentii Pinelli exemplari deſcriptum, ſi memoria non fallit, ille nobis indicavit) integritati ſuæ reſtituimus. Atque ut ex eo Calippum, Euctemonis obſervationibus ſimpliciter acquieviſſe, & ad earum normam Eudoxi hypotheſes emendâſſe, intelleximus: ita ex Gemîno quoque in Parapegmate ſuo Calippum cœleſtes Euctemonis menſes adhibuiſſe, atque ad eos ipſum Gemînum tam Eudoxi quàm aliorum Aſtronomorum differentia Parapegmata reduxiſſe, animadvertimus. Hinc ad diem 15. id eſt, medium Scorpionis ſui Gemînus ex Euctemone annotat. Ωρίων ἄρχεται καὶ μεσοῦντι καὶ λήγοντι ἐπιχειμάζειν: per Orionem in medio & fine menſis, tam Euctemonici quàm ſui, futuras tempeſtates ſignificari innuens. Ad Zygônis 1. Εὐκτήμονι ἰσημερία μετοπωρινή. & Καλίππῳ ἰσημερία μετοπωρινὴ, ab Euctemonis ſimul & Calippi *æquinoctio autumnali* menſe inchoato. ad Ægônis item 1. Εὐκτήμονι τροπαὶ χειμεριναὶ, & Καλίππῳ τροπαὶ χειμεριναὶ à brumali ſolſtitio tum Euctemonis, tum Ca-

lippi

lippi principio menſis ſimiliter deducto. Unde, cum ad Ium. Crionis, Calippi ἰσημερία ἐαρινή, & ad Ium. Carcinônis, ejuſdem τροπαὶ θεριναὶ, appoſitæ ibidem cernantur: quin Euctemonis quoque & *æquinoctium vernum* & *ſolſtitium æſtivum* eôdem ſint referenda, nullum eſt dubium. A *Metone* verò & *Euctemone* obſervatum fuiſſe *ſolſtitium æſtivum* Athenis archonte *Apſeude*, menſis *Phamenoth* ſecundùm Ægyptios die 21. ſub finem videlicèt anni 4. Olympiadis LXXXVI. Junii noſtri proleptici die 27. ex Ptolemæi libro 3. μεγάλης Συντάξεως didicimus. Unde hujuſmodi naſcitur Kalendarum menſium cœleſtium Metonis, Euctemonis & Calippi, in Gemîni Parapegmate, ad Julianorum noſtrorum menſium dies accommodatio.

Carcinon, dier. 31.	Jun. 27.	di. 92.
Leonton, di. 31.	Juli. 28.	
Parthenon, di. 30.	Aug. 28.	
Zygon, di. 30.	Sept. 27.	di. 89.
Scorpion, di. 30.	Oct. 27.	
Toxon, di. 29.	Nov. 26.	
Ægon, di. 29.	Dec. 25.	di. 89.
Hydron, di. 30.	Jan. 23.	
Ichthyon, di. 30.	Feb. 22.	

Crion.

Crion, di. 31: Mart. 24.
Tauron, di. 32. April. 24. } di. 95.
Didymon, di. 32. Mai. 26.

Euctemonem occaſum matutinum Vergiliarum XLVIII. diei poſt æquinoctium autumni tribuere, in naturalis ſuæ Hiſtoriæ lib. 18. cap. 25. ſcribit Plinius: Cæſareum utique æquinoctium. in 24. Septembris à Soſigene collocatum, intelligens. Eſt verò ille dies Novembris 10. Scorpionis Euctemonici & Calippici 15. ad quem, in Gemîni Parapegmate, ſimiliter annotatum invenimus; Εὐκτήμονι πλειάδες δύνει *Euctemoni Pleiades*, ſive Vergiliæ, *occidunt*. Ortus verò & occaſus ſiderum quos in *Atticâ* fieri idem notavit Plinius, tempus à Gemîno ex *Euctemone* aſſignatum uno plerúmque die antecedunt, aliquando etiam & ſequuntur. Aprilis enim 15. Hyades, & 25. Canis, *Euctemoni* apud Gemînum occultantur: quæ apud Plinium die 16. & 26. *Atticæ* occidunt veſperi. Contrà, Septembris 5. apud Plinium *Atticæ Arcturus matutinò exoritur, & Sagitta occidit manè*: quum die 6. *Euctemoni*, apud Gemînum, ἐπιτέλλει ἀρκτοῦρος, καὶ οἰστὸς δύεται ὄρθρου. quod idem etiam in Ephemeride noſtrâ, ad Octobris diem 2. & 3. Decembris 30, & 31. Aprilis 2. & 3. Julii 23. & 24. obſervare liceat.

Quin

Quin & Julii die 5. Plinio, *Attica Orion totus exoritur*; ubi die 7. Εὐκτήμονι Ὠρίων ὅλος ἐπιτέλλει: quæ *bidui* differentia eſt, vel, ſi MSS$_a$. Gemini exemplar aſſequi libeat (ad diem 13. Carcinonis ortum iſtum referentia) etiam *quatridui*.

Ad *Eudoxi* verò Parapegma ſpectat ille Plinii locus, lib. 2. cap. 47. *Omnium quidem (ſi libeat obſervare minimos ambitus) redire eaſdem vices quadriennio exacto Eudoxus putat; non ventorum modò, verùm & reliquarum tempeſtatum magnâ ex parte. Et eſt principium luſtri ejus ſemper intercalari anno Caniculæ ortu.* non vero & ἀθεωρήτῳ, ſed apparente & Heliaco: à quo, cùm ab aliis, tum à *Galeno* (commentario 1. in lib. 1. Epidemiorum Hippocratis, & commentario 3. in ejuſdem librum de Humoribus) *Opora* deducitur principium. de quâ (in commentariis ad lib. 1. Meteorôrum Ariſtotelis) *Olympiodorus*. τὸ θέρος εἰς δύο διαιρεῖται εἰς θέρος, ὅταν ἥλιός ἐν ἐστι Καρκίνῳ καὶ Παρθένῳ, καὶ εἰς ὀπώραν ἡνίκα ἐστὶν ὁ ἥλιος ἐν Λέοντι ὅταν ὁ Σείριος φαίνεται λοιπὸν, ὃν καὶ ὁ Ποιητὴς διὰ τὸ ὀπώραν ὀπωρινὸν ἐκάλεσεν *Æſtas in duo dividitur: in æſtatem* propriè dictam, *quando Sol eſt in Cancro & Virgine; & in Oporam, quando Sol in Leone eſt: quando Sirius præterea apparet, quem & Poëta eam ob cauſam*

ſam Oporinum appellavit. Homerum intelligit, qui in Iliad. ε Sirium ſive Caniculam ἀςέρα ὀπωρινὸν nominat.

A Solis igitur in *Leonem* ingreſſu, cœleſtium ſuorum menſium exordium deduxit Eudoxus: in Alexandrinorum *Meſori* die 5. ſive *Julii* noſtri 29. principium *Oporæ*; & in Metonici *Ægonis* die 4. qui noſtri Decembris 28. eſt, τροπὰς χειμερινὰς ſive ſolſtitium brumale collocans. quorum hoc Geminus, illud in Parapegmate ſuo nos edocuit Ptolemæus Unde in *intercalari* illo anno, à quo luſtrum ſuum eſt exorſus, hujuſmodi orta eſt menſium diſpoſitio.

Leonton, dier. 30.	Juli. 29.	di. 92.
Parthenon, di. 31.	Aug 28	
Zygon, di. 30.	Sept. 28.	
Scorpion, di. 31.	Octob. 28.	di. 91.
Toxon. di. 30.	Nov. 28.	
Ægon, di 31.	Dec. 28.	
Hydron, di. 30.	Januar. 28.	di. 92.
Ichthyon, di. 31.	Feb. 27.	
Crion, di. 30.	Mart. 29.	
Tauron, di. 31.	April. 28.	di. 91.
Didymon, di. 30.	Mai. 29.	
Carcinon, di. 31. in	Jun. 28.	

anno intercalari; ſed 30. tantùm in ordinario.

Homocentrica utique Eudoxi illa hypo-

potheſis, quæ in ſeptentrionali & auſtrali Zodiaci ſemi-circulo æqualem Soli moram tribuebat, ut æſtivum etiam ſemeſtre & brumale eodem temporis ſpatio conficeretur poſtulabat: quo ad dies integros reducto, in anno illo intercalari, quem (ut luſtri ſui primarium) in Parapegmate ſuo Eudoxus propoſuerat, menſes dierum 31, & 30. alternatim poſiti, in alterutro ſemeſtri 183. dies æquabiliter exhibebant. Unde, ut ex duodecim menſibus ἐναλλὰξ 30 & 29. dierum, Lunaris annus dierum 354. ita ex totidem menſibus eâdem alternatâ ratione 31 & 30 dierum conſtitutis, Solaris annus 366 dierum enatus eſt: quot etiam naturali anno dies tribuiſſe *Ennium*, Cenſorinus author eſt. Quòd ſi anno 3. Olympiadis CIII. Octaëterida ſuam in Ægypto Eudoxus conſcripſerit (quod, ut conceſſum, in libro 2. de Emendat. Temporum, aſſumit Scaliger) in intercalari ejus anno contigiſſet etiam biſſextus anni noſtri Juliani Proleptici. Et circa illam ſanè Olympiadem claruiſſe Eudoxum, ex ipſius τῆς περιόδου confirmat Laërtius: ad tertium verò, vel illius vel præcedentis alicujus Olympiadis, quàm ad annum quempiam alium, principium luſtri ejus & nos referre maluimus, quod menſe Februario 29. dierum ea ratione hîc ad-

admiſſo, *Crionis* Kalendæ in Martii 29. incurrerent; nempè in Metonici Criônis diem 6. ad quem, in Gemîni Parapegmate, Eudoxi ἰσημερία cernitur appoſita.

Ex his quæ hactenùs ſunt dicta ſatis apparet, neque Metonis & Euctemonis, neque Eudoxi menſes cœleſtes, in novo ſuo anno Solari ſecutos fuiſſe Macedones: ſed à quibus eos mutuati fuerint, non tam proclive eſt dicere. Ego certè quod huc faciat, aliud nihil afferre poſſum, quàm quod à Columellâ lib. XI. cap. 2. annotatum reperio; *Nono Kalendas Januarias Brumale ſolſtitium ſicut Chaldæi obſervant, ſignificat.* In anno autem Macedonico, ab Aſianis item recepto, menſis quarti initium à *brumali ſolſtitio* fuiſſe deductum, capite I. ex Galeno; & à *nono Kalendas Januarias*, ſive XXIV. Decembris Juliani die, fuiſſe numeratum, capite II. ex Actis Timothei declaravimus. Unde & in reliquis pariter anni partibus ordinandis Chaldæos quoque ſecuti illi fuiſſe videantur, quorum hîc operâ rex Philippus fuerat uſus; & inter eos præcipuè Ariſtoteles. quem, ut cœleſtium obſervationum, *ab Ægyptiis & Babyloniis à plurimis annis factarum*, non ignarum fuiſſe ex libro 2. de Cœlo intelligimus: ita Parapegmata eum latuiſſe non

eſt credibile, quorum uſum *ab Ægyptiis & Chaldais ad Gracos* perveniſſe, in commentariis ad Aratum Theon Alexandrinus confirmat. *Ægyptiacum* quoque illud & *Chaldaicum* (eo nomine & [b] *Aſſyriâ* & *Babyloniâ* comprehensâ) inter alia Parapegmata, conſuluiſſe ſe Plinius indicat: de eorum inter ſe diſcrepantiâ, ita præfatus. *Addidere difficultatem & autores diverſis in locis obſervando, mox etiam in iiſdem diverſa prodendo. Tres autem fuerunt ſecta: Chaldaa, Ægyptia, Graca. His addidit quartam apud nos Cæſar Dictator, annos ad Solis curſum redigens; Soſigene perito ejus ſcientiæ adhibito.* Nos verò in ſequentem Ephemeridem, quæ ex *Chaldeâ* & *Gracâ* ſupererant, conjecimus; *Ægyptiâ* & *Caſareâ* ſuum in locum ſepoſitâ, & ad Græcanicas prætereà obſervationes, à Gemîno & Ptolemæo commemoratas, aliis nonnullis ex Plinio adjectis. quem longè quàm illos pluribus generis hujus ſcriptoribus fuiſſe uſum, tùm ex authorum ex quibus liber 18. conflatus eſt Indice, clarum eſt; tùm, ex capitis 31. ejuſdem libri, verbis illis. *Deinde conſentiunt, quod eſt rarum, Philippus, Calippus, Doſitheus, Parmeniſcus, Conon, Criton, Democritus Eudoxus, Jon;* IIII. *Kalend. Octobr. Capellam matutino exoriri, &* III. *Kalendas Hados.*

b *Plin. l.* 18. *c.* 25.

Quòd

Quòd ita inter ſe auctores diſſenſerint, qui *diverſis in locis* obſervarunt, nihil eſt quod quiſquam miretur: quum in aliis atque aliis Terræ climatibus alios atque alios eorundem ſiderum ortus & occaſus neceſſariò fieri, Sphæræ ratio demonſtret. Τὸ γὰρ αὐτὸ παράπηγμα οὐ δύναται συμφωνεῖν ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλὰ ἀνάγκη διαφόρους τὰς παρατηρήσεις εἶναι ἐν διαφόροις ὁρίζουσι. *Unum enim Parapegma non poteſt congruere in urbe Româ, & in Ponto, & in Rhodo, & in urbe Alexandrinâ; ſed neceſſe eſt, ut diverſæ ſint obſervationes in diverſis horizontibus:* quemadmodum, in capite περὶ ἐπισημασιῶν, confirmat Gemînus. Nam *Canicula*, exempli gratiâ, in *Rhodo* quidem (ut ait ille) poſt æſtivum ſolſtitium diebus *triginta* oritur, in aliis verò locis *quadraginta*, & *quinquaginta* in aliis. Licèt enim ad 400. ferè ſtadia inſenſibilis fiat climatum varietas; in majori tamen diſtantiâ, προανατολὰς καὶ προδύσεις, *præortus & præoccaſus* notari, in præcedente capite idem præſtantiſſimus ſcriptor docuerat. Cujus mente non rectè perſpectâ, ſecundùm Mathematicos ſingulis gradibus mutari ad ſenſum Meridianos, & cuique gradui 400. reſpondere ſtadia, minùs conſideratè in Manilianis ſuis pronunciavit Scaliger.

Sed cùm Parapegmatum ſcriptores ortibus & occaſibus ſiderum inerrantium ut ἱσαμένοις τισὶ σημείοις, *ſtatis & immotis quibuſdam ſignis*, ad tempeſtates deſignandas uſos fuiſſe, in capite illo περὶ ἐπισημασιῶν Gemînus notaverit; *iiſdem in locis diverſa prodita* ab eis fuiſſe, magis illi mirum videri potuiſſet, quam Ptolemæo qui, ipſis ſtellis fixis motum proprium tribuens, tantùm ἐπὶ πολὺ χεῖρον τὰς αὐτὰς φάσεις ταῖς ὁμωνύμοις ἡμέραις. Canonem ſuum potuiſſe reddere profeſſus eſt. Hic enim, Hipparchi inſiſtens veſtigiis, *centum* annis in conſequentia ſignorum per unum gradum ſtellas provehi cenſuit: quem *ſeptuaginta* annorum ſpatio ab illis confici, R. Joſua Judæus (in tractatu Thalmudico, הוריות dicto) Alzuphi Arabs, Naſſir-eddinus Tuſinus & Ulug-beigus Perſæ, multo rectiùs tradiderunt; ita ut annuus earum motus ſit minut. $0'.\ 51''.\ 25'''.\ 42''''$. qui item ὑψωμάτων, ſive apogæorum, Solis, Saturni, Jovis, Martis, Veneris & Mercurii, in Tabulis Perſicis MSis. (à Georgio Chryſococcâ Græcè converſis) annuus motus eſſe ſtatuitur. Quocunque vero motu Periodico ſtellarum inerrantium poſito, illud conſequitur; labentibus ſæculis, iiſdem in locis eaſdem ſiderum φάσεις, eiſque reſpondentes tempeſtatum ἐπισημασίας,

σίας, certâ quâdam ratione à prioribus diebus paulatim recedere. Unde & decem illorum Græcorum, è quibus ſequens Ephemeris collecta eſt, Aſtronomorum tempora libuit hîc ſubjicere: locis quoque ex Ptolemæo appoſitis, quibus illi Parapegmata ſua adaptârunt.

Authores.	*Tempus: Periodi Julianæ.*	*Circa annum Ante æram Chriſtianam*	*Loca.*
1 Meton & 2 Euctemon Athenienſes.	4282	432	Athenæ, Cyclades, Macedonia, & Thracia: à maximi diei quantitate horarum $14\frac{1}{2}$ uſque ad 15.
3 Democritus Abderitanus.	4284	430	Macedonia & Thracia: ubi maximus dies eſt horarum 15.
4 Eudoxus Cnidius.	4348	366	Aſia, Sicilia & Italia: maximi diei quantitate horarum $14\frac{1}{2}$ uſque ad 15.
5 Philippus Medmæus.	4374	340	Peloponneſus, Locris & Phocis: ubi maximus dies eſt horarum $14\frac{1}{2}$.
6 Calippus Cyzicenus.	4384	330	Helleſpontus: à maximi diei quantitate horarum $14\frac{1}{2}$ uſque ad 15.
7 Conon Samius.	4444	270	Italia & Sicilia; à maximi diei quantitate horarum $14\frac{1}{2}$ uſque ad 15.

8 Doſitheus Colonienſis.	4514	200	Coloni, prope Athenas, ubi maximus dies eſt horarum $14\frac{1}{2}$.
9 Hipparchus Bithynus.	4584	130	Bithynia: ubi maximus dies eſt horarum 15.
10 Metrodorus Scepſius.	4634	80	Italia & Sicilia: à maximi diei quantitate horarum $14\frac{1}{2}$ uſque ad 15.

Nobis verò, ad quos integra horum Parapegmata non pervenerunt, alia adhuc difficultas ſupereſt; quod qui reliquias eorum nobis conſervarunt, Gemînus & Ptolemæus, ad diverſos dies eorundem non locorum modò & temporum ſed etiam hominum obſervationes retulerunt. Cujuſmodi error, in variis annorum cœleſtium formis ad unum aliquem alium anni modum transferendis, facillimè potuit obrepere. Ut enim Metonis & Calippi menſes cœleſtes Gemînus; ita Alexandrinorum ſuorum menſes civiles, reliquorum omnium Parapegmatum communem menſuram, Ptolemæus conſtituit.

Et ſæpiùs quidem in eundem diem Julianum Gemîni & Ptolemæi notationes coincidere animadvertimus. quod argumento eſt, ex malè à nobis conſtituto menſium cœleſtium apud Gemînum exordio (de Alexandrinorum enim apud Ptolemæum ad noſtros applicatione nullum ſubeſt dubium) differentiam illam ne-

qua-

quaquàm proveniſſe. Ita, verbi gratiâ, apud utrumque Martii die 7. *Democrito* frigidi flant venti, Ornithiæ appellati, per dies novem. *Calippo*, Septembris 1. Eteſiæ deſinunt; & Martii 26. eſt ὑετὸς ἢ νιφετὸς *Eudoxo*, April. 25. Mai. 4. & Decemb. 9. eſt. ὑετός. *Doſitheo*, Octob. 29. & *Euctemoni*, Novemb. 10. χειμάζει. Non raro tamen unius diei diſcrimen cernitur. Inde *Euctemoni*, Septembris die 15. apud Ptolemæum, 16. apud Gemînum, eſt Autumni principium: & apud illum Januarii 6. die, apud hunc 7. Media hyems. Eidem, apud Ptolemæum Martii 4 & 8, apud Gemînum 5 & 7 flat frigidus Boreas. *Democrito*, juxta Ptolemaicas rationes, Decembris die 10. Tonitrus, fulgura, aqua, ventus; Januarii 4 Auſter flat ut plurimùm; Februarii 6. Zephyrus incipit flare, & 24. Varii ſunt dies, qui Halcyonii appellantur; Junii 3 Aqua exiſtit, & 22 Significare ſolet: quæ ſingula Gemîni Canon in dies ſequentes conjicit.

Aliquando hîc & bidui occurrit differentia. *Euctemoni* enim, apud Ptolemæum Martii die 13, apud Gemînum 15. Ornithiæ flare incipiunt, & Milvus apparet. *Eudoxo* juxta Ptolemæum Februarii die 3. Serenitas eſt, quandoque etiam flat Ze-

phyrus; Martii 8. Milvus apparet; Julii 25 Auſter flat; Septembris 4. Pluvia, tonitrus, ventus exiſtit: quæ in Gemîni tabulâ, Februarii die 5. Martii 10. Julii 27. & Septembris 6. conſignata leguntur. Sed & ipſi nos, in Ephemeridis noſtræ tractatione, priuſquàm lineis ductis dierum numeros ab invicem diſcreviſſemus, uſu comperimus, in phaſibus & ἐπισημασίαις excerpendis, uno aliquoties & (ubi dies hiſce vacuus intercurrebat) duobus aliquando diebus errorem à nobis fuiſſe admiſſum. adeò proclivis lapſus eſt in numerorum & notarum appoſitarum rectâ accommodatione: ad primorum ſcriptorum ἀβλεψίαν poſteriorum librariorum præſertim accedente negligentiâ. Quod prudenti Lectori æſtimandum ex ipſius Ephemeridis inſpectione relinquimus: cui ne quid deeſſet, etiam ex Aëtii Tetrabiblo (ſerm. 111.cap. 164.) recentius Parapegma interſerere libuit; qui circa annum Chriſti CCCL. Amidæ in Meſopotamiâ claruit, in illo videlicèt climate, cujus medius parallelus diem maximum habet horarum $14\frac{1}{2}$.

EPHE-

EPHEMERIS.

Anni Macedonici & Aſiani, cum Juliano collati: addito etiam Stellarum inerrantium ortu & occaſu, ac tempeſtatum præſagiis; ex veterum Aſtronomorum, quæ Aſiam, Thraciam, Macedoniam & Græciam *ſpectabant,* Parapegmatum *reliquiis.*

I. DIUS Macedonicus, dierum 30. *Sol in Libra.*

1	A	Νουμηνία.		Sept. 24
2	B.	δευτέρα ἱσαμένου.	*Eudoxo*, ſignificat. *Ptolem.* *Aëtio* Æquinoctium autumnale: & eſt maxima aëris turbatio trib. dieb. anteà.	25
3	C	τρίτη ἱσαμένου.	*Euctemoni*, ſignificat. *Democrito*, Pluvia & ventorum turbatio. *Ptol.*	26
4	D	τετάρτη ἱσαμένου.	*Euctemoni, Philippo,* & *Cononi*, ſignificat. *Ptol.* *Euctemoni*, Æquinoctium autumnale, & ſignificat. *Calippo*, Aries incipit occidere Æquinoctium autumnale.	27
5	E	πέμπτη ἱσαμένου.	*Hipparcho*, ſignificat. *Ptol.* *Philippo, Calippo, Doſitheo, Cononi,* & *Democrito*, Capella matutinò exoritur. *Plin.*	28
6	F	ἕκτη ἱσαμένου.	*Eiſdem*, Hœdi exoriuntur. *Plin.* *Hipparcho*, Auſter vel Zephyrus. *Eudoxo* & *Euctemoni*, ſignificat. *Ptol.* *Euctemoni*, Hœdi veſpertinò oriuntur. Tempeſtas eſt.	29
7	G	ἑβδόμη ἱσαμένου.	*Eudoxo*, Capra veſperi oritur.	30
8	A	ὀγδόη ἱσαμένου.	*Calippo*, Tempeſtas eſt, & aëris intemperies. *Euctemoni* & *Philippo*, Pluvia. *Ptol.* *Euctemoni*, veſpertinę apparent Pleiades. *Calippo*, Virgo ceſſat oriri.	Oct. 1
9	E			

9	B	ἐννάτη ἱσαμένου.	*Atticæ* Corona exoritur manè. *Plin.* *Euctemoni*, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	2
10	C	Δεκάτη.	*Aſiæ* Heniochus occidit matutinò. *Plin.* *Euctemoni*, Corona oritur. Tempeſtas eſt.	3
11	D	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Pluvia & ventus inconſtans. *Doſitheo*, ſignificat. *Ptol.* *Eudoxo*, Pleiades oriuntur.	4
12	E	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Democrito*, Tempeſtas eſt. Sementis tempus. *Ptol.*	5
13	F	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, [Spica] manè oritur. *Aëtio* Corona manè oritur : & eſt vehemens aëris mutatio.	6
14	G	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Hipparcho*, Auſter *Ptol.* *Aëtio*, Hœdi veſpere oriuntur.	7
15	A	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Scorpius veſperi incipit occidere : & tempeſtas inſuper oritur, & ventus flat magnus.	8
16	B	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, ſignificat. *Hipparcho*, Subſolanus. *Ptol.*	9
17	C	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.		10
18	D	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.	*Doſitheo* & *Eudoxo*, ſignificat. *Ptol.*	11
19	E	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.		12
20	F	Εἰκάς.	*Doſitheo*, Ventus inconſtans. *Calippo*, ſignificat. *Ptol.* *Eudoxo*, Scorpius veſperi occidit. Capra [manè] occidit. *Calippo*, Chelæ incipiunt oriri. Significat.	13

21	G	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, ſignificatio. *Ptol.*	14
22	A	ἐννάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Boreæ & auſtri ſpirant.	15
23	B	ὀγδόη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Ventorum mutationes. Tonitrua. *Ptol.*	16
24	C	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter vel Boreas. *Ptol.* *Aëtio*, Hyades veſpere oriuntur: & magna fit aëris turbatio.	17
25	D	ἕκτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hyades veſperi oriuntur.	18
26	E	πέμπτη φθίνοντος.	*Doſitheo*, ſignificatio. *Ptol.*	19
27	F	τετάρτη φθίνοντος.		20
28	G	τρίτη φθίνοντος.		21
29	A	δευτέρα φθίνοντος.	*Aëtio*, maxima aëris turbatio.	22
30	B	πρώτη φθίνοντος, ἤτοι τριακάς.	*Eudoxo*, ſignificat. *Ptol.* *Aëtio*, oriente Sole Pleiades occidunt.	23

II. APELLÆUS, dierum 30. *Sol in Scorpio.*

C	Νȣμηνία.	*Calippo*, Significat. *Euctemoni* & *Calippo*, Varius aër. In mari, tempeſtas magna. *Ptol.* *Calippo*, Tauri cauda occidit. Significat.	24
D	δευτέρα ἱϛαμένȣ.	*Eudoxo*, Boreas & auſter ſpirant.	25
E	τρίτη ἱϛαμένȣ.	*Euctemoni*, Magna per mare tempeſtas.	26
F	τετάρτη ἱϛαμενȣ.		27
G	πέμπτη ἱϛαμένȣ.		28
A	ἕκτη ἱϛαμένȣ.	*Doſitheo*, Tempeſtas. *Democrito*, Frigus vel pruina. *Hipparcho*, Auſter continuus. *Ptol.* *Doſitheo*, Tempeſtas eſt.	29
B	ἑβδόμη ἱϛαμένȣ.	*Euctemoni* & *Philippo*, Ventus magnus flat. *Ptol.* *Democrito*, Pleiades matutinò occidunt. Venti hyberni plerumque, & frigora & pruina. Solet audiri flatus. Folia abjicere maximè incipiunt arbores. *Calippo*, Scorpii frons oritur, cum ventis.	30
C	ὀγδόη ἱϛαμένȣ.	*Calippo* & *Euctemoni*, Venti vehementes. *Metrodoro*, Venti & tempeſtas. *Ptol.* *Euctemoni*, Arcturus veſperi occidit; magnique ſpirant venti.	31
D	ἐννάτη ἱϛαμένȣ.	*Cononi* & *Eudoxo*, Intemperies ventorum. *Ptol.*	Nov. 1
E	Δεκάτη.	*Calippo*, Intemperies aëris. *Hipparcho*, Auſter vel Boreas frigidi. *Ptol.*	2

11	F	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Boreas, vel auſter. *Metrodoro* Intemperies aëris. *Euctemoni*, & *Philippo*, & *Hipparcho*, Pluvia. *Ptol.* *Eudoxo*, Arcturus acronychus [manè] occidit; & ſignificat, & ventus ſpirat.
12	G	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Calippo*, Pluvia. *Euctemoni*, Significat. *Ptol.* *Calippo*, Tauri caput [manè] occidit. Pluviæ.
13	A	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, Lyra manè oritur: & tempeſtas eſt, cum pluviâ.
14	B	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Doſitheo*, Tempeſtas. *Ptol.* *Aëtio*, Peleiades manè occidunt, & incipit aër ſedari.
15	C	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Hipparcho*, Argeſtes (ſeu Corus) frigidus. *Ptol.* *Eudoxo*, Orion veſperi incipit oriri
16	D	ἕκτη δὲ ἐπικάτη.	*Democrito*, Lyra oritur unà cum Sol aſcendente: & aër fit tempeſtuoſu plerumque.
17	E	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Metrodoro*, Tempeſtas eſt, & procella *Euctemoni*, Pluviæ & Tempeſtas *Pto* *Eudoxo*, Pluvia eſt.
18	F	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.	*Philippo* & *Euctemoni*, Tempeſtas & procella. *Hipparcho*, Boreas vel auſter frigidus, & pluvia. *Ptol.* *Euctemoni*, Pleiades occidunt, & ſignficant. Et Orion incipit cum me dianti menſi tùm deſinenti temp ſtatem excitare.

19	G	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, Hyemis initium. *Metrodoro*, & *Calippo*, & *Cononi*, Significatio. *Ptol. Calippo*, Splendida in Scorpio ſtella oritur, ſignificat: & Pleiades occidunt apparenter. *Aëtio* Lyra manè oritur.	11
20	A	Εἰκάς.	*Euctemoni* & *Doſitheo*, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	12
21	B	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Scorpius incipit oriri manè.	13
22	C	ἐννάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hyemis principium; & Significat. *Democrito*, Tempeſtas, tùm in terrâ tùm in mari. *Ptol. Eudoxo*, Pleiades manè occidunt; & Orion incipit occidere, & tempeſtas eſt.	4
23	D	ὀγδόη φθίνοντος		15
24	E	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Lyra manè oritur.	16
25	F	ἕκτη φθίνοντος		17
26	G	πέμπτη φθίνοντος.		18
27	A	τετάρτη φθίνοντος.	*Eudoxo.* Hybernus cœli ſtatus. *Ptol.*	19
28	B	τρίτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Boreas frigidus. *Ptol.*	20
29	C	δευτέρα φθίνοντος.	*Euctemoni* & *Doſitheo*, Tempeſtas & pluvia. *Ptol. Aëtio*, Hyades manè occidunt.	21
30	D	πρώτη φθίνοντος, ἢ Τριακάς.	*Eudoxo*, Tempeſtas vehemens. *Ptol. Euctemoni*, Hyades occidunt, atque inſuper pluit. *Aëtio*, Turbatio fit circa aërem.	22

III. AUDYNÆUS, dierum 31. *Sol in Sagittario.*

1	E	Νυμηνία.	*Hipparcho*, Auſter frequens. *Eudoxo* & *Cononi*, Hybernus aër. *Calippo*, Pluvia. *Ptol.* *Calippo*, Tauri cornua occidunt; & pluvia.	23
2	F	δευτέρα ἱσαμένου.	*Eudoxo*, Hyades occidunt; & magna eſt tempeſtas.	24
3	G	τρίτη ἱσαμένου.		25
4	A	τετάρτη ἱσαμένου.		26
5	B	πέμπτη ἱσαμένου.	*Eudoxo*, Intemperies aëris. *Doſitheo*, Significatio. *Democrito*, Cœlum turbidum & mare utplurimùm. *Ptol.* *Aëtio*, Orion oritur; & Corona occidit.	27
6	C	ἕκτη ἱσαμένου.		28
7	D	ἑβδόμη ἱσαμένου.		29
8	E	ὀγδόη ἱσαμένου.	*Cononi*, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	30
9	F	ἐννάτη ἱσαμένου.	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, & *Calippo*, Tempeſtas. *Ptol.* *Aëtio* Canis manè occidit.	Dec 1
10	G	Δεκάτη.	*Metrodoro*, Hybernus ſtatus. *Euctemoni*, & *Philoni* (f. Philippo) & *Calippo*. Ventorum intemperies. *Ptol.* *Euctomeni*, Canis occidit; & fit tempeſtas. *Calippo*, Sagittarius incipit oriri, & Orion occidere apparenter. Tempeſtas eſt.	2
11	A	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	*Cononi*, Tempeſtas eſt. *Ptol.* *Eudoxo*, Orion manè occidit.	3
12	B	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, Tempeſtas *Ptol.*	4

τρίτῃ ἐπὶ δεκάτῃ.	*Doſitheo* & *Democrito*, Tempeſtas. *Ptol. Euctemoni*, Scorpii aculeus oritur.	5
τετάρτῃ ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo* & *Doſitheo*, Hybernus aër. *Ptol.*	6
πέμπτῃ ἐπὶ δεκάτῃ.	*Hipparcho*, Boreas aſſiduus. *Eudoxo*, Pluvia. *Ptol. Eudoxo*, Canis manè occidit: tempeſtas eſt.	7
ἕκτῃ ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, & *Calippo*, Hybernus aër & pluvia. *Ptol.*	8
ἑβδόμῃ ἐπὶ δεκάτῃ.	*Euctemoni*, & *Eudoxo*, & *Calippo*, Hybernus aër & pluvia. *Ptol. Eudoxo*, Pluvia.	9
ὀγδόῃ ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Calippo*, Hybernus ſtatus. *Democrito*. Tonitrus, fulgura, aqua, venti. *Ptol. Euctemoni*, Aquila oritur; flat Auſter. *Aëtio*, Hœdi manè occidunt.	10
ἐννάτῃ ἐπὶ δεκάτῃ.	*Calippo*, Auſter; & ſignificatio. *Eudoxo*, Hybernus aër. *Ptol. Democrito*, Aquila oritur ſimul cum Sole; & ſignificare ſolet tonitru & fulgur, cum aquâ, aut vento, aut utroque utplurimum. *Eudoxo*, Canis veſperi oritur. *Calippo*, Gemini tranſeunt occidentes: fit pluvia. *Aëtio*, Capra manè occidit.	11
Εἰκὰς.	*Aëtio*, perturbatio aëris fit.	12
ἑνδεκάτῃ φθίνοντος	*Hipparcho*, Auſter multus vel Boreas. *Ptol.*	13
δεκάτῃ φθίνοντος.	*Eudozo*, Tempeſtas eſt. *Ptol. Euctemoni*, [Capra] occidit.	14
ἐννάτῃ φθίνοντος.		15

24	G	ὀγδόη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Scorpius manè oritur; & eſt tempeſtas.	16
25	A	ἑβδόμη φθίνοντος.		17
26	B	ἕκτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter. *Ptol. Eudoxo*, Capra manè occidit.	18
27	C	πέμπτη φθίνοντος.	*Eudoxo* & *Doſitheo*, Africus vel Auſter. *Ptol.*	19
28	D	τετάρτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hybernus aër. *Ptol.*	20
29	E	τρίτη φθίνοντος	*Eudoxo*, Aquila manè oritur.	21
30	F	δευτέρα φθίνοντος.		22
31	G	πρώτη φθίνοντος.	*Aëtio*, Solſtitium hybernum.	23

§ IV. PERI-

IV. PERITIUS, dierum 30. *Sol in Capricorno.*

1	A	Νȣμηνία.	*Hipparcho* & *Metoni*, Significat. *Ptol. Chaldæis*, Brumale ſolſtitium eſt *Columel.*	24
2	B	δȣτέρα ἱςαμένȣ.	*Cononi*, & *Metoni*, & *Calippo*, Tempeſtas. *Metrodoro*, Significationis intemperies. *Ptol.* *Euctemoni*, Solſtitium brumale. Significat. *Calippo*, Sagittarius deſinit oriri. Solſtitium brumale. Tempeſtas eſt.	25
3	C	τϱίτη ἱςαμένȣ.	*Eudoxo*, & *Metrodoro*, Hyemalis aër *Hipparcho*, Tempeſtas veſpertina. *Ptol. Euctemoni*, Delphinus oritur. Tempeſtas eſt.	26
4	D	τετάϱτη ἱςαμένȣ.	*Eudoxo*, Significat. *Democrito*, Tempeſtas, *Ptol.*	27
5	E	πέμπτη ἱςαμένȣ.	*Eudoxo*, Solſtitium brumale. Tempeſtas eſt.	28
6	F	ἕκτη ἱςαμένȣ.	*Euctemoni*, & *Philippo*, & *Democrito*, Significat. *Ptol.*	29
7	G	ἑβδόμη ἱςαμένȣ.	*Euctemoni*, Significat. *Ptol. Atticæ* & finitimis regionibus Aquila veſperi occidit. *Plin.*	30
8	A	ὀγδόη ἱςαμένȣ.	*Euctemoni*, Aquila veſperi occidit: fitque tempeſtas.	31
9	B	ἐννάτη ἱςαμένȣ.	Januar.	1
10	C	Δεκάτη.	*Doſitheo*, Significat. *Ptol. Eudoxo*, Corona veſperi occidit.	2
11	D	πϱώτη ἐπὶ δεκάτη.		3
12	E	δευτέϱα ἐπὶ δεκάτη.	*Democrito*, Auſter flat ut plurimùm *Ptol.* *Aëtio*, Delphinus oritur.	4

13	F	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.	*Democrito*, Auſter flat ut plurimùm. *Aëtio*, Aquila veſperi occidit.	5
14	G	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni* & *Philippo*, Media heyms Ptol.	6
15	A	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Hipparcho* & *Eudoxo*, Tempeſtas eſt *Ptol.* *Euctemoni*, Media hyems. Auſter multus flat hybernus per mare. *Aëtio*, turbatio vehemens.	7
16	B	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.	*Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Philippo*, & *Calippo*, Auſter. *Ptol.* *Calippo*, Capricornus incipit oriri. Flat auſter.	8
17	C	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, auſter vehemens, & pluvia. *Ptol. Euctemoni*, Auſter hybernus per mare.	9
18	D	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.		10
19	E	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.	*Edoxo* & *Doſitheo*, Auſter cum tempeſtate. *Hipparcho*, Ventorum intemperies. *Ptol.* [Euctemoni] veſperi occidit Perſeus, & ſpirat auſter.	11
20	F	Εἰκὰς.		12
21	G	δεκάτη φθίνοντος.		13
22	A	ἐννάτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter vel Boreas, Tempeſtas eſt. *Ptol.*	14
23	B	ογδοη φθινοντος.		15
24	C	ὁβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Subſolanus ſpirat. *Ptol.*	16

25	D	ἕκτη φθίνοντος		17
26	E	πέμπτη φθίνοντος.	*Euctemoni* & *Philippo*, Tempeſtas. *Metrodoro*, Inconſtantia aëris. *Ptol.*	18
27	F	τετάρτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Tempeſtas. *Ptol.*	19
28	G	τρίτη φθίνοντος.	*Calippo*, Tempeſtas, pluvia. *Hipparcho*, Boreas flat. *Euctemoni* & *Democrito*, pluit. *Ptol.* *Euctemoni*, Delphinus veſpertinus occidit. *Calippo*, Cancer occidit Tempeſtas eſt.	20
29	A	δευτέρα φθίνοντος.	*Eudoxo*, Hyems media. *Ptol.*	21
30	B	πρώτη φθίνοντος, ἢ Τριακάς.	*Aëtio*, Motus aer.	22

V. DYSTRUS.

V. DYSTRUS, dierum 30. *Sol in Aquario.*

1	C	Νουμηνία.	*Hipparcho*, Significatio. *Ptol.*	23
2	D	δευτέρα ἱσταμένου.	*Calippo* & *Euctemoni*, pluit. *Democrito*, Media hyems. *Ptol.* *Calippo*, Leo incipit occidere. *Democrito*, Tempeſtas.	24
3	E	τρίτη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Subſolanus flat. *Ptol.* *Aëtio*, Lucida ſtella in Leone occidit.	25
4	F	τετάρτη ἱσταμένου.	*Metrodoro*, Pluvia. *Doſitheo*; Tempeſtas. *Ptol.* *Eudoxo*, Delphinus veſperi occidit.	26
5	G	πέμπτη ἱσταμένου		27
6	A	ἕκτη ἱσταμένου	*Aëtio*, Delphin veſperi occidit.	28
7	B	ἑβδόμη ἱσταμένου.	*Hipparcho*, Auſter vel Cauri. *Ptol.* *Aëtio*, Lyra veſperi occidit.	29
8	C	ὀγδόη ἱσταμένου		30
9	D	ἐννάτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	31
10	E	Δεκάτη.		Feb. 1
11	F	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Lyra veſperi occidit: exiſtit pluvia.	2
12	G	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Serenitas: quandoque verò flat & Zephyrus. *Ptol.*	3
13	A	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.		4
14	B	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Serenitas: quandoque etiam flat Zephyrus.	5
15	C	πεμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Democrito*, Zephyrus incipiit flare. *Ptol.* *Aëtio*, Zephyrus ſpirat.	6

6	D	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Veris principium. Zephyrus incipit flare: & interdum tempeſtas eſt. *Ptol.* *Democrito*, Zephyrus incipit flare: & manet per dies 43. à Tropis.	7
7	E	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Pluvia, *Hipparcho*, & *Calippo*, & *Metrodoro*, Zephyrus flare incipit. *Ptol.* *Euctemoni*, Zephyrus flat. *Calippo*, Aquarius medius oritur: flat Zephyrus.	8
18	F	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.	*Metrodoro*, Veris initium: & Zephyrus flare incipit. *Ptol.*	9
19	G	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.		10
20	A	Εἰκάς.	*Eudoxo*, Zephyri flant. *Hipparcho*, Veris principium. *Calippo* & *Metrodoro*, Tempeſtas. *Ptol.*	11
21	B	δεκάτη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Boreas vel Subſolanus flat. *Ptol.*	12
22	C	ἐννάτη φθίνοντος.		13
23	D	ὀγδόη φθίνοντος		14
24	E	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Auſter flat. *Euctemoni*, & *Philippo*, & *Doſitheo*, Tempeſtas. *Ptol.*	15
25	F	ἕκτη φθίνοντος	*Euctemoni* (Sagitta) veſperi occidit: & magna eſt tempeſtas.	16
26	G	πέμπτη φθίνοντος.		17
27	A	τετάρτη φθίνοντος		18
28	B	τρίτη φθίνοντος	*Hipparcho*, Boreas frigidus flat. *Ptol.*	19
29	C	δευτέρα φθίνοντος.		20
30	D	πρώτη φθίνοντος. ἢ Τριακὰς		21

VI. XANTHICUS, dierum 31. *Sol in Piſcibus.*

1	E	Νυμηνία.	*Hipparcho* & *Euctemoni*, Ornithiæ incipiunt flare, frigidi: & tempus eſt de Hirundo appareat. *Ptol.* *Aëtio*, Malus navis veſperi occidit; & eſt turbatio aëris magna.	22
2	F	δευτέρ. ἱςαμένυ.	*Philippo* & *Calippo*, Hirundo apparet; & ventoſus aëris eſt ſtatus. *Cononi*, Boreæ incipiunt flare, frigidi. *Eudoxo*, Pluvia cum Chelidoniis: & per quatuor dies ſpirant Boreæ, Ornithiæ vocati *Ptol.* Hirundinem apparere tempus eſt: & ſpirant Ornithiæ. *Calippo*, Leo occidit, & Hirundo apparet. Significat.	23
3	G	τρίτη ἱςαμένυ.	*Hipparcho*, Boreæ frigidi *Metrodoro*, Hirundo apparet, & ſignificat. *Democrito*, Varii dies, qui Halcyonii appellantur. *Ptol.*	24
4	A	τετάρτη ἱςαμένυ.	*Doſitheo*, Tempeſtas. *Ptol.* *Democrito*, Varii ſunt dies, qui Halcyonii appellantur. *Eudoxo*, Arcturus veſperi oritur, & exiſtit pluvia, (& Hirundo apparet:) & per ſequentes dies 30. Boreæ ſpirant, & maximè illi, qui Proornithiæ vocantur. *Aëtio*, Arcturus veſperi oritur.	25
5	B	πέμπτη ἱςαμένυ.	*Aëtio*, Hirundines volant, & apparent.	26
6	C	ἕκτη ἱςαμένυ		27
7	D	ἑβδόμη ἱςαμένυ.	* *In anno intercalari.*	28
8	E	ὀγδόη ἱςαμένυ.	*Hipparcho*, Boreas vel Auſter frigidus flat. *Ptol.*	Mar * 29

 30 1

					Mar.
9	F	ἐνάτη ἱςαμένȣ.	*Hipparcho*, Boreas frigidus flat. *Ptol.*	2	1
10	G	Δεκάτη.		3	2
11	A	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, Boreas frigidus flat. *Ptol.*	4	3
12	B	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, Arcturus veſperi oritur, & Vindemiator fit apparens: flat frigidus Boreas.	5	4
13	C	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.		6	5
14	D	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Democrito*, venti frigidi: Ornithiæ per dies novem. (*Ptol.*) *Democrito*, frigidi flant venti, qui Ornithiæ vocantur, per dies maximè novem. *Euctemoni*, Equus manè occidit: & frigidus flat Boreas.	7	6
15	E	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	Aquilonius Piſcis exoritur. *Plin.* *Eudoxo*, Hirundo & milvus apparent: & ſignificat. *Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Philippo*. Boreas frigidus flat. *Hipparcho*, Veris initium. *Ptol.*	8	7
16	F	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.	In *Atticâ* Milvus apparere obſervatur. *Plin.* *Metrodoro*, & *Euctemoni*, Boreas flat. *Doſitheo*, Milvus apparere incipit. *Hipparcho*, Auſter multus. *Ptol.*	9	8
17	G	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Calippo*, Boreas frigidus flat. *Ptol.* *Eudoxo*, Tempeſtas exiſtit; & Milvus apparet. *Calippo*, Auſtralis Piſcis exoritur; deſinit Boreas.	10	9

18	A	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτῃ.	
19	B	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη·	*Calippo*, Boreas moderatus flat. *Ptol*
20	C	Εἰκάς.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Ornithiæ incipiunt flare, & tempus eſt ut Milvus appareat. *Ptol.*
21	D	ἑνδεκάτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Boreas ſpirat. *Doſitheo* Ornithiæ ſpirare incipiunt. *Hipparcho*, Boreas vel Caurus. *Ptol* *Eudoxo*, Corona veſperi oritur Ornithiæ ſpirare incipiunt.
22	E	δεκάτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Boreas frigidus flat. *Ptol* *Euctemoni*, Milvus apparet: Ornithiæ ſpirant uſque ad æquinoctium.
23	F	ἐννάτη φθίνοντος.	
24	G	ὀγδόη φθίνοντος.	*Calippo*, Boreas flat, & Milvus apparet. *Ptol.*
25	A	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Democrito*, Tempeſtas, ventus frigides. *Ptol.*
26	B	ἕκτη φθίνοντος	*Hipparcho*, Boreas flat. *Ptol.* *Aëtio*, Equus mane oritur.
27	C	πέμπτη φθίνοντος.	
28	D	τετάρτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Milvus apparet; & Boreas flat. *Ptol.*
29	E	τρίτη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Scorpii primæ ſtellæ occidunt: flat frigidus Boreas.
30	F	δευτέρα φθίνοντος.	*Hipparcho*, Pluvia *Ptol. Calippo*, Piſcium borealis oriri deſinit: Milvus apparet, Boreas flat. *Aëtio*, Æquinoctium vernum eſt, maxima aeris turbatio,
31	G	πρώτη φθίνοντος.	*Philippo*, & *Calippo*, & *Euctemoni*, Pluvia lenis imber. *Hipparcho*, Significatio. *Pt* *Calippo*, Vinculum Piſcium oritur: fit Æquinoctium vernum, & pluvia minutula; magna fit tempeſtas, ſignificat.

EPHEMERIS.

VII. ARTEMISIUS, dierum 31. *Sol in Ariete.*

1	A	Νουμηνία.	*Cononi* & *Metoni*, Æquinoctium. *Eudoxo*, Boreas flat. *Ptol.*	25	24
2	B	δευτέρα ἱσταμένου.	*Calippo*, Pluvia vel nix. *Ptol. Calippo*, Aries incipit oriri: exiſtit pluvia aut nix.	26	25
3	C	τρίτη ἱσταμένου.	*Metoni*, & *Calippo*, & *Eudoxo*. Pluvia. *Euctemoni* & *Democrito*, Significat. *Ptol.*	27	26
4	D	τετάρτη ἱσταμένου.	*Doſitheo* & *Metoni*. Pluvia. *Ptol.*	28	27
5	E	πέμπτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Æquinoctium: fit pluvia.	29	28
6	F	ἕκτη ἱσταμένου.	*Cononi*, Significat. *Eudoxo*, fit pluvia. *Ptol.*	30	29
7	G	ἑβδόμη ἱσταμένου.		31	30
8	A	ὀγδόη ἱσταμένου.	*Aëtio*, Pleiades ineunte nocte apparent.	Apr. 1	31
9	B	ἐνάτη ἱσταμένου.	*Euctemoni*, Pleiades veſperi occultantur.	Apr. 2	1
10	C	Δεκάτη.	Pleiades in *Atticâ* veſperi occultantur. *Plin.*	3	2
11	D	πρώτη ἐπὶ δεκάτη.	Pleiades in *Bœotiâ* veſperi occultantur. *Plin.*	4	3
12	E	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	Pleiades *Chaldæis* veſperi occultantur. *Plin. Hipparcho*, Auſter & ventorum turbines. *Ptol. Eudoxo*, Pleiades veſperi occidunt, & Orion incipit occidere. A veſpertino occaſu Orionis pluvia exiſtit. *Democrito*, Pleiades occultantur ſimul cum ſole aſcendente, & inviſibiles fiunt per noctes 40.	5	4

13	F	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.	*Hipparcho* & *Doſitheo*, Significat. *Ptol.*	6	5
14	G	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.		7	6
15	A	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	8	7
16	B	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.		9	8
17	C	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni* & *Philippo*, Ventorum intemperies. *Ptol.*	10	9
18	D	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη	*Eudoxo*, Zephyrus & cum leni imbre intemperies. *Ptol.*	11	10
19	E	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.		12	11
20	F	Εἰκάς.	*Doſitheo*, Pluvia *Ptol.* *Eudoxo*, Hyades veſperi occidunt.	13	12
21	G	ἑνδεκάτη φθίνοντος.		14	13
22	A	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo* & *Euctemoni*, Pluvia & grando. *Ptol.* *Euctemoni*, Hyades occultantur: & grando poſt exiſtit, & flat Zephyrus. *Calippo*, Libra incipit occidere: copioſa exiſtit & grando.	15	14
23	B	ἐννάτη φθίνοντος.	Hyades *Atticæ* occidunt veſperi. *Plin.* *Metrodoro* & *Calippo*, Grando. *Euctemoni*, & *Philippo*, Zephyrus *Ptol.*	16	15
24	C	ὀγδόη φθίνοντος.	*Cononi*, Grando vel Zephyrus. *Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	17	16
25	D	ἑβδόμη φθίνοντος.		8	17

26	E	ἕκτη φθινοντος.	*Eudoxo*, Lyra veſperi oritur, *Aëtio*, Pleiades veſperi occultantur.	19	1
27	F	πέμπτη φθίνοντος.	*Aſſyriis* Hyades occidunt veſperi. *Plin.*	20	19
28	G	τετάρτη ἱςαμένου.	*Hipparcho*, Auſter & Aparctias frigidus. *Etol. Aëtio*, Pleiades cum ortu Solis oriuntur: & eſt maxima circa aërem turbatio.	21	20
29	A	τρίτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol.*	22	21
30	B	δευτέρα φθίνοντος.		23	22
31	C	πρώτη φθίνοντος.	*Metrodoro* & *Calippo*, quandoque grando. *Democrito*, Significat. *Ptol. Eudoxo*, Orion veſperi occidit: fit pluvia. *Calippo*, Aries deſinit oriri: fit pluvia, plurimùm autem & grando.	24	23

VIII. DÆ

VIII. DÆSIUS, dierum 30. *Sol in Tauro.*

	D	Νουμηνία.	*Eudoxo*, Stillans imber. *Ptol. Euctemoni*, Canis occultatur; & grando exiſtit. Lyra oritur. *Eudoxo*, Canis veſperi occidit; & fit pluvia. *Calippo*, Tauri cauda oritur: exiſtit humiditas.	25	24
	E	δευτέρα ἱσταμένου.	*Bœotiæ* & *Atticæ* Canis veſperi occultatur: & Fidicula manè oritur. *Plin.* *Euctemoni* & *Philippo*, Pluvia vel grando. *Ptol.*	26	25
3	F	τρίτη ἱσταμένου.	*Metrodoro* & *Calippo*, Humditas. *Ptol.* *Aëtio*, Orion veſperi occultatur.	27	26
4	G	τετάρτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Pluvia. *Ptol. Aſſyriis*, Orion totus abſconditur. *Plin.*	28	27
	A	πέμπτη ἱσταμένου.	*Aſſyriis*, Canis abſconditur. *Plin.*	29	28
5	B	ἕκτη ἱσταμένου.	*Euctemoni* & *Philippo*, Ventorum tranquillitas, lenis imber. *Ptol.* *Eudoxo*, Pluvia exiſtit.	30	29
7	C	ἑβδόμη ἱσταμένου.	*Euctemoni*, Capra manè oritur. *Aëtio*, Hyades cum Solis ortu oriuntur.	Mai. 1	30 Mai.
8	D	ὀγδόη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Capra manè oritur.	2	1
9	E	ἐννάτη ἱσταμένου.		3	2
10	F	Δεκάτη.	*Eudoxo*, Scorpius manè occidere incipit: & pluvia exiſtit. *Aëtio*, Lyra veſperi oritur, & aër multum alteratur.	4	3

11	G	πρώτῃ ἐπὶ δε-κάτῃ.	*Doſitheo*, Pluvia. *Ptol.*	5	4
12	A	δευτέρα ἐπὶ δε κάτῃ.	*Euctemoni*, Pleias oritur: Æſtatis eſt initium, & ſignificat. *Calippo*, Tauri caput oritur: ſignificat. *Aëtio*, Capra manè oritur, & valdè alteratur aër.	6	5
13	B	τρίτη ἐπὶ δε κάτη.	*Aëtio*, Pleiades manè apparent, & aër ſedari incipit.	7	6
14	C	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo* & *Doſitheo*, Pluvia. *Ptol.*	8	7
15	D	πέμπτη ἐπὶ δε-κάτη.		9	8
16	E	ἕκτη ἐπὶ δεκά-τη.	*Euctemoni* & *Philippo*, Significat. *Ptol.*	10	9
17	F	ἑβδόμη ἐπὶ δε κάτη.	*Doſitheo*, Significat. *Ptol.*	11	10
18	G	ὀγδόη ἐπὶ δε-κάτη.	*Metrodoro*, & *Eudoxo*, & *Hipparcho*, Significat. & Æſtatis eſt initium. *Ptol.*	12	11
19	A	ἐννάτη ἐπὶ δε-κάτη.		13	12
20	B	Εἰκάς.	*Eudoxo*, Scorpius totus mane occidit.	14	13
21	C	δεκάτη φθί-νοντος.	*Eudoxo* & *Cononi*, Pluvia. *Ptol.* *Eudoxo*; Pleiades oriuntur: & ſignificant.	15	14
22	D	ἐννάτη φθίνον-τος.	*Eudoxo* & *Calippo*, Significatio. *Ptol.*	16	15
23	E	ὀγδόη φθίνον-τος	*Aëtio*, hoc vel ſequenti diè, aër valdè alteratur.	17	16

4	F	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Aquila veſperi occidit.	18	17
5	G	ἕκτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Pluvia. *Hipparcho*, Auſter vel Aparctias. *Ptol. Aëtio*, Hyades manè apparent.	19	18
6	A	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
7	B	τετάρτη φθίνοντος.	Canis in *Atticá* veſperi occidit. *Plin. Doſitheo*, Auſter. *Ptol.*	21	20
8	C	τρίτη φθίνοντος.	*Aëtio*, aër movetur.	22	21
9	D	δευτέρα φθίνοντος.		23	22
10	E	πρώτη φθίνοντος, ἢ τριακάς.	*Euctemoni* & *Philippo* Significatio. *Ptol.* *Euctemoni*, Aquila veſperi oritur. *Aëtio*, Capra veſperi occultatur.	24	23

IX. PANE-

IX. PANEMUS, dierum 31. *Sol in Geminis.*

1	F	Νουμηνία.	*Euctemoni*, & *Philippo*, & *Hipparcho*, Significatio. *Ptol. Euctemoni*, Arcturus manè occidit; Hyades oriuntur: Significat. *Calippo*, Taurus deſinit oriri.	25	24
2	G	δευτέρα ἱσαμε-μένου.	*Calippo* & *Euctemoni*, Significat. *Ptol.*	26	25
3	A	ρίτη ἱσαμένου.	*Metrodoro* & *Calippo*, Humiditas. *Ptol.* *Calippo*, Gemini incipiunt oriri: exiſtit humiditas.	27	26
4	B	τετάρτη ἱσαμέ-νου.	*Democrito*, Pluvia. *Ptol.*	28	27
5	C	πέμπτη ἱσα-μένου	*Hipparcho*, Auſter vel Zephyris.	29	28
6	D	ἕκτη ἱσαμένου.	*Eudoxo*, Hyades manè oriuntur.	30	29
7	E	ἑβδόμη ἱσαμένου.		31	30
8	F	ὀγδόη ἱσαμένου	*Eudoxo* & *Doſitheo*, Humiditas. *Ptol.* *Eudoxo*, Aquila veſperi oritur.	Jun. 1	31
9	G	ἐννάτη ἱσαμέ-νου.	*Aëtio*, Aquila veſperi oritur.	2	Jun. 1
10	A	Δεκάτη.	*Aſſyriis* Aquila veſperi oritur. *Plin.* *Democrito*, Aqua exiſtit. *Ptol.*	3	2
11	B	πρώτη ἐπὶ δε-κάτῃ.	*Democrito*, Aqua exiſtit.	4	3
12	C	δευτέρα ἐπὶ δε-κάτη.		5	4

13	D	τρίτη ἐπὶ δεκάτη	*Aëtio*, Arcturus manè occidit.		
4	E	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Arcturus mane occidit.	7	
5	F	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.		8	7
6	G	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.	*Aëtio*, Delphinus veſperi oritur.	9	8
7	A	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.		10	9
8	B	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.			
9	C	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Delphinus veſperi oritur.	12	11
0	D	εἰκάς.		13	12
1	E	ἐνδεκάτη φθίνοντος.		14	
2	F	δεκάτη φθίνοντος.		15	14
3	G	ἐννάτη φθίνοντος.		16	15
4	A	ὀγδόη φθίνοντος.	*Doſitheo*, Significatio. *Ptol.*	17	16
5	B	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Euctemoni*, Orionis humerus oritur. *Eudoxo*, Orion incipit oriri.	18	17
6	C	ἕκτη φθίνοντος.		19	18
7	D	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
8	E	τετάρτη φθίνοντος.		21	20
9	F	τρίτη φθίνοντος.	*Democrito*, Significat. *Ptol. Aëtio*, aër valdè alteratur.	22	21
0	A	δευτέρα φθίνοντος.	*Hipparcho*, Zephyrus vel Auſter flat. *Ptol.* *Democrito*, Orion incipit oriri: & ſignificare ſolet.	23	22
1	B	πρώτη φθίνοντος.		24	23

X. LOUS, dierum 30. *Sol in Cancro.*

1	B	Νυμηνία.	*Aëtio*, Orion manè oriri incipit: Solſtitium æſtivum eſt.	25	24
2	C	δευτέρα ἱσαμένου.		26	25
3	D	τρίτη ἱσαμένου.	*Democrito*, Zephyrus flat. *Ptol. Calippo*, Cancer incipit oriri: Solſtitium æſtivum; & ſignificat.	27	26
4	E	τετάρτη ἱσαμένου.	*Calippo*, & *Doſitheo*, ſignificat. *Democrito*, Auſter, & pluvia: deinde Boreæ Prodromi per dies ſeptem. *Ptol.*	28	27
5	F	πέμπτη ἱσαμένου.	*Eudoxo*, Significat. *Ptol.*	29	28
6	G	ἕκτη ἱσαμένου.		30	29
7	A	ἑβδόμη ἱσαμένου.		Jul. 1	30
8	B	ὀγδόη ἱσαμένου.		2	Jul. 1
9	C	ἐννάτη ἱσαμένου.	*Aëtio*, Orion totus oritur.	3	2
10	D	Δεκάτη.	*Aſſyriis* Zona Orionis exoritur. *Plin.*	4	3
11	E	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Chaldæis* Corona occidit matutinò. *Atticæ* Orion totus exoritur. *Plin. Metrodoro* Caurus. *Calippo*, Auſter. *Hipparcho*, Auſter vel Zephyrus. *Ptol. Eudoxo*, flat Auſter.	5	4
12	F	δευτέρα ἐπὶ δεκάτῃ.		6	5
13	G	τρίτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Eudoxo*, Orion manè oritur. *Euctemoni*, Orion totus oritur.	7	6

14	A	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Metoni*, Humiditas. *Ptol.*	8	7
15	B	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, & *Philippo*, Humiditas: & Prodromorum initium. *Ptol.*	9	8
16	C	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.		10	9
17	D	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.		11	10
18	E	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.	*Metrodoro*, Zephyrus vel Caurus *Ptol.* *Doſitheo*, Corona manè incipit occidere.	12	11
19	F	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.	*Hipparcho*, Ventorum intemperies. *Ptol.*	13	12
20	G	Εἰκάς.	*Hipparcho*, Boreas ſpirare incipit. *Ptol.* *Aëtio*, Procyon manè oritur.	14	13
21	A	δεκάτη φθίνοντος.		15	14
22	B	ἐννάτη φθίνοντος.	*Democrito*, Aqua, Procellæ. *Ptol*	16	15
23	C	ὀγδόη φθίνοντος.	*Aſſyriis* Procyon exoritur. *Plin. Doſitheo*, Humiditas & æſtus. *Ptol.* *Aëtio*, maxima aëris turbatio.	17	16
24	D	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Eteſiæ flare incipiunt. *Ptol.*	18	17
25	E	ἕκτη φθίνοντος	*Doſitheo*, in Ægypto Canis apparet. *Aëtio*, Canis manè oritur: & contingit maxima aëris turbatio.	19	18
26	F	πέμπτη φθίνοντος.		20	19

7	G	τετάρτη φθίνοντος.	*Metrodoro*, & *Euctemoni*, & *Philippo*, Eteſiæ ſpirant: & Oporæ initium. *Ptol.* *Metoni*, Canis oritur manè.	21	20
8	A	τρίτη φθίνοντος.	*Philippo*, Aëris intemperies: Prodromi ſpirant. *Ptol.* *Aëtio*, Aër movetur.	22	21
9	B	δευτέρα φθίνοντος.	*Atticæ* Aquila matutinò occidit. *Plin.* *Metrodoro* & *Calippo*, Ventoſus aëris ſtatus. *Euctemoni*, Tempeſtas in mari. *Ptol.* *Euctemoni*, Canis oritur. *Eudoxo*, Canis manè oritur: & per dies ſequentes 55. Eteſiæ ſpirant; è quibus diebus primi quinque vocantur Prodromi. *Calippo*, Cancer oriri deſinit; flatuoſus.	23	22
10	C	πρώτη φθίνοντος, ἢ Τριακάς.	*Eudoxo*, Eteſiæ ſpirant. *Metrodoro* & *Calippo*, Ventoſus aëris ſtatus, *Ptol.* *Euctemoni*, Aquila manè occidit: tempeſtas per mare excitatur.	24	23

XI. GOR-

XI. GORPIÆUS, dierum 31. *Sol in Leone.*

1	D	Νουμηνία.	*Eudoxo*, Auſter. *Ptol. Aëtio*, Aquila manè occidit.	25	24
2	E	δευτέρα ἱσταμένου.	*Metrodoro* & *Calippo*, Lucida Piſcis auſtralis ſtella manè occidit. *Cononi*, & *Democrito*, & *Hipparcho*, Auſter & æſtus. *Ptol. Calippo*, Leo incipit oriri: Auſter ſpirat, & Canis oriens fit conſpicuus.	26	25
3	F	τρίτη ἱσταμένου.	*Euctemoni* & *Doſitheo*, Humiditas & æſtus. *Ptol. Eudoxo*, Auſter ſpirat.	27	26
4	G	τετάρτη ἱσταμένου.	*Euctemoni*, Canis eſt conſpicuus; poſt fit æſtus: Significat.	28	27
5	A	πέμπτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Humiditas & Oporæ principium. *Doſitheo*, Eteſiæ incipiunt. *Ptol.*	29	28
6	B	ἕκτη ἱσταμένου.	*Eudoxo*, Eteſiæ ſpirant. *Ptol.*	30	29
7	C	ἑβδόμη ἱσταμένου.		31	30
8	D	ὀγδόη ἱσταμένου	*Hipparcho*, Æſtus. *Ptol. Eudoxo*, Aquila manè occidit.	Aug. 1.	31
9	E	ἐννάτη ἱσταμένου.		2	Aug. 1
10	F	Δεκάτη.	*Eudoxo* & *Doſitheo*, Humiditas, & lucida Aquilæ ſtella manè occidit. *Ptol.*	3	2

11	G	πρώτη ἐπὶ δεκάτη	*Eudoxo*, Æſtus magnus. *Ptol.*	4	3
12	A	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Doſitheo*, Æſtus; & poſteà Eteſiæ. *Ptol.*	5	4
13	B	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Corona occidit.	6	5
14	C	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.		7	6
15	D	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.	*Calippo*, Leo medius oriens æſtus maximè efficit.	8	7
16	E	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.		9	8
17	F	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, Æſtus maximè fiunt.	10	9
18	G	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη	*Eudoxo*, Ventus maximus. *Hipparcho*, Ventorum perturbatio. *Ptol.*	11	10
19	A	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη	*Atticæ* Equus oritur veſperi. *Plin.* *Eudoxo*, Significat.	12	11
20	B	Εἰκάς.	*Euctemoni*, Lyra occidit, & pluit, & Eteſiæ ceſſant; & Equus oritur.	13	12
21	C	ἑνδεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Delphinus manè occidit. *Doſitheo*, Vindemiator veſperi oritur.	14	13
22	D	δεκάτη φθίνοντος.	*Aëtio*, Lyra manè occidit.	15	14
23	E	ἐννάτη φθίνοντος		16	15
24	F	ὀγδόη φθίνοντος	*Eudoxo*, Significat. *Ptol.*	17	16
25	G	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Lyra manè occidit; Significat.	18	17

26	A	ἕκτη φθίνοντος.	*Democrito*, Significat aquis & ventis. *Ptol.* *Aëtio*, Delphinus manè occidit; & eſt mutatio æſtatis ad frigiditatem.	19	18
27	B	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
28	C	τετάρτη φθίνοντος.	*Aſſyriis* Vindemiator exoriri manè incipit. *Plin.*	21	20
29	D	τρίτη φθίνοντος	*Eudoxo*, Tonare ſolet. *Ptol.*	22	21
30	E	δευτέρα φθίνοντας.		23	22
31	F	πρώτη φθίνοντος.	*Eudoxo* & *Metrodoro*, Significat. *Ptol.*	24	23

XII. HYPERBERETÆUS, dierum 30. *Sol in Virgine.*

1	G	Νυμηνία.	*Eudoxo*, Significat. *Hipparcho*, Auſter, & Eteſiæ ceſſant. *Ptol. Eudoxo*, Significat. *Calippo*, Virgo oritur: Significat.	25	24
2	A	δευτέρα ἱσαμένȣ.	*Hipparcho*, Ventorum convolutio. *Ptol.*	26	25
3	B	τρίτη ἱσαμένȣ.	*Calippo*, Significat. *Ptol.*	27	26
4	C	τετάρτη ἱσαμένȣ.	*Aſſyriis* Sagitta occidit, & Eteſiæ deſinunt. *Plin. Aëtio*, Vindemiator manè oritur, & malus navis occidit; & eſt finis dierum 40. poſt exortum Canis.	28	27
5	D	πέμπτη ἱσαμένȣ.	*Hipparcho*, Eteſiæ ceſſant. *Eudoxo*, Pluvia, tonitrua. Eteſiæ ceſſant. *Ptol.*	29	28
6	E	ἕκτη ἱσαμένȣ	*Hippa*[r]*cho*, Significat. *Ptol.*	30	29
7	F	ἑβδόμη ἱσαμένȣ.	*Eudoxo*, Venti inconſtantes. *Hipparcho*, Subſolanus flat. *Ptol.*	31	30
8	G	ὀγδόη ἱσαμένȣ.	*Calippo*, Tempeſtas eſt; & Eteſiæ ceſſant. *Ptol. Eudoxo*, Ventus ſpirat magnus, & tonat. *Calippo*, Humeri Virginis oriuntur & Eteſiæ deſinunt.	Sept. 1	31
9	A	ἐννάτη ἱσαμένȣ	*Metrodoro*, Aëris intemperies. *Cononi*, Eteſiæ deſinunt. *Ptol.*	2	Sept. 1
10	B	Δεκάτη.	*Eudoxo*, Ventus, tonitru, aëris intemperies. *Hipparcho*, Ventus, humiditas. *Ptol.*	3	2
11	C	πρώτη ἐπὶ δεκάτῃ.	*Metrodoro*, Aëris intemperies. *Calippo, Euctemoni, Calippo*, Aëris intemperies, & varia permixtio. *Eudoxo*, Pluvia, tonitru, ventus inconſtans. *Ptol.*	4	3

12	D	δευτέρα ἐπὶ δεκάτη.	*Atticæ* Arcturus matutinò exoritur, & Sagitta occidit manè. *Plin.*	5	4
13	E	τρίτη ἐπὶ δεκάτη.	*Euctemoni*, Vindemiator apparet; oritur & Arcturus, & Sagitta occidit manè: tempeſtas fit per mare. *Eudoxo*, Pluvia, tonitrua, ventus magnus ſpirat.	6	5
14	F	τετάρτη ἐπὶ δεκάτη.	*Philippo*, Aëris intemperies. *Doſitheo*, tempeſtas eſt. *Ptol. Aëtio*, Capra veſperi oritur.	7	6
15	G	πέμπτη ἐπὶ δεκάτη.		8	7
16	A	ἕκτη ἐπὶ δεκάτη.		9	8
17	B	ἑβδόμη ἐπὶ δεκάτη.	*Doſitheo*, Aëris intemperies. *Ptol.*	10	9
18	C	ὀγδόη ἐπὶ δεκάτη.		11	10
19	D	ἐννάτη ἐπὶ δεκάτη.	*Eudoxo*, Venti auſtrales. *Ptol.*	12	11
20	E	Εἰκάς.	*Calippo* & *Cononi*, Significat. *Ptol.* *Calippo*, Virgo media oriens ſignificat: & Arcturus oriens eſt conſpicuus.	13	12
21	F	δεκάτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Boreæ ceſſant. *Metrodoro*, Significat. *Democrito*, Significat: & Hirundo non apparet. *Ptol.*	14	13
22	G	ἐννάτη φθίνοντος.	*Doſitheo*, humiditas. *Euctemoni*, Autumni initium. *Ptol. Eudoxo*, Arcturus manè oritur; & per ſequentes dies 7. ſpirant venti. Serenitas eſt plerunque. Ceſſante hoc tempore, ventus ab aurorâ exiſtit.	15	14

A	ὀγδόη φθίνοντος.	*Hipparcho*, Aëris intemperies, & pluvia per mare; & Autumni initium. *Ptol. Euctemoni*, Arcturus conſpicuus; Autumni initium, & Capra oritur, ſtella magna in Aurigâ; & deinde ſignificat. Tempeſtas per mare.	16	15
B	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Metrodoro*, Pluvia per mare, & aëris intemperies. *Ptol. Aëtio*, Arcturus oritur. Aër alteratur.	17	16
C	ἕκτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Autumni principium. *Ptol.*	18	17
D	πέμπτη φθίνοντος.	*Eudoxo*, Humiditas. *Ptol. Aſſyriæ* [Eteſiæ deſinunt:] ſignificant. *Plin.* *Aëtio*, Spica manè oritur.	19	18
E	τετάρτη φθίνοντος.	*Calippo*, & *Metrodoro*, Pluviâ. *Ptol.* *Calippo*, Spica Virginis oritur. pluit.	20	19
F.	τρίτη φθίνοντος.		21	20
G	δευτέρα φθίνοντος.	*Aëtio*, Aëris maxima turbatio.	22	21 [1]
A	πρώτη φθίνοντος, ἢ Τριακάς.	*Eudoxo*, Pluvia. *Hipparcho*, Zephyrus vel auſter. *Ptol.*	23	22

1. *In anno Intercalari: cui hic addenda,* ἑνδεκάτη φθίνοντος.)

F I N I S.

Digitized by Google